

Râna
Tandoğan

GÜNLÜĞÜMDEN

Râna
Tandoğan

GÜNLÜĞÜMDEN

1950-1951

1950-1951
Râna Tandoğan
Günlüğümden
1950-1951

1999
1999

1999

ISBN 975 - 288 - 423 - 7

Ankara - 2003

Kapak : Râna Tandoğan

Dizgi - Baskı : Sözkeseu Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Tel: 395 21 10 Fax: 395 61 07

1000

1000

1000

1000

***Çok değerli eşim Sabri Tandoğan'a
bütün sevgilerimle***

1000

1000

1000

10 Şubat 1968 - Ankara

Demet

Hayatım boyunca; gül, karanfil, lale, sümbül misali,
Neşeden, ümitten, hüzünden ve kederden bir demet sundular.

Bütün gayretim, bu çiçeklerden öyle bir demet meydana getirmek ki;

Sahibine iade ettiğim zaman,

Onda

Tevazu, sabır, edep, huzur ve sükûndan başka bir şey bulmasınlar.

12 Şubat 1968 - Ankara

Bazan içimden bir şeylerin taşıdığını hissediyorum.

Bu his sevinçli anımda da oluyor, üzgün anımda da.

Herhalde içimde benim de bilmediğim bir şey var.

Acaba Yunus, "*Bir ben vardır bende, benden içeri*" diye bunun için mi demiş.

Herhalde, herhalde değil muhakkak bu cümlenin mânâsı, benim dediğim kadar sathi değil.

İnşallah bir gün, bu cümlenin mânâsını anlarım.

13 Şubat 1968 - Ankara

Sevgi ve edep ile çıkılır bu yola. Yolumu âsân et Allah'ım.

14 Şubat 1968 - Ankara

Sabri, her gün yazı yazmamı istiyor. Fakat yazacak bir şey bulamıyorum. Biraz da yazı yazmanın insanın içinden gelmesi lâzım. İstiyorum ki, her işim muntazam işleyen bir saat gibi hiç aksamasın; ben de ondan arta kalan zamanda kendimi okumaya, yazmaya verebileyim. Ama hiçbir zaman insan boş zaman bulamıyor ki. Herhalde iş, zamanı en güzel değerlendirebilmekte. Bu da bir ânı bile boş geçirmemek suretiyle olur muhakkak. Çünkü ben, şimdi vakit dar, bu iş kalsın, onu sonra yaparım diyorum, fakat o ânı da başka bir şeyle değerlendirmiyorum. Bu suretle zaman su gibi akıp gidiyor ve ben de istediğim zamanı bir türlü bulamıyorum. Bundan evvel de bu boş zamanlarımı her ne ile olursa olsun değerlendirmeye karar vermiştim. Fakat bunu yüzde yüz tatbik edemedim. Bundan sonra yapmaya dikkat edeceğim, bakalım ne kadar muvaffak olabileceğim.

Zaman bir su gibidir

Durmadan akar gider

Bense elimde bir tas

Onu elde etmeye çalışırım.

Ama, bir türlü istediğimce dolmaz tas

Ben de artık tası bıraktım

Su ile beraber

Tarlaları sulayarak

Etrafa yararlı olarak

Denize gidiyorum.

15 Şubat 1968 - Ankara

15 Şubat 1968 - Ankara

Japonların Zen-Budizm diye bir dinleri varmış. Bu dine göre, çiçekler karşısında uzun uzun tefekküre dalmak ibadetmiş.

Sabri hepimizin masasına birer çiçek getirmiş. Sahici çiçek değil, plâstikten yapılmış. Fakat o kadar güzel ki adeta taze çiçek hissini veriyor. Benimki papatya. Hani şu kocaman papatyalar var ya, işte onlardan. Bunların diğer bir ismi de galiba kırizantem. Yurdanur'un ki bir salkım leylâk, yanında da iki ufak dalcığı var, o kadar güzel ki. Gürsel o ufak dallardan birini kopartmaya kalktı. Yurdanur çiçeğini nasıl saklayacağını bilemedi. Hoş bir vakit geçti bu sayede.

Hani Gürsel'in bahar dallarına da diyecek yok. Onları yanındaki duvara tutturdu, çok güzel duruyor.

Odamıza adeta bahar geldi. Dışardan içeri giren insanın yüzüne, en samimi candan dost gibi gülüyor bu çiçekler.

Sabri çiçeğime bakarak düşünmemi, şiir yazmamı söyledi. Oradan aklıma Zen-Budizm geldi. Onun için demin Japonların bu dininden bahsettim.

Fakat düşünmek çok zor. Çiçeğe bakıyorum, aklıma sanki hiçbir şey gelmiyor.

Oscar Wilde, insan en iyi yazarken düşünür demiş. Ben de onun için papatyalarımı, yazarak düşünmeye çalışacağım.

Bir defa, işe onları tarifle başlayım. Üç tane kocaman papatya ve yeşil yaprakları var. Yeşil, beyaz ve sarı, birbiri ile ne güzel uymuş. Zaten tabiatta birbirine uymayan renk ben şimdiye kadar görmedim. İnsana sanki yeşil ve mavi birbirine uymazmış

gibi geliyor. Halbuki, yemyeşil ağaç dalları arasından hiç mas-mavi gökyüzüne baktınız mı? Ondaki güzelliği ve huzuru hiçbir yerde bulamazsınız. En büyük ressam Allah. Bütün güzellikleri yeryüzüne nakşetmiş. Bizim bunları seyretmemiz için. İnsan en sevdiği kimselere, en güzel şeylerini göstermeyi, en güzel şeylerini ikram etmeyi ister. Demek ki Allah kullarını ne kadar çok seviyor ki, bütün güzellikleri onların önlerine sermiş. Ama insanda onları görebilecek göz lâzım.

Bir veli, herhangi bir şeye, meselâ bir çiçeğe baktığı zaman, ondan 40-50 mânâ çıkarabilir, yani onda bu kadar güzellik görebilirmiş.

Papatyalarım baktığım zaman, bende âhenk hissini uyanırdılar. Sarı bir başın etrafında muntazaman sıralanan ince, zarif yapraklar ne güzel bir âhenk teşkil ediyorlar. O yapraklardan bir tanesini koparacak olursanız, o âhenk ve o güzellik hemen kayboluverir.

Demek ki insanda güzellik hissini uyanabilmesi için o şeyin hiç noksansız olması ve her parçasının bir âhenk teşkil eder şekilde yerli yerinde bulunması lâzım.

Münir Bey, bir insanın çok güzel gözleri, ağzı da olsa, burnu yoksa o insana güzel diyebilir misiniz diyor.

16 Şubat 1968 - Ankara

Bundan kırk iki sene evvel bugün, sabah saat 8'de dünyaya gelmişim. Seneler ne çabuk geçiyor. Küçükken, değil kırk küsur yaş, yirmi yaş bile bana çok muazzam görünürdü. Ben de aca-

ba o yaşlara gelebilecek miyim diye düşünürdüm. Geldim de geçtim bile.

Vasati ömrü 60 sene desek, şurada ne kadar zaman kaldı ki. Seneler göz açıp kapayıncaya kadar geçiyor. Bir gün "hazır mısın" dedikleri zaman, "hazırım" demeyi ne kadar çok istiyorum. Fakat daha benim o duruma gelebilmem için herhalde kırk fırın ekmek yemem lâzım.

Hayatımın otuz altı senesi boşu boşuna akıp gitmiş. Allah'a çok şükür, karşıma Sabri'yi çıkardı da, bana altı senede otuz altı senede alamadığım yolu aldırdı. İnşallah onun sayesinde sırası gelince "hazırım" da diyebileceğim.

Tabii benim de çok çalışmam lâzım. Bu iş yalnız Sabri'nin gayreti ile olmaz. Onun bana dediklerini harfiyen yerine getirmem lâzım.

Bu hayat ne kadar tatlı ne kadar huzur vericiymiş. Şimdi kalbim günlük güneşlik. Onda eskiden olan kara bulutlardan hiç eser kalmadı. Allah arzu edenlerin hepsinin kalbine böyle güneş doğursun. Âmin.

17 Şubat 1968 - Ankara

Biraz dinlenmek için bu yazıyı yazıyorum. Yazı yazmak beni dinlendiriyor. Bu suretle yaptığım işin vasfı değişiyor da, herhalde onun için dinleniyorum. Sabahtan beri de yazı yazıyorum ama, onlar daire işi; karar yazdım. İşte hepsi yazı ama insana başka başka tesir ediyor. Demek ki kalıba değil, içine, muhtevasına bakmak lâzım. Belki aynı kelimeleri bile kullanmışımdır. Fakat iki düşünce tarzına göre onlar öyle bir şekilde sıralanıyor

ki, bambaşka bir mânâ çıkıyor. Yine burada da, papatyada olduğu gibi tertibin düzenin ehemmiyeti karşıma çıktı. Nedense bu günlerde yazı yazarken kalemimin ucuna hep tertip, âhenk, düzen kelimeleri geliyor. Bunu da yazı yazmaya borçluyum. Çünkü, insan yazmadan bu türlü düşünemiyor. Yazmayı sevmeye başladım. Hadi bakalım Allah'tan hayırlısı.

19 Şubat 1968 - Ankara

Korku, hepimizi zaman zaman saran bir his.

Acaba insan neden korkar, korkunun sebebi nedir?

İnsan bilmediği bir şey, akıbeti meçhul olan bir hadise karşısında korkuya kapılır.

Demek ki korkmamak için yaptığımız işin sonunu düşünerek yapmamız lâzım.

Bir de insan iyi göremediği bir şeyden korkar. O zaman da, korktuğu şeye dikkatle bakması, onun ne olduğunu anlaması lâzım. O zaman, muhakkak korkusunun boş olduğunu anlayacaktır.

İnsan her işi bilerek düşünerek yapacak olursa, onun için hayatta korkulacak hiçbir şey yok demektir.

Akıbeti meçhul olan bir şeyden korkmaya da bence lüzum yok.

Çünkü, insan Allah'ın istediği yolda hareket edecek olursa, muhakkak sonunda sevinçle karşılaşır.

20 Şubat 1968 - Ankara

Yazı yazmak da herhalde bir nevi tiryakilik.

İyi veya fena da olsa biraz yazı yazmadan işlerime başlayamıyorum. İçimde bir huzursuzluk oluyor. Sanki bana verilen bir vazifeyi yapmamışım gibi. Yazıyı yazdıktan sonra, rahatlıyor ve kalp huzuru ile işlerime başlayabiliyorum. Bana bu huzuru veren herhalde vazifemi yapmış olmanın hissi değil. Bizatihi yazı yazmak da beni dinlendiriyor.

İnsan yazı yazmak suretiyle adeta kendisi ile hasbıhal ediyor. İnsanın kendi kendisi ile konuşması çok güzel bir şey. Hani insanlar konuşa konuşa birbirleriyle tanışır derler ya. İşte insan yaza yaza da kendisiyle tanışıyor. Bu sayede kendi içinde neler saklı olduğunu anlıyor. Hem yine bu sayede saklı olan şeyler de meydana çıkıyor. İnsan yazı yazarken fikirler adeta bir musluktan akarmış gibi insanın beynine doluyor. İş, hemen onları yazı haline getirebilmekte.

22 Şubat 1968 - Ankara

Bugün çok uykum var. Üst üste uykusuz kalınca, gündüzleri adeta ayakta uyuyorum. Buna ayakta uyumak mı denir bilmem; daha doğrusu içim uyuyor, demem lâzım. İçim uyuyor dedim ama, bana bu tâbir bir tuhaf geldi. Sanki basbayağı yatağa yatıp uyduğumuz zaman, dışımız mı uyuyor. Herhalde burada da bir tevhide gitmek lâzım, yani içle dışı birleştirmek lâzım. Bugünkü sıkıntım, içimle dışımın yani, ruhumla bedenimin birbirine uymasından oluyor herhalde. Bedenimin ayakta durması yani hareket halinde olması ve beynimin işlemesi lâzım. Ben bunun için

kendimi zorluyorum. Fakat ruhum da istirahat etmek, uyumak istiyor. İşte huzursuzluk, sıkıntı bundan doğuyor.

Ruhum da istirahat etmek, uyumak istiyor dedim; yani kale-mim öyle yazdı. Buna göre acaba uyuyan ruh mu? Ama o zaman gördüğümüz rüyalar ne olacak. Bana rüya, ruhumuzun dolaşması imiş gibi geliyordu. Eğer hakikat bu ise, demek ki ruhumuz hiçbir zaman uyumuyor. O halde uyuyan ne? Beden uyuyor desek, o da olmaz. Beden etten ve kemikten ve sinirden müteşekkil, bizatihi böyle bir şeyin uyuyacağını aklım kabul etmiyor. Herhalde beden dinleniyor demek daha doğru. Zaten Münir Bey bir konuşmasında uyku diye bir şey yok, bunu sonradan insanlar icat etti demişti.

Demek ki uyku diye bir şey olmadığına göre, bedenini ve ruhunu dinlenmesine, biz uyku diyoruz.

Buna göre ruhunu ve bedenini yormayan insanlar için, uyku-ya da ihtiyaç yok demektir. Münir Beyin çok az uyuması da herhalde bundan ileri geliyor.

Bana öyle geliyor ki, ruhumuzu çok fazla yormazsak, daima dinç tutarsak, bedeninin yorgunluğunu ruh alıyor. İnsan yorgunluk, dolayısıyla da uyku ihtiyacını hissetmiyor. İş, o dengeyi bulabilmekte.

Demek ki her işe uğruktan önceki...

Demek ki her işe uğruktan önceki... **23 Şubat 1968 - Ankara**

Pencereden dışarı bakınca, birden ilköğretim günlerim hatırıma geldi. İlkmektepte iken mukavvadan evler yapardık. Ufacık bir çocuk, balkonlu süslü evler yapamaz ya. Dümdüz bir duvar

üzerinde dikdörtgen pencereler açardım. Tabii ev de tıpkı bir küp gibi olurdu. İşte dışarıda gördüğüm apartmanlar da, tıpkı benim çocukken yaptığım evlere benziyor. Hiç bahçe filân yok. Sanki kesmeşekerlerin üst üste yığılması gibi apartmanlar birbirinin üstüne yığılmış. Apartmanlar rengârenk boyansa da yine insan da bir güzellik hissi uyandırmıyor.

Bu binaları yapanlar insanlar olduğuna göre, meydana getirdikleri eserlerden bugünün insanının ruh halini anlamak mümkün.

Bu binaların diline göre, bugünün insanının ruhu küçücük bir kutu içine sıkışıp kalmış. Halbuki ruh o kadar büyük ki, onu hiçbir şeyle sınırlamaya imkân yok. acaba bu insanların ruhu niçin sınırlanmış?

Nasıl ki, bir ağacın gıdası su, insanın gıdası yemekse, ruhun gıdası da sevgidir.

Bugünkü insanlarda sevgi noksan olduğu için, ruhları da gündün güne kuruyor.

İnsanları bu durumdan kurtarmak için hepimize düşen vazife; elimizden geldiği kadar insanların ruhunda sevgiyi uyandırmaya çalışmak olmalı.

28 Şubat 1968 - Ankara

Sabri yazı yazmamı söyledi. Fakat aklıma hiçbir şey gelmiyor. Hele onlar güzel güzel konuşurken ben nasıl yazabilirim. Yazı yazmak için insanın kendisini, yani aklını yalnız yaptığı işe, yani yazısına vermesi lâzım. İki işi bir arada yapmak

hiçbir zaman olmuyor. Şimdi ben sözde yazı yazıyorum ama, bir taraftan da konuşulanları dinliyorum. İşte o zaman ne yazı yazıya benziyor, ne de dinlediğimden tam bir fayda elde edebiliyorum.

Demek ki bir şeyde muvaffak olmak, faydalanabilmek için, insanın dikkatini bir nokta üzerinde toplaması lâzım.

Fakat bunu yapmak çok zor. Ben bir türlü dikkatimi bir mevzu üzerinde uzun zaman tutamıyorum. Aklıma hemen türlü türlü şeyler geliyor. Ama inşallah bu hususta muvaffak olurum.

Çünkü, dikkatimi teksif etmek için, azar azar kendimi alıştırmaya çalışacağım. Eğer böyle olursa, muvaffak olunmuş, inşallah ben de muvaffak olurum.

Bu hususta bir pehlivan hikâyesi var; hemen aklıma o geliyor.

Bir pehlivanın gençliğinde, ineğinin bir yavrusu olmuş, bu pehlivan o buzağıyı her gün kucağına alarak beş basamaklı bir yere çıkarırmış. Bu fiili her gün yapmış. Aradan uzun zaman geçmiş, artık buzağı kocaman bir inek olduğu halde, yine pehlivan onu kucağına alarak bir çırpıda o merdiveni çıkarırmış. Eğer bu fiili devamlı yapmayıp da, birden kocaman bir ineği böyle bir merdivenden çıkarmaya kalksa, muhakkak muvaffak olamazdı. Ama o her gün taşıdığından, inekte yavaş yavaş meydana gelen ağırlaşma ona tesir etmiyor.

Demek ki her işe ufaktan başlayıp kendini alıştırmak lâzım.

X X X

Yazmayı bırakmıştım ama, içimden bir his devam etmemi istedi; onun için tekrar yazmaya başladım. Bakalım kalemim

neler yazacak. Hiçbir şey düşünmeden aklıma ne gelirse yazıyorum. Bilmem ki böyle yapmam doğru mu? Ama eğer düşünerek yazacak olursam, o zaman yazı daha kuru ve cansız oluyor, daha doğrusu ruhsuz oluyor. Tıpkı daire işleri gibi. Halbuki insan düşünmeden yazarsa, daha tabii ve samimi oluyor. Sonra adeta konuşur gibi yazı yazılmış oluyor. Bu şekilde yazı yazmak makbulmüş. Ben de önceden hiçbir şey tasarlamadan yazı yazmak suretiyle belki bu alışkanlığı, yani o tarzda yazı yazmayı başarabilirim.

Elimden kalemimi bırakmasam boyuna yazacaktım gibi geliyor. Şu insanın zihnî faaliyeti de pek tuhaf, fikirler bazen birbirinin ardına geliyor. Ama her zaman aynı mevzu üzerinde olmuyor. Değişik değişik konular akla geliyor. Herhalde buna düşünmek dememek lâzım. Çünkü, bana düşünmek deyince, aynı mevzu, aynı konu üzerinde zihnin çalışması imiş gibi geliyor. Bunu yapabilmek için de zihni, dikkati bir nokta üzerinde toplamak lâzım. Fakat demin de bahsettiğim gibi, insan dikkatini bir şey üzerinde kolay kolay toplayamıyor, aklına boyuna değişik fikirler geliyor. Demek ki onun için, Sabri *"düşünmek çok zordur. Bu insanların pek azı müstesna hiçbiri düşünmüyor."* demişti. Halbuki bize düşünen insan lâzım. Esasen insanı hayvandan ayıran bir fark da bu değil mi? şimdiki cemiyette düşünen insan çok az olduğuna göre, tam mânâsıyla insan diyebileceğimiz kimseler de o kadar az. Bence, bize düşen vazife, düşünmesini öğrenerek o insanlara dahil olmak olmalı.

29 Şubat 1968- Ankara

Sabahtan beri heyete götüreceğim dosyaları tekrar ediyorum. Daha bitiremedim. Birden içime bir sıkıntı geldi, okumaya

devam edeyim dedim ama, okuduğumu anlayamıyorum. Yazı yazarsam ferahlayacağımı düşünerek, yazmaya başladım. Başımda bir ağrı var. Kaşlarımın üstünden sanki bir ip geçirmişler de onu sıkıyor gibiler. Bir şu ip gevşese, ben de ferahlayacağım. Ama iş, bu ipin nasıl gevşeyeceğini bilmekte. Eğer onu bilirsem, hiçbir zaman bu ağrıların olmasına meydan vermem. Herhalde insan rahat olursa, ruhunu ferah tutarsa bu sıkıntıların, ağrıların hiçbiri kalmaz.

Bu da tam mânâsı ile Allah'a inanmakla olur. Herhalde benim imanım daha tam değil. Böyle yazdım ama, bu da bana bir tuhaf geldi. İman sanki yarım veya dörtte bir, dörtte üç olurmuş gibi, imanım tamam değil diyorum. Bu düşünce çok acı ama, acaba benim imanım yok mu? Öyle ya, eğer imanım olsa idi, kendimi böyle sıkımsız, aman yetiştiremeyeceğim diye üzülmez, Allah'ıma güvenerek, o benim hazırlanmamı muhakkak temin eder deyip, gönül rahatlığı ile çalışmama devam etmem gerekirdi. O takdirde de sıkıntı, baş ağrısı gibi durumların olmasına imkân kalmazdı.

Öyle ya, Allah her şeye kâdir, zamanı da istediği gibi bereketlendirerek benim hazırlanmama imkân verirdi. Dün akşam Azize Hanımın anlattığı gibi. Nasıl kocaman bir hindiyi, normal tencereye koyarken, Allah'a çabuk pişmesi için yalvarmış ve Allah duasını kabul etmiş. Kocaman hindi, yarım saatte kemiklerinden ayrılacak şekilde pişmiş. Düdüklüde bile en az bir veya bir buçuk saatte pişen hindiyi, işte Allah böyle yarım saatte de pişiriverir. Ama iş, Ona inanmakta, Ona sığınmakta. Allah'ım beni sana inanan, sana sığınan kullarından eyle. Âmin.

7 Mart 1968 - Ankara

Bugün evliliğimizin altıncı senesi tamamlanıyor. Yedinci seneye giriyoruz. Allah, daha pek çok mesut ve sıhhatli seneleri hep beraber geçirmemizi nasip etsin. Âmin.

Allah'ım, sen ne kadar büyük, ne kadar merhametlisin. Bana verdiğin nimetler için sana binlerce şükürler.

Aklımda kaldığına göre, bahaneler dünyası denilen bir âlem de var galiba. Eğer aklımda söyleniş itibariyle yanlış kalmışsa, kusurumu affet. Çünkü esas itibariyle, her işin olması için bir bahane icat ediyorsun Allah'ım. Benim de senin yolunda yürümem için evliliğimizi bahane ettin.

Bilmem ki, yoksa bu benim hüsnü kuruntum mu? Ama insan ne söyler, ne düşünürse o vücut bulurmuş. İnşallah benim düşüncelerim de vücut bulur da, ben de senin yolunda ilerlerim.

Allah Sabri'den razı olsun. Beni adeta yeniden dünyaya getirdi, hem de bambaşka bir insan olarak, hamurumu yeniden yoğurdu. Bu hamurdan neler elde edileceğini önümüzdeki seneler bize gösterecek. İnşallah Allah yolunda yürüyen, cemiyet ve insanlık için faydalı bir insan olurum.

7 Mart 1968 - Ankara

Masmavi gökyüzüne bakmak, adeta ruhumu yıkıyor. Gökyüzüne baktıkça içim ferahlıyor, kendimde bir hafiflik hissediyorum. Yeni atılmış pamuklara benzeyen bulutlar misâli, kendimi hafif ve uçucu bir şey gibi hissediyorum. Adeta göğsümden, kalbimden bir şey kuş gibi uçacak, ferahlayacak içim bom-

boş kalacakmış gibi geliyor bana. Muhakkak insanın kendisini böyle hafif, böyle rahat hissetmesi ne güzel.

Büyük Allah'ım, bizim gönlümüzü ferahlatacak, ruhumuzu yüceltecek, ne kadar çok güzellikler yaratmış, hepsini etrafımıza serpmişsin. Ama iş onları görebilmekte.

Gökyüzüne saatlerce baksam doyamam. Ama kimbilir, belki bir başkası, bu da niçin böyle bakıyor, sanki görülecek ne var ki, işte iki parça buluttan başka bir şey yok diyebilir. Doğru, bana ne görüyorsun deseler, belki ben de maddî bir şey söyleyemem. Demin bahsettiğim gibi, yalnız çok güzel şeyler hissediyorum. Bunları da sözle anlatmaya imkân yok. En iyisi Mevlânâ'nın dediği gibi, "Ben ol da gör" demek lâzım.

15 Mart 1968 - Ankara

Not: Bu yazıyı evde yazmıştım, şimdi öğle tatilinde defterime geçiriyorum.

Masanın üzerindeki vazoda Suna'nın getirdiği karanfiller duruyor. Kırmızı ve beyaz karanfiller. Renklerindeki canlılık o kadar kuvvetli ki, adeta kendisine bakanları da canlandırıyor. Meselâ, bana bu çiçekler bir canlılık, bir kuvvet verdi. Tabii bunda hasta olduğum bir zamanda aranmanın verdiği memnuniyetin de payı var. Allah hiç kimseyi eşsiz dolsuz bırakmasın.

Karanfillerden gözümü ayıramıyorum. Onların şekilleri, Yarabbi ne kadar güzel. Hiçbir kulun böyle bir şey yapmasına imkân var mı? Bunu ancak sen yaparsın Allah'ım.

Bir sürü yapma karanfiller de var, fakat onların hiçbir zaman hakiki karanfilin yerini tutmasına imkân yok. Onlardaki rengi,

onlardaki şekli, yapma karanfillerde bulabilir miyiz? Hele mis gibi karanfil kokusu, o ancak hakikisinde bulunur. Sahtesinde hiç koku olur mu? Bazı insanlarda da mis gibi bir koku oluyor. Demek ki, onlar da hakiki insanlar. İnsanın, böyle kimselerin yüzüne baktıkça, içi açılıyor. Nasıl ki, şu bembeyaz karanfiller içime bir huzur, bir ferahlık verdiyse, tıpkı onun gibi.

20 Mart 1968 - Ankara

Kuşlar, zaman zaman benim zihnimi meşgul etmiştir. Pencereden bakarım; gökyüzünde telâşlı telâşlı her biri bir tarafa uçar dururlar. Acaba bu kuşlar, niçin böyle oradan oraya uçup duruyorlar? Sanki kendilerine verilmiş bir vazifeyi yapıyor gibi. Ama, ancak insanda akıl olduğu için, onlar kendilerine verilen vazifeyi yaparlar. Kuşlarda akıl olmadığına göre, onlar da vazifelerini yapıyorlar diye düşünmemin doğru olup olmadığını da düşünmüşümdür.

Ama şurası muhakkak ki, kuşlar da bir şeyler yapıyorlar. Belki onları insanlardan ayıran bir fark; insanların şuurlu olarak bir gaye için çalışmaları olabilir. Yoksa, muhakkak onlar da Allah'ın kendilerine verdiği vazifeyi yapmaya çalışıyorlardır.

Zaten dünyada hiçbir şey boş yaratılmamış, her şeyin ayrı bir vazifesi varmış. İş, insanın kendisinin ne için yaratıldığını bilip, ona göre hareket etmekte.

Yunus Emre "*Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır.*" diyor. Herhalde insan etrafında gördüğü her şeyi büyük bir dikkatle incelerse, o sayede birtakım ipuçları elde ederek, yaratılışının gayesini öğrenebilir.

Tabii bunu ancak akli sayesinde başarabilecekse de, akıl her zaman insan oğluna huzur getirmiyor. Her insan kendi akli-na göre hareket etmeye kalkınca, ortaya bir keşmekeştir çıkıyor. Kuşlara, arılara, karıncalara bakalım. Onların cemiyetlerinde hiç böyle bir şey yok, her şey muntazam işleyen bir saat gibi, ak-samadan devam ediyor.

Ama bütün suçu akla yüklemek de doğru değil. Doğru işle-yen akla sahip insanların teşkil ettiği cemiyetler de muhakkak, arı ve karınca cemiyetleri gibi mükemmel olur.

26 Mart 1968 - Ankara

Hayatın niçin sıkıntılarla dolu olduğunu, iyi ve güzel günlerin neden az bulunduğunu bugün bir kere daha anladım. Biraz evvel hava çok bulutlu idi. Adeta gece olmuş gibi. Dairenin ışıkları da sönük olduğundan, karanlığı iyice hissettim. Bu arada şiddetli gök gürültüsü ve şimşekler de birbirini takip etti. O esna-da hemen Allah'ı düşündüm. Kalben Allah'la aramda bir rabita kuruldu. Fakat bu arada işime dalmışım. Allah'ı düşünmeyi bırakmışım. Biraz evvel havanın açıldığını bulutların dağıldığını farkettim. O zaman, demek ki insan sıkıntı ve üzüntüde olduğu zaman daha çok Allah'ı düşünüyor dedim. Hayata gelmemizden gaye de, Allah'ı düşünme düşünme, nihayet ona kavuşmak için değil mi? Demek Allah yine kullarını sevdiği için, kendisini düşündürmek maksadıyla, kullarına sıkıntılar, üzüntüler veriyor. Ne mutlu o insanlara ki, yalnız sıkıntılı anlarında değil, her zaman Allah'ı düşünebiliyorlar.

3 Nisan 1968 - Ankara

Artık defterime eskisi gibi sık sık yazı yazamıyorum. İşlemin çokluğundan bir türlü vakit bulamıyorum. Halbuki yazı yazmak beni çok dinlendiriyordu. Bazan da aklıma bir fikir, bir düşünce geliyor. O anda hemen onu yazmak istiyorum, fakat mümkün olmuyor.

3 Nisan 1968 - Ankara

Geçen gün, kalabalık bir caddede, bir taraftan bir tarafa geçerken gösterdiğimiz dikkati düşündüm. Hemen dikkat kesiyor, gelen vasıta var mı diye bakıyor, ona göre geçiyoruz. Bazı insanlar bu hususta çok dikkat ediyorlar, ona göre tedbirlerini alıyorlar. Bazıları da alelacele, dikkat etmeden geçmeye çalışıyorlar. Tabii ki karşı tarafa sağ salim geçebilmek için, yine en azından da olsa bir dikkat lâzım. Eğer bu da gösterilmeyecek olursa, muhakkak cezası görülüyor. Hadi bakıyorsun bir kaza; artık en hafifinden tutun da en ağırına kadar, birçok yaralanma çıkık kırık vakaları. Bazan bu kaza ölümle de neticeleniyor.

Ben bu durumu insanların hayata karşı gösterdikleri tutumla karşılaştırdım. İşte insanların hayata karşı tutumları da aynen böyle.

Hepimiz bir yerden geldik, bir yere gidiyoruz. İşte gelinen ve gidilen yer arasındaki zamana biz hayat diyoruz.

Hayat da demin anlattığım cadde gibi.

Bazı insanlar bu hayat caddelerinde daima temkinli hareket ederek öbür yakaya sağ salim rahatça geçiyorlar.

Bazıları birtakım manevî yara berelerle, çikık kırıklarla, yani günahlarla, kusurlarla, hatalarla geçiyorlar. Yine bunlar için öbür yakada da bir kurtuluş ümidi var, cezalarını çektikten sonra huzura sükûna kavuşabilirler.

Ya geçmeye muvaffak olamayanlara ne demeli. Tabii bunlar da, yani misâlimizdeki kazada ölenler de öbür tarafa geçiyor ama artık o geçen bir insan değil, bir ceset oluyor.

İşte hayattaki tutumları bu üçüncü gruptakilere benzeyenler de öbür tarafa geçiyorlar ama, onlarınki bir insanın geçmesi gibi olmuyor.

İntihar edenlerin durumu da aynen böyle.

İş, birinci gruptakiler gibi öbür yakaya geçebilmekte. Allah hepimize böyle geçiş nasip etsin. Âmin.

4 Nisan 1968 - Ankara

Bugün Nisanın dördü. Günler ne çabuk geçip gidiyor. Hani göz açıp kapayıncaya kadar derler ya. Tıpkı onun gibi. İnsan geride bıraktığı senelere bakıyor da, bu kadar zamanın nasıl geçtiğini bir türlü anlayamıyor. Daha çocukluğu insana dünmüş gibi geliyor.

Bu kadar hızla akan bir zamanı değerlendirmek de büyük bir iş. Çünkü insan, şunu mu yapayım, bunu mu yapayım derken, bir bakıyorsun saatler, günler, aylar ve seneler geçivermiş.

Onun için, insanın ilk işi kendisine, hayatta yürüyeceği yolu tespit etmek olmalı. Bir defa bu yol tespit edildi mi, ağır da yürünse, yine bir yol alınmış olur.

Kaplumbağa ile tavşan hikâyesinde olduğu gibi. Kendisine gideceği yolu seçmiş olan kimse, bu yol üzerinde yürüdükçe, er geç istediği noktaya vasil olur. Fakat tavşan gibi, bir oraya bir buraya giden insanlar, boşu boşuna ömürlerini tüketirler, yine bir şey elde edemediği elleri boş olarak, öbür âleme göçerler.

4 Nisan 1968 - Ankara

Bir insan yürüyeceği hayat yolunda, daima ileriye bakmalı. İki de bir durup arkasına bakan insan kolay kolay yol alamaz. İnsan hayat yolunda belki arkasına bakabilir ama, bu da yalnız geçmiş vakalardan ders almak için olmalı.

Nitekim, vücudumuzun yapılışı da buna işaret etmektedir. Meselâ, gözlerimizle yalnız önümüzü, ileriye görebiliyoruz. Demek ki Allah, yalnız ileriye bakmamızı istiyor. Bence bunda, daima ilerlememiz gerektiğine dair bir işaret de var.

5 Nisan 1968 - Ankara

Halk içinde bir kelâm et mir'i kelâm ol

Hakka karşı bir sükût et ilm-i kelâm ol

Atiye Keskin, kitabını bir okuyucusuna verirken, bu beyti yazmış ve bugünkü gazetede de bunun açıklamasını yapıyor. Fevkâlâde güzel, nefis bir yazı. Allah feyzini arttırsın.

7 Nisan 1968 - Ankara

Bugün Pazar. Sabri bu defteri şimdi verdi. Ben de hemen yazmaya başladım.

Defteri alınca ilk gözüme çarpan şey, bu defterin de sarı kağıtlı olduğu oldu. Öbür defterim de sarı. Acaba buna bir tesadüf mü demeli? Ama hayatta tesadüf diye bir şey yokmuş ki. Münir Bey, hayatta bir tek tesadüf var, o da tesadüf kelimesi diyor. Şu halde tesadüf diye bir şey olmadığına göre, Sabri'nin bana iki defteri de sarı verişindeki hikmeti düşünmeliyim.

Ya Sabri bunları bana, nasıl olsa Râna'nın yazdıkları bir şeye benzemez, iyi defterler ziyan olmasın diye verdi. Veyahut da hiç böyle bir şey düşünmeden verdi. O zaman da aklıma şöyle bir şey geliyor. Acaba sarı rengin benim bilmediğim bir mânâsı mı var?

Meselâ, Yunus Emre'nin "Sordum sarı çiçeğe" diye başlayan bir şiiri var. Bunu ilâhi şeklinde söylüyorlar. İlk işittiğim zaman, acaba niçin sarı çiçeğe diyor da, meselâ mavi, mor, kırmızı çiçeğe demiyor acaba, bunun bir mânâsı mı var diye düşünmüştüm. Şimdi benim sarı defterim de bende aynı düşünceyi uyandırdı. Tesadüf diye bir şey olmadığına göre, herhalde bu sarı defterlerin bana verilmesinin bir hikmeti olacak. Bakalım Allah bunun mânâsını öğrenmeyi ne zaman nasip edecek.

Bence insan fazla sormayıp, sabrederse; yani kimseye sormaz, fakat hadiselerle, sözlere dikkat ederse, öğrenmek istediği bir şeyi daha çabuk öğreniyor.

Ben bunu kendi şahsımda bizzat tecrübe ettim. Meselâ, merak ettiğim bir şeyi, Sabri'ye sorarsam bir türlü cevabını alamıyorum; şimdi sırası değil filân diyerek söylemiyor. Fakat açıktan açığa sormayıp da, sabrederek öğreneceğim zamanı beklersem, bir de bakıyorum, en kısa bir zamanda ya Sabri o şeyi açıklıyor veya herhangi bir hadise bana onun mânâsını

öğretiyor. İşte şimdi ben de mümkün olduğu kadar sual sormamaya çalışıyorum. Sabrediyorum ve Allah'ıma yalvarıyorum. *"Allah'ım sen her şeye kadirsin, her şeyin en iyi zamanını bilirsin, zamanı gelince benim öğrenmemi nasip et Allah'ım"* diyorum.

Bu çok mühim. Çünkü, o işi öğrenmenin zamanı gelmiş olabilir, fakat ben gaflette olabilir de onu göremem, öğrenemem, onun için, öğrenmemi nasip et diyorum.

Hem insan böyle hareket edince rahatlıyor. Kendi kendisi ile didişmekten kurtuluyor. Biz insanların elinde ne var. Ne kadar didinsek, çırpınsak boşuna, eğer Allah bize o şeyi öğretmeyecekse, öğrenmemize imkân yok. En iyisi insanın kaza ve kadere teslim olması, adeta sinema seyrederek gibi, rahatlıkla olan hadiseleri seyretmesi.

8 Nisan 1968 - Ankara

Sükût etmek çok güzel bir şey, fakat her şeyde olduğu gibi bunda da ifrata gitmemek lâzım. Meselâ, dün akşam çok konuşan bir insan olmadığımı bir bakıma üzüldüm. O çocuk paketi getirdiğinde, anlamadığım ikinci cümlesini tekrar sorsaydım ne olurdu sanki. Bu benim çok büyük bir hatam ve pek çok da yapıyorum. Karşımdaki bir şey söylediği zaman, anlamasam da anlamış gibi davranıyorum. Bunun sükûtla da alâkası yok ya. Sanki anlamadım demek ayıpmış gibi. Ama bu hadise bana büyük bir ders oldu. Çok üzüldüm. Hâlâ da kendimde değilim, adeta dayak yemiş gibiyim. Demek ki insanda üzüntü bu kadar büyük tesirler bırakıyor. Yine bu hadisenin çıkmasına da benim düşüncesiz hareketim sebep oldu. Gazeteyi 5 liraya satıyorlar, içinde bir numara var, buna göre size çıkan hediyeyi alıyor-

sunuz. Yani bir nevi piyango. Ben alalım diye üsteledim. Sabri de beni kırmamak için aldı. Meğer benim aldığım numarada bir pardösü varmış. Getirip masamızda verdiler. Yalnız getiren çocuk hayırlı olsun güle güle kullanın dedikten sonra, içinde kitap kelimesi geçen bir lâf söyledi. Fakat salon o kadar gürültülüydü ki ne dediğini anlayamadım, buna rağmen de ne dediniz diye tekrar sormadım.

Sonra açık arttırma ile bir halı satıldı ve üstünde kalan şahıs Derneğe hediye etti. O zaman, acaba bana da hediye etmemi mi ikaz ettiler diye, çok üzüldüm. Fakat pardösüyü getiren çocuğu da bulamadık. Fakat bir kitap kelimesi duymuştum. Sabri de çok üzüldü, benim üzüldüğümü de görünce, belki beni teselli etmek için, herhalde bir kitap satmak istemişlerdir dedi.

Bir de dün akşam Sabri *"Olgunluğun bir işareti de, bir şeyin üzerinde fazla durmamak, fakat ondan dersini alıp, bir daha o hatayı yapmamaktır."* dedi. Bu sözü de çok hoşuma gitti, bunu da kendime düstur edindim. İnşallah muvaffak olurum.

10 Nisan 1968 - Ankara

Kalabalık bir odadan, bir iki kişi bile dışarı çıksa, insan kendisinde bir ferahlık, adeta bir hafiflik hissediyor. Üstünden bir basınç kalkmış gibi oluyor. Acaba bu neden ileri geliyor? Bir odanın muayyen bir hacmi var ve ona göre de havası var. Belki odadaki insanlar çoğaldıkça, oradaki hava tabakası sıkışıyor ve insana bir basınç yapıyor ve odadaki insanlar fazlalaştıkça bu basınç artıyor; bir iki kişi de dışarı çıksa, bu basınçta bir azalma olduğu için insan ferahlıyor.

Fakat bu izah pek doğru değil herhalde. Çünkü bu izaha göre havayı hiç değişmeyen, olduğu yerde duran bir tabaka gibi farz etmek lâzım. Meselâ, bir kabın içinde ağzına kadar dolu hamur olsa, bu hamurun içine bir elma koysanız, belki hamurda bir sıkışma olur ama, hava öyle mi ya. Hava daima hareket halinde, sonra iğne deliğinden bile hava çıkar. Odaya insanlar girdikçe, herhalde onların hacmi kadar da hava dışarı çıkıyordur. O halde, şimdi karşımıza başka bir mesele çıkıyor, havanın, dolayısıyla oksijenin azalması. Demek ki kalabalık bir yerde insanın sıkıntı hissetmesi bundan oluyor.

Fakat bana öyle geliyor ki, tek sebebi de bu değil; başka sebepler de var. Herhalde insanlardan bir nevi elektrik dalgaları çıkıyor. Eğer o insanın elektriği sizinkine uymuyorsa, karşınızdaki insandan sıkılıyorsunuz, sizinkine uyuyorsa ondan hoşlanıyorsunuz, hiçbir sıkıntı hissetmiyorsunuz.

Burada aklıma bir velinin başından geçen hadise geldi. Beyazıt Bistami Hazretleri bir gün oturmuş, huzur içinde ibadet ediyormuş. O sırada kapı çalınmış, bir komşusu gelmiş. Bistami Hazretlerinin huzuru hemen kaybolmuş. Kısa bir zaman sonra adam kalkmış gitmiş. Bistami Hazretleri yine ibadete başlamış. Fakat imkânı yok huzur bulamıyormuş. Kalkmış, etrafına bakınmış, bir de ne görsün, demin gelen adamın bastonu odanın bir köşesinde duruyor. Hemen alıp kapının dışına bırakmış. Ondan sonra huzura kavuşmuş.

Demek ki insanlarda olan elektrik dalgaları onların eşyalarına bile tesir ediyor.

17 Nisan 1968 - Ankara

Kaç gündür defterime bir şey yazamıyorum. Bugün içimde bir huzursuzluk duydum. Canım yazmak istiyor, fakat işlerim de pek çok. Ama dediğim gibi içime, yazmamak yüzünden bir huzursuzluk düştü. Bunu gidermek için, ne olursa olsun yazmaya karar verdim. İnsan yazı yazmaya başlayınca, hep devam etmek istiyor. Adeta bu da bir nevi tiryakilik oluyor. Ama Allah, böyle güzel tiryakilik nasip etsin. Her işe insan yavaş yavaş alışıyor. Sonra bir de bakıyor ki o yaptığı işi iyice benimsemiş, adeta kendisinden bir parça olmuş. Büyüklerimizin bir lâfı vardır. *"İlk adımı atmak mühimdir"* diye, ne kadar doğru bir söz. Bence bu sözün iki ayrı mânâsı olması lâzım. Birincisi, hakikaten herhangi bir işe yeni başlarken, o ilk başlayış, ilk adım çok zordur, fakat sonra arkası gelir. Meselâ, konuşmaya, yazmaya başlamak gibi. Bence asıl ikinci mânâsı çok mühim. Bu sözle, bize atalarımız; yapacağımız iş, tutacağımız yol üzerinde iyice düşünmemiz, yani tercihi iyi yapmamız gerektiğini de söylemiş oluyorlar.

Çünkü yukarda söylediğim gibi, yavaş yavaş yapmaya başladığımız şeyler, zamanla bizim için vazgeçilmesi müşkül alışkanlıklar halini alıyor. İşte ilk adımı atarken, seçimi iyi yaparsak, sonunda iyi alışkanlıkları, iyi prensipleri olan bir insan olmamız adeta muhakkak olduğuna göre, Allah bu ilk adımda hiç birimizi şaşırtmasın.

18 Nisan 1968 - Ankara

Dün gece Sabri, ben, Yurdanur, Gürsel, Suna ve Türkân'la beraber Azize Hanımlara gittik. Geceleyin eve döndüğümüzde

saat 12'yi geçiyordu. Çok güzel bir sohbet oldu. Doktor İsmet Beyler de geldiler. Yani epey kalabalıktık.

Azize Hanım yine tatlı tatlı konuştu, bizler de dinledik. Ne güzel anlatıyor. Onun hayata bakışı çok hoşuma gidiyor. Her hadiseden, her sestenden, her hareketten bir mânâ çıkarıyor. Meselâ, Konya'da bir otelde kalmışlar, odalarının numarası 30muş. Bundan ne mânâlar çıkarmış: 3 rakamı ne güzel, bu üçleri gösterir, biz de üçleri temsil ediyoruz. Ama bir de sonunda sıfır var, bu da bizim hiçliğimizi bize gösteriyor. Aynı zamanda (0) rakamı, alfabede (O) harfidir. (O) deyince Allah'ı kastederiz. Demek bu da Allah'ı gösteriyor. Aynı zamanda (0) sıfır, eski Türkçe 5 demektir. Bu da beşleri temsil ediyor, diye düşünmüş. Ne güzel, insan böyle gördüğü her şeyden, güzel güzel mânâlar çıkarırsa, hiçbir zaman sıkılmasına, yalnızlıktan şikâyet etmesine imkân var mı? Daha ne kadar istifadeli şeyler anlattı, yalnız şimdi hepsi aklımda yok, aklıma geldikçe yazarım. Bir de şu anlattığı hadise bana çok tesir etti: Bir adamcağız abdest alıyormuş, sağ ayağını yıkamış, sol ayağını yıkayamadan ölmüş. Öbür âlemde hemen kendisine bir çeşme göstermişler *"sol ayağını da yıka namazın gecikmesin"* demişler. Aman Yarabbi, ne kadar güzel bir hikâye; öbür dünyanın mevcut olduğunu bunun kadar güzel anlatan bir hikâye duymadım desem yeri var. Şimdi burada aklıma yuf babaya atfedilen bir hikâye geldi. Kime ait olursa olsun, o mühim değil. Esas mühim olan hadise. Bu da hepimizin bildiği gibi; hani tabuttan başını çıkarıp *"ben de senin baban gibi ölmüşsem, bana da yuf olsun"* demiş. İnsanların ölmeyeceği yani, şimdiki insanların düşündüğü gibi yok olmayacağı biz insanlara ne güzel anlatılmış. Acaba öbür dünyaya, ölümsüzlüğe inanmayanlara bu hikâyeler anlatılsa, bilmem ki onlara tesir eder mi, onların kalp tellerinde bir titreşim

meydana gelir mi? Eğer kirden dolayı kalp telleri elâstikiyetini kaybetmemişse muhakkak az veya çok bir titreşim meydana getirir. İş, o kadar çok kirlenmemekte.

Ne zaman Azize Hanıma gitsek, onun yanından, kalbime huzur ve sükûn dolmuş, manevî bakımdan zenginleşmiş olarak ayrılıyorum.

Tevekkeli değil, büyükler, dostlarınızı seçerken çok dikkat edin, daima Allah dostlarının sohbetlerinde bulunun dememişler.

Hatta, Allah dostları hiç konuşmasalar bile, onların yanında bulunmak, insana aynı huzur, sükûn ve huzuru veriyor.

19 Nisan 1968 - Ankara

Her gün defterime yazmış olmak için bu yazıya başladım. Fakat aklımda yazacak hiçbir şey yok. Ne tuhaf, insan yazı yazarken, illâki güzel bir şeyler yazmayı istiyor. Ama her zaman güzel yazı yazabilmek için çok büyük bir yazar olmak lâzım. Tabii yazının güzel olabilmesi, yalnız ifadenin düzgün, cümlelerin muntazam olması demek değildir. Aynı zamanda muhtevasının da çok güzel olması lâzım. Onun için bir insanın güzel yazı yazabilmesi için, bilgisinin geniş olması ve o nisbette geniş bir iç dünyası da bulunması şart. Yoksa yazdığı yazılar, benimkiler gibi eğlencelik kabilinden basit yazılardan başkası olmaz.

24 Nisan 1968 - Ankara

Bugün öğle tatilinde Yurdanur'la beraber dairenin karşısındaki parka gittik. Havuzun kenarında bir kanepeye oturarak

aldığımız simitleri yedik. Havuza su doldurmuşlar, fiskiyeleri de açmışlar. Aman ne kadar hoşuma gitti. Bir tarafta su, bir tarafta yemyeşil ağaçlar ve üstünde parça parça beyaz bulutlar olan masmavi gökyüzü. Adeta kendimi başka bir memlekete gitmiş gibi hissettim. Yeşil ve mavi insanı ne kadar dinlendiriyor. Tabii bunlar tabiat içinde, yani sun'î değil, tabii olduğu zaman, tesiri çok fazla oluyor. Meselâ, yeşil bir halı veya bir manzara resmi de insanı dinlendirir ama, bir çimenin, bir denizin, bir gözyüzünün yeşilli ve mavisi gibi dinlendirmesine imkân var mı? Herhalde tabiatı çok sevdiğim için olacak, insanların da daima tabii olanlarını seviyorum. Yapmacıklı hareketleri olan insanlar beni çok sıkıyor. Böyle insanları bir türlü sevemiyorum.

Parkta biraz da dolaştık, ağaçların bazılarında hâlâ çiçekler var, hepsi o kadar güzel ki, insan onlara bakarken kendini unuttuyor, adeta onlarla aynileşiyor. Hele yan yana üç ağaç vardı ki bunların güzelliğini tarif etmeme imkân yok, adeta dilim tutuldu. Bir resimde görsem, böyle şey olmaz, muhakkak uydurdular derdim. Sanki ağaçların dalları sıvama gülle kaplanmış gibi, dedim ya, güzelliklerini anlatmama imkân yok. İnsanın görmesi lâzım. İnsanın ruhuna işleyen bir güzellik.

Parkı böyle rengârenk çiçekler ve yeşilin her tonuna boyanmış görünce, bir de sonbahardaki ve kışınki halini düşündüm. Her mevsimin kendine has bir özelliği bir güzelliği var.

Tabiatta ne varsa insanda da aynısı varmış. Demek ki bizim de bahardaki gibi çiçek açtığımız, yaz sıcağındaki gibi kavrulduğumuz, sonbahar gibi melâl ve hüzne daldığımız, kış gibi soğuk, buz gibi olduğumuz zamanlarımız oluyor.

Hani Akdeniz iklimi, orta Anadolu iklimi gibi, yaptığımız tasnifler var ya. Meselâ, Akdeniz ikliminde baharlar ve yaz uzun,

kış kısa oluyor; orta Anadolu yani kış ikliminde de kış çok uzun sürüyor. İşte bence insanları da böyle bir tasnife tabi tutmak pekâlâ mümkün. Herhalde en iyisi, Akdeniz iklimi gibi huya sahip insan olmak.

25 Nisan 1968 - Ankara

Bugün öğleyin, Sabri'yi de parka götürdük. Ona da, o güzel ağaçları gösterdik. Adeta büyülenmiş gibi, bir türlü önlerinden ayrılamıyorduk. Fakat bu sırada pek çok genç kız ve erkek ağacın o güzelim çiçeklerinden koparmazlar mı. İşte o zaman Yurdanur da ben de çok üzüldük. Ama Sabri adeta deli gibi oldu. Başladı söylenmeye, ne kadar haklı. Şimdiki insanlarda ne güzellik mevhumu, ne sevgi var. İnsan o güzelim çiçeklere nasıl kıyar da koparır, bir türlü aklım almıyor. Onlar koparıırken benim içim bir tuhaf oldu. Sabri "*Bir yaprağın bile ayrı bir kaderi var.*" der, ne kadar doğru. Bu çiçek koparma hadisesini bu söze göre düşündüm. Ağacı üstünde kalıp, sararan, kuruyan çiçek, tıpkı tabii bir ölümle ölen insan gibi, tabii ömrünü tamamlamış oluyor. Koparılan çiçekler de, bir kaza neticesinde ölen insanlara benziyorlar. Çiçekleri koparanlar, acaba bu hususu hiç düşündüler mi?

26 Nisan 1968 - Ankara

Kalemi elime alırken, "*defferim, gel seninle hasbihal edelim*" diye başlayım dedim. Ama bu sözümün doğru olmadığını hemen anladım. Çünkü hasbihal edebilmek için iki şahsın bulunması lâzım. Defter, bizim anladığımız mânâda canlı olmadığından, onunla konuşmama imkân yok. Yazıya kendi kendimle

konuşma dersem, o zaman defter, bunların açığa çıkmasına vesile oluyor demektir. İnsan kendi kendisiyle konuşur mu? Hani biraz evvel, hasbıhal için iki şahsın olması lâzım demiştin, bu nasıl olur diyeceksiniz? Bence bu şöyle oluyor. Hani Yunus'un bir meşhur mısraı vardır ya *"Bir ben vardır bende, benden içeri"* diye; işte ben içimdeki o benle konuşuyorum. Veyahut konuştuğumu zannediyorum. Ama şimdi yazı yazarken şuna dikkat ettim. Sanki karşımda bana sual soran biri varmış gibi yazmaya başladım. Demek insan her zaman kendi içindeki *"ben"* ile konuşmuyor; bazen de bir başka şahıs varmış gibi kabul ederek, onunla da konuşabiliyor. Velhasıl kim ne derse desin, yazmak çok güzel bir şey. Hani *"insanlar konuşa konuşa anlaşıyor"* derler ya, inşallah ben de bu yazma sayesinde, bir gün içimdeki *"ben"* tanımış olurum.

29 Nisan 1968 - Ankara

Şu insanlar ne tuhaf, hiç kendilerini kontrol etmesini bilmiyorlar. Adeta çocuk gibi. İnsanın bedenen büyümesi aklının da büyümesini icap ettirmiyor. Kırk-elli yaşına gelip, kocaman vücuda sahip olduğu halde, akıl yaşı yedi-sekiz veya dokuzdan yukarı çıkmamış insanlar pek çok. Vücudumuzun büyümesi için nasıl yemek yemek mecburiyetinde isek, aklımızın büyümesi için onu da beslememiz lâzım. Herhalde akıl, diploma almak için papağan gibi kitap okumakla gelişmiyor. Aklımızın gelişmesi, büyümesi için, okuduğumuz her şeyi iyice hazmetmemiz ve edindiğimiz bu bilgilerden hayat yolunda istifade edebilmemiz gerek. Tabii bu da her önüne geleni okumakla değil, metotlu bir şekilde çalışmakla olur. Bence akıl yaşının büyümesi için en büyük faktör de hayatta karşılaşılan zorluklar oluyor. İnsan bu

zorlukları yendikçe, akıl yaşı da o nisbette çoğalıyor. Yoksa hayatta hiçbir ciddi sıkıntı ve üzüntü ile karşılaşmayan veya yukarıda dediğim gibi metotlu bir şekilde kendisini yetiştirmeyen kimse, aklen daima çocuk olarak kalıyor.

1 Mayıs 1968 - Ankara

Bugün daireler tatil. Bütün gün evdeydik, yalnız akşamüstü Birsen'lerle Çankaya'ya çıktık, iki saat kadar orada oturduk. Etrafa baktım da bir sürü taş yığını apartman ve çıplak dağlar. İnsanın gönlü şöyle yemyeşil orman ve deniz görmek istiyor. Bilmiyorum neden deniz ve yeşil, yani ağaçlık, ormanlık yerler beni çok dinlendiriyor. Herhalde onun için denizi ve yeşili, daha doğrusu ormanı çok seviyorum. Bolu Dağlarından etrafa bakınca ne güzel her taraf yemyeşil orman, tabii yeşilin her tonu mevcut. O güzellikler karşısında adeta dilim tutuluyor, nefesim kesiliyor. Orman da adeta bir deniz gibi geliyor bana. Ama bu deniz sudan değil, ağaçlardan müteşekkil. Rüzgâr çıktığı zaman deniz nasıl dalgalanırsa, ormanda da yapraklar ve dallar dalgalanıyor. Ama ekinler büyüdüğü zaman, onların üstünden geçen rüzgâr, onlarda tıpkı denizdeki gibi dalgalanmalar meydana getiriyor.

Ankara'da tabii bu güzellikleri bulmamıza imkân yok. Yazları yaptığımız seyahatlerde gördüğüm bu güzellikleri, büyük bir susuzlukla ruhuma sindirmeye çalışıyorum.

Ama şurası da muhakkak ki, deniz ve orman olmasa, kupkuru dağlar da olsa, geniş bir ufuk, yine insanı dinlendiriyor ve ona huzur veriyor.

İleri görüşe sahip, mükemmel bir insan olabilmek için bence, ufku geniş bir yerde yaşamamanın çok büyük rolü var. Maddî olarak ileri görüşü olan, yani geniş ufuklu bir yerde oturan insan, manevî olarak da ileri görüşlü oluyor. Herhalde geniş ufuklara ilerilere bakan insan, gayri ihtiyarî olarak düşüncelerinde de bu ileriye görme hassasına sahip oluyor. Zihin açıklık yerlerde daha iyi işliyor.

İnşallah Allah hayırlısı ile bize de geniş ufukları, güzel manzarası olan, bol bol yeşillik gören ferah bir ev nasip etsin.

2 Mayıs 1968 - Ankara

İçi ve dışı temiz insan, mükemmel insandır.

3 Mayıs 1968 - Ankara

Dünyanın terki demek; az yemek, az uyumak, methü sena istememek, hasetçi ve cimri olmamak demektir.

5 Mayıs 1968 - Ankara

Daha Mayısın başında olmamıza rağmen adeta Temmuz ayında imişiz gibi, çok fazla sıcak var. Ama bu hava benim hoşuma gidiyor. Hem böyle devam ederse beş-altı ay yaz göreceğiz demektir. Ne güzel. Ben hep yazın "ce" der gibi göz açıp kapayıncaya kadar geçtiğini, yazın tadını bir türlü çıkaramadığımızı düşünürdüm. Çok şükür Allah'a bu sene her şeye bolluk olduğu gibi, mevsimde de bize bolluk verdi. Meyve bol,

sebze bol, çiçek bol; insan bu kadar bolluk karşısında şaşırıp kalıyor, Allah'a nasıl şükredeceğini bilemiyor.

8 Mayıs 1968 - Ankara

Allah'a çok şükür hem daire işlerim, hem ev işlerim oldukça yoluna girdi. İnşallah bundan sonra işlerimi muntazaman, günü gününe yaparım. Eğer iş birikirse, çok huzursuz oluyorum. Çok çalışmam icap ettiği halde aksine her zamandan daha az çalışıyorum. Her zamandan daha az çalışıyorum dedim ama bu doğru değil. Doğrusu her zaman çalıştığım kadar çalışıyorum fakat, randıman alamıyorum. Herhalde insanın içi huzursuz olursa, kendisini işine tam mânâsı ile veremiyor.

Hani "her işin başı sağlık" derler ya, ben de "her işin başı huzur" diyorum. Çünkü hastalık bile huzurla ilgili; huzurlu bir insan kolay kolay hasta olmuyor. Eğer olsa bile kolayca atlatabiliyor. Hiç öyle şey olur mu diyenler bulunabilir. Bakın bu şöyle oluyor. Evvelâ, huzurlu bir insandan neyi kastettiğimi anlatayım. Bence bir insanın huzurlu olabilmesi için, ortadan "ben"i kaldırması lâzım. Daha doğrusu nefisini ıslâh etmesi lâzım. Çünkü nefis hiçbir zaman ölmez. Yalnız onu ıslâh etmek, yani nefsimizi müslüman yapmak da yine bizim elimizde. İşte nefsimizi ıslâh etmemiz için ortadan "ben"i kaldırmamız şart. Yani ben şöyle yaparım, ben böyle bilirim, demek yok. Bu da ancak her işini, her düşüncesini, her fiilini Allah'a bağlamakla oluyor. Yani, herhangi bir işi yaparken, bir şeye karar verirken, yaptığım bu iş, bu karar Allah'ın hoşuna gider mi diye düşüneneceğiz. İnsan her işinde böyle düşünürse, bütün işleri kolayca yoluna giriyor. Kolayca karar verebiliyor. Çünkü yalnız bir tek Allah ve bir tek

Kur'an var. İnsan Kur'an'a uyduktan sonra hiçbir şeyden korkusu, endişesi kalmıyor. Bu suretle huzura kavuşuyor. Çünkü huzursuzluğu meydana getiren his ve fikirlerin çarpışmasına yer kalmıyor.

İşte bu suretle huzura kavuşan bir kimse bir hastalığa da yakalansa; derdini veren Allah devasını da verir diyor. Hiç telâşa kapılmıyor ve vücut da bu sayede normal fonksiyonunu yaparak hastalığı en kısa zamanda defediyor.

Bu iş hayatında da böyle oluyor. Bazen insanın elinde olmadan işlerinde bir aksama oluyor. İşte o zaman insan, paniğe kapılacağı yerde, bunda da bir hayır vardır; ben çalıştığım halde tam randıman alamadım; kimbilir benim bilmediğim bir sebebi vardır; ben bundan sonra da elimden geldiği kadar çalışırım; eğer Allah kısmet ederse muhakkak muvaffak olurum, dediği anda, kendisi ile didişmeyi bırakacak ve haliyle muvaffak olacaktır.

13 Mayıs 1968 - Ankara

X X X

22 Mayıs 1968 - Ankara

13 Mayıs tarihini atmışım fakat, hiçbir şey yazmak kısmet olmamış. Demek ki, insanın bir şeyi istemesi kâfi değil; o şeyin olabilmesi için, onun insanın kısmetinde de olması lâzım. Hani "*kısmetinde olanın, kaşığında çıkar*" derler ya. Herhalde benim kaşığımda da o gün yazı yazmak nasibi yokmuş.

Bu kader ve kısmet mevhumları bana pek karışık geliyor. Bir türlü tam mânâsıyla, aralarındaki farkı bilemiyorum. Herhalde kaderden maksat, insanın değiştirmesine imkân olmayan, yani insanın hayatında muhakkak olması lâzım gelen şeyler kastediliyor. Meselâ, falan yerde doğacaksın, şu kadar yaşayacaksın, filân yerde öleceksin gibi. Bunların değişmesine imkân yok.

Bir de kısmet mevhumu var ki, bu da herhalde yine insanın alınına yazılmış şeyler, fakat bunlar şarta bağlı. Meselâ, şöyle hareket ederse böyle olacak, böyle hareket ederse şöyle olacak gibi. Herhalde insanların sorumlulukları bu kısmet mevhumu içine giren işlerden dolayı olacak.

Onun için her hadisede, ne yapayım kısmetim böyle imiş diyerek, işin içinden çıkmak olmuyor. Bakalım o fiilin olabilmesi için tuttuğumuz yol, doğru mu? Eğer doğru ise, ne yapalım kısmet bu imiş demek iyi, ama ya doğru değilse. Bunu anlamak için de daima nefis muhasebesi yapmamız, kendimizi her zaman kontrol etmemiz lâzım.

31 Mayıs 1968 - Ankara

Sevgili defterim seninle uzun zamandır konuşamıyoruz.

1 Haziran 1968 - Ankara

İnsanlar, fâni olan yüzlerinin, vücutlarının, saçlarının güzelleşmesi için sarfettikleri enerjiyi, ölümsüz olan ruhlarının güzelleşmesi için harcasalar ne olurdu.

6 Haziran 1968 - Ankara

Artık defterime bir şey yazamaz oldum. Vaktim yok diyorum, hakikaten de iş çok; fakat insan arzu etse, muhakkak iki işin arasında da vakit bulur, bir şeyler yazabilir. İş istemekte. Zaten bol vakit beklenecek olsa, insanın bu bol vakti bulmasına hiçbir zaman imkân yok. İş, bu dar vakti değerlendirebilip, bu kısa zamanlara çok iş sığdırabilmekte. Bunun için de vaktin darlığını, bolluğunu düşünmeyip, hemen işe başlayabilmekte. Yüce Allah'ım her şeye muktedir. İnsanın dar dediği zamana, öyle şeyler sığdırıyor ki. İnsan şaşırıp kalıyor. Bu kadar çok işi, bu kadar kısa zamanda nasıl yaptım diye. Şimdi bir izâfiyet teorisi var. Buna göre zaman da izâfî bir şey. Meselâ, çok hızla semaya fırlatılan bir füze içine konulan saat, füze muayyen bir yol aldıktan sonra duruyor. Füze tekrar yeryüzüne indiği zaman, yeryüzündeki saate göre, aradan saatler geçmiş gözüktüğü halde, füzedeki saatte bir ilerleme yok. Yalnız yeryüzüne indiği andan itibaren, tekrar işlemesine devam ediyor.

İşte bu teori çok mühim, demek insan muayyen bir hızla işe başlayınca, bu hıza göre zaman duruyor ve insan onun için bu kadar kısa zamanda, o kadar çok iş yapabiliyor. Tabii bunu her şeyi ilimle izâha kalktıığımız için böyle söylüyorum. Yoksa Allah istedi oldu, demek kâfi.

Uzun zamandır bir şey yazamayınca, herhalde benim barutum bu kadarmış, artık atacak barutum kalmamış diye düşünüyorum, ama bu düşüncem yanlış. Çünkü, Allah insanlara o kadar çok imkânlar vermiş ki, biz bunların binde birini bile kullanılmıyormuşuz. İş, bu imkânları kullanabilmekte. Benim barutum, benim kâbiliyetim bu kadar deyip oturmak olmuyor. İnsan daima çalışarak imkânlarını genişletmeye pekâlâ müsait oldu-

ğuna göre, biz insanlar niye böyle tembel tembel oturur, belle-
diğimiz birkaç şeyle iktifa ederiz. Herhalde yüzde doksan dokuz
insan, bir insanda bu kadar çok kâbiliyetler olduğunu bilmiyor.
Bilse, muhakkak çalışarak o güzel hasletleri de elde etmeye
uğraşır. Fakat tembellik o kadar kötü bir hastalık ki, bir insanın
yakasına yapıştı mı ondan kurtulmak çok zor. Allah bana ve
bütün arzu edenlere, Allah'ın verdiği imkânların mümkün olduğu
kadar çoğuna sahip olmayı nasip etsin. Âmin.

10 Haziran 1968 - Ankara

İslâm edebiyatı edeplenmek, insana vakar ve heybet kazan-
dırıyor.

Gurur ise, İslâm'da bulunmaması gereken bir haslet.

İşte bir insana baktığımız zaman onun gururlu mu, yoksa
vakur bir insan mı olduğuna iyice dikkat etmemiz şart. Yoksa
mağrur bir insana hiç lâyük olmadığı ihtimamı, saygıyı, hürmeti
göstermemiz mümkün. Onun için bir müslümanın daima uyanık
ve dikkatli olması şart. Çünkü ufacık hadiseler, küçük bir ha-
reket, bir gülüş, bir bakış, insana çok şeyler öğretir. İş bunları
okuyabilmekte; okuyabilmemiz için de dikkatli olmamız şart.
Herhalde kâinat kitabını okumaya da böyle başlanıyor. Dikkat
ve görülen şeylerden mânâ çıkarmak bunun alfabesi oluyor.
İnsan bu alfabeği çözmeye çalışmalı. Kimbilir sonunda, bu alfa-
be ile kâinat kitabından neler neler okuyacak.

18 Haziran 1968 - Ankara

Koluma Sabri'nin saatini takmıştım; onun saniyeyi gösteren
tertibatı var. Kalbim dakikada kaç defa atıyor bir sayayım de-

dim. Kalbimin atışını dinlerken, aklıma kalbin bu hareketinin nasıl başladığı geldi. Meselâ, duvar saatlerinde uzun kolu harekete geçirmediğçe saat kurulu da olsa, işlemez. İşte bizim kalbimiz saatini de bir kuran ve işleten var. Kalp durunca insan ölüyor. Demek ki insanın ömrü bu kurma ile ilgili, kimi insanın kalp saati çok kurulmuş oluyor, o insan uzun zaman yaşıyor, kimininki de daha az kuruluyor, o da daha az yaşıyor. Acaba benim kalp saatim ne kadar kuruldu. Daha ne kadar yaşayabileceğim. Desenize, onu yalnız kuran bilir.

Sen büyüksün, sen affedicisin Allah'ım, eğer yanlış düşünüyorsam beni affet, beni bağışla.

15 Temmuz 1968 - Ankara

Hemen hemen bir aydır defterime hiçbir şey yazmamışım. Bizim çalışma senemizin sonu olduğu için işler pek sıkıştı. Elhamdülillah birkaç gün evvel bütün kararlarımı da bitirdim. Şimdi yalnız tek tük gelen tehiri icraları okuyorum. Galiba yarın da son heyetmiş. Herhalde bundan sonra artık tehiri icra da vermezler. Zaten şurada adlî tatile kaç gün kaldı. Ayın yirmisinde yani Cumartesi günü tatilimiz başlıyor. Allah hayırlı etsin. İnşallah feyizli, güzel bir tatil geçiririz. Daha nereye gideceğimiz bile belli değil. Böyle zuhurata tâbi olmak ne güzel bir şey. İnsan her an yeni ve değişik bir şeyle karşılaşılıyor. Sonra böyle hareket edildiği zaman, hayal kırıklığı ve üzüntü de olmuyor. Öyle ya, insan bir yere gitmeyi iyice aklına koyar ve ona göre hazırlanır, sonra da herhangi bir sebeple oraya gidilmezse, bayağı üzülür ve bir hayal kırıklığına uğrar. İnsan her işinde böyle olsa, hiçbir şeyin üstüne fazla düşmese, her işi kadere bıraksa, Allah

nasıl isterse öyle olur dese, ne güzel olur. O zaman insan, daima huzur ve sükûn içinde bulunur. Ama böyle yapabilmek de pek kolay bir iş değil. İnsanın iradesinin çok kuvvetli olması ve iman sahibi bulunması gerek. Yoksa başka türlü olursa, bu şekilde hareket etmesi imkânsız. Çünkü o zaman işe nefis, benlik karışacak, ben bu işin böyle olmasını istemiştım, niçin benim dediğim olmuyor diye insan kendi kendisini yiyecek ve ortada ne huzur, ne sükûn kalacak.

16 Temmuz 1968 - Ankara

Bugün Sabri "vücudumuzu kaplayan deriyi saksı farzet, saksının içindeki toprak da etimiz, kanımız, kemiğimiz, kalbimiz ve ruhumuz ise vücut saksının çiçeği, çiçeği büyötmek için nasıl su dökersek, ruhumuzu ve kalbimizi geliştirmek için, onun da sulanmaya ihtiyacı var" dedi.

Bu misâl çok hoşuma gitti. Acaba benim saksımda nasıl bir çiçek var. Gül mü, yoksa karanfil mi, yoksa deve dikenini mi? Kimbilir, Allah nasıl bir tohum attı. İş, o tohumu yeşertip, çiçeğini açtırmada. İçinde güzel bir şey varsa iyi, ama güzel bir tohum yoksa, en iyisi onu gün ışığına çıkarmamak. Sanki bu da bizim elimizde imiş gibi. Ama galiba bir dereceye kadar da bizim elimizde. Nasıl toprağa bir tohum atıldığı zaman, biraz sonra ufacık bir filiz çıkar ve insan bu filizden ne büyüyeceğini anlarsa, Allah da bizim vücudumuz saksısındaki tohumdan biraz filiz çıkartıyor. Artık onu büyötmek, meydana çıkarmak bize kalıyor. Eğer iyi bakarsak, güzel güzel güller, karanfiller ortaya çıkar veya cılız sıhhsiz çiçekler olur. İşte bizim elimizde olan bu. Allah inşallah hepimize iyi güzel tohumlar serpmiştir. Ama her-

halde böyle düşünmem de günah, Allah'ın yaptığı her şey iyi ve güzeldir.

26 Temmuz 1968 - Ankara/Yenimahalle

Bugün adlî tatile gireli yedi gün olmuş. Bir hafta ne çabuk geçti. Hani gözünü açıp kapayınca kadar derler ya, işte onun gibi.

Dün sabah Yenimahalle'ye geldik. Bu tatilimizin ilk dinlenmesi, bakalım bundan sonra başka bir yerlere gidecek miyiz? Yoksa bütün tatili Ankara'da mı geçireceğiz? Allah'tan hayırlısı. İş, insanın her yerde, her zaman gününü hoş geçirmesi, daha doğrusu halinden hoşnut olmasında. Yoksa huzursuz bir insan nerede olsa, nereye gitse, yine huzursuz, yine halinden şikâyetçidir. Allah hiç kimseyi bu hale düşürmesin. İşte bu gibi insanlar daha bu dünyada iken cehennem hayatı yaşıyorlar. Bizse ne güzel cennet hayatı yaşıyoruz. Bu sabah arka balkonda hep beraber sabah kahvaltısı yaptık. Annemin yaptığı o güzel reçeller, peynir, zeytin, yumurta, çay. Bir güzel yedik. Sabri'nin dediği gibi, padişahlara lâyük bir kahvaltı oldu. Kahvaltıdan evvel babam bahçeden şeftali ve kayısı koparmış, bize getirdi, ne güzel taze taze. Hepsini yedik. Sonra Sabri ile ben de ağaçtan kendi elimizle bir tabak kayısı daha topladık, onları da afiyetle yedik. Burası ne kadar güzel, her taraf yemyeşil ağaçlarla kaplı, yalnız ağaç ve gökyüzü gözüküyor. Yani mavi ve yeşil, aradan da ağaçlardaki sarı sarı kayısılar insanın yüzüne gülüyor. Dün de akşamüstü Melek'le hıyarları çapaladık ve yatırdık, eğer böyle yatırılmazsa mahsul vermezmiş. Bakalım ilk hıyarı ne zaman koparacağız. Bahçe ile uğraşmak benim çok hoşuma gidiyor, dinleniyorum. Toprakta insanı dinlendiren bir hassa var-

miş, herhalde onun için toprakla uğraşan insanlar daima sıhhatli ve dinç oluyorlar.

28 Temmuz 1968 - Ankara

Bugün Kâbe'nin resmine bakıyordum. Ne kadar huzur verici bir havası var. Resmine bakmak bile insanı dinlendiriyor. Kimbilir bizzat Kâbe'ye gidenler ve Hac vazifesini bihakkın yerine getirenlere nasıl tesir ediyor, onlara ne büyük kuvvetler, enerjiler veriyordur. Şeklen Kâbe'yi bir transformatöre benzettim. Transformatör nasıl kuvvetli cereyanı daha azaltarak bize iletiyorsa, herhalde Kâbe de Allah'ın transformatörü. Kâbe'nin sayesinde, biz insanlar Allah'ı anlayabileceğiz. Fakat bu nasıl oluyor, bunu bilmiyorum. İnşallah Allah kısmet eder de bir gün öğrenirim. Dünyada ne varsa, aynen insan vücudunda da varmış, herhalde kalbimiz, dünyadaki Kâbe'ye tekabül ediyor. Kalbimizi temizlersek, her şeyin hakikatini görebilirmişiz. Demek ki, Kâbe de bir nevi ayna oluyor. Allah'ı ancak Kâbe aynasında görebiliyoruz. Allah bütün arzu edenleri bu kalp temizliğine erdirsin. Amin.

16 Ağustos 1968 - Erdek

Bugün Erdek'teki P.T.T. Kampına geleli altı gün oldu. Kamp ve yemekler çok güzel. Çura'nın arkasındaki tepeyi aştıktan sonra oradaki sahilde denize giriyoruz. Taşlık fakat pırl pırl bir deniz. Doyum olmuyor. Allah'ım sana şükürler olsun. Kampta fırında makarna yedik, çok hoşuma gitti. Şimdi aşçıdan tarifini öğrendik. Talaş böreğinin hamuru gibi hamur yapılıp, tepsiye

seriliyor, arasına makarna döşeniyor ve üstüne yine aynı hamurdan örtülüyormuş.

Hamurun tarifi: 1 kilo una 1 yumurta, 1 kepçe yoğurt, yarım limon, yarım kepçe sızma zeytinyağı.

Bununla yumuşak bir hamur tutulup, ortada 2 cm. kenarlarda daha ince olmak üzere açılıyor ve ortasına bir miktar tereyağı konuyormuş ve bohça gibi kapanıp, merdane ile açılıyor-muş. Bundan sonra 15'er dakika dinlendirmek suretiyle 2 defa daha açılıyor-muş.

Bu hamurla istenilen şekilde börek yapılabilirmiş.

Makarna ise haşlandıktan sonra üstüne yağ kızdırılıp dökülüyor ve beyaz peynir ile kaşar peyniri rendeleniyor ve maydanoz da dahil olmak üzere makarnaya karıştırılıyor.

Bakalım ben muvaffak olabilecek miyim.

13 Eylül 1968 - Ankara

1968/1969 çalışma devresine başlayalı bugün bir hafta oldu. Allah'tan hayırlısı, inşallah başarılı ve güzel bir sene geçiririz. Zaman göz açıp kapayıncaya kadar geçip gidiyor. Adli tatil de bitti, işe başladık bile. İş, tatili geçirmekte değil, zamanı iyi değerlendirebilmekte. Zaman boşu boşuna akıp gidiyor diye öyle üzülüyorum ki! Öyle ya, bir gün gelip de hazır mısın derlerse, ben ne cevap vereceğim? Öbür âleme böyle eli kolu bomboş gitmek olur mu?

3 Ekim 1968 - Ankara

Bugün öğleyin yağmur yağıyordu; biz de Sabri ile Dairede kaldık. Kuruyemiş ve bisküvi vardı, onları yedik. Sonra da konuştuk. Sabri, benim üstümden tembelliği, ataleti atamadığıma çok üzülüyor. Ben de çok üzülüyorum. Ama bir türlü tam mânâsıyla atamıyorum. Biraz attım derken, bir de bakıyorum yine ipin ucunu kaçırmışım. Ama Sabri, bu iş birden olmaz, yavaş yavaş olur diyor. İş, geriye gitmemekte, az da olsa biraz bu tembellikten kurtulmaya çalışmakta. İnşallah muvaffak olurum.

"İki günü birbirine eşit olan ziyandadır" hadisini hatırlayınca, kendimden utanıyorum. İnşallah bundan sonra hiçbir zaman iki günüm birbirine eşit olmaz, daima bir ilerleme kaydederim.

4 Ekim 1968 - Ankara

Sabahtan beri karar yazıyorum. Yoruldum. Biraz dinlenmek için hemen defterime yazmaya başladım. Öyle ya, zamanı boş geçirmek yok.

Geçen zamanı geri getirmeye imkân olmadığına göre, onları dopdolu uğurlamak lâzım. Allah rahmet eylesin, şefaatine bizleri nail eylesin Şemsettin Yeşil Hazretleri "*Asıl müflis, zamanını boşuna geçiren kimsedir.*" demişti. Şimdiye kadar zamanımı bir müflis gibi boşu boşuna harcadım. İnşallah bundan sonra bu müflislikten kurtulup zamanımı zenginleştireceğim.

Bunun ilk şartı da tembelliği bırakmak. Çalışkan bir insanın her saniyesi dolu geçer. Ne mutlu o insana. Ama tabii bir de o zamanları iyi şeylerle doldurmak var. Yani zaman öldürmek için

iş yapmayıp, bir şey öğrenmek, biraz daha ileriye gitmek için çalışmak lâzım.

Sonra beden tembelliği, insanın zihnine de tesir ediyor. Hareketli olan insanların, umumiyetle zekâları da cevval oluyor.

14 Ekim 1968 - Ankara

Niçin uykuya bu kadar ehemmiyet veriyorum. Az uyursam adeta hasta gibi oluyorum. Herhalde bu da bir alışkanlık meselesi. İnsan neye alışırsa onu istiyor. Ama bu kötü bir alışkanlık. Büyüklerimiz "az uyu, az ye, az konuş" demişler. Ben bir türlü az uyumaya alışamadım. Yemeği biraz azalttımsa da, o da tam değil. Allah'tan çok konuşkan bir insan değilimdir. Öyle olduğu halde, yine bazı bazı fazla konuşuyormuşum gibi geliyor bana. Velhasıl, düzeltecek o kadar çok şeylerim var ki. Bilmem Allah, bunları düzeltmeyi nasip edecek mi? Ama yine ilk adımın biz insanlardan gelmesi lâzım. Allah "Bana bir adım gelene, ben on adım giderim" demiş. İnşallah bu yolda yürümeye muvaffak olurum.

18 Ekim 1968 - Ankara

Bugün günlerden Cuma. Cuma günü çok mübarek bir gündü. Fakat ben, bu günün mübarek olduğunu işitiyorum ama, bu bana kâfi gelmiyor. Bizzat görmek istiyorum. Dinî mevzudaki bilgilerim de hep böyle; fiilen bu hayat yaşanmadıkça, fikir olarak bilmek bana kâfi gelmiyor.

9 Ocak 1969 - Ankara

1968 senesi de bitti. 1969'a geldik. Bakalım bu seneler daha ne kadar zaman devam edecek, yani hangi sene kıyamet kopacak. Belki yüz, belki yüzelli sene sonra. Belki de daha yakın. Çünkü Münir Bey bir vaazında "kıyametin yüz küçük, dört büyük alâmeti vardır. Küçüklerden 97'si (doksan küsur dedi ama aklımda tam kalmamış, 97 gibi hatırlıyorum) meydana çıktı" dedi. Buna göre kıyamet bir hayli yakın demektir. Bazen o günü düşünüyorum da, içim bir tuhaf oluyor. Allah kimseye göstermesin. Bu söz de lâfın gelişi. Kimseye göstermesin olur mu? O anda da tabii dünyada yaşayan insanlar bulunacak. Allah yardımcıları olsun. Âmin.

11 Ocak 1969 - Ankara

Bugün kulaklarımda devamlı bir uğultu var. Ben bu uğultuyu, İstanbul'la Adalar ve Yalova arasında işleyen ekspres vapurların, en üst güvertesinde, motorun yanında duyulan gürültüye benzetiyorum.

Bu gürültü insanı bir tuhaf yapıyor. Zihnimde bir açıklık ve berraklık yok. Halbuki çalışabilmem, işimi yapabilmem için, zihnimin pırıl pırıl olması lâzım. Acaba bu uğultu neden? Belki uykusuzluktan, belki de tansiyondan. Herhalde uykusuzluktan olması daha muhtemel. Aylar var ki en fazla uyuduğum zaman altı saat uyuyorum. Herhalde az uyumaya alışmak biraz zor olacak. Çünkü senelerdir fazla uyumaya alışmışım. Ama eskisine nazaran çok fark var. Eskiden olsa, değil aylarca, üç dört gün üst üste az uyusam, hasta gibi olurdum. İnşallah zamanla normal olarak az uyumaya alışırım. Ömürler o kadar kısa ki, bunun

da büyük bir kısmını uykuda geçirirsek, sonra kendimizi yetiştirmeye nereden vakit bulacağız.

• Sanki maddeten uyumayan insanların hepsi uyanık mı, onlar da ruhen uykudalar. İş, ruhen uyanık olabilmekte, o zaman insan bedenen uyusa da, uyumasa da, her zaman uyanık. Münir Bey demişti. Öyle insanlar varmış ki, onlar uyusalar bile abdestleri bozulmazmış. Çünkü onlar her zaman kalben Allah'la beraber olurlarmış.

15 Ocak 1969 - Ankara

Azize Hanım “söylenen sözlere dikkat edin, çünkü konuşan Allah olduğuna göre, belki size de hitap ediliyordur; ben sokağa çıktığım zaman, daima işittiğim sözlere dikkat ederim” derdi. Ben de kendi kendime dikkat edeyim diyordum ama bir türlü olmuyordu. Üç dört gündür sokakta giderken lâlettayin kimse-lerin söylediği öyle sözleri işitiyorum ki, sanki o sözler bana söylenmiş gibi geliyor. İçime öyle doğuyor. Meselâ, geçen gün Sakarya Caddesinden geçerken bir dükkândan bir tezgâhtar çıktı, benim yanımdan geçerken “Allah adın zikredelim evvelâ” dedi, o bunu herhalde kendi kendine mırıldanıyordu ama, bana bu benim için bir ikaz gibi geldi.

Ertesi gün de yine biri yanımdan geçerken “arkana bak” dedi. Ben bu hitabı da kendime farz ettim. Fakat ne kastedildiğini bir türlü anlayamadım. Sabri'ye sordum, o da “aldığın yola bak” demektir dedi.

Dün de yanımdan, şimdiki serseri gençlerden biri geçti. O sırada da karşıdan iki yaşlı bey geliyordu. Fakat ikisi de tam

birer beyefendi idi. İçimden, bir şimdiki gençlere bak, bir de eskilere dedim. O yaşlı beyler yanımdan geçerken, bir tanesi "Sabriye" dedi. Belki tanıdıkları birinden bahsediyorlardı. Fakat bu söz de sanki bana söylenmiş gibi geldi. Acaba ben sabırlı bir kul muyum diye düşündüm. Bilmem böyle düşünmem doğru mu, bir Sabri'ye sorayım, bakalım ne diyecek.

Fakat insanın, böyle lâlettayin kimselerin ağzından söylenen sözlerin, Allah tarafından kendisi için söyletildiğini hissetmesi o kadar hoş bir şey ki. Fakat belki böyle değildir de, ben öyle zannediyordum. Ama ne olursa olsun, hani "doğru olmasa da söyle, hoşuma gidiyor" diye bir söz var ya, işte bu düşündüğüm, yani Allah'ın benim için söylediği doğru olmasa bile, yine benim hoşuma gidiyor. İnşallah bir gün bu düşündüğüm de hakikat olur.

21 Ocak 1969 - Ankara

Allah hakikatleri, istediği kimsenin ağzından söyletiyor. Geçen gün Türkân'lara gitmiştik. Orada konuşulurken Sabri, "şimdiki gençlerden bazılarında Allah sevgisinin, ne ailesi tarafından, ne mektep tarafından, ne cemiyet tarafından öğretildiğini, onların bir şey bilmeden büyüdüklerini, bu saydığımız müesseseler tarafından öğretilmezse, bunu kim öğretecek" dedi. O sırada orada bulunan Türkân'ın beş yaşındaki oğlu Uğur "Allah öğretir" demesin mi!... Hepimiz şaşış kaldık. Bu kadarcık çocuğun bunu kendi aklından bulup çıkarmasına imkân yok. Sabri ile sonradan bu meseleyi konuşurken "işte bir mucize" dedi. "Su üzerinde yürümek, havada uçmak birer mucize değil, çok çalışan insanlar, meselâ lâmalar, neler neler yapıyor" dedi.

Demek ki iş, insanın etrafına ibret gözü ile bakabilmesinde; o zaman kimbilir neler neler görecek, neler neler işitecek.

30 Ocak 1969 - Ankara

Bugün öğle tatilinde yine Dairede idik. Sabri bize güzel güzel şiirler okudu. Şiir yazmak ne güzel bir şey, ama herkes yazmıyor ki. Şiir yazabilmek için insanın zengin bir iç dünyası olması ve hislerini düşüncelerini sanatkârane bir şekilde ifade edebilmesi lâzım. Halbuki bizim nesil, o kadar şiirden ve histen uzak yetiştirildi ki. Bu nesil adeta bir robot, hissetmek ve düşünmek yok, önüne ne konursa, kendisine ne verilirse onunla yetiniyor ve bir makine gibi de çalışıyor. Böyle yaşamının da insanlıkla bir alâkası yok. İnsan bir ruha sahip, ne zaman hisseder ve düşünür ve bu düşündüklerinin tahakkuku için çalışırsa, insan gibi çalışmış, insan gibi düşünmüş olur.

Fakat hissetmek ve bir düşünce, bir sistem sahibi olmak kolay bir şey değil; bu çileli ve aynı zamanda güçlüğü nisbetinde zevkli bir şey.

6 Şubat 1969 - Ankara

Düşünceler

Bir şeyler zonkluyor kafamda

Büyük bir tazyik

Büyük bir mücadele

Dışarı çıkmak için

Taşıp coşmak için

- Böyle çıkmınıza imkân yok ki
 Sıraya girseniz ne olur sanki
 Hepsi müphem
 Hepsi büyük
 Bir ağırlık yapıyorlar kafamda
 Bu kadar tazyik olmaz ki
 Sıraya girmelisiniz bir, iki
 Bir iki, bir iki derken
 Düşünceler sırayla akıp giderken
 Götürürler herhalde beni
 Kavuşmak istediğime
 Kavuşmak istediğime

10 Şubat 1969 - Ankara

Tabiatta bir mikrokozmoz, bir de makrokozmoz var. Yani bizim şu gözümüzle görmemize imkân olmayan şeyler; bir kısmını ancak mikroskopla, bir kısmını da teleskopla görebiliyoruz. Ama bunlar da yine insanların yaptığı bir âlet olduğuna göre, onun da görme derecesi mahdut olduğu için, muhakkak onlarla da görmediğimiz daha nice küçük ve nice büyük şeyler vardır. Buna göre, dünyamız ortada oluyor. Yani matematikteki (0) sıfır gibi bir şey, buradan artı sonsuz ve eksi sonsuza doğru uzayıp giden bir âlem ve bu sıfır noktasında bulunan bir de insan var. Bu insan öyle bir insan ki, kâinatta ne varsa onun vücudunda da aynı şeyler var. Sonra sıfır noktasında olduğuna göre, her iki tarafta da yürümesi mümkün. Bu maddî hayatta böyle olduğu

gibi, manevî hayatta da böyle. İnsan isterse doğru yolda, isterse de yanlış yolda yürüyebilir. Allah bizi doğru yoldan ayırmasın. Âmin.

31 Mart 1969 - Ankara

10 Mart 1969 günü akşamüzeri kayınpederimi kaybettik. Allah gani gani rahmet eylesin. İnşallah öbür dünyadaki hayatı çok güzel, çok iyi ve mes'ut geçer. Gidişi o kadar güzel olmuş ki. Annem başında kelime-i şahadet getirmiş, dua okumuş, babam da aynı şeyleri tekrarlamış ve Fatiha'nın ortasında bir kuş gibi öbür âleme uçuvermiş. Ne güzel bir gidiş. Allah'ım herkese de böyle güzel, böyle imanlı geçmeyi nasip eyle. Gidişi böyle güzel olduğuna göre, öbür âlemdeki hayatı da muhakkak güzeldir diye içime doğuyor. İnşallah öyledir. Anneciğim de, maşallah imanı sayesinde buna da göğüs gerdi. Arada sırada, kendisini çok tutmasına rağmen, yine ağlıyor. Ama ne yapsın, elinden o kadar geliyor. Allah yardımcısı olsun. Ne yapalım, elden ne gelir, veren de O, alan da O. Allah makamını cennet eylesin, nur içinde yatsın. Amin.

14 Nisan 1969 - Ankara

30 Mart 1969 Pazar günü, Yenimahalle'deki bahçemize soğan, marul, kıvırcık, hıyar, kabak, maydanoz, dereotu, havuç ve kırmızı turp ektik. Bir gün evvel Hüsamettin bahçeyi belledi, Pazar günü de tanzim etti, ben de tohumları attım. O zamandan beri, gözüm hep topraklarda idi. Ufak bir yeşil göreceğim miyim diye çok merak ediyordum. Sabri, gözü kara arayan denizciler gibi, sen de yeşil arıyorsun, diye takılıyordu. Evvelsi gün öğleyin, Daireden dönerken yine bahçeyi teftiş ettim, soğanlardan

birkaç tane filiz vermiş, onları görünce öyle sevindim ki. İnşallah bütün ektiklerimizin hepsi çıkar da, ağız tadı ile bizler de yeriz.

Geçen Pazar da yan ve ön bahçenin bir kısmına çiçek tohumları ektik. Bakalım onlar ne zaman çıkacak. İnşallah bahçemiz çok güzel olur da, babacığımın da ruhu şad olur. Kendisi bahçeyi, bahçe ile uğraşmayı çok severdi. Şimdi onun yerine, Allah kısmet ederse ben bakacağım.

20 Aralık 1969 - Ankara

Defterime yazı yazmayalı sekiz ay olmuş. Bu sekiz ay içinde mühim hadiseler oldu. Aşağı Ayrancı'da kaloriferli bir daire alarak oraya taşındık. Şimdi orada oturuyoruz. Annem de bizimle beraber. Evimiz 142 m² imiş. Büyük bir salon ve 3 oda. Odanın biri annemin, biri bizim. Birini de mescit yaptık. Salon ve mescit parke, diğer yerler marley. Temiz olunca çok güzel oluyor. Fakat çok çabuk kirleniyor. Sık sık temizlemek lâzım. Eşyaları temiz tutmak da çok mühim bir husus. Çünkü öbür dünyada onlar da bizden davacı olacaklarmış. Onun için herhalde, mânen büyük insanlar mümkün olduğu kadar evlerinde az eşya bulunduruyorlar. Daha doğrusu lâyıkıyla bakabilecekleri kadar. Meselâ, Abdülkadir Geylânî Hazretleri çok zenginmiş; tabii eşyası da ona göre çok. Fakat hizmetkârları da çok. İşte her iş öyle. İnsan yapabileceği kadar işi üstüne almalı, yoksa hem bu dünyası, hem de öbür dünyası zehir olur.

22 Aralık 1969 - Ankara

Üstümde müthiş bir uyusukluk ve uyku hali var. Parmağımı kıpırdatacak kuvvetim yokmuş gibi geliyor ve göz kapaklarım

kapanıyor. Bu gece uykumu da aldım. Sabri, bu, ruh uyuşukluğundan ileri geliyor diyor. Fakat ben bir türlü ruhumu harekete geçiremiyorum. Acaba bunun için ne yapmalıyım? Herhalde pek çok okumalı ve hareket etmeliyim. Okumaya da bir türlü vakit bulamıyorum. Bu da çok ağır hareket etmemden meydana geliyor. Bir türlü işimi çabucak bitiremiyorum. Elim çok ağır. Bundan sonra her işimi çok çabuk yapmaya ve her gün okumaya dikkat edeceğim; bakalım ne kadar muvaffak olabileceğim. İnsanın kendi kendisini yenmesi, onu ıslâh etmesi herhalde çok güç bir iş. Çünkü bu kadar zamandır bir türlü tembelliği üzerimden atamadım.

23 Aralık 1969 - Ankara

Bu sabah gelirken, resmî dairelerin önündeki çimenler üzerinde kargalar gördüm. Sanki asil, vakur bir halleri vardı. Hepsinin rengi de siyah. Birden, Münir Beyin siyah rengin, mühim, değerli bir renk olduğu, pek çok şey ifade ettiği yolundaki sözleri aklıma geldi. Ve bir konuşmasında da, en çok yaşayan hayvanın karga olduğu ve kargaların çok edepli oldukları hakkındaki sözlerini hatırladım. Aklıma, acaba kargalar, kuşların velisi mi, diye bir düşünce geldi. Nasıl ki çamlar, yaz kış aynı durumlarını muhafaza ettikleri, yani diğer ağaçlar gibi kışın kuruyup, yazın yeşermedikleri, adeta bir nevi ölümsüzlüğe kavuştukları için, velilere, mürşitlere misâlse, kargalar da, hayvanlar arasında velilileri mi gösteriyor dedim. Bilmiyorum, belki bu düşüncem yanlış. Fakat böyle bir şeyi düşünmek bile, bana bir heyecan verdi. Demek insan her zaman dikkatli, uyanık olsa, etrafında gördüğü şeylerden bazı mânâlar çıkarmaya çalışsa, hayat ne kadar tatlı ve güzel olacak.

23 Aralık 1969 - Ankara
(Öğleden sonra)

Dostluk nedir? Dostluk, aynı görüşe sahip kimselerin arkadaşlığıdır. Şimdiki zamanda dostlar vefasız deniyor. Bundan daha tabii bir şey olamaz. Çünkü, şimdiki insanların muayyen bir görüşleri olmuyor ki. Neye inanacaklarını bilmiyorlar ki. Her gün yeni bir görüşe sahip olan, daha doğrusu bugün duyduğu bir şeye inanıp, öbür gün işittiği bir şey üzerine hemen görüşünü değiştiren insanlardan dostluk beklemek, biraz çocukça bir şey olur. Ancak, muayyen, hiç değişmeyen bir görüşe sahip olan insanlar arasında hakiki dostluk, daha doğrusu dostluk kurulabilir. Hayatta hiç değişmeyen bir inanç da sadece İslâmiyet olduğuna göre, hakiki dostluk da hakiki müslümanlar arasında kurulur.

24 Aralık 1969 - Ankara

Dairenin karşısındaki tepede, yeni bir cami yapılıyor. Kubbesi tamamlandı. Yerini de çok güzel seçmişler. Her yerden görülüyor. Onun yapıldığını ilk farkettiğim an, öyle sevindim ki. Başımı masadan kaldırdığım zaman, ne güzel, karşımda cami göreceğim. Hem pek sevimli bir şey. İstanbul'daki muhteşem camilerin adeta bir minyatürü. Ama daha henüz minaresi yapılmadı. Acaba tek minare mi, yoksa çift minare mi yapılacak?

Bu sene adli tatilden döndüğümüzde de, yukarıda bahsettiğim camiden biraz aşağıda olan bir caminin, yarım kalmış minaresi vardı, onu tamamladılar. Öyle güzel oldu ki, kalem-tıraşla yeni açılmış bir kalem gibi. Bakmaya doyamıyorum. Yapılışı da çok enteresan. Şimdiye kadar hiç minare yapılırken

görmemiştim. Daireye epeyi uzak ama, yine görebiliyordum. Dışardan iskele filân kurulmuyor. Usta minarenin içinden çalışıyor. Herhalde tuğlaları üst üste koyar gibi, taşları üst üste koyuyor. Bakıyorsun minare yavaş yavaş yükseliyor. Ama şimdi hiçbir şeyin iyi ustası kalmadı, hele böyle şeylerin ustası herhalde pek azdır. İçimden, Allah'tan adamcağıza uzun ömür ve sıhhat diledim, yerine adam bırakmasını niyaz ettim. Ya bunlar arkalarında kimseyi bırakmadan ölecek olurlarsa, artık o zarif ince minareleri, adeta insanın ruhunu gökyüzüne yükselten o minareleri kim yapar.

26 Aralık 1969 - Ankara

Geçen gün Sabri'ye indiğimde bana bir kartpostal verdi. Gri-mavi bir zemin üzerinde, eflâtunla pembe arası bir renkte olan, iki tane gül resmi. Masanın üstüne, karşıma koydum. Onu seyrediyorum. O kadar güzel ve canlı güller ki, insanın adeta gayri ihtiyarî koklayacağı geliyor.

Sonra bir şey daha dikkatimi çekti. Yapraklar o şekilde yan yana gelmiş ki, adeta daireler meydana getiriyorlar. Dünyada her şey dönüyormuş. Bu suretle, gül de şekil olarak bunu ifade ediyor gibi geldi bana. Acaba gülün bu kadar kıymetli olmasının bir sebebi de, bu sırrı bir nevi ifşa etmesi mi dersiniz?

30 Ocak 1970 - Ankara

1970 yılının bir ayı da geçti. Zamanın bu kadar hızla akıp gitmesi beni adeta korkutuyor. Önümde daha o kadar yapılacak işler var ki, emaneti teslim etmeden evvel bunları başarabilecek miyim bilmem.

Etrafımızda o kadar çok öğrenilecek şey var ki, şaşırıp kalıyorum. Fakat bu şaşkınlık çok fena bir şey, o zaman insanın vakti boşu boşuna akıp gidiyor. Peygamber Efendimiz (S.A.V.) "iki günü eşit olan ziyandadır" buyurmuşlar. Eğer insan şaşırıp kalırsa, günleri birbirine eşit oluyor. Bu sayede de ziyan içinde bulunuyor.

İnsanları bu halden kurtaracak, onları harekete geçirecek olanlar da büyük insanlar, yani insanı kâmil dediğimiz kimseler.

Yalnız, herkes onları anlayamıyor, tanıyamıyor. Bu suretle de, onları lâlettayin bir insan farz ettikleri için, sözlerini ve nasihatlerini tutmuyor, hatta ona cephe bile alıyorlar.

Herhalde bu insanı kâmilleri tanıyabilmek, onlardan istifade edebilmek için, gururu, benliği bir tarafa bırakmak lâzım. İnsan bunları bir tarafa bırakınca, Allah onun gönül gözünü açıyor. Tabii karşısındaki zatı tam olarak göremezse de, onun büyük bir insan olduğunu anlayabiliyor. Allah hepimizin gönül gözünü açsın ve etrafımızdan böyle zatlara eksik etmesin. Âmin.

28 Eylül 1970 - Ankara

Defterime sekiz aydır hiçbir şey yazmamışım. İçimden yazmak gelmiyor. Acaba neden? Sabri, yazı yazmak da bir alışkanlık işi diyor. Acaba benimki de alışmadığımdan mı, yoksa başka bir sebebi var mı? Ne tuhaf, insanın akli hep suallerle dolu, bu sualler bir cevaplandırılabilirse, herhalde insan o zaman çok ilerler ve huzura kavuşur. Ama bu da, herhalde kafadaki suallerin çeşidine bağlı. Sualleri halledebilmek için ise, insanın ilk evvel düşünmesini bilmesi lâzım. Düşünmenin ilk şartı da

bence sabır. Çünkü, insan sabırsız olunca, bir fikrin üzerinde uzun zaman duramıyor. O vakit de düşünmüş olmuyor. Çünkü, insanın aklına birtakım fikirlerin gelmesi düşünce değil. Düşünce, bir fikrin üzerine eğilerek, ondan bir sonuç çıkaran fikir zinciri oluyor. Ben de herhalde birazcık yazı yazarken düşünebiliyorum. Yalnız düşünce için sabır kâfi değil, aynı zamanda düşünce bir kültür işi. Düşünürken de yine konuşmada olduğu gibi kelimelerle düşünüyoruz. Onun için de kelime hazinemizin çok zengin olması lâzım ki, rahatlıkla düşünebilelim. Yani düşünebilmek için bilgili, hisli olmak lâzım. Allah, bu kuraklıktan insanlığı korusun. Yine düşünen insanlar gelsin. Çünkü herkesin onlara ihtiyacı var.

13 Eylül 1971 - Ankara

Yeni bir adlî yıla daha girdik. Allah, memleket ve bizim için hayırlı etsin. Bakalım bu sene Allah neler gösterecek. İnşallah muntazam ve çok iyi çalışırım. Allah sağlık versin de çalışalım. Zaten çalışılmazsa bu hayatın tadı olur mu? İnsan, ancak çalışıp yorulacak ki, ondan sonraki dinlenme anlarında, hayatın, tabiatın güzelliklerini lâıyıkı ile içine sindirecek. Her zaman baklava börek yenilse, insan ondan da bıkar derler. Yani ne tam çalışma, ne tam istirahat; insan çalışıp yorulacak, ondan sonra dinlenecek. Fakat şimdiki insanlar dinlenmesini bilmiyor. Ekseriyeti, kâğıt oynayarak dinlendiklerini söylüyorlar. Fakat o dinlenmek değil, büsbütün yorulmak oluyor. Çünkü, insanın sınırları geriliyor ve uykusuz kalıyor. Uyku, esasında yorulan sınırları dinlendirmek için olduğu halde, bu suretle sınırlar dinlendirilmediği gibi, büsbütün yoruluyor. Şimdi insanların bazıları etraflarını bile görmüyorlar, halbuki insan işine gidip gelirken etra-

fına, ağaçlara, gökyüzüne, bulutlara baksa, bunlar insanı dinlendirir ve huzura kavuşturur. Bazı insanlar tıpkı robot gibi, hiç etraflarını görmüyorlar, etraftaki güzel sesleri, kuş sesini, rüzgârın sesini duymuyorlar bile. Kur'an-ı Kerim'deki "gözleri vardır görmezler, kulakları vardır işitmezler" zümresinden olmuşlar. Allah beni o hale düşmekten korusun. Âmin.

X X X

Suyu çok seviyorum. Şimdi su içerken bardağın içine baktım da, içime huzur doldu. Tertemiz bardağın içinde, billûr gibi su. Suyun rengi yok, havanın da rengi yok. Ama ikisi de insanlar için en lüzumlu şeyler. Bir insanın susuz ve havasız yaşamasına imkân yok. Cennette ve yeryüzünde olan yegâne şey su imiş. Yani su, cennette de varmış, acaba cennette de aynı hava mı var? Hani öbür âlemde renk yokmuş diyorlar ya, bu düşünce oradan aklıma geldi. Yani su ve hava, Allah'ın bize öbür dünyadan hediyesi mi? "Su gibi aziz ol" sözü de insanı düşündürüyor. Bu da suyun ne kadar aziz olduğunu, Allah katında ne kadar değerli olduğunu gösteriyor herhalde.

16 Eylül 1971 - Ankara

Dün, Suna bizi öğleden sonra, Keklik Pınarı'na gözleme yedirmeye götürdü. Güneşin batışını oradan seyrettik. O kadar güzeldi ki, sözle anlatmama imkân yok. Hele insan başını yana eğip bakarsa, çok ama, pek çok daha güzel görünüyor. Dağların ve gökyüzünün renkleri birbirine öyle güzel geçiyor ki, adeta bir gökkuşağı gibi. Ama bence, buradaki renkler daha ağır, daha muhteşemdi. Çünkü, gökkuşağındaki renkler, daha açık, hafif ve uçucu oluyor.

Bütün dağlar çıplak, üstünde ormandan eser yok. Değil orman, ağaç görmek bile ender. Fakat dağların böyle çıplak oluşu ve ufku genişliği de, insana bir heyecan ve huzur veriyor. Ben, dağların kıvrımlarını, birbirlerinin üstüne yaslanışını, denize benzetiyorum. Ama denizde her zaman bir hareket, bir değişiklik olduğu halde, dağlar hep aynı vakur halleriyle, olduğu gibi duruyorlar, hiçbir değişiklik olmuyor.

Sabri *"Deniz insanları, umumiyetle sathî insanlar olur. Çünkü, denizdeki daimî değişiklik, onları derin derin düşünmeye bırakmaz, göz değişik manzaralar görünce, akıl ve gönül oyalanır, derine inemez. Halbuki dağ insanı, derin düşünen, mânen çabuk tekâmül eden insandır. Çünkü, etrafındaki manzaranın yeknesaklığı, onu hali ile kendi içine döndürür."* diyor.

Gözlemeler de çok güzeldi. Fakat Sabri'ye de, bana da dokundu, gece çok rahatsız olduk. Ama neden dokunduğunu anlayamadım. Belki de yağmur bozuktu. Belki de benim midem pek iyi olmadığı için dokundu. Fakat Sabri'nin midesi sağlam, acaba ona niye dokundu?

Ama dokunsa da, yine gidip yemek, o temiz hava ve ufku açık yerde tekrar gurup seyretmek isterim.

6 Kasım 1971 - Ankara

Şimdi tarihi yazarken, Ankara kelimesini yazınca birden, acaba hep Ankara mı yazacağım, yoksa başka şehir adları da yazacak mıyım, diye düşündüm. Kimbilir, belki başka bir isim yazdığım da olur. Eğer Allah başka bir yere gitmemizi murad etti

ise, o da olur. Her şeyin Allah hayırlısını versin. Murat kelimesi de aklıma otomobili getirdi. Sabri biraz almaya niyetli gibi, eskisi kadar kat'i bir şekilde olmaz demiyor. Allah'tan hayırlısı, eğer hakkımızda hayırlısı olacaksa, güzel güzel kazasız filân kullanacaksak alalım. Benim de bayağı bayağı aklım yatmaya başladı. Artık etrafımdaki otomobillere dikkat etmeye başladım. Dört kapılı olanlar hoşuma gidiyor. Bence Anadol'un dört kapılıları Murat'tan daha güzel. Ne tuhaf, eskiden hiç arabalara dikkat etmezdim. Demek ki, ilkin insanın aklında bir fikir yerleşiyor, insan ona göre etrafına dikkat ediyor ve o fikre uygun şeyleri görüyor. Bir bakıma gören, demek ki göz değil, çünkü insan kafasındaki düşünceye göre görüyor veya görmüyor. Nasıl ki insan, sevinçli ve üzüntülü olduğu zamanlar, aynı resme baktığında başka başka görürse, yani o resmi beğenir veya beğenmezse, bunda da öyle, demek ki bizi idare eden şeyler, hep gözle görülmeyen, elle tutulmayan fikir, düşünce, his gibi şeyler, yoksa göz, ayak, el, kol gibi maddî şeyler değil, çünkü elimiz de, ayağımız da bizim düşüncemize göre hareket ediyor. Buna göre insanın hem bedenini, hem his ve düşüncelerini temiz tutması, onlara büyük ihtimam göstermesi lâzım. Ruhsuz, hissiz beden, bir şeye yaramadığı gibi, bedensiz ruh da bir işe yaramıyor. Tabii benim düşüncelerim, bu dünya şartlarına göre.

8 Kasım 1971 - Ankara

Dışarı bakıyorum; ağaçların yaprakları sararmış, bazıları da yapraklarını dökmüşler, üzerlerinde pek az kalmış. Bu onların bir nevi ölümleri olan kış devresine girmelerinin yakın olduğunu

gösteriyor. Bu ölüme hazırlanmak için, üzerlerindeki yaprakları döküyorlar. Yalnız ağacın gövdesi ve dalları kalıyor. Yani, onun esasını teşkil eden şeyler. Yapraklar gelip geçici oluyor. İnsanlarda da gelip geçici hisler ve düşünceler var; eğer insan, nefisten ileri gelen bu gelip geçici his ve düşüncelerden kendisini temizlerse, o zaman ortada yalnız insanın özü kalacak, yani o da ağaç gibi bir nevi ölümü tatmış olacak, yani ölmeden evvel ölmüş mü olacak?

Ben de hep ölmeden evvel ölmenin mânâsı üzerinde duruyorum. Ama herhalde bunun mânâsını anlayabilmek için Mevlânâ Hazretlerinin *"ben ol da gör"* dediği gibi, ölmeden evvel ölmek lâzım.

Benim vazifem, bunun mânâsını anlamaya çalışmak, onun için de daima bu yolda düşünmek olmalı. Allah nasip ederse, onu ben de tadarım.

Yine ağaçlara dönmek içimden geldi. Ağaçlar yapraklarını dökerek hale gelene kadar, muayyen bir zaman geçiyor. Demek ki, her şeyin bir zamanı var. Tabii bu zaman da bomboş geçmiyor. Fırtınalar, rüzgârlar, yağmurlarla mücadele edip, bazen de güneşin tatlı ışıkları altında, rahat rahat dinleniyor. Yani hayatın birtakım acı ve tatlı olaylarına muhatap oluyor. İnsanlar da geçirdikleri üzücü ve tatlı olaylar sayesinde olgunlaşıyor, üzerlerinde bulunan kıskançlık, haset, yalan, dedikodu gibi yapraklarını döküp, tertemiz oluyorlar. Allah, hepimizi bu temizliğe erdiresin. Âmin.

9 Kasım 1971 - Ankara

Günler, haftalar, aylar birbirini kovalayıp gidiyor. Neredeyse 1971 yılı bitecek, şurada 1,5 ay bir şey kaldı. Halbuki bana, bu yıl daha yeni girmiş gibi geliyor. Daha 1971 yazmasına iyice alışmadan, bir bakıyorsun 1972, 1973 oluvermiş. Yıllar birbirini çok büyük bir hızla takip ediyor. Acaba bu hıza ayak uydu-rabiliyor muyum? İş, o hıza uyup, aynı hızla insanın tekâmül etmesinde. Biz bu dünyaya tekâmül etmeye geldiğimize göre, bizlerin de son hızla ilerlememiz, son menzile gelmeden evvel tekâmül etmemiz lâzım. Fakat şimdiki insanların % 90'ı yerinde sayıyor. Tabii buradaki tekâmülden kastım, mânen tekâmül. Benim gençliğimdeki insanları biraz mazur görebiliyorum. Çünkü o zaman, insanlara bu hususta yol gösteren kitaplar yoktu. Ama şimdi öyle mi ya. O kadar çok kitap var ki, insan hangisini oku-yacağını şaşırıyor. Ama hangisi olursa olsun, muhakkak oku-mak lâzım. Bu suretle Allah'ın herkese verdiği manevî hasletleri beslemek, onların meydana çıkmasına yardımcı olmak biz kul-ların vazifesi. Her işte, ilk adımın insanın kendisinden gelmesi lâzım. Bir kutsî hadiste Allah "*Kulum bana bir adım atarsa, ben ona on adım gelirim*" diyor. Yani iş, bizim o ilk adımı atabilme-mizde. Buna da pek çok şey vesile olabilir. Meselâ, bir Ermeni hanım, "*Hazreti Hatice*"yi okumuş, ondan sonra Müslüman ol-muş. İş, insanın içindeki o ince telleri titretecek bir vesilenin zuhuruna bağlı.

Münir Beyefendinin kitabı, muhakkak pek çok kimsenin bu his tellerine dokunacak, onları harekete geçirecek. Ondan sonra iş, metotlu çalışarak, o tellerden ahenkli güzel sesler çıkart-makta. Bu da, bir büyüğün terbiyesine girerek, o yolda çalış-makla mümkün.

11 Kasım 1971 - Ankara

11 Kasım 1971 - Ankara

Defterime her gün yazmaya karar vermiştim ama, dün yazamadım. Çünkü öğleden sonra izin aldığım için, öğle tatilinde Dairede değildim. Fakat her gün yazmak da zor. İnsan konu bulamıyor. Bugün şunu gördüm, bunu yaptım demek de hoşuma gitmiyor. O zaman da yazacak mevzu bulamıyorum. Ama insan Allah'a teslim olur, Allah'tan bu hususta kendisine yardım etmesi için dua ederse, Allah muhakkak ona bir kolaylık gösterir. İş, tam bir imanla dua edebilmekte.

Ama Allah'ın gösterdiği ip uçlarını da anlayabilmek lâzım. Aklıma bir hikâyeye geldi. Fakat tam olarak hatırlayamıyorum. Bir şahsın eski bir evi varmış, yıkılacağından korkarmış, ama Allah'a dua etmiş, yıkılacağını bana haber ver demiş, duasının da kabul olduğu galiba kendisine bildirilmiş.

Fakat bir gün, evi çökürmüş. Hani Allah'ım bana haber verecektin demiş. O zaman kendisine; biz haber verdik, tavanın sarktı, kapıların çöktü, duvarların yıkıldı, fakat sen hiç oralı olmadın denmiş.

İşte bu hikâyedeki gibi olmamak için, insanların çok uyanık olmaları, her şeye dikkat etmeleri, her şeyden bir ip ucu yakalamaya çalışmaları lâzım.

12 Kasım 1971 - Ankara

12 Kasım 1971 - Ankara

Her gün öğlenleri defterime yazıyordum, bugün çok işim var, öğleyin de çalışacağım, onun için hiçbir şey yazmayacaktım ama, bugün boş kalmasın, bu durumu belirteyim dedim.

Allah'tan hayırlısı, inşallah işlerimi en kısa zamanda, en iyi şekilde yaparım. Âmin.

3 Aralık 1971 - Ankara

Sözde her gün defterime yazacaktım. Bir türlü imkân olmadı; bugün, yarın derken, bir baktım aradan yirmi gün geçmiş. Bana sanki bir hafta filân yazmamışım gibi gelmişti. Zamanın bu hızı benim başımı döndürüyor. Bir türlü bu hıza uyamıyorum. Halbuki bu hıza uymak lâzım. İnsan, herhalde bu hıza ayak uydurduğu zaman ölümsüzlüğe kavuşur. Yani ölmeyen evvel ölür. Bunu da şuradan çıkarıyorum. Hızla giden bir vasıtanın, meselâ bir trenin içinde olan insana bir şey olmaz. Fakat o hızdan ayrılıp, yani trenden inerse, bir daha o trene kavuşmasına imkân olmaz. Bu misâlim de pek bir şeye benzemedi ama, bir defa aklıma geldiği için yazdım. Fakat bu misâl, benim içimde hissettiğim gecikme düşüncesini tam mânâsıyla aksettirmedi. Bu düşüncemde, bu hissimde doğru bir taraf var ama, ben bunu izah edemiyormuşum gibi geliyor bana.

Defterimde beş yaprak kalmış. Bakalım yılbaşına kadar bu defterimi tamamlayıp, yeni yılda yeni defterime başlayabilecek miyim? Allah'tan hayırlısı.

6 Aralık 1971 - Ankara

Bu sabah, ilk defa kar atıştırmış, radyo da kar yağışlı demiş. Ama ben kar yağarken görmedim. Fakat bu sabah, Daireye ge-

lirken epeyi üşüdüm. Hava oldukça sertti. Daire de soğuktu. Pazartesi günleri ekseri böyle oluyor. Cumartesi ve Pazar günü kalorifer yanmadığı için, kolay kolay ısınmıyor. Şimdi aklıma Peygamber Efendimiz'in (S.A.V.) bir hadisi geldi. Şu an tam olarak hatırlamıyorum, yani kelimesi kelimesine söyleyemem ama, galiba *"Allah indinde makbul olan ibadet, az da olsa, devamlı olanıdır"*.

İslâmî kaideler ne kadar güzel; insan bu düsturu her işte, her yerde kullanır ve hayatta da muvaffak olur. Çünkü insan, işlerini muntazam ve fasılasız yapma alışkanlığına bu sayede alışır. Bu şekilde çalışmaya alışmayan insanlar, hayatta muvaffak olamazlar. Hani halk dilinde bir kavram vardır. Böyle insanlara *"maymun iştahlı"* derler. Allah beni maymun iştahlı olmaktan korusun. İnşallah yukarıda belirttiğim hadisi şerifteki düsturu, bütün hayatım boyunca devam ettireyim.

8 Aralık 1971 - Ankara

Dün öğleyin Suna, Sabri ve ben, Hacıbayram'a Kardeşler Kitabevine gittik. Orada kitapçı Osman'ın babası da vardı. Pek muhterem bir zat. Bembeyaz pamuk gibi bir sakalı var, yüzü ve gözleri ışıltılı. İnsan ona baktıkça, bir huzur duyuyor. Herhalde kendini temizlemiş bir insan. Allah bana da nasip etsin.

9 Aralık 1971 - Ankara

Bugün öğleyin Sabri geldi. Edebiyat isimli bir mecmua var, onu getirdi. İçinde kısa bir piyes varmış, onu okuduk. Her şey sembollerle izah ediliyor. Kısa kısa cümleler, cümleler değil, ko-

nuşmalar sadece tek kelime ile oluyor. Üzerinde durunca bir mânâ çıkıyor. Sabri onların hepsini güzel güzel izah etti ama, bence bu şekilde bir piyes yazmak hiç doğru değil. Çünkü, şimdiki zamanın insanları zaten sıkıntılı ve huzursuz. Bu şekilde adeta birbirini tutmaz gibi gözükten kelimelerle insanın içi büsbütün sıkılıyor. Bence bu asrın insanının muhtaç olduğu şey huzur; yazarlar da ancak bunu temin eden yazılar yazarlarsa, o zaman cemiyete faydalı olabilirler.

İş, şimdiki insanın yüzünü güldürüp, onu huzura kavuşturabilmekte.

10 Aralık 1971 - Ankara

"Sanat olabilmesi için, ruhtan gelen duyguların, aklın, bilginin süzgecinden geçmesi lâzım".

Sabri, bugün öğleyin, sanat ve edebiyat üzerinde konuşurken, yukarıda yazdığım tarifi verdi. Benim de çok hoşuma gitti, hemen yazdım.

22 Aralık 1971 - Ankara

İçimde bir sıkıntı var. Acaba neden? Sabri *"insan Allah'tan uzak kalınca sıkılır"* diyor. Ben şimdi Allah'tan uzak mıyım? Bir bakıma da öyle, işlerin tam benim istediğim gibi yürümemesi, herhalde beni üzüyor. Bu da bir nevi iman zayıflığı, yani Allah'tan uzaklık. Eğer Allah'a itimadım tam olsa, böyle üzülmem, her şeyde bir hayır vardır der geçerim. Yine öyle diyorum ama, içimde de bir sıkıntı oluyor. Tam bir ferahlık duyamıyorum.

Ama bence bu, iman zayıflığından değil, henüz tam olmadı-
ğımdan, fakat eskisine nazaran şimdi çok iyiyim. Eskiden olsa,
bu gibi hadiseler beni harap ederdi. Ne yapalım, insan birden
bire olgunlaşamıyor. Yavaş yavaş bir ilerleme var ya, o mühim.
Allah, insanı yerinde saydırmazın, hele hiç geri geri götürmesin.
O zaman çok fena. İnsan bazen etrafına bakıyor da, muayyen
bir seviyeye gelmiş insanların gerilemesini görünce, çok üzülü-
yor. İnşallah Allah yine onlara da ilerlemek nasip eder.

Şu dünya hayatı ne tuhaf. Hadiseler birbiri içine karışmış ve
birbirini takip ediyor. Bu geçişler de o kadar tabii ki, insan so-
ğukkanlılıkla düşündüğü zaman, bu hadisenin başka türlü olma-
sına imkân yok, muhakkak böyle olması lâzımdı diyor ama, de-
diğim gibi, sâlim kafayla, soğukkanlılıkla, bitaraf bir şekilde dü-
şündüğü zaman böyle söyleyebiliyor. Eğer daha tekâmül etme-
miş, hislerinin esiri bir insansa, bir türlü, ona bunun tabii bir şey
olduğunu anlatamıyorsunuz ve her şeyi kendisine üzüntü yapıp,
kendisini harap ediyor. İnsanların mutlu olmaları, bir bakıma çok
kolay. Her şeyi Allah'tan bildikten ve o ne yaparsa güzel yapar
dedikten sonra, ortada üzülecek hiçbir şey kalmıyor ama, bu
nefsaniyet içinde o sözü söylemek de kolay değil.

28 Aralık 1971 - Ankara

1971 yılının bitmesine, şurada birkaç gün kaldı. Bir sürü
hadiseler birbirini kovalayarak geçip gitti. Kimi üzüntülü, kimi
sevinçli. İnsan adeta kendini bir sele kaptırmış gidiyor. Zaman
adeta bir nehir. İnsan bu nehrin içinde akıp gidiyor. Fakat bu
öyle bir nehir ki, bütün insanları kendi içine almış, bu nehrin
dışına çıkmaya imkân yok. Bu nehrin dışına çıkmaya imkân yok

dedim ama, acaba bu doğru mu? Herhalde veliler, bu zaman nehrinin dışına çıkabilen insanlar. Çünkü onlar, zamanla ve zeminle mukayyet olmaksızın istediklerini yapabiliyorlar. Yani dünya kanunlarının üstüne çıkabiliyorlar. Bugün Sabri, dünya kanunları, yani tabiat kanunlarının üstünde başka kanunlar da bulunduğunu, muayyen bir temizliğe gelen insanın, ondan sonra yukarıda bahsettiğim diğer kanunlara tabi olduğunu, bu suretle tabiat kanunlarına da hükmedebildiğini, işte buna da mucize denildiğini izah etti.

Allah'ım, biz insanlar ne kadar zavallı mahlûklarız, körün değneğini bellediği gibi, muayyen bir şey bellemişiz. Bunun dışına çıkamıyoruz. Tabiat kanunu, bunun aksini yapamazsın deyip, işin içinden sıyrılıyoruz.

Ama bu bellediğimiz şeylerin dışına çıkmaya hiç çalışmıyoruz. İşte, biraz meraklı olan insanlar, bunun dışına çıkmaya çalışıyor ve keşif dediğimiz hadiseler de bu sayede meydana geliyor.

Büyüklerimiz, kendini bilen, Rabbini bilir demişler.

Yani bizim vazifemiz, kendimizi tanımaya çalışmak olacak. Kendisini tanıyan insan, dolayısıyla Allah'ı tanımış olacak ve nasıl Allah'a her şey malûmsa, ona da, o zaman her şey malûm olacak.

Ama dediğim gibi, bu da, muayyen bir temizliğe gelip, bu dünya kanunlarından gayri kanunlara tâbi olmakla mümkün herhalde.

Allah'tan hayırlısı. Allah'ım, hepimize iyi, hayırlı ömür ve sıhhat ver. Yardımını bizlerden esirgeme.

6 Ocak 1972 - Ankara

Bugün ikinci defterime başlıyorum. Allah'tan hayırlısı. Bakalım bu deftere neler yazacağım. Şimdi bakalım ne yazacağım derken, aklıma Muhiddini Arabî Hazretlerinin bir sözü geldi. *"Ben size, bir şişe mürekkebi, hangi kelimeyle başlayıp, hangi kelimeyle bitireceğinizi söyleyebilirim."* dermiş. Aman Allah'ım ne büyük ilim. Bir bakıma da bu kadar çok ilim, aynı zamanda o kadar büyük yük oluyor herhalde. Çünkü, her şeyin ne olacağını önceden bilip ona katlanmak çok güç olsa gerek. Bu her kişinin kârı değil, er kişinin kârı. Peygamber Efendimiz (S.A.V.) *"Siz benim yerimde olsanız az güler, çok ağladınız."* buyurmuşlar. Herhalde bu durumu îzah için söylemişlerdir.

Şu insan ne tuhaf. Bir bakıyorsun bir hiç, bir bakıyorsun akıllar almayacak kadar muazzam bir şey. Kolay mı ya, insana yeryüzünde Allah'ın halifesi demişler. Ama o muazzam insanlar nerede. Onları bulmak çok güç. Çünkü kendilerini gizliyorlar.

İnsan kendisini anlayamaz, tanıyamazken, onları tanınması nasıl mümkün olur? Evvelâ, insanın kendini tanınması lâzım. Ama bu çok zor bir iş. İnsan iç dünyasına eğildiği zaman, orada o kadar karışık şeyler görüyor ki, acaba ben bunların hangisiyim diye, şaşırıp kalıyor. İş, insanın içindeki yabancı otları ayıklayıp, onların arasında saklı olan çiçeğini meydana çıkarabilmekte.

Artık bu gül mü olur, yoksa lîle, karanfil, zambak, leylâk mı olur? Kimbilir, Allah'ın kimin içine ne sakladığını.

İşte iş, içte saklı olan bu şeyi açığa çıkarabilmekte.

Herhalde insanların yaradılışlarının gayesi, içlerindeki bu cevheri meydana çıkarmak olsa gerek.

Fakat bunun için de bir kuyumcu gibi, çok dikkatli ve inceden inceye çalışmak lâzım.

Muhakkak, insan içindeki bu cevheri meydana çıkardığı ve ona göre hareket ettiği takdirde, taşıdığı insan adına lâıyk olmuş oluyor.

Allah hepimize insan olmayı nasip etsin. Âmin.

24 Ocak 1972 - Ankara

Şimdi saat 5, dışardan ezan sesi geliyor. Bu sesi o kadar çok seviyorum ki. Onu işittiğim zaman, adeta bütün dünyam değişiyor. Bir de güzel sesli biri tarafından okunursa, insanın içi huzur ile doluyor. Bu ses, insanı şu dünya âleminde kurtarıp, manevî âlem ile irtibatını sağlıyor. Ne güzel, günde beş defa bu sesle, bize öbür âlem, yani hakiki hayatımız ve ona göre hareket etmemiz hatırlatılmış oluyor. Ama bu sesi hiç duymayanlar da var. Hatta bu sesi duyunca rahatsız olup, onu susturmak istediklerini söyleyen kimselere de rastladım. Bense evimiz camiye yakın değil de, her ezanı güzel güzel, doya doya dinleyemiyorum diye üzülüyorum. İnsan kendini bırakarak, hiçbir şey düşünmeden ezanı dinlerse, sanki içi yıkanmış gibi oluyor. Öyle bir ferahlık hissediyor ki, dünyevî hazlarda bunu bulmak imkânsız.

Tefekkür etmek, düşünmek ne güzel bir şey. Bol bol vaktim olsun, çok çok kitap okuyup, düşüneyim diyorum ama, bir türlü o vakti bulamıyorum. İnşallah emekli olduğum zaman bol bol okur ve tefekkür ederim. Ama o zamanı beklemeden şimdiden buna alışmam lâzım. Çünkü insan, ancak tefekkür sayesinde

tekâmül eder. Benim emekliye ayrılana kadar yaşayacağım ne malûm. Onun için şimdiden düşünmeyi öğrenmeliyim.

8 Şubat 1972 - Ankara

Havalar çok soğuk gidiyor. Ankara'da epeyi zamandır böyle soğuklar görülmedi. Hele geçen iki kış, hiç kışa benzemiyordu, adeta sonbahar gibi idi. Soğuğa alışmak da çok zor. Allah yakıtı olmayanlara acısın. Sözde kaloriferli evde oturuyoruz, ama bir türlü ısınmıyoruz. Fakat yalnız biz değil, herkes bu durumdaymış. Demek ki soğuğun fazlalığına, kömürün sıcaklığı kâfi gelmiyor. Hani soğuk da az buz değil, -20 derece olmuş. Fakat her şey zamanında isteniyor. Meselâ, geçen seneler fazla kış olmadı, bu yüzden baharın ve yazın tadını fazla çıkaramadım, onlardan fazla bir zevk alamadım. Herhalde zaten hava ılık olduğundan, baharı ve yazı dört gözle beklemedim. Ama şimdi bana öyle geliyor ki, bu sene baharın ve yazın tadını çıkaracağım. Düşünün, bu karlardan sonra, ağaçların, toprağın yeşillenmesini ve otların arasından papatyaların, minelerin size gülümsemesini; bunları düşünmek bile bana büyük bir haz veriyor.

Bu her işte böyle, insan bir şeyi fazla arzu ederse, onu elde ettiği zamanki sevinci de o nisbette büyük oluyor.

Ben bu soğukta kuşlara da çok acıyorum. Zavallılar oradan oraya uçuşup duruyorlar. Acaba onlar da bizim gibi üşüyorlar mı? Ama Allah'ım onları düşünmüştür muhakkak. Onlar, insanlar gibi değil, çünkü yaz ve kış aynı elbiseleri ile duruyorlar. Herhalde tüylerinin altında sıcaklığı ve soğuğu geçirmeyen bir madde var.

Acaba Allah insanları niçin böyle yaratmadı? Ama onlara da akıl verdi. Bu sayede kendilerini sıcağın ve soğuğun tesirinden koruyabiliyorlar.

Şu akıl ne muazzam şey. İnsan adeta akıldan müteşekkil, akılı olmayan insan, bence insan denmeye de lâyık değil. Dinde de akılı olmayana sorgu sual yok deniyor.

Demek ki akıllı olduğumuza şükretmemiz ve onu inkişaf ettirmemiz lâzım. Dünyanın en akıllı âlimleri bile, Allah'ın insanlara verdiği bu hazinenin, ancak binde 3 veya 4'ünü kullanabilmişler.

Allah'ı bulabilmemiz için de yine akla ihtiyacımız var.

10 Şubat 1972 - Ankara

İnsanı ve cemiyeti birbirinden ayrı imiş gibi düşünmek, bence doğru değil. Cemiyet de bir büyük insan. Onun için, bir insanın yükselmesi, huzura ve refaha kavuşması için nelere ihtiyacı varsa, cemiyetin de aynı şeylere ihtiyacı var.

Disiplinli çalışan, zamanını boşa geçirmeyen insan, mânen ve maddeten yükselir. Bu sayede huzur ve refaha kavuşur. Çünkü, çalışması sayesinde, kendisine iyi gelir getiren bir işe sahip olduğu gibi, zamanını boşa geçirmeyerek okuduğu kitaplar sayesinde, ruhunu ve kafasını zenginleştirir ve bu sayede bir şahsiyet sahibi olur.

İşte bir cemiyette de disiplinli çalışıldığı takdirde, o memleket refaha kavuşur ve çok okunduğu için de münevver insanlar o nisbette çoğalır. Başlı sıkışan, derdi olan kimseler, bu şahıslara

başvurarak dertlerine deva bulurlar, bu sayede de memlekette huzur ve sükûn hüküm sürer.

Bence, şimdi cemiyetimizin huzursuz olması bundan ileri geliyor. Şahsiyet sahibi olan, attığı adımın nereye gittiğini bilen o kadar az insan var ki, adeta hiç yok denilebilir. İşte onun için, cemiyetin problemleri halledilemiyor, bir keşmekeştir sürüp gidiyor.

Onun için şahsiyet sahibi, önder olacak vasıfta kimseler yetiştirmemiz lâzım. Bunun için de tembelliği bırakarak, programlı ve plânlı bir şekilde bol bol okuyarak, doğru yolu bulmak gerek.

6 Mart 1972 - Ankara

7 Mart 1962'de Sabri ile evlendim. Bugün 10 seneyi tamamlıyoruz. Yani 10'uncu senenin son günü, yarın inşallah 11'inci seneye başlayacağız. Allah hayırlı ve mes'ut, daha nice seneleri kutlamamızı nasip etsin. Allah'ım bizi birbirimizden ayırmasın. Sanki aradan 10 sene geçmemiş, daha yeni evlenmişiz gibi geliyor bana. Allah'ım, bana bu kadar mükemmel, eşsiz bir eş verdiği için, sana ne kadar şükredeceğimi bilemiyorum. Ben Allah'ın ne sevgili kulu imişim ki, bana bu saadeti verdi. İnşallah ben de Sabri'ye lâyıf bir eş olurum. Karı kocanın birbirini sevmesi, birbiriyle anlaşması ne güzel şey. İşte insan, bu sayede, daha bu dünyada iken cennet hayatı yaşıyor. Allah'ım başka kullarına da, böyle mes'ut yuvalar ve hayat ver. İnsan etrafında mes'ut kimseleri gördükçe, onun da saadeti daha artıyor. Kendi saadetinin tadını daha iyi çıkarabiliyor. Etrafınızda hep üzücü hadiseler olur, bedbin kimseleri görürseniz, sizin mes'ut ve hu-

zurlu olmanıza imkân var mı? İnsanlar birbirlerine o kadar çok tesir ediyorlar ki, tarifi mümkün değil, onun için elimizden geldiği kadar etrafımıza faydalı olmaya, insanların yüzlerini güldürmeye onları mes'ut etmeye çalışmalıyız.

Bu sabah Sabri, yolda gelirken bir şey söyledi, çok heyecanlandım. Hani nasıl bir veli, karşısındaki insanın ne düşündüğünü, kafasından ne geçtiğini bilebiliyor, bu da yalnız tasavvuf ilmi sayesinde olabiliyor, şimdi Sabri'nin söyledikleri üzerine, Allah ilminin, tasavvufun en yüksek ilim olduğunu, bir kere daha anladım.

Bilim ve Teknik diye bir mecmua çıkıyor. Bu mecmuanın yazdığına göre, şimdi insanların kafasından geçen düşüncelerin şeklini ve sesini tespit edebiliyorlarmış. Bilim ve teknik ilerledikçe tasavvufla birleşiyor, yani tasavvufun seviyesine yavaş yavaş yaklaşıyor. Herhalde bana kıyametin kopması da yakın gibi geliyor. Sanki içimde öyle bir his var. Tasavvufun hepsi ilim yoluyla da ispat edildiği zaman, kıyamet kopacakmış gibi geliyor bana. Allah'tan hayırlısı. Her işin bir sonu olduğuna göre, elbette bu dünyanın da bir sonu var. Yaratılan her şey öleceğine göre, bir mahlûk olan dünya için de böyle düşünmek, yanlış olmasa gerek.

15 Mart 1972 - Ankara

Çamaşır yıkamak çok hoşuma gidiyor. Onlar sabunlu sularla yıkanıp temizlendikçe, sanki benim içim de temizleniyor, pırıl pırıl oluyor gibi geliyor bana. Hele onları tertemiz bir şekilde iplere astığım zaman duyduğum hazzı anlatmama imkân yok.

Karşılarına geçip, onları uzun uzun seyretmek istiyorum. Çamaşırları intizamlı bir şekilde asmak da ayrı bir zevk, insan adeta bu sayede bir tablo yapmış gibi oluyor.

Fakat çamaşır açık havaya asılır ve güneş altında kurursa çok daha güzel oluyor. İnsana daha büyük bir zevk veriyor. Çünkü güneş ışığı altında, çamaşırların temizliği daha iyi meydana çıkıyor. Kar gibi bembeyaz çarşaflar ne güzel oluyor. İşte insanın kalbi de öyle kar gibi bembeyaz olmalı, hatta öyle parlamalıymış ki, ayna gibi olmalıymış. Ancak o zaman, Allah insanın kalbinde tecelli edermiş. Daha doğrusu insan, Allah'ı ancak o zaman görebilirmiş. İşte bir insanın gayesi, kendisini o derece temiz hale getirmek için çalışmak olacak. İçimizden, kalbimizden, kini, hasedî, kıybeti ve daha bunun gibi bir sürü kötü düşünce ve hisleri çıkardığımız zaman, kalbimiz bir ayna gibi pırıl pırıl olacak. Aynayı kirleten bu kirlerin hepsinin teker teker temizlenmesi lâzım. İşte o zaman, “*sen kalbe bak, iş kalpte*” sözünün mânâsı yerine gelmiş olur. Evet, iş kalpte ama, kalbin yukarıda belirttiğim şekilde temiz olmasında. Halbuki şimdiki insanlar kalplerinden bu kötü hisleri temizlemeden, “*iş kalpte*” deyip geçiyorlar. Ama kalbin temizlenmesi için, hiçbir hareket yapmıyorlar. Kalbimizin nasıl temizleneceğini dinimiz bize göstermiş. İşte onun yolunda gitmeden, sadece dünya hayatına dalmış gidenlerin “*sen kalbe bak*” demesi çok komik oluyor. Allah'ım sen herkesin kalbinin temizlenmesine yardım et, herkese iman nasip eyle.

Dediğim şekilde kalbi temiz olanlar, oturdukları yerden, kilometrelerce uzaktaki sesleri işitir, hareketleri görebilirlermiş. Acaba şimdiki cemiyette, “*namaza niyaza lüzum yok, sen kalbe bak*” diyenlerin hangisi bu hasletlere sahip?

24 Mart 1972 - Ankara

Şimdiki insanlar ne tuhaf, bir türlü samimi bir dostluk kurulamıyor. Bugün bakıyorsun samimi görünen insan, yarın dönüvermiş, sana düşman düşman bakıyor. İnsanlar karşılardaki kimseleri kendi düşüncelerine, hislerine, kapasitelerine göre değerlendiriyor. Senin yaptığın bir hareketi, söylediğin bir sözü kendisine göre yorumlayıp, ondan türlü türlü mânâlar çıkarıyor, hadi bakıyorsun, tatsız, nahoş birtakım hadiseler oluyor, tavırlar takınılıyor. Hoş hiçbir hareket yapmaya, bir söz söylemeye de lüzum yok ya, insanoğlu isterse karşısındaki için neler neler uyduruyor. İşin tuhafı, bu uydurduğu şeylere, sahi imiş gibi inanıyor da. Bu muhakkak henüz nefsaniyetten kurtulmamış insanlar için böyle oluyor. Yoksa nefsini temizlemiş, piri pak olmuş, insanı kâmiller için böyle bir şey mevzuu bahis değil. Çünkü onlar, işin özünü, hakikatini görür, ona göre hareket ederler. Fakat böyle insanlar o kadar az ki. Az oldukları gibi, bir de kendilerini gizlediklerinden, bu zatlara tanımak çok zor oluyor. Dıştan bakınca, onu da nefsi ile hareket eden bir insan olarak görmek çok mümkün. Çünkü kendilerini gizledikleri için, öyle görünmek mecburiyetinde kalıyorlar.

Halbuki zavallı olan diğerleri, nefisleriyle hareket ettikleri, nefisleri onları şaşırttığı halde, bir türlü bunun farkına varamıyor, kendilerini her şeyin doğrusunu bilir, hakikatini görür zannediyorlar.

İş, bu düşüncelerin nefisten ileri geldiğini bir kere anlayabilmekte. Onu anlayan kişi, kurtuldu demektir. Çünkü o zaman, kendini nefsin elinde oyuncak olmaktan kurtarmak için gerekli çabayı gösterirse, Allah onu kurtarır, insanı kâmil mertebesine çıkarır. İşte, *"gözleri vardır görmezler, kulakları vardır işitmezler"*

ayeti kerimesinde bahsedilen insanlar, bu tip insanlar. Allah'ım sen herkesi bu duruma düşmekten koru.

30 Mart 1972 - Ankara

Gökyüzüne bakmak ne kadar güzel şey. Sanki kalbim, içim genişliyor, genişliyor ve adeta içimi boşalmış gibi hissediyorum. Bu, bana büyük bir huzur veriyor. İnsanın içinin boşalması bomboş olması lâzım herhalde. Çünkü o kocaman gökyüzü bile, sanki insanın o boşalan içine sığıyor gibi oluyor. Yani insan, kendini o kadar geniş, ferah ve büyük hissediyor. Gözümü gökyüzünden ayırmak istemiyorum. Ama bu medeniyet nişanesi dediğimiz şehir, hele büyük şehir dediğimiz yerde, gökyüzünü görmek de büyük şans işi. İnsan bir sürü taş yığını olan, şekilsiz binalardan ve ruhsuz insanlardan başka bir şey göremiyor ki. Bu şehirler adeta bir hapisane, yalnız beden değil, bilhassa ruhun hapisanesi. İnsanın ruhunu açacak, içini ferahlatacak gökyüzünü, ormanı, dağı, denizi görmek, buralarda imkânsız. Onun için insan fırsat buldukça sık sık şehirden uzaklaşıp, kırlara gitmeli, orada tabiatla baş başa kalıp, biraz da ruhunu beslemeli, dinlendirmeli. Beden ne kadar sağlam olursa olsun, ruh huzursuz ve mahzun olursa, onun ne faydası olur. Hoş ruhu huzursuz olan insanlarda, zamanla beden sağlığı ve sağlamlığı da kalmıyor. İşte bilhassa bu son asrın mada hastalığı olan, kanser de bundan ileri geliyor. Ruh huzursuz, sıkıntılı olan insanın, bedeninin dengesi de zamanla bozuluyor ve işte o zaman o mahut hastalık kendini gösteriyor. Şimdiki insanlar niçin bu kadar ruhlarını ihmal ediyorlar bilmem. İşte bu da cehaletten oluyor. Ama onlara sorarsanız, onlar hiçbir zaman cahil değil, okumuş insanlar, doktorlar, mühendisler, hukukçular

ve saire. Etrafıma bakıyorum da, bu okumanın hiçbir faydasını göremiyorum, bir takım kendini bilmezler etrafımızı sarmış durumda. Yalnız maddenin yetmediğini, ruhun da o kadar, hatta ondan daha mühim olduğunu, adeta bedenın kumandanı olduğunu, bu insanlara anlatmak imkânsız. İşte sırf madde ile uğraştıkları, ruhu ihmal ettikleri için huzurları kayboluyor ve bunun neticesi olarak da yüzleri karmakarışık, ruhsuz bir hale geliyor. Adeta ölmeden evvel ruhu ölüyor. Bir insana güzellik veren de ruhu. İnsan öldüğü zaman güzellikten eser kalır mı? İşte yüzü aydınlık ve güzel olan insanlar ruhu ölmemiş kimseler. İnsan böyle insanları bulur, onların yüzüne bakarsa, tıpkı gökyüzünü seyrettiği zaman olduğu gibi, içine huzur ve sükûn doluyor, kalbi ferahlıyor. Ama şimdi bu insanlar o kadar az ki. Onları bulanlara ne mutlu.

7 Nisan 1972 - Ankara

Hani Bilim ve Teknik diye bir mecmua çıktığını ve bu mecmuanın yazdığına göre; şimdi, insanların kafasından geçen düşüncelerin şeklini ve sesini tespit edebiliyorlarmış demiştim ya, Sabri'nin verdiği bu havadisın tesirinden hâlâ kendimi kurtaramadım. Bana çok fazla tesir etti. Bu ne muazzam şey, demek ki düşüncenin de şekli ve sesi varmış. Sabri, bu dünyada olan hiçbir şey kaybolmayacak, kıyamette düşüncelerimizi de göreceğiz derdi de, kafam bir türlü buna akıl erdiremezdi, düşüncenin nasıl şekli olur derdim. Baksanıza, ilim bunu tespit etmiş bile. Ama düşüncenin şekli olması da tabii bir şey değil mi, düşünme muayyen şeyleri hayal etmemiz demek değil mi? İşte ressamın yaptığı resim de, onun düşüncesinin şekli oluyor. Şimdi düşüncenin şeklini anladım ama, daha düşüncenin sesini

anlayamadım. Herhalde onu da bir gün anlarım. Ha galiba onu da anlıyorum. Bir filmi ele alalım. Bu da bir insanın düşüncesinden doğuyor, onun düşüncesinin şeklini ve sesini de bize film anlatıyor.

Bunlar bu dünya şartlarına göre, bize düşüncenin şeklini ve sesini gösteriyor. Bir de, biz insanların göremediği ve hissedemediği başka âlemler var ki, demek orada insanların kafasından geçen düşünceler, sanki bir filimmiş gibi hemen tecessüm ediyor ve sesleniyor. İşte veli dediğimiz kimseler, o bahsettiğim diğer âlemlerin şartlarına da vakıf olan, o âlemleri görebilen insanlar ki, karşılarındaki insanların kafasından geçen düşünceleri hemen görüp işitebiliyorlar. İşte bu sayede, düşünceler de bir cisim haline geldiklerinden, hiçbir zaman kaybolmuyorlar. Düşüncelerimizden mes'ul olmamız da bundan ileri geliyor. İyi veya kötü düşüncelerimizin hepsi, kıyamette karşımıza çıkacak. Biz bunların hesabını vereceğiz.

Demek ki yalnız hareketlerimize değil, düşüncelerimize de çok dikkat etmemiz, onları temizlememiz lâzım. Hoş hareketlerimiz de düşüncelerimizin neticesi oluyor; onlara göre hareket ediyoruz ama. Bazı düşüncelerimiz, hareket haline geçemeyebilir, onun için bunlardan sorumlu değilim dememeli. Bu âlemde hareket haline geçmiyor ama, öbür âlemde hareket haline de geçebilir. Velhasıl bu hayat yolunda çok dikkatli olmamız lâzım.

13 Nisan 1972 - Ankara

Kur'an'da "*Biliniz ki dünya hayatı bir oyundan ibarettir.*" diye bir ayet var. Bu ayeti hiçbir zaman unutamıyorum. Hakikaten dünya hayatı, doğuştan ölüme kadar bir oyundan ibaret. Yalnız

oyuncaklar değişiyor. Çocuğunki oyuncak otomobilse, büyüğünki hakiki otomobil oluyor. Mevki, iş, para, şöhret de hepsi birer oyun.

Ama şimdiki insanlar çok kumarbaz. Kendilerini öyle bir oyuna kaptırmışlar ki, ondan başka bir şey gördükleri, bir şey düşündükleri yok. Uykularında bile, bu dünya oyununun rüyasını görüyorlar.

Allah, bu dünya hayatı bir oyun dediğine göre, bir de oyun olmayan, hakiki hayat var demek. İşte onu bulmaya çalışmamız lâzım. Fakat bizler, bu dünya oyununa o kadar dalmışız ki, hakiki hayatı bulmaya hiç çalışmıyoruz. Çalışmak değil, düşünmüyoruz bile. Zaten düşünmeye başlasak, bulmaya çalışıyoruz demektir. Her iş, düşünce ile başlıyor. Kur'an'da her zaman *"düşünenler için, ibretler olduğu"* buyruluyor. Yani bize, düşünmemiz emrediliyor. İş, bir defa düşünmeye başlayabilmekte. İnsan bir defa düşünmeye başladı mı, birbiri peşi sıra bir sürü düşünceler, sualler kafasına geliyor. Bu sualleri halletmemiz lâzım. Tabii bu da sabır işi, insan suallerini cevaplandırarak insanları bulmalı, onları bulmak da çok güç. Fakat hemen bula madım diye aramaktan ve düşünmekten vazgeçmemeli. Bizzat tabiatta, etrafımızda gördüğümüz şeyler, hadiseler, insanlar da birer öğretmen; iş, bu kâinat kitabını okuyabilmekte. Onun için de çok dikkatli olmamız, her şeyden bir mânâ çıkarmaya çalışmamız lâzım. Şimdiki insanların uyur gezer gibi bir halleri var. Ben, adeta bu insanlara afyon yutturulmuş gibi diyorum. Hiç düşünmeden, iyiyi kötüyü ayırdetmeden hareket ediyorlar. Cemiyetin akışına kendilerini kapıp koyvermişler, sürüklenip gidiyorlar. Eğer biraz düşünseler, bu cemiyetin akışının iyi olmadığını görecekler, kendilerini bu cereyana kapılmaktan kurtar-

racaklar. Çılgın akan nehirleri, nasıl teknik zararsız hale getiriyorsa, setler, barajlar yapmak suretiyle, onu yararlı bir hale sokuyorsa, insan da bu hayat nehrinde, etrafına setler, barajlar yapmak suretiyle, kendini koruyabilir, emin, yararlı bir insan haline getirebilir.

İnsanları hayat nehrinde emin bir halde seyahat ettirecek olan setler, barajlar ise, din ve onun getirdiği kaideler oluyor. Dinin icaplarını yerine getiren insan, selâmete kavuşmuş demektir.

Dinin icaplarını yerine getiren insan, selâmete kavuşmuş demektir dedim ama, dinin icaplarını yerine getirmek çok güç, çok ince bir iş. Şeklen namaz kılmak, oruç tutmak, Hac'ca gitmek kâfi değil. Bunlar dinin dış şartları, bir de dinin özü var. İş, onu yaşayabilmekte. İşte dinin dış şartlarını tatbik eden ve aynı zamanda dinin özünü yaşayabilen insan, kâmil insan oluyor. Hepimizin gayesi, insanı kâmil haline gelmek olmalı. Tabii bu da nasip işi. Bizim vazifemiz, o yolda çalışmak olacak, bu yolda ne kadar yol alırsak, bizim için o kâr. İnşallah Allah nasip eder de, bu yolu tamamlar, biz de insanı kâmiller zümresine dahil oluruz.

27 Nisan 1972 - Ankara

Şimdi dışarıda gök gürlüyor. Hava çok karanlık, gökyüzü bulutlarla kaplı, neredeyse yağmur başlayacak. Ben, havanın bu kapalı halini, insanların sıkıntılı hallerine benzetiyorum. Hani insanın içi sıkılır, etrafını, hadiseleri karanlık görür, içinden ağlamak gelir ya, tıpkı onun gibi. Ama düşünüyorum da, bu sıkıntı da mevzii kalıyor. Çünkü şu bulutların üstüne çıktığımızda, yine masmavi gökyüzünü, pırıl pırıl güneş ışıklarını göreceğiz. İşte

iş, insanın da böyle bulutlu zamanlarında, bu bulutların üstüne çıkabilmesinde. Bilmem ki, bu da her zaman aynı kolaylıkla olabilir mi? Desenize, bulutların kalınlığına bağlı. Ama ne olursa olsun, insan bu bulutların üstüne çıkıp, açıklığa feraha kavuşmalı. Ama bunun üstüne çıkabilmek için de, bu bulutların, sıkıntılarının mevzii olduğu, bunun dışında, her zaman bulunan ve hiç değişmeyen, esas huzur ve aydınlığın bulunduğunu bilmek lâzım. Şimdi ben bunları yazarken, bir ara bulutların arasından bir ışık huzmesi sızdı ve ortalığı birdenbire aydınlattı. İşte Allah da en sıkıntılı zamanlarında bile, insanlara böyle ip uçları, içini aydınlatacak ışık huzmeleri gönderiyor. İş, bu aydınlığı yakalayıp, onun izinde yürüyebilmekte.

27 Haziran 1972 - Ankara

Dün önümden bir hanım gidiyordu. Birkaç gün evvel, o hanımı yanında çocukları ile görmüş ve konuşmalarından yabancı olduklarını anlamıştım. Şimdi o hanımı görünce, birden yabancı olduğunu hatırladım. Dış görünüşüne bakınca, o da bir insan, bir hanım. Fakat bir insana şahsiyet veren, onun düşünceleri, hisleri ve konuşması oluyor. Demek ki insanı insan yapan, şahsiyet yapan şeyler, elle tutulmaz, gözle görülmez şeyler.

Onun için, insan öldüğü zaman herhalde fâni olan bu vücut toprağa karışıyor, fakat hisler ve düşünceler, herhalde bunlar ruh denilen şeyin bir tezahürü oluyor ve onlar ölmüyor, kaybolmuyor.

İşte, ölüm diye bir şey yoktur sözünün mânâsı bu olsa gerek.

Demek ki bizler, hislerimizde ve düşüncelerimizde yaşayacağımıza göre, onları çok temiz tutmalı ve yüceltmeliyiz. Bütün çalışmalarımız bunun için olmalı.

Fakat bazı insanların, bunlarla hiç alâkaları yok. Yalnız vücutlarını, saçlarını, yüzlerini güzelleştirmeye ve güzel giyinmeye çalışıyorlar. Bu bana, boşuna kürek çekmek gibi geliyor. Çünkü hepsi fâni ve bu dünyada kalıcı şeyler. Halbuki esas hayat öbür âlemde, bizim onun için çalışmamız gerek.

Bana öyle geliyor ki, bu, bazı insanların öbür âleme inanamamalarından ileri geliyor. Dille inandım demesi, hiçbir şey ifade etmez. İnandım diyen insan, inancına göre hareket eder.

6 Eylül 1972 - Ankara

Bugün adlî tatil bitti, yeni bir yıla başladık. Allah hepimiz için hayırlı etsin. Bakalım bu sene neler olacak. İnşallah bütün senemiz çok iyi ve feyizli geçer.

Tatilde Avşa'ya gittik, 21 gün kaldık. Allah'a çok şükür zamanımız çok iyi geçti. Ruhen ve bedenen güzelce dinlendik.

Ankara'ya dönüşümüzde, babamın hasta olduğunu öğrendim. Gittim; hastalığı ağır, Allah şifa versin. Bugün annemle telefonla konuştum. Daha da ağırlaşmış, artık yemeden içmeden de kesilmiş. Hiç yataktan kalkamıyormuş. Durum kritik. Ne zaman emri hak geleceği belli olmaz ama. Allah cümle âlemle beraber babama da imanlı ölüm nasip etsin. Amin.

8 Eylül 1972 - Ankara

Allah'ım, içimi sevginle doldur. Her şeyi senin sevginle göreyim, senin sevginle hareket edeyim, senin sevginle işiteyim. Allah'ım, hayat ve dünya ne kadar güzel. Bu kadar güzelliği içime sığdıramıyorum ve bu güzellikleri seyretmeye bir türlü doyamıyorum. Masmavi gökyüzü, üstünde beyaz beyaz bulutlar. Aman Allah'ım ne kadar güzel, onları seyretmek insanın içini açıyor. Adeta kalbi ferahlıyor. Dağlar, ormanlar, deniz, kırlar, çiçekler, kuşlar, rüzgâr; hepsi birbirinden güzel, bu güzellikleri doya doya seyretmek için, ömrümün uzun olmasını istiyorum. Tabii bu güzellikleri görecek ve hissedecek, beden ve ruh sağlığı ile beraber olursa, insan uzun ömrünün feyzini görebilir. Aksi takdirde, herhalde uzun ömür pek iyi bir şey olmasa gerek.

Esas, ömrü lâıyıkı veçhile değerlendirebilmekte. Bunun başlıca şartı, tembelliği atmak olmalı; tembellik çok kötü bir şey. İnsanın canı gezmek, okumak, iş yapmak, güzel müzik dinlemek istemezse hayatın tadını nasıl çıkarabilir.

İnsan daima bedenlen ve ruhen hareketli olacak, her gördüğünü hafızasına ve gönlüne işleyecek, sonra bunlardan sentezler yapacak, işte bu sayede güzel kitaplar, güzel müzik eserleri meydana gelecek.

Sabri, bir güzel manzara gördüğümüzde, "*Aman Râna, bunları iyice hafızana yerleştir. İleride çıkarır kullanırsın*" der. Hakikaten, insan gördüğü o güzellikleri sonradan hatırlayarak da, ruhen dinleniyor. İnsanın ruhunun hiçbir zaman kurumaması, bütün güzellikleri hissetmesi lâzım. İnsan, o sayede mânen yükseliyor. Etrafındaki güzellikleri görmeyen, onlardan hislenmeyen

insan, mânen kurumuş demektir. Kur'an'daki ayette "gözleri vardır görmezler, kulakları vardır işitmezler" buyruluyor. İşte onlar, böyle mânen kurumuş insanlar oluyor. Allah kimseyi o duruma düşürmesin. Ama maalesef, bazı insanlar bu durumda. İnşallah onların da gözleri ve kulakları açılır da, bu güzelliklerden nasiplerini alırlar.

10 Eylül 1972 - Ankara

İman Ağacı

Bir minicik tohum düştü kalbime
Şaşırdım, heyecanlandım, çok korktum
Kaskatı çorak bir çöldü ki kalbim
Ben onu orada nasıl saklayacaktım.

Ümit toprağında besledim onu
Gözyaşlarımla suladım.
Kalbimde esen fırtınalar zarar vermesin diye
İtimat lifi ile kalbime bağladım

Bu çalışmalarım, didinmelerim sonu
Bir gün filiz verdi benim tohumum
Filizim fidan, fidanım ağaç oldu
Şimdi yalnız o var, ben yokum.

18 Eylül 1972 - Ankara

16 Eylül 1972 Cumartesi günü gece saat 10'u 10 geçe babamı kaybettik. Allah rahmet eylesin. Allah'ım, inşallah son ne-

fesini imanla vermiştir. Bilerek bilmeyerek işlediği günahlarını, kusurlarını ve hatalarını affet Allah'ım.

Cumartesi günü saat 5'e kadar yanında idim. Sabahleyin biraz iyiymiş ama, o herhalde ölüm iyiliği olacak, öğleden sonra yine ağırlaştı. Gece de Hak'kın rahmetine kavuşmuş.

Pazar günü, eksik olmasınlar bütün akrabalar, eş dost, hepsi geldiler. Öğle namazına yetişmedi, ikindi namazından sonra, namazı kılınarak toprağa verildi.

Allah'ım makamını cennet et, nur içinde yatsın.

Helvasını yapıp dağıttık, gece de devir hatimi indirildi.

Allah kabul etsin.

İşte hepimizin bir son günü olacak. İş, o güne hazırlıklı olabilmekte. Allah'ım, cümle âlemle beraber bizimkileri ve beni de o güne hazırla, son nefeslerimizi imanla verelim. Âmin.

20 Ekim 1972 - Ankara

Bugün senenin ilk karı yağıyor. Gözüm pencerede; ince ince yağıyor, bazen de irileşiyor. Allah hayırlı kışlar nasip etsin. İnşallah hastalısız güzel, feyizli bir kış geçiririz.

Sabri'nin hastalığı bizleri çok üzdü. Çok şükür Allah'a, şimdi artık geçti sayılır. Fakat tabii bir aylık hastalığın halsizliği epeyi sürer. Allah başka hastalık göstermesin.

Eylülün 15'inde, İzmir Caddesinde düşmüş, dizi yarılmış. Dizi şişti, üstüne basamadı, bir hafta raporlu evde istirahat etti. Bu

müddet zarfında, dizindeki yaradan hep cerahat geldi. Bir hafta sonra şiddetli bir boğaz ağrısı ile beraber, ateş birden 39-40'a kadar yükseldi. Kaç doktor geldiyse, ateşi bir türlü düşüremediler. Bu şekilde yüksek ateş, on günden fazla devam etti. Bu arada Dr. Ertuğrul Baran da bol bol antibiyotik verdi. Halbuki o kadar çok antibiyotik vermemek lâzımmış. Bunun neticesi olarak, antibiyotik zehirlenmesi oldu. Allah'ım, ne korkulu günler geçirdik. Allah kimseye göstermesin, ağrı, ateş bir taraftan, bir de rengi sarı yeşil oldu; içimde volkan gibi bir yangın var diyordu. Ne versek, o yangını söndüremiyorduk. Bir de geceleri terliyordu. Ben ömrümde bu şekilde hiç ter görmedim. Gecede beş-altı defa çamaşır değişiyorduk, aynı zamanda yorgan ve yastığı da değiştiriyor, çarşafı değiştiriyor, yatağı ters yüz ediyorduk. Çünkü çamaşırılar, yastık, yorgan adeta su dökülmüş veya suya batırılıp çıkarılmış gibi sıırıslıklam oluyordu. Bu hep vücuttaki zehrin tesiri imiş. Çok şükür o günleri atlattık. Allah Dr. Ayhan Bey ve Dr. Nuri Soylu'dan razı olsun. Onlar müdahale edip, antibiyotikleri kestirmeselermiş, Sabri'yi kaybedecekmışız. Allah'a çok şükür o tehlikeleri atlattı. Allah bir daha ne ona, ne de başka bir kimseye göstermesin. Ama iş o kadarla kalmadı. Antibiyotikler boğazda mantar teşekkül ettirmiş, şimdi onların tedavisiyle uğraşıyoruz. Prof. Dr. Emin Burat (boğazcı), o da gördü. Adamcağız hayret etmiş, bu kadar antibiyotik verilir mi diye. Dili simsiyahtı, şimdi gargara yapıyor ve dilini doktorun tavsiyesi üzerine diş fırçasına ilâç koyarak fırçalıyor.

Dizinden kaptığı mikrop bunlara sebep olmuş. Fakat doktorun hatası yüzünden, bu kadar tehlikeli durumlar geçirdik ve bu kadar uzun sürdü.

Tam sekiz doktor görmüş. Tahliller, kültürler yapıldı, ama bunlar Dr. Ertuğrul'un hatası yüzünden çok geç yapıldığından hastalık uzadı.

Sabri bizi güldürüyor. Neyzen Tevfik'in dediği gibi, "beni tıp tepti" diyor.

Acaba şimdi Sabri de evden karı seyrediyor mudur?

Allah'ım, sen Sabri'ye bir an evvel kuvvet ver ve bir daha da böyle hastalıklar gösterme. Âmin.

20 Kasım 1972 - Ankara

Dün öğleden sonra, Büyük Tiyatroya "Sheyo'daki Deli"ye gittik. Çok sıkıldım, sinirlerim gerildi. Asap bozucu bir oyun. Yalnız ben değil, hepimiz bu şekilde idik. Adeta hasta olduk.

Artık bundan sonra tiyatroya da gitmek istemiyorum. Bence tiyatro, sinema, roman gibi eserlerin, insanın hayat görüşüne yeni bir şey ilâve etmesi ve insanın hayat yolunda yürümesi için ona yardım etmesi, ona yol göstermesi gerekir. Ancak bu şekilde, bir şeyler verebilen eserler, sanat eseri denilmeye lâyık olabilir. Onun dışındakiler, bir sürü saçma sapan düşünceler dizisi olup, insanın boşu boşuna vaktini harcamasından başka bir şeye yaramıyor. Bence insan, hiçbir şey öğrenmedikten sonra, boşu boşuna vaktini orada harcaması yazık. Biz insanlar, bu dünyaya tekâmül etmek için gelmişiz, yerimizde saydıktan veya geri geri gittikten sonra, bu hayatın tadı ve değeri kalır mı? Vaktimiz bizim için çok kıymetli. Allah rahmet eylesin, Şemsettin Yeşil Hazretleri "Bence müflis, vaktini boşu boşuna harcayan,

onu değerlendiremeyen kimsedir.” derdi. Öyle ya, boşu boşuna geçen bir zamanı geri getirip, onu yeniden değerlendirmeye imkân var mı? Ben de müflis olmamak için, böyle eserlere gidip vaktimi boşuna harcamak istemiyorum. Şimdi yazılan ve oynanan bütün eserler böyle olduğu için, en iyisi onları seyretmemek ve okumamak. Herkes böyle düşünse ve sanat değeri olmayan eserlere gitmese ve okumasa, herhalde onları yazarlar da bunun üzerinde durur, kendilerini tashih etmeye, bir daha verecekleri eserleri, sanat eseri denilmeye lâyık hale getirmeye çalışırlar.

29 Kasım 1972 - Ankara

Hayat, hakikaten bir sırat köprüsü; bu köprüde tehlikesiz bir şekilde yürümek için, çok dikkatli olmak lâzım. İpin üstünde yürüyen cambazlar, dengelerini bulmak için, ellerinde uzun bir sıruk bulundururlar ve dikkatlerini bir lâhza bile ipten ayırmazlar. İşte hayat yolunda yürümek için de, insanın daima dikkatli olması, bir an bile gaflete düşmemesi lâzım. Gaflete düştüğü anda, karşı taraftan gelen uygunsuz bir söz veya hareketi, o anda karşılayamıyor, bu da insanda bir üzüntü yaratıyor. Hem bu şekilde uygunsuz hareket yapan kimse de, bu hareketinin uygunsuz olduğunu anlayarak, ona göre hareketlerini tashih edemiyor. Bu suretle, insanın hem kendisi, hem de karşısındaki, hayat yolunda Allah'ın istediği şekilde bir adım atmış ve yürümüş olmuyorlar. Sırat köprüsü dediğim hayat yolunda yürümek için, elimizde tutmamız gereken ve bizim dengemizi temin eden şey de, Kur'an-ı Kerim ve Hadisler oluyor. İş, daima uyanık ve dikkatli olarak, bu hükümlere uygun hareket edebilmekte.

19 Aralık 1972 - Ankara

Evvelsi gün saat 4'te Prof. Meliha Ambarcıoğlu'nun Mevlânâ hakkında verdiği konferansa gittik. Çok kibar ve bilgili bir hanım, yüzü nur gibi. Mevlânâ Hazretlerinin tasavvufî görüşünü çok güzel izah etti. Konferans, adeta sırf tasavvufun izahından ibaretti. Tasavvuf çok hoşuma gidiyor. İnsan, ancak tasavvuf sayesinde kendisini tanıyabiliyor ve insan olmanın ne büyük bir mazhariyet olduğunu idrak edebiliyor.

Aynı günün gecesi de Saide Hanımlarda, Abdülkadir Duru Beyefendiyi gördük. Tasavvufun canlı örneği. Çok muhterem bir zat. Tasavvufu, hayatın özünü, basit misâllerle öyle güzel anlatıyor ki.

İnsanların bedenini, onların evi olarak kabul ediyor. Şimdiki insanlar hiçbir zaman evlerinde bulunmuyorlar, yani bedenleri burada ise de, düşünceleri, kafaları başka yerlerde dolaşüyor. Dolayısıyla da anlarını yaşayamıyorlar ve insanlar arasında dostluk ve sevgi kurulamıyor diyor.

Hakikaten ânını yaşamak çok mühim. İşte veli dediğimiz insanlar, ânını yaşayan insanlar oluyormuş.

İnsan, ilkönce çok kısa zaman da olsa, ânını yaşamaya çalışmalı ve bunu zamanla çoğaltmalı imiş.

Herhalde kendini bilen insanlar, ânını yaşayan insanlar oluyor.

Kendini bilen Rabbini bilir, sözünün mânâsını da bu sayede daha iyi anladım.

31 Ocak 1973 - Ankara

1973 yılının bir ayı, geçip gitti bile. Gittikçe menzili maksuda yaklaşıyoruz. Acaba o menzile, vazifemi yapmış olarak yaklaşabilecek miyim? Her insan, bu dünyaya bir maksatla gelmiş, acaba bana bu dünya hayatında verilen vazife, verilen rol ne? Dünyaya gelmekten maksat, Allah'ı bulmak olduğuna göre, acaba bundan ayrı olarak başka bir vazife de mi veriliyor? Herhalde öyle olması lâzım. Acaba bu ikinci vazife neden veriliyor diye aklıma takıldı; herhalde bu dünya nizamının yürütülmesi için olsa gerek, birden aklıma böyle geldi, bilmem doğru mu?

8 Mart 1973 - Ankara

Dün 7 Mart, evliliğimizin yıldönümü idi. 11 seneyi tamamladık; bugün 12'nci yılın ilk günü. Allah'ım sen bizi birbirimizden ayırma, hayırlı ve feyizli olarak pek çok seneleri beraber geçirmemizi nasip eyle.

Sana hamd olsun, sana şükürler olsun Allah'ım. Bana böyle bir eş verdiğin için. İnşallah ben de Sabri'ye lâayık bir eş olurum. Bana yardım et Allah'ım.

4 Haziran 1973 - Ankara

Üç aydır deftere yazı yazmamışım. Sabri'nin hastalığı, bizi bir hayli üzdü. Süratle kilo vermesi lâzım. Kandaki lipit çok yüksek. 1000'den fazla çıktı. Lipit, yağ demekmiş. Kandaki bu yağın fazlalığı, kan damarlarını daraltıyor, bu sebeple kan devrânı rahat olamıyormuş. İşte o zaman da, kalpte sıkıntılar başlı-

yor. Şimdi çok şükür epeyi iyi, 10 kilo verdi, yağlı ve şekerli yemiyor. Fakat arada perhizi açacak olsa, hemen kalbi sıkıştırıyor. Herhalde biraz kilo daha vermesi lâzım. İnşallah en kısa zamanda, rahatça bu 10 kiloyu da verir. Allah'ım bizi birbirimizden ayırma, onu bizim başımızdan eksik etme. Âmin.

Yazmaya yazmaya, yazı yazmayı da unutmuşum. İnşallah bundan sonra devamlı yazarım. Çünkü yazmak çok hoşuma gidiyor. Bu sayede, insan kendi kendisi ile hasbıhal etmiş oluyor. Biliyor musunuz, bu da çok büyük bir ihtiyaç. İnsan bu sayede, daha iyi kendisini tanıyor ve kendisi ile dost oluyor. Yazı yazmak, şahsiyetin meydana çıkması için adeta bir vasıta. İnsan, kafasından geçen her şeyi yazmalı; bu bir nevi psikanaliz yerine de geçer.

11 Haziran 1973 - Ankara

Dün Pazardı. Öğleden sonra Birsen'lere gittik. Kıymalı ve peynirli pide yaptırıldılar, balkonda çayla beraber yedik. Pideler çok nefis olmuştu. Hâlâ tadını unutamıyorum. Şimdi olsa da yesem diyorum. Allah hayırlısı ile yine pide yemeyi nasip etsin. Birsen, bir de çok güzel zeytinyağlı biber dolması yapmış. Hep-sini zevkle yedik. Niye acaba yemek yemeyi bu kadar çok seviyorum. Ama biz, üçümüz de aynı şekildeyiz. Acaba bu bir hastalık mı? Ama niye hastalık olsun. Allah'ın verdiği o güzel sebze, meyve ve etlerden, güzel güzel yapılmış yemeklerden, severek, zevkle yemek, herhalde bir şükürün ifadesi olsa gerek. Ama her işte olduğu gibi, bunda da ifrâta gitmemek lâzım. İnsan her şeyden severek, zevkle yemeli ama, haddinden fazla yemeli.

19 Haziran 1973 - Ankara

Bütün insanlar, bu dünya oyununa o kadar dalmışlar ki, sanki bütün hayat, bu dünyadan ibaretmiş gibi, yalnız onu düşünüyor, onu güzelleştirmeye çalışıyorlar. Öbür dünya için hiç çalışan yok. Halbuki hakiki hayat, öbür dünya hayatı, burası yalancı dünya ve bu yaşadığımız hayat da yalancı hayat. Büyüklerimiz *"Bu dünya bir penceredir; her gelen baktı geçti."* diyorlar. Halbuki şimdiki insanlar, bakıp geçeceklerini hiç düşünmüyorlar. Hep bakacakmış gibi davranıyorlar. Peygamber Efendimiz de, dünyada geçirilen zamanın, bir seyahate çıkıldığında, bir ağaç altında geçirilen dinlenme zamanı kadar kısa olduğunu söylüyorlar. Biz insanların, bu kadar kısa olan bu hayatları boyunca, öbür dünya için azık toplamamız, onun için çalışmamız gerekirken, hiçbir hazırlık yapmıyoruz. Öbür dünyaya azığımızı da kendimizin götürmesi lâzım. Sonra orada azıksız ve boynumuz bükük kalırız. Yalnız boynumuz bükük kalsak yine iyi, ama insanlarımızın çoğu, öbür dünyaya erzak yerine, kendi ateşini yakacak odunları biriktiriyor ve onları götürüyor. Allah cümlemizi bu duruma düşmekten korusun. Âmin.

25 Haziran 1973 - Ankara

Dünkü Pazar günü, Mehmet Gürz Beyler, bizi Baraja götürdüler. Çok güzel bir gün geçirdik. Mangalda şiş köfte ve şiş kebab yaptık, bir de bol salata, afiyetle yedik, hepsi pek güzeldi. Çocukluğumu hatırladım; o zaman da kıra gittiğimizde şiş yapardık. Ama yanında zeytinyağlı dolmalar, börekler, meyveler de olurdu. Şimdi bu sefer, aniden gitmeye kalkıldığı için, böyle oldu. İnşallah Allah nasip eder bir daha gezmeye gidersek, o zaman dolmamız da, böreğimiz de, çöreğimiz de olur.

Oradaki çamların kokusunu bir türlü unutamiyorum. Benim burnum çok az koku aldığı halde, mükemmelen duydum. Demek ki ne kadar kuvvetli kokuyormuş.

Akşamüstü yukarı tepelere çıktık ve bir kayanın üstüne oturarak manzarayı seyrettik. Ayağımızın altında göl uzanıp gidiyor, ufak ufak koylar teşkil ediyor; bu koylar da yemyeşil ağaçlandırılmış. Bazı yerlerde de çam ağaçları dikilmiş.

Su o kadar durgun ki, tepelerin ve ağaçların gölgeleri suya düşüyor. Hatta havadan uçan kuşların gölgesi bile suya düşüyor. Adeta su bir ayna gibi.

Allah'ım her şeyi o kadar güzel yaratmış ki, insan ne tarafa bakacağını bilemiyor. Allah'ım seni çok seviyorum, beni senden ayırma, bana eşyanın hakikatini göster, ne olur Allah'ım.

26 Haziran 1973 - Ankara

İçimde bir sıkıntı var. Etrafımdaki kimselerin hareketleri, beni üzüyor. Fakat böyle düşünmem de yanlış. Herkesin hareketinden ben mes'ul değilim ki, herkes kendini düşünmezse, ben mi onları düşüneceğim. Tabii insan etrafını, arkadaşlarını düşünecek ama, illâki onlar biz ters yolda yürüyeceğiz diye dayatırlarsa, artık bunun üstünde durmak da akıl işi değil herhalde. Çok şükür, biz Sabri ile anlaşıyoruz ya, o bize kâfi. Etrafımızdakilerin de doğru yolu bulması, mutlu olması için çok çırpındık ama, bir türlü olmuyor. Ne yapalım. Belki o da bir kismet işi. Buna kismet işi demek de doğru değil. Çünkü kendileri o şekilde yetişmişler ki, onun tabii sonucu olan yolda yürümeleri de tabii. Allah'tan hayırlısı. Şimdi benim için mühim olan, kendi yolumda ilerlemem. İnşallah Allah ilerlememi nasip eder. Âmin.

3 Temmuz 1973 - Ankara

Nihayet Temmuz ayına geldik. Ayın 20'sinde adlî tatile giriyoruz. Ne çabuk bir yıl daha geçti. Daha yeni adlî tatilden dönmüş gibiyim. Ama bir de insan, geçen hadiseleri düşünürse, o zaman, zamanın pek çabuk geçmediğini anlar. Öyle ya, bu sene ölüm ve hastalık bizleri bir hayli üzdü. Allah bir daha göstermesin. Ölüm halinde, Allah bir daha göstermesin demek, benim bir tuhafıma gidiyor. Öyle ya, etrafımız yakın uzak birçok insanlarla dolu, insanlar da fâni olduğuna göre, ölümü bir daha görmememiz hiç mümkün mü? Belki de bu sözün altında, başka bir mânâ vardır. Hani ölümsüzlüğe kavuşan insanlar, veliler var ya, belki de büyüklerimiz etraflarındaki herkesin ölümsüzlüğe kavuşmasını istemişlerdir de onun için bu lâfı söylemişlerdir. Esasen mühim olan, bedenın ölmesi değil, mühim olan ruhun ölmesi; bir kimsenin ruhu öldükten sonra, bedeni yaşamış neye yarar. Bizim gayemiz, ruhumuzu ölümsüzlüğe kavuşturmak olmalı.

10 Mart 1976 - Ankara

Defterime yazı yazmayalı hemen hemen üç sene olmuş. Şimdi evvelki yazdığım yazıları okudum da, yazmaya bu kadar ara verdiğim için çok üzüldüm. İnsan o yazıları okurken, geçmiş zamanlar olduğu gibi gözü önünde canlanıyor. İnsana büyük bir haz veriyor.

İşlerin çokluğundan mı, yoksa tembellikten mi nedir, yazmaya bu kadar ara vermişim. Sabri illâki bugün tekrar yazmaya başlamamı istedi. Ben de başladım. Allah'tan hayırlısı. İnşallah defterlerim, hep hayırlı ve güzel yazılarla dolar.

Bu üç sene zarfında, pek çok hadise oldu. Tabii bunlardan çoğu günlük ve her zamanki yaşantımız. Dairede çalışmak, ev işlerini yapmak, misafir kabul etmek, misafiriğe gitmek, seyahat etmek.

Evvelki yaz, Ünye'ye gittik. Orada Belediyenin "Çamlık" diye bir pansiyonu var, yirmi gün kaldık. Orada geçirdiğimiz günleri bir türlü unutamıyorum. İnsana huzur veren ve çok dinlendirici bir yer. Tabiat güzelliği harika, yeşil ve mavi insanı o kadar dinlendiriyor ki, deniz ve gökyüzü masmavi, dağlar ise yeşilin her tonuna bürünmüş, hiç toprak görmeye imkân yok. Çamlık'tan şehre yürürken manzara harika, adeta bir tiyatro dekoru gibi, dağların birbiri ardına sıralanışı o kadar güzel ki, bazen hafif sis içinde hayal meyal seçiliyor. Adeta bir masal şehri gibi. Orada dinlendiğim kadar hiçbir yerde dinlenmedim. İnşallah Allah yine oraya gitmeyi nasip eder.

En mühim gezimiz de, geçen sene yaptığımız gezi oldu. Avrupa'ya gittik. Bükreş, Budapeşte, Prag, Viyana, Berlin, Kopenhag, Stokholm, Oslo, Hamburg, Münih, Zagreb ve Niş şehirlerinde kaldık. Seyahatimiz 27 gün sürdü. Otobüs seyahatini zaten çok severim. Bu seyahatin de bir türlü bitmesini istemedim. Çok güzel ve görülmeye değer yerler. Budapeşte ve Viyana'yı çok sevdim. İnsanın yabancı memleketleri görmesi çok iyi bir şey, ben eskiden yabancılara pek fazla sevmezdim. Şimdi bu geziden sonra, insanları ırk, din ve milliyet farkı olmaksızın sevmesini öğrendim. Öyle ya, hepsi Allah'ın kulu değil mi. İnşallah, Allah yine memleketimiz dışındaki görmediğimiz diğer yerleri ve sevdiğimiz yerleri tekrar görmeyi nasip etsin. Bu geziyi Daniştay tanzim etmişti. Sabri ile ikimiz gittik. Annemi götüremedik, kalbi zayıf olduğundan korktuk.

Allah nasip ederse, bu 23 Nisan'da da Kıbrıs'ta olacağız. Bakalım Kıbrıs'ı beğenecek miyiz. Bu sefer annemi de götürüyoruz. Seyahatimiz bir hafta sürecekti. Allah'tan hayırlısı.

Mühim bir hadise de, ben gözlük aldım. Şimdi bu yazıları, gözlükle yazıyorum. Gözlüğü çıkardığım zaman, okumam ve yazmam mümkün olmuyor. Epeyi ilerlemiş, 1,75 cam verdiler. Allah'tan hayırlısı, inşallah daha fazla ilerlemez. Gözlüğe alışmakta fazla bir güçlük çekmedim, yalnız ilk günler bana her şey çok büyümüş gibi geliyordu. Şimdi alıştım.

Bir de dişlerim beni rahatsız ediyor. Daha doğrusu diş etlerim. Dişçiye gittik; diş etlerinde gevşeme var, zamanla bütün dişler dökülür diyor. Allah'tan hayırlısı, galiba ben de takma dişli olacağım. Sabri, vitaminsizlikten diyor. Midem dolayısıyla fazla meyve yiyemiyorum. Hele son zamanlarda hemen hemen hiç yemedim. Şimdi Sabri, vitamin hapları ile ve meyve ile telâfi etmeye çalışıyor. İnşallah diş etlerim bu sayede düzeliyor, hiç olmazsa dişlerin ömürlerini biraz daha uzatırsak benim için kâr.

Bu 16 Şubatta yarım asrı tamamladım. Allah hayırlı ömürler versin. Düşünüyorum da önümde vakit az kaldı. Öbür âleme eli bomboş gitmekten çok korkuyorum. En büyük arzum, her bakımdan tertemiz olarak, Allah'a bu dünyada kavuşmak ve öbür âleme Allah'a kavuşmuş olarak gitmek. Allah'ım beni de, herkesi de imandan ayırma, son nefesimizi imanla vermeyi nasip eyle. Âmin.

Sabri doğum günü hediyesi olarak, bana çok güzel bir altın bilezik aldı. O kadar hoşuma gidiyor ki, hiç kolumdan çıkarmak istemiyorum.

Bugün kayınpederimi kaybedeli yedi sene bitiyor. Allah gani gani rahmet eylesin, nur içinde yatsın. Kendisini pek çok severdim. Mükemmel, eşi olmayan bir insandı. Geçen gün teypten sesini dinledik. Sanki hiç ölmemiş gibi. Allah nasip ederse, bu akşam gidip, ruhu için helva yapacağım. Sabri de dağıtacak. Allah inşallah kabul eder.

1975 sonbaharında Cemal enişteyi de kaybettik. Allah gani gani rahmet eylesin. Çok iyi bir insandı.

Hülya da iyi bir çocukla nişanlandı. Buraya tayinini bekliyorlar. Tayin olunca evlenecekler. Allah hayırlı etsin. Başlarına bir erkek gelmesi çok iyi oldu. İnşallah mes'ut olurlar.

11 Mart 1976 - Ankara

Dün akşam, kayınpederim için un helvası yaptım. Pek güzel olmuştu. Sabri de bütün apartmana dağıttı. Allah kabul etsin. Gece İlhami Bey oturmaya geldi. Zuhâl gripten yatıyor. Onun için o gelemedi. Gece geç vakitlere kadar oturduk. Güzel güzel sohbet ettik. O gittikten sonra, ben de babama bir Yasin okudum. Allah kabul etsin. Öbür âlemi çok merak ediyorum. Acaba onlar bizi görüyorlar mı? Herhalde görenleri de vardır, görmeyenleri de. Bu dünyada olduğu gibi. Galiba Hazreti Ali'nin bir sözü var, *"Bu dünyada kör olanlar, öbür dünyada da kör olurlar."* diye, demek daha bu dünyada iken körlükten kurtulmak, hakikati, eşyanın hakikatini görebilmek lâzım.

Dün Zerrin Bey vefat etmiş. Allah rahmet eylesin. Bugün öğle namazını müteakip, Hacıbayram Camiinden kaldırılacak-

miş. Kendisi ölüm ânını, o zaman nelerin görüldüğünü pek merak ederdi. Acaba ölürlen neler gördü? Allah günahlarını, kusurlarını affetsin.

Af kelimesini yazınca, aklıma bizim Af Kanunları geldi. Hiç kanunla af olur mu? Yukarıdaki cümleden de anlaşılacağı üzere af, Allah'a mahsus. Hâşâ, şimdiki kanun vazıları, kendilerini bu suretle Allah yerine koymuş oluyorlar. İngiltere'de bugüne kadar hiç Af Kanunu çıkmadı.

Bugün saat 17.15'te, Beşinci Daire reisi Sıtkı Beyin büyük kızı Sadakat'in nikâhı var. Allah mes'ut etsin. Maşallah pek terbiyeli, becerikli, tam bir ev hanımı.

Hayat böyle, kimi ölür, kimi evlenir. Hadiseler birbiri içinde devam edip gidiyor. Allah hayırlı ve güzel işlere vesile eylesin, onun yolunda yürümekten beni ayırmasın. Âmin.

12 Mart 1976 - Ankara

Bu gece, Mevlit Kandili. Allah hepimize hayırlı etsin ve bir dahakilerine de yetişmeyi nasip etsin. Allah'ım, sevgili peygamberinin doğduğu gece olan bu gece, onun yüzü suyu hürmetine bizi de feyizlendir. Allah'ım beni yolundan ayırma, ölmeden evvel sana kavuşmayı bana da nasip eyle. Âmin.

İnşallah bu gece ölmüşlerimiz için Kur'an okuyayım. Defterime ara verdiğim bu üç sene zarfında, Feride halayı da kaybettik. Allah gani gani rahmet eylesin.

15 Mart 1976 - Ankara

Cumartesi günü annelere gittim. Çok şükür hastalığı atlattılar. Grip onları epeyi sarsmış, çok uzun sürdü, ondan olacak. Pazar günü de Konya'dan hala gelmiş, onu görmeye gittik. Maşallah çok iyi gördüm. Birkaç gün sonra bize kalmaya gelecek. Kendisini çok seviyorum, pek ton ton. Allah hayırlı, sıhhatli, uzun ömürler versin.

16 Mart 1976 - Ankara

Ne yazacağım bilemiyorum. Aklıma ne gelirse yazayım. Dün akşam aklıma birden, deftere yazmadığım bu üç sene içinde Kanunsözcüsü olduğum geldi. 19.11.1973 tarihinde Kanunsözcüsü oldum. Nerede ise üç sene olacak. Allah'a çok şükür, şimdi daha rahatım. İşim pek çok, fakat heyete girmek, karar yazmak gibi işler yok. Huzur içinde, müstakil olarak çalışınca, işin çokluğu da insana ağır gelmiyor. Yalnız, duruşmaya çıkmak insana heyecan veriyor. Herhalde zamanla ona da alışılır. Ama neredeyse üç sene oldu, daha pek alışamadım sayılır. Ne yapalım, her güzelin bir kusuru olurmuş, bu kadar heyecan da çekelim ne olur. Duruşmada, heyetin ve davacı ile davalının önünde, o cübbe ile kalkıp konuşmanın da bir şerefi var. Ne tuhaf, bana duruşmada kalkıp konuştuğum zaman, sanki bir tiyatro oyununda rol yapıyormuşum gibi geliyor. Esasen dünya hayatı bir oyundan ibaret değil mi?

17 Mart 1976 - Ankara

Sabahleyin yolda gelirken, Sabri ile Avrupa'dan bahsediyorduk. Sabri bir ara "Ben Avrupalılara acıyorum. Onların bugünkü

sıkıntılı, huzursuz hallerine biz sebebiz” dedi. Ben, niçin bizim sebep olduğumuzu sorunca da “Onlar akılları ile, aklın ulaşabileceği en son noktasına vardılar. Fakat, yalnız akıl kâfi gelmiyor. Kalp işe karışmadıkça, yapılan iş yarım kalıyor. Biz müslüman olarak, kalp ve kafanın öyle güzel bir sentezini yapıp, örnek bir hayat yaşayacaktık ki, onlar da bizi örnek alarak huzura kavuşacaklardı” dedi.

Sabri ne kadar güzel konuşuyor. Ne güzel fikirleri var. Ben tam onun dediği gibi yazamıyorum. Bu sözü üzerine, madem Avrupalılar bu kadar akıllı, niçin akılları ile hak din olan Müslümanlığı benimseyip, Allah’ı bulamıyorlar, dedim.

Buna cevaben de “Râna, ben sana bir şey diyeyim mi, akıl, Allah’ın varlığını ispat için ne kadar sebep bulursa, inkâr için de o kadar sebep bulur” dedi. “Bunun için, akılla hakikati bulmaya imkân yok. Ancak kalp işlerse, akli doğru yola iletir” diye ilâve etti. Allah’ım bizi kalbi mühürlülerden yapma. Âmin.

18 Mart 1976 - Ankara

Bembeyaz olan Elma Dağ’da, iki gündür pek az da olsa toprak gözükmeye başladı. Ben Elma Dağ’dan kar kalkmayınca bahar gelmez diyorum. Kavak ağaçlarında da bir canlılık başladı. Daha ağaçta bir yeşerme yoksa da, bu adeta gözle görülüyor. Kupkuru olan dallara bir hayatîyet ve yeşil bir renk geliyor. Uzaktan bakınca, sanki ağaç, uçucu yeşil bir tül gibi görünüyor. Yapraklar olmadan da ağaç yeşeriyor.

Yine kuşların uçuşuna baktım da, bunlar hep böyle telâşla, oradan oraya uçarlar diye düşündüm. Sabri’ye bir gün, kuşların

böyle telâşla, oradan oraya niçin uçtuklarını sormuştum da “*rızklarını arıyorlar*” demişti. Biz insanların da hayat yolunda didinmemiz, rızkımızı aramak için olacak. Demek ki, dünyaya gelen insan rızkını aramakla mükellef. Ama hayata gelmenin gayesi, herhalde sadece rızk aramak olmamalı, çünkü o zaman, insanların hayvanlardan farkı kalmaz. İnsanın dünyaya gelmekten gayesi, Allah’ı bulmak, bunun için çalışmakmış. İnsan, herhalde bu yolda çalıştığı nispette, insan sıfatına lâîk oluyor. Sadece rızk için çalışırsa, o zaman herhalde hayvandan pek farkı olmasa gerek.

22 Mart 1976 - Ankara

Bugün bir kırıklığım var. Herhalde üşütmüşüm. İlâç da aldım ama, daha bir türlü toparlanamadım. İşlerim de pek çok, biraz iyileşsem de, şu dosyaları güzel güzel okusam. Sabahtan bir duruşma dosyası aldım. Okudum, fakat kesin bir sonuca varamadım. İnşallah hepsini çok güzel ve kolay hallederim. İnsanın kafasının işlemesi için de sıhhatli olması lâzım. Kırıklığı varken bir türlü kafasını toplayamıyor. Zaten her şey sıhhatle ilgili. İnsan sıhhatli olmayınca, manevî hayatın da tadını alamıyor. Aca-ba bu düşüncem yanlış mı? Herhalde yanlış olsa gerek. Çünkü ben, kendime göre konuşuyorum. Halbuki kâmil bir insan, hastalıktan da manevî bir neşe çıkarabilen insandır. İnşallah ben de o duruma gelebilirim.

26 Mart 1976 - Ankara

Kaç gündür iyi değildim. Benim o kırıklığım, midedenmiş. Sabri, bu günlerde çok dikkat etmemi söyledi. Hep süt ve ek-

mek yedim. Dün akşam, ilk defa ızgara köfte ile makarna yedim. Çok şükür dokunmadı. Benim halsizliğim de midedenmiş. Şimdi biraz iyiyim. İnşallah tamamen iyileşirim. Gece yatısına da misafirimiz var. Sabri'nin halası. Kendisini çok seviyorum. Tıpkı masallardaki nineler gibi. Allah sıhhatli, uzun ömürler versin. Bugün annem söyledi; Bahşen de dün fenalaşmış, hastahaneye kaldırmışlar, fakat orada yatmak istememiş. Şimdi evde yatıyormuş. Allah şifa versin. Onun hastalığı da çok zor. İnşallah o da sıhhatine kavuşur, hayırlı uzun bir ömür sürer. Allah büyük, her şeye kadir. İnşallah onu da tamamiyle iyileştirir.

31 Mart 1976 - Ankara

Mart ayını da tamamladık. Bu ay dağıtılan dosyaları bitirdim. Fakat daha elimde duruşma dosyaları var. Ben de daha bir türlü tamamiyle iyileşemedim. Lâyıkı ile dinlenemiyorum. Herhalde ondan olacak. Misafirimiz var. Onu gezdirmek için, her gece ya biz bir yere gidiyoruz veya misafir geliyor. Gece birden, bir buçuktan evvel yatamıyorum. Yatınca da hemen uyuyamıyorum. Herhalde bu uykusuzluk da beni halsiz bırakıyor. Kafamın içi adeta mıncık mıncık. Şöyle bir açıklık, berraklık yok. Sabri, artık bir yere gitmeyeceğiz dedi. İnşallah uykumu alırım da, iyileşirim. Bugün annem, halamı oğluna götürüyor, güle güle gitsin. Allah hayırlısı ile yine kavuşmayı nasip etsin. Âmin.

27 Nisan 1976 - Ankara

23 Nisan tatilinden istifade ederek, Kıbrıs'a gittik. Ayın 19'unda Ankara'dan hareket ederek, akşamüzeri Mersin'e var-

dık. Mersin'i 14 yıl evvel görmüştük, şimdi tanıyamadım. Yepyeni ve güzel bir şehir olmuş. Liman bitmiş ve denizden çok büyük bir kısım doldurularak park yapılmış. Park çok güzel, epeyi oturduk. Güneşin batışını orada seyrettik. Orada duyduğum huzuru anlatmama imkân yok. Aman Allah'ım, ne kadar güzeldi. Adeta ben ortadan kalktım. O güzellikte eridim. Mersin'in havası da çok güzel, limonata gibi. Feribot gece 10'da hareket etti, sabah 8'de Magosa'da idik. Değişik bir şehir. Limandan bakınca yalnız kale görülüyor. Halbuki bütün Türkler, bu kalenin içinde oturuyormuş. Kalenin içi, camileri, caddeleri, evleri, dükkânları ile koskoca bir şehir. Bu son Kıbrıs Harekâtında, bütün Türkler bu kaleye sığınmışlar. Magosa'nın sol tarafında, epeyi uzak mesafede Maraş semti; burası turistik otelleri ve mağazaları ile pek meşhur bir yermiş ve hep Rumlar otururlarmış. Şimdi bizim elimizde ama, henüz ikamete açılmamış, henüz hiç kimse oturmuyor ve orayı gezdirmiyorlar.

Magosa'nın sağ tarafında, çok uzakta, bizim kaldığımız Salamis Bay Oteli gözüküyordu. Bu otel çok şahane, her katın odaları ayrı renk, bizim kaldığımız oda mavi idi. Halısı, perdeleri, yatak örtüleri, duvar boyası ve duvardaki tablo dahi mavi. Tabii hepsi değişik tonlarda, hepsi de birbirine çok güzel uymuş. Salon gibi, şahane bir oda. Önünde büyük bir balkon ve bütün koy ve orman, insanın gözlerinin önünde. İnsan bir türlü balkondan, bu güzel manzaradan ayrılmak istemiyor. Kuş sesleri de bu güzelliğe katılınca, insan adeta sarhoş oluyor.

Lefkoşe, Girne ve Omorfo'ya götürdüler. En çok Girne hoşuma gitti. Hele kaleden görünüş şahane, yat limanı da çok orijinal, sahilde hep eski binalar var, hiç oraları yıkmamışlar, olduğu gibi muhafaza ediyorlar. İnsan adeta başka bir asırda yaşa-

dığını hissediyor. Lefkoşe ve Girne'de öğle yemeği verdiler, çok güzeldi. Otelin yemekleri de çok güzel. Cuma akşamı feribota binerek Türkiye'ye döndük. Allah'a çok şükür güzel ve dinlendirici bir gezi oldu. Bakalım bu sene Allah daha nereleri görmemizi kısmet edecek. Allah'tan hayırlısı. Yalnız Kıbrıs Türklerine çok üzüldüm. Adeta Türklüklerini ve dinlerini kaybetmişler. Tabii, nerede ise bir asırdır yabancı idaresinde, onların baskısı altında bulunmak kolay değil. Bir de her an öldürülmek korkusu ile yaşamak, onları adeta korkak ve çekingen bir hale getirmiş. Allah yardımcıları olsun. 1974 Harekâtında çıkarılma yapılan yeri, şehitliği gördük. Allah hepsine rahmet eylesin. Beşparmak Dağlarını ve arazinin durumunu gördükten sonra, bu çıkarmanın ne büyük bir muvaffakiyet olduğunu çok iyi anladım. Göğsüm kabardı. Allah'ım, sen Türk milletini daima muzaffer eyle. Âmin.

7 Mayıs 1976 - Ankara

Dün, öğle namazını müteakip, Suna'nın annesi toprağa verildi. Allah gani gani rahmet eylesin. Çok iyi, ikramı seven bir insandı. Kanserden vefat etti. Çok çekti. Allah'ım inşallah günahlarını, kusurlarını affetmiştir. Suna, iki sene evvel de babasını kaybetmişti. Şimdi, anası da, babası da yok. Allah yardımcısı olsun. İnşallah, hayat yolunda huzurlu ve feyizli bir şekilde yürür.

Dün akşamüzeri, Sabri ile çarşıya çıktık. Bana Emel'den çanta ile ayakkabı aldık. Lacivert keten döpiyes diktiriyorum. Onunla takım olsun diye, ikisini de lacivert aldım. Fakat hem ayakkabı, hem çanta şâhane, birbirinden güzel. Ama çantada biraz koku var. Yalnız adam dün, daha şimdi geldi dedi. Belki

zamanla koku geçer. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin. Âmin.

Geçen Pazar, Saide Hanımlar bizi, Maden Tetkik Arama'nın parkına götürdüler. Orada öğle yemeği yedik, çok güzel döner yapıyorlar. Yanına bol pilâvli garnitür de koyuyorlar, bir tabak da salata, adam başı 15 lira. Doğrusu çok güzel ve ucuz, imkân olsa da insan sık sık gelebilse. Oradan çıkıp, Nurşen'e geçmiş olsuna uğradık, sinüzitten ameliyat olmuş. Ankara Hastahanesinde yatıyor. Yakında çıkacakmış. Maşallah iyi bulduk. Allah hayırlı sıhhatler versin. Oradan da tiyatroya gittik. "Tarla Kuşuydu Juliet" diye bir piyes. Şekspir'le alay ediyor. Müstehcen, açık saçık konuşmalar ve hareketler. İnsanın bu âdilikten, bayağılıktan adeta midesi bulanıyor. Hayatta, aile, büyük, ideal insan, sanat ve din gibi ne kadar güzel ve ulvi kavramlar varsa, hepsi ile alay ediyor. İnsanın asabı bozuluyor. En iyisi hiç tiyatroya gitmemek. Tiyatrodan çıktıktan sonra Çankaya'ya çıktık. Orada biraz dolaştıktan sonra, Altınal'da birer dondurma yedik.

Bu seneki gezilerimiz Kıbrıs'la başladı. İnşallah bundan sonra da güzel güzel gezeriz. Belki bu Mayıs ayı içinde Akçakoca'ya gidilecekmiş. Hayırlı ise Allah nasip etsin. Geçen sene 19 Mayıs'ta gitmiştik. Çok güzel vakit geçirdik. Bir türlü tadını unutamıyoruz. Her taraf yemyeşil, hele kaldığımız Maden Tetkik Kampının bahçesi şahane, o güllerin güzelliğini anlatmak mümkün değil. Etrafta, tepelerde dolaştık, şâhane manzara ve hava, insan kendini cennette zannediyor. Kampın yemekleri de çok güzel.

Geçen sene, bir de Mehmet Beyler bizi, Karagöl'e götürdüler. Ben çok evvel, belki yirmi sene evvel görmüştüm. Şimdi adeta tanıyamadım, çok güzel bir millî park olmuş.

Yine geçen Haziranda, Danıştay'la beraber Yedigöller'e gittik. Giderken Esentepe'de öğle yemeği yedik, piknik yaptık. Çok hoşuma gitti. Fakat Yedigöller'i pek umduğum gibi bulamadım. Güzel bir yer ama, herhalde ben resimlerine göre gözümde çok büyütmüş olacağımdan, beni pek tatmin etmedi. Esaslı olarak bir gölü var, öbürleri adeta su birikintisi. Ama sonbaharda çok güzel olurmuş, yaprakların renklerine doyum olmazmış. İnşallah Allah nasip eder de, bir de sonbaharda görürüz.

Allah'ım ne güzel dünya yaratmışsın, güzellikleri seyrede seyrede bir türlü doyamıyorum. İnşallah benim gönlümü de güzelliklerle donat.

13 Mayıs 1976 - Ankara

Geçen Pazar Anneler Günü idi. Ben de o gün annelere gittim. Lacivert bir keten tayyörlük kumaş ve içine bluzluk kumaş götürdüm. Çok hoşlarına gitti. Bahşende'ler ve Aysel'ler de vardı. Onlar da hediye getirmişler. Bahşende blüzluk, Aysel de eteklik kumaş getirmiş. İnşallah hepsini güle güle giyer. Ablam da bir yüzük almış. Güle güle kullansın. Allah hayırlı uzun ömürler versin. İnşallah bir dahaki Anneler Gününü de hep beraber kutlarız.

Bahşende söyledi, Tahsin Nisanın 7'sinde vefat etmiş. Allah rahmet eylesin, günahlarını, kusurlarını affetsin. İşte yalancı dünya, bir varmış bir yokmuş derler ya, hakikaten öyle. Şu dünyada, adam gibi ömür geçiren pek az. Herkes, hep olmayacak şeyler ile uğraşüyor. Tahsin de bir ömür boyu hiç rahat etmedi. İhtiras, insanı yiyen bir kurt. İnşallah öbür dünyada huzura ka-

vuşur. Amcamın, teyzemin ve Tahsin'in mezarları yan yana imiş. Tesadüfen böyle olmuş. Çok hoşuma gitti. İnşallah Sabri ile ben de yan yana yatarız. Allah'ım, ikimizi bu dünyada da, mezarda da, öbür dünyada da birbirimizden ayırma. Âmin.

31 Mayıs 1976 - Ankara

27 Mayıs Perşembe günü, sabah Akçakoca'ya hareket ettik. Güzel bir yolculuktan sonra, M.T.A. Kampına vardık. Hava çok güzeldi, adeta Temmuz sıcağı vardı. Her taraf yemyeşil, hele Bolu dağlarındaki ve Akçakoca yolundaki o mor çiçeklerin sey-rine doyum olmuyor. Şükran Hanımlar, Güngör'ler, Nurşen ve Nurhan'lar hep beraber gittik.

Kamp, yine geçen seneki gibi çok güzel, pırıl pırıl. İnsana öyle bir huzur veriyor ki. Güller bu sene daha tam açmamış, ama biz dönene kadar epeyi açtı. Her tarafı başka güzel. O tepedeki kamelyadan görünüş şahane, insan ne tarafa baka-cağını, nereye gideceğini şaşırıyor. Yine o eski kale harabesine gittik. Hem iki sefer. İkincisinde Şükran Hanımlar da vardı. İhsan Bey orada bir yılan öldürdü. Sırrı Beyin oğlu Tuğrul, ilk defa yılanı kurbağa yerken görmüş. İlk defa Güngör'lerle gittik. O zaman, beyaz sakallı güler yüzlü bir dedeye rastladık. Orada hayvanları varmış. Hepsi de çok besili, iri iri hayvanlar maşallah, hepsi çok güzel. Dede 72 yaşında imiş ama, maşallah çok dinç, bizi aşağı deniz kenarına kadar geçirdi. Çitlerden atlayarak gitmek de çok hoş oluyor. Pazar günü döndük, ama tadı dama-ğımızda kaldı. Damak deyince, aklıma yemekler geldi. Hepsi birbirinden nefis, tatlarını hâlâ unutamıyorum ve bu kaldığımız müddet zarfında, her öğün ayrı çeşit yemek yedik. İnşallah Allah

yine o güzel yemeklerden yemeyi nasip etsin. Âmin. Bizim oraya gitmemize vesile olduğu için, Allah Avni Beyden de râzı olsun.

14 Haziran 1976 - Ankara

Akçakoca'dan geldikten sonra, hiçbir yere gitmedik, hep Ankara'dayız. Zaten havalar da müsait değil, bir sıcak bir soğuk, insan nasıl giyineceğini şaşıyor. Onun için de herkeste kırıklık var. İnsan şöyle bir zinde olamıyor. Bugün ilk defa hava çok güzel, inşallah bundan sonra bozmez. Yazı bayağı özledim. Büyüklerin dediği gibi, biraz sıcak olsun da, iliğimiz kemiğimiz ısınsın.

Şimdiki Dairede 12'nci kattayız. Ne güzel, camdan bakınca, insan etrafında geniş bir ufuk görüyor, içi açılıyor. Yeni binada dördüncü katta olacakmışız. Böyle geniş ufuk bulamayacağım. Ne yapalım, Allah'tan hayırlısı. Allah iç huzuru versin de, rahat rahat çalışalım.

Geçen Pazar, Nihat Beyler bizi, Etimesgut'taki Şeker Fabrikasının bahçesine götürdüler, çok hoşumuza gitti. Allah rahmet eylesin hep Dinçel'i andık. Onların zamanında bu çay bahçesi yoktu. Çok güzel olmuş. Akşam geç vakte kadar oradaydık. Yolda yürüyüş yaptık. Havası çok güzel, insan bayağı ferahlıyor ve dinleniyor. Gezmeyi ve tabiatı çok seviyorum. İnşallah bol bol güzel ve feyizli seyahatler yaparız. Âmin.

Bu sabah annem Yenimahalle'ye gitti. Allah güle güle oturmayı nasip etsin.

Deniz kenarında bir evimiz olsa idi, ne iyi olurdu. İnşallah o da olur. İstanbul'da deniz kenarında güzel bir ev alırız. Annem de bol bol deniz havası alır. Bakalım Günay'lardan ne haber gelecek. İnşallah Mehmet Bey istediğimiz gibi bir ev bulur.

15 Haziran 1976 - Ankara

Dün gece, Sabri ile uzun uzun konuştuk. Ne güzel anlatıyor. İnsanın içi açılıyor. Bir ara *"İnsan bu dünyaya önce neşesini bulmaya gelir. Sonra Allah'ı bulur."* dedi. Neşesini bulmak ne diye sorunca da, izah etti. İnsanın her gördüğü şeyden memnun olması, yani halinden hoşnut olması imiş. İnsan bir şeye memnun olunca, güzel bir şey görünce, yüzü güler ya. İşte bu duruma, neşesini bulmak deniyormuş. İnsan her hadisede, her gördüğü şeyde bu neşesini muhafaza ederse, demek ondan sonra Allah'a ulaşabilecek. Öyle ya, bu neşenin devamlı olabilmesi için, insanın Allah'a teslim olması, ondan gelen ona ait her şeyden razı olması gerek. Allah'ım bana bu hali lâıykı ile yaşamayı nasip eyle. Âmin.

Sabri, *"İlk olarak tabiat, sonra güzel sanatlar, sonra insan, sonra mürşit, sonra Peygamber, sonra Allah sevilir ve bu sevgilerden geçildikten sonra Allah'a kavuşulur"* diyor ve *"şimdiki insanlar, daha ilk basamak olan tabiat sevgisini bile duymuyorlar, onun için bugünün insanının Allah'ı bulması, huzura kavuşması çok zor, adeta imkânsız"* diyor. Ne kadar doğru söylüyor. Şimdiki insanlar, etraflarına bakmasını ve etraflarını görmesini bilmiyorlar. Onun için de, Allah'ın bizler için ortaya döküğü bu güzellikleri göremiyorlar. Bir bunaltı, bir sıkıntı tutturmuş gidiyorlar. Allah hayır gösterebilir. Allah'ım, Sabri'nin gösterdiği yolda ilerlemem için bana yardım et. Âmin.

24 Haziran 1976 - Ankara

Bu Cumartesi, Yenimahalle'ye gittim. Pazar günü misafirimiz gelecekti. Onlara zeytinyağlı biber dolması yaptım. Akşama Sabri geldi. Mehmet Beyler yarın gelmiyor, Pazartesi akşamı gelecekler dedi. Pazar günü, Yıldırım Beyler gelecekmiş. Onlar, Pazar günü geldiler. Biftek ve köfte, bir de börek yaptım. Meyve ile beraber balkonda güzel güzel yedik. Yalnız kiraz toplamadık. Çünkü bu sene annem Yenimahalle'ye geç gittiği için, o gelene kadar çocuklar bitirmişler. Tepelerde güzel olgunlar var ama, bizim uzanmamıza imkân yok. Elimizin uzandığı yerden bir iki tane yedik.

Öğleden sonra, Yıldırım Beyin annesi ile annem biraz yattılar. Biz de hep beraber araba ile gezdik. Nevin, biz de beylerle beraber gidelim dedi. Arabaları Reno, güle güle kullansınlar. Çiftliğe gittik. Birer dondurma yedik. Oradan Söğütözü'ne gittik. Orada, Atatürk'ün küçük bir dinlenme odası var. Sıkılınca herkesten kaçır, bu odaya gelirmiş. Çok küçük, ama içinde her şeyi var. Oradan eve döndük. Yine balkonda çay içtik. Biraz sonra da Galip Beyler geldiler. Çok memnun olduk. Onlara da yeniden çay yaptım. Geç vakte kadar oturdular.

Pazartesi günü de Dairenden biraz erken çıkıp, yine Yenimahalle'ye gittim. Mehmet Beyler için yemeğe hazırlık yaptım. Yine aynı çeşit yemekleri yaptım. Eksik olmasın, Mehmet Bey ağacın tepelerindeki kirazları topladı. Pek güzel, pek tatlı imişler.

O gece, yani 27 Haziran 1976 gecesi, Hülya'nın düğünü oldu. Allah mes'ut etsin. İnşallah ömürlerinin sonuna kadar güzel güzel geçinirler. Pınar'lar da dün dönmüşler. Bahşende de Perşembeye hastahaneye yatıyor. Tedavi için, inşallah iyi olur.

1 Temmuz 1976 - Ankara

Nihayet yeni binamıza taşınıyoruz. Herhalde birkaç gün sonra oradayız. Bugün, Başkanunsözcüsünün odasında toplandık. Yeni binadaki odalarımızın kurası yapıldı. Bizim odanın numarasını ben çektim, 401 çıktı. Allah'tan hayırlısı, inşallah huzur içinde güzel güzel çalışırız. Yine bu odadaki aynı arkadaşlar oturuyoruz. Yani Bedia Hanım, Sıdika Hanım ve ben. Şimdi buradaki eşyalarımı ve kitaplarımı toplamaya başlayacağım.

Geçen Cumartesi yengemler geldi. Yengem, Yaşar, Nebahat ve kızları Nursel. Ben de o gün annemlere gittim. Onları karşıladım, görüştük. Yengem biraz çökmüş, yine maşallah yaşına göre çok iyi, herhalde 80'i aşkın. Allah hayırlı, sıhhatli, uzun ömürler versin. Nursel, kocaman kız olmuş. Orta mektebe gidiyormuş. Nebahat, maşallah aynı; Yaşar da saçı, sakalı ağartmış. Kendi arabaları ile geldiler. Çarşamba günü de dönmüşler. Annemler de Çarşambaya geziye çıkıyorlar. 10 gün sürecekmış. Güle güle gidip gelsinler.

2 Temmuz 1976 - Ankara

Pencereden dışarı bakarken düşündüm, birkaç gün sonra artık bu manzarayı göremeyeceğim diye. Bu açıklık ve gökyüzü, bana ferahlık veriyordu. Bakalım öbür Dairedeki manzara nasıl olacak, tabii bu kadar ferah olmasına imkân yok.

İnsan çoğu zaman, bir defa gördüğü şeyi, bir daha göremiyor. Onun için dikkatli bakmalı, yani baktığını görmeli ve onu hafızasına işlemeli. İcap ederse, o güzelliklerden sonra da faydalanabilmeli. Bir gün dünyayı da bırakıp gideceğiz. Acaba öbür dünyada, bu dünyayı hatırlayabilecek miyiz, yoksa hatırlaya-

mayacak mıyız? Çünkü, bu dünyaya öbür âlemden geldiğimiz halde, oraya ait hiçbir şey hatırlayamıyoruz. Belki, bu dünyayı da unuturuz. Fakat bu dünyaya gelirken, Allah'ın bize öbür âlemi unutturmasında bir hikmet var. Düşünüp, öbür âlemi, Allah'ı bulmamız için. Öyle ya, bu dünyaya gelen büyük veliler, öbür âlemde olan hadiseleri de hatırlıyorlar. Galiba Mevlânâ Hazretlerinin bu konuda bir hikâyesi var. Şimdi tam mânâsıyla hatırlayamadığım için yazamıyorum. Hikâye dedim de, tuhafıma gitti. Hikâye deyince, insanın aklına masal gibi uydurma şeyler geliyor. Halbuki bu büyük zatların hikâyelerinin hepsi hakikat. Demek ki, Allah'ı bulan insan, hem bu dünyayı, hem öbür dünyayı görüyor ve hiçbir şeyi unutmuyor. Allah'ım, beni de, iki âlemimi de gören kullardan eyle. Âmin.

28 Ocak 1977 - Ankara

Bu yazımı, yeni binamızda yazıyorum. Bina çok güzel, her şey yepyeni, insanın yüzüne gülüyor. Bizim odamız dördüncü katta, Orduevi tarafında, Sıhhiye Meydanını görüyor. Fakat öbür binadaki gibi, geniş bir ufuk ve güzel manzara yok. Oturduğum yerden, karşıdaki beton binaları görüyorum. Ne yapalım, kısmet burası imiş. Allah sağlık ve huzur versin de, güzel güzel çalışalım.

Yine aynı arkadaşlar oturuyoruz. Bedia Hanım, Sıdıka Hanım ve ben. Allah ağzımızın tadını bozmasın.

3 Şubat 1977 - Ankara

Bu adlî tatilde İstanbul'a gittik. Bebek'te, Bebek Otelinde kaldık. Eski bir yalıtı otel haline getirmişler. Çok güzel, insan bir

türlü balkondan ayrılmak istemiyor. Boğaz çok şahane, Boğaz'da kalmayı çok isterdim. Çok şükür, Allah onu da nasip etti. İnsan ne kadar güzel dinleniyor. Gündüz ve gece Sabri ile sahilde yürüyüş yaptık. Arada İstanbul'a da indik. Konyalı'da bol bol yemek yedik, fakat bana kalite biraz bozulmuş gibi geldi. İstanbul da çok pis. Hele Büyük Ada'yı görünce ne kadar üzüldüğümü tarif edemem. Nerede o güzelim ada, şimdi adeta bir mezbelelik, o şahane bahçelerde koyunlar otluyor. "Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur" demişler, ne kadar doğru. Bakımsızlık ve görgüsüzlük her şeyi harap etmiş, yok etmiş. Halbuki Sabri'nin en büyük emeli, Büyük Ada'da yerleşmekti. Bundan sonra, artık orada oturmanın tadı yok. Allah'ım Türk milletini şu uyuşukluktan kurtar. Âmin.

8 Şubat 1977 - Ankara

Bugün Sabri'nin odasına inmiştim. Orada Münir Beyi gördüm. Bana, evvelsi gün seni rüyamda gördüm dedi. Yemyeşil bir yerde, mescitte, Münir Beyle beraber namaz kılıyormuşum. Hayırdır inşallah. Muhakkak çok güzel bir rüya.

Rüyayı çok merak ediyorum. Acaba nasıl rüya görüyoruz? Herhalde, bedensiz olarak ruhun gördüğü şeyler, rüya oluyor. Rüyada gözsüz görüyoruz, buradaki gözden kastım, beden gözümüz. Uyurken gözümüz kapalı olduğu halde, yine görüyoruz. Ne enteresan şeyler var. Her işin başı düşüncede, insan düşündükçe neler neler keşfediyor. Kur'an'da sık sık, "Düşünenler için ibretler vardır." mealinde ayetler var. Geçen gün dikkat ettim, insan düşündükçe, düşüncenin sonu Allah'a varıyor. Demek ki Allah'a kavuşmanın yolu, düşünmek. Ama düşünmek

çok zor bir iş. Çünkü insanın aklına gelen her şey düşünmek olmuyor. Bence, bizi Allah'a ulaştıran, yani işin hakikatini bulduran fikirler zinciri düşünce oluyor. Doğru dürüst düşünebilmek için, insanın aklının yerinde olması, Duru Babanın tabiri ile insanın evinde bulunması şart. Yani insan evinde olmazsa, ânını yaşamazsa, ne tam mânâsı ile düşünebiliyor, ne de huzur ve sükûn içinde olabiliyor.

10 Şubat 1977 - Ankara

Yazı yazmak için de, insanın vakti olması, rahat rahat yazması gerek. Ben bu kadar iş arasında, yazı yazmaya çalışıyorum. Ne yazayım diye düşünmeye bile vakit yok. Aklıma ne gelirse yazıyorum. İnsanın aklına da bir sürü şey geliyor. Şimdi aklımı en fazla meşgul eden şey, şu ev meselesi. Allah hayırlısını versin, hayırlısı ile satalım da, biz de hayırlısı ile bir yer alalım, ablam da alsın. Fakat vakti uzatmadan, bir an evvel bu işi halletmek gerek. Çünkü fiyatlar her gün fark ediyor. Ne tuhaf, biz satarken alıcı bulamıyoruz. Bizim dairenin fiyatı artmıyor da, alacağımız dairelerin fiyatları boyuna artıyor. Herhalde onlar yeni bina olduğu için böyle oluyor. Her şeyin vakti saati varmış. Herhalde bunun vakti de daha gelmedi. Allah'tan hayırlısı, iyi bir fiyatla satıp, iyi mülkler alıp, onları güle güle, ağız tadı ile kulanmayı, Allah hepimize nasip etsin. Âmin.

11 Şubat 1977 - Ankara

Dün gece saat 4'te, Yurdanur'un annesi vefat etmiş. Allah rahmet eylesin. Bugün Cuma namazını müteakip defnedilecek.

Allah günahlarını, kusurlarını affetsin. Kadıncağız bu dünyada hiç gülmedi. İnşallah öbür dünyada güler.

16 Şubat 1977 - Ankara

Bugün doğum günüm. 51 yaşımı doldurdum. Allah hayırlı, uzun ve sıhhatli ömürler versin. Sabri'mle beraber güzel güzel yaşayalım. Allah bizi birbirimizden ayırmasın.

Bugün öğle yemeğini, Sabri ile beraber Washington Lokantasında yedik. Şimdi lokantanın ismi değişti "Kristal" oldu. Yemekler çok güzeldi. Lokantanın havası da güzel. Orada yemek yemek bir zevk, pek hoşuma gidiyor.

Sabri doğum günü hediyesi olarak, bana bir yün ceket almış. Çok güzel, şimdiki son modaaya uygun, önünde düğme yok, kuşakla bağlanıyor. Baharda çok güzel bir kıyafet olacak. Bir an evvel bahar gelse de giysem. Ama bu gidişle bahar, çabuk geleceğe benziyor. Çünkü havalar çok güzel, geçen gün 18 derece olmuş. Pek çok bey, elbise ile dolaşılıyor. Ama herhalde daha soğuk yapar; bu yalancı, aldatıcı yaz.

Kayınvalidem de 500 lira verdi. Bakalım onunla ne almak kısmet olacak. Allah'tan hayırlısı.

21 Şubat 1977 - Ankara

Cumartesi günü annemlerdeydim. Doğum günü hediyesi olarak bana, Mısırlı'nın bir bluzunu almışlar. Lâcivert mavi ve bej çizgili, onun altına bir de lacivert eteklik kumaş almışlar. O

gün, ablam Aysel ve ben, elbirliği ile kesip diktik. Çok güzel bir takım oldu. Pek hoşuma gitti. Aysel de güzel bir biblo almış. Bahşende'ler de vardı, onlar da bir yünlü emprime kumaş almışlar, çok güzel deseni var. Eksik olmasınlar, hepsi beni düşünmüşler. Annem güzel güzel yemekler yapmış. Akşamüstü de çay içtik. Ben pasta ve küçük simitlerden götürmüştüm. Annemler de kek ve börek yapmışlar. Hepsi çok güzeldi.

2 Mart 1977 - Ankara

Bugün devamlı olarak kar yağıyor. Ama şöyle lâpa lâpa değil, incecikten bir kar yağıyor. Bana göre Sabri Sabri diye tozuyor. Allah beni Sabri'mden ayırmasın ve onun arkasına bırakmasın. Onu pek çok seviyorum. İnşallah bu dünyada da, mezar da, öbür dünyada da beraber olalım. Karı kocanın böyle anlaşması, ne güzel bir şey. İnsan daha bu dünyada, cennet hayatı yaşıyor. Ama bunu şimdiki insanlara anlatmak mümkün değil. Böyle söylediğiniz zaman inanmıyorlar. Kendileri huzursuz oldukları, adeta bir cehennem hayatı yaşadıkları için, herkesi de öyle zannediyorlar. "Kişiyi nasıl bilirsin? Kendin gibi" dememişler mi, çok doğru. Ben şimdiki insanlara çok acıyorum. Onların bir türlü mutlu, huzurlu olmalarına imkân yok. Çünkü şimdiki insanlar, din duygusundan uzak. Dinden adeta bir umacı gibi kaçıyorlar. İşte bu insanlar, Kur'an'da buyrulduğu gibi "*gözleri vardır görmezler, kulakları vardır işitmezler*" zümresinden. İnsanda göz olur da, bu tabiatın güzelliğini görmez, onu Yaratanın yüceliğini düşünmez olur mu? İşte din duygusu olmayınca, olmayınca demek doğru değil, çünkü herkes fıtraten dindardır, daha doğrusu bu duygu bastırılınca, huzuru bulmaya da

imkân olmuyor. Sabri bunu çok güzel izah eder. “*Hani Cumhurbaşkanının, Bakanın huzuruna çıktığı deriz ya, insanlar da Allah’ın huzuruna çıktıkları, yani Allah’la beraber oldukları zaman, huzur içinde oluyorlar*” der. Bence Allah’la beraber olmak demek, her zaman onu düşünmek, her hareketinin, her sözünün, Allah tarafından nasıl karşılanacağını düşünerek, ona göre hareket etmek demek. İnsan bu sayede, Allah’ın istediği şekilde hareket eder, onun sevgisini kazanırsa, o insanın, bu dünyada da, öbür dünyada da sırtı yere gelmez, hep huzur ve sükûn içinde, mes’ut bir cennet hayatı yaşar. Ne mutlu bu hayatı yaşayanlara.

3 Mart 1977 - Ankara

Bugün biraz kırıklığım var. Herhalde üşüttüm. İnşallah çabuk atlatırım. Bizim şu ev işi de bir türlü hâl olmadı; ama her işte bir hayır vardır. Belki böyle uzaması, bizim için daha hayırlıdır. İnşallah hayırlısı ile satalım da, biz de İstanbul’da deniz kenarında güzel bir ev alalım. Orada da güzel, mes’ut bir hayat yaşayalım. Artık herhalde benim emekli olmam yakın. Allah nasip ederse, Sabri’nin de en çok 5 veya 5,5 senesi var. Belki şu kanun çıkarsa, o zaman 1,5 senesi kalıyor. Onun için şimdiden İstanbul’da bir evimizin olması çok iyi.

Tabii Allah’ın ne kısmet ettiği, nerede oturacağımız belli olmaz ama, hem bu evin (Kavaklıdere’deki evin) satılmasından ele geçen parayı değerlendirmiş oluruz, hem de emekli olunca İstanbul’a yerleşirsek, şimdiden evimiz hazır olur.

Allah, annemler için de hayırlısını gösterebilir. İnşallah onlar da İstanbul’da güzel bir ev alırlar. Huzur içinde, sıhhatli bir ömür

sürerler. Ne yapalım, bir kere İstanbul'a yerleşmeyi akıllarına koymuşlar. Kavaklıdere'deki evi de onun için satıyoruz ya. Bakalım İstanbul'daki arsanın satışı nasıl olacak. Hayırlısı ile Sabri ile İstanbul'a gitsek de bir arsayı görsek, Sabri belki biz alırız diyor. Allah'tan hayırlısı. Hem ev de ararız. Bahane ile de Sabri biraz dinlenir, gözlerini dinlendirir. Bugünlerde gözlerini çok yordu. Rilke diye bir Alman şairi var. Onun hakkında konferans verecek, onun için çalışıyor. Allah muvaffak etsin. Fakat kendini çok yoruyor. Allah korusun, gözlerine bir şey olmasından korkuyorum. İşte İstanbul'a gidersek, biraz dinlenir, onun için iyi olur diye düşünüyorum. Sabri bizim için, bu millet, bu memleket için, hatta bütün insanlık için lâzım. Allah'ım sen ona sıhhat, gözlerine kuvvet ver. Onu bizim başımızdan eksik etme. Âmin.

7 Mart 1977 - Ankara

Bugün evliliğimizin 15 senesi bitti. Allah hayırlısı ile mes'ut, sıhhatli, pek çok uzun seneleri beraber geçirmemizi nasip etsin. Allah'ım bizi bu dünyada da, mezarda da, öbür dünyada da bir-birimizden ayırmasın. Âmin.

Bugün de öğle yemeğini Kristal'de yedik. Birsen ve Erol da vardı. Yemekler her zamanki gibi güzel. Uykusuzluk beni çok sarsıyor. Dün akşam da yine uyuyamadım. Şimdi bir türlü kafamı toplayıp da, ne dosya okuyabiliyorum, ne de bu yazımı güzel güzel yazabiliyorum. Benim halim ne olacak, bir türlü kendimi düzeltemiyorum. İnsanın az uyuması, az konuşması ve az yemesi lâzım. Ben, Allah'tan az konuşan bir insanım, fakat bir türlü az uyumaya ve az yemeye alışamadım. Ama yine uykumda

biraz azalma var. İnşallah az uyumaya ve az yemeye de alışırım. Herhalde bu üç haslet, insanın düşünmesi için şart olduğu için, büyükler bunu tavsiye etmişler. İnsan çok uyur, çok yer ve çok konuşursa, üstüne bir ağırlık çöküyor, bir türlü rahat düşünemiyor. Halbuki biz insanlar, düşünmek için yaratılmışız. Kur'an-ı Kerim'de "düşünme"den çok bahsediliyor, hep düşünenler için ibretler olduğu belirtiliyor. Dünyaya gelmemizden esas gaye, Allah'ı bulmak, bu hayatın sırrına vakıf olmak olduğuna göre, bunun ancak düşünce ile bulunabileceği anlaşılıyor. Ben dikkat ettim, insan hakikaten düşünebilirse, düşünceenin sonu muhakkak Allah'a çıkıyor. Bence sonunda insanı Allah'a ulaştırmayan düşünce, hakiki düşünce değil, o insanda birtakım fikirlerin gidip gelmesi oluyor. Düşüncede ise, bir devamlılık, bir silsile oluyor. İnsanı sonunda bir hedefe vardiıyor. Fakat dediğim gibi, bu düşünce, Allah'a ulaştıran bir düşünce ise, o esas düşünce oluyor.

Sabri'ye evlenme günü hediyesi olarak, bir kol saati aldım. Kendisi seçti. Güle güle kullansın. Sabri de bana sabahlık aldı ve iki tane kauçuk ayakkabı aldı. Biri lâcivert, biri de kahverengi. İkimiz de güle güle kullanalım, inşallah.

9 Mart 1977 - Ankara

Birsen, dün bize evlenme günü hediyesi olarak, bir kristal tabak getirdi. Çok güzel; tabağın dört bölümü var. Birsen, bu Sabri'ye reçel tabağı diyor. Erol, her bir gözüne ayrı yerin balını koysun diyormuş. Kuruyemiş ve bayram şekeri de konabilir. Kahvaltı tabağı olarak da kullanılabilir. Ramazanda iftariye de konur. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin.

15 Mart 1977 - Ankara

İşlerim o kadar çok ki, defterime yazı yazmaya bir türlü vakit bulamıyorum. Sabri de muhakkak her gün yazmamı istiyor. Ama bence, insanın böyle sıkışık zamanda yazı yazması hiç iyi olmuyor. Şöyle rahatça yazmak, muhakkak çok daha iyi. Ama artık bu asırda, bol zamanı bulmaya imkân yok. Zaman çok çabuk geçiyor ve yapılacak işler de pek çok. İnsanın ömrü bir koşuşturma ile geçip gidiyor. Şöyle kafasını dinlemeye, içini dinlemeye bir türlü vakti olmuyor. Eskiden yaşayan insanlar, bu bakımdan çok şanslılarmış. Bakıyorum da, Rilke ve Kirkegard düşünmek için bol bol vakit bulmuşlar ve hakiki mânâda düşünerek, ruhen çok, pek çok tekâmül etmişler. Anlattıkları, aynen İslâm tasavvufuna uyuyor. Ne güzel, insanın bu şekilde yücelmesi. Ama bu dünyada kaç kişiye nasip oluyor. Sabri, Rilke hakkındaki çalışmalarını tamamlamak üzere, sözde bir konferans için hazırlığa başladı, şimdi adeta bir kitap oldu diyor. Allah nasip etse de bastırsak, ne kadar iyi olur.

16 Mart 1977 - Ankara

Dün gece, yine Sabri ile cemiyetin durumunu konuştuk. Bu gidiş, hiç iyi değil. Şimdi insanlar, adeta afyon yutmuş gibi uyuşuk. Birer kukladan farkları yok. Hiç kimse Allah'ın bize verdiği bu vakti değerlendirmeyi, mânen yükselmeyi düşünmüyor. Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın, Şemsettin Yeşil "*En büyük müflis, zamanını boşuna harcayandır.*" derdi. Şimdi bütün insanlar, iflâs etmiş durumda. Çünkü, hepsi zamanını boşuna harcıyor. Zamanı öldürmeye bakıyorlar. Sabri söyledi, Almanlarda, zaman öldürmek diye bir kavram yokmuş. Bu bizim cemiyetin

toptan iflâs ettiğini gösteriyor. Herkes oyun masasında, televizyon karşısında vaktini boşu boşuna tüketiyor. Halbuki zaman, ömür, o kadar kısa ki. Onu çok iyi değerlendirmek lâzım. Okunacak, öğrenilecek ve yapılacak o kadar çok şey var ki. İnsan gece gündüz hiç durmadan çalışsa, yine bunların hepsini yapmaya ömrü yetmez. Bunlar öğrenilince ne olacak diyenler de bulunur. İşte onları öğrendiğimizde, düşünüp çalıştığımızda, insan olmak vasfını kazanmış oluruz. Bunları yapmazsak, bizim hayatımız bir bitkisel hayat olur. Halbuki biz, bu dünyaya insan olarak, Allah'ın halifesi olarak gelmiş bulunduğumuza göre, insan olarak yaşamamız şart.

1 Nisan 1977 - Ankara

Epeydir defterime bir şey yazamadım. İşlerim pek çoktu, ondan bir türlü vakit bulamadım. Bugün, Sabri'nin bana aldığı yün ceketini giydim. Çok güzel duruyor. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin. Dün, Hikmet Hanım'dan aldığım peçete örneğinden, ben de bir peçete bitirdim. Sarı etamin üzerine, çamaşır ipeği ile açık ve koyu kahverenginde çaydanlık ve çay bardağı işledim. Fakat çok zor yaptım. Çünkü gözlerim pek iyi görmüyor. O incecik delikleri görüp, muntazaman işlemek çok zor oluyor. İnsan bu yaştan sonra nakış yapmaya kalkarsa böyle olur. Her işi zamanında yapmak lâzım. Şu işleri gençliğimde yapabilişeydim, ne iyi olurdu.

10 Nisan 1978 - Ankara

Defterime yazı yazmayalı, bir sene olmuş. Sabri, Cuma gecesi, Pazartesi günü yazı yazmaya başlamamı söyledi. Allah'tan

hayırlısı, bakalım neler yazacağım. İnşallah hep güzel ve hayırlı şeyler yazarım. Allah yardım etse de, şu memleketin durumu bir düzelse. Ortalık pek karışık. Allah esirgesin, Türkiye'yi parçalamak istiyorlar. İnsanın elinden bir şey gelmiyor ki. Sadece hadiselere seyirci kalıp, üzülüp duruyoruz. İnşallah durum düzelir, huzurlu güzel günler yeniden gelir. Ama bazı insanlar o kadar azdı, haddini, hududunu aştı ki, belki de bu olanlar, Allah'ın bir cezası. Bu insanların Allah'ı düşündüğü yok. Sadece mevki, para ve mal peşindeler.

11 Nisan 1978 - Ankara

Dün üye seçimi yapıldı. Üç üye seçildi; Semih, Erol ve Güven kazandılar. Allah'tan hayırlısı. Tabii arkadaşlarımız seçildiği için çok sevindik. Ama nihaî seçim Anayasa'da, Allah inşallah orada da kazanmayı nasip eyler. Dün öğleyin annem telefon etti, bugün Antakya'ya gidiyoruz diye. Onun için, ben dün öğleden sonra Dairede yoktum, gece telefonla tebrik ettim. Bugün de yerlerinde kutladım.

Annemler, Aysel'lere Antakya'ya gidiyorlar. Şimdi yoldalar. Allah güle güle gidip gelmeyi nasip etsin. Âmin.

Aysel'ler geçen ayın 18'inde, Antakya'ya gittiler. Artık temelli olarak oraya yerleştiler. Gazi Bey orada yeni bir iş tuttu. Yeni evleri de bitti, oraya taşındılar. Allah güle güle oturmayı nasip etsin. İnşallah haklarında hayırlı olur. Aysel'i de, Mahmut'u da çok özledim. İnşallah biz de gider, ziyaret ederiz. Onlar da buraya sık sık gelirler de görüşürüz.

Hayat ne tuhaf, insan ne olacağını hiç önceden bilemiyor. Onun için her zaman, Allah'tan hayırlısını istemek lâzım.

Annemler de İstanbul'da Bostancı'da kat aldılar. Geçen sene 525 bin liraya aldılar. Bitmek üzere, fakat taşınıp taşınmaktaki tereddüt ediyorlar. Çünkü ablam, Hayrettin'le beraber avukatlık yapacaktı. Hayrettin sizlere ömür, ansızın kalpten öldü. Şimdi, orada boşu boşuna ne yapayım diyor. Ama İstanbul'un havası her ikisi için de iyi, ablamın guatrına deniz havası iyi gelir. Siz de buradasınız diyorlar ama, inşallah biz de İstanbul'a yerleşmek istiyoruz. Allah'tan hayırlısı. Onlar hakkında da hayırlı olacaksa, inşallah İstanbul'a yerleşsinler.

*Yine uçuyor güzel kuşlar
Pırpır eden kanatlarıyla
Benim de kalbimi çarptırdılar
Uçmak istiyorum onlarla birlikte.*

13 Nisan 1978 - Ankara

Dün Cemile Hanımın kızı Leyla'nın nikâhı vardı, ona gittik. Maşallah gelinle damat birbirlerine pek uymuşlar. Allah mes'ut etsin. Gece de Nihat Beyler geldiler. Ülkü de geldi. Zavallı çocukcağız ortada kalmış, neye inanacağını bir türlü bilemiyor. İnsanlarımıza etraflı inceleme ve araştırma usulü öğretilmemiş. Tek taraflı okuyup, şartlanıyorlar. Bitaraf hür düşünceli insanlar bulmak çok zor. Okurken, daima karşıtını da okuyup, mukayese yapmalı, yoksa insan hakiki yolu hiçbir zaman bulamaz. Tabii bu da çok zor ve yorucu, ama aynı zamanda o kadar da zevkli bir çalışma.

14 Nisan 1978 - Ankara

Bu gece, saat 3'e kadar Hasan Burkay'ın yeni kitabını okudum. Peygamber Efendimiz'in (S.A.V.) ve dört halifesi ile bazı

velilerin hayatlarını anlatıyor. Ne güzel üslûbu var. İnsan okudukça içi açılıyor. Allah'ım, bize önder olacak ne büyük insanlar yaratmış. Onların sözlerini iyice öğrenip yaşayabilsek, yaşayışlarını daima göz önünde bulundurarak ona göre hareket edebilseniz, büyük Allah'ım bize de merhamet edip, kendi yolunda ilerlemeyi nasip eder. Ama bu büyüklerin hayatı gibi bir hayat yaşamak çok zor. Fakat mühim olan, o yolda olmak değil mi? Allah nasip ederse, öyle de yaşanır. Dün gece okudum, Peygamber Efendimiz; çok uyumanın, çok yemenin, çok konuşmanın, çok gülmenin, rızkı düşünmenin kalbi karartacağını söylüyor. Malûm ya, Allah'ın kalbimizde tecelli edebilmesi, olan şeylerin iç yüzünü görebilmemiz için, kalbimizin ayna gibi pırıl pırıl olması lâzım. Bu beş hasleti yaşayabilsem ne iyi. Allah'tan az konuşan bir insanım, fakat çok yiyor ve çok uyuyorum. Gülmem de azsa da, rızkı da ara sıra düşünüyorum. İnşallah, yemeyi ve uykuyu da azaltırım. İnsan bu büyüklerin yaşantılarından birazını dahi olsun yaşamaya çalışsa, hayatı değişiyor, kendisine bir neş'e ve huzur geliyor. Kimbilir onların hayatı ne kadar güzeldir. Allah'ım bana da, herkese de güzel hayatlar nasip eyle. Âmin.

17 Nisan 1978 - Ankara

Bugün Pazartesi, adeta pelte gibiyim. Hiçbir tarafım tutmuyor. Herhalde Cumartesi ve Pazar günlerinin yorgunluğunun neticesi olacak. Tabii bütün işler, Cumartesi ve Pazara kalıyor. Yemek, ütü, çamaşır, temizlik. Artık bu yaştan sonra, fazla işe gelemiyorum. Sabri de öyle diyor. Kendini yormadan, idare ederek çalış diyor. Artık herhalde emekli olmak zamanı geldi ama, her şeyin hayırlısı, eğer hakkımızda hayırlı olacaksa, en

kısa zamanda emekli olalım. Eğer hayırlı olmayacaksa, Allah kuvvet versin de güzel güzel çalışalım. Ama öbür dünyaya hazırlıklı olarak gidemeyeceğim diye ödüm patlıyor. Ama Allah isterse, insan bu kadar iş arasında, kendini mânen de yetiştirecek zaman bulabilir. Öyle ya, zaman içinde zaman, mekân içinde mekân varmış. İş, o hayatı yaşayabilecek duruma gelebilmekte.

21 Nisan 1978 - Ankara

Şimdi, Dava Dairelerindeki duruşmadan çıktım. Duruşma, insanı bayağı yoruyor. Allah'a çok şükür, düşüncemi güzelce okudum. İnşallah doğru düşünmüşümdür. Mühim olan kararın doğru çıkması. Hâkimlik çok zor bir meslek, vebali çok büyük. İnsan vicdanen daima tedirgin bir durumda, acaba yanlış mı düşünce verdim diye. Biz kanunsözcülerinin düşünceleri, bir nevi yol gösterme, tabii esas karar heyete ait. Ama insan yine, heyete yanlış bir yön veririm de, karar yanlış çıkar diye çok korkuyor.

Zaten hayat yolu hep korkulu değil mi? İnsanın yanlış bir adım atmaması için, çok dikkatli olması lâzım. Çünkü bir defa yanlış adım atıldı mı, onun arkası çorap söküşü gibi gidiyor. Şimdiki insanların bedbahtlığı da, hep bu yanlış adımlardan oluyor. İnsanın akli var diyeceksiniz ama, insan dinî bilgileri alıp, kalbini, kafasını temizlemedikçe, akıl da doğru olarak işlemiyor. Hem akıl, her işi çözmeye kâfi değil ki. O da insanları bir yere kadar götürüyor. Ondan sonra, manevî inançlarımız bizi doğru yolda ilerletiyor.

5 Mayıs 1978 - Ankara

Çalışmaktan yoruldu. Gökyüzünü seyrederek dinleniyorum. Kuşların uçuşları beni oyalıyor. Bazıları o kadar güzel uçuyorlar ki, kendilerini bırakıp, hiç kanat çırpmadan, uçurtmanın gökyüzünde süzülüp gittiği gibi, süzülüyorlar. Bu hali seyretmek, insanı çok dinlendiriyor. Demek ki, insanın dinlenebilmesi için, hareketsizliğe ve sessizliğe ihtiyacı var. Hareket ve ses, insanı yoruyor. Kendi hareket etmeyip, hareketi seyretse bile, insan yoruluyor. Hem hareket ve ses, insanın düşünmesine de mâni oluyor. İnsan, ancak sükûnet bulduktan sonra düşünebiliyor.

12 Haziran 1978 - Ankara

18 Mayıs günü, 1 otobüsü ile İstanbul'a gittik, 28 Mayıs'ta döndük. Allah'a çok şükür, çok güzel bir tatil geçirdik. Tabii annem de çok memnun oldu. Deniz ve Adaların görünüşü ve Çamlıca Tepesi insanı çok dinlendiriyor. Etraf yeşillik ve bol ufuk, tam istediğim gibi. Allah'a çok şükür, günlerimiz ne güzel geçiyor. Nevvar'lara, Cemil Meriç'e, Mehmet Kaplan'a, Avukat Yusuf Ziya İnan'a ve Hasan Lütfü Şuşut Beyefendiye gittik. Hasan Lütfü Beyi bir türlü unutamıyorum. Ne kadar muhterem ve muhteşem bir zat. Adeta şeffaflaşmış. Allah razı olsun, bizle iki saatten fazla sohbet ettiler. Ne kadar güzel anlatıyorlar. İnsan böyle büyük zatlara görünce, adeta ferahlıyor, tüy gibi hafif oluyor. Allah yine görüşmeyi, elini öpmeyi nasip etsin. Yusuf Ziya Beylerden de Allah razı olsun, onlar Hasan Lütfü Beyle görüşmemize vesîle oldular. Sabri, senelerdir görüşmek istiyordu, bir türlü olmuyordu. Kısmet bu seneymiş.

Cemil Meriç de çok bilgili ve olgun bir insan, ama daha yolunu tam bulamamış. Onun için, bana biraz huzursuz gibi geldi. İnşallah o da huzur ve sükûna kavuşur. Gözleri hiç görmediği halde, bu kadar çok çalışması ve yazı yazması, ne kadar güzel ve fevkâlâde bir şey. Üslûbu da çok güzel.

Mehmet Kaplan'ı da çok görmek istiyordum. O da rahat bir insan. Kendi kendisini yetiştirmiş. Allah onun da daha ilerlemesini nasip etsin. Evinin döşenişi de çok hoşumuza gitti. Sabri, duvardaki tablolar hep benim sevdiğim ressamların tabloları, bu bakımdan da zevklerimiz uyuyor diyor.

Bakalım bu yaz daha kimlerle tanışıp, kimleri göreceğiz. Allah hayırlı, feyizli ve güzel tatiller nasip etsin. Âmin.

13 Haziran 1978 - Ankara

Allah'ım, sana şükürler olsun. İçim huzur ve sükûnla dolu. Benim bu halimi devam ettir. Mânen ilerlememi nasip eyle. Allah razı olsun, Sabri'den pek çok şeyler öğrendim. Fakat öğrendiklerimin hepsini tatbik edemiyorum. Daima insanın uyanık olması, etrafına dikkatle ve ibretle bakması, gördüklerinden mâ-nâlar çıkarması ve onları değerlendirmesi gerek. Fakat bunu her zaman yaşamak mümkün olmuyor. İnsan bakıyor ama, her zaman baktığını görmüyor. Gözün açık olması kâfi değil bir şeyi görebilmek için, bakmakla beraber, şuurun da işlemesi, görüleni değerlendirmesi gerek. İşte o zaman görmek fiili meydana geliyor. Yoksa kuru kuruya bakmak, bir şey ifade etmiyor. İnsan vücudu ne kadar ince ve karışık bir makine, bu makinenin dilinden anlamak çok büyük bir sanat. Bence doktorların anlaması da

yarım. Çünkü onlar, insanın yalnız madde dediğimiz kısımlarını inceleyip anlamaya çalışıyorlar. Fakat yukarıda belirttiğim gibi, yalnız madde bir işe yaramıyor. Yani göz olması, bizim görmemiz için kâfi değil; görme fiilinin meydana gelmesi için, başka şeylere de lüzum var. İşte o da, insanın mânâ tarafı. Demek ki insanı anlayabilmek için, onun madde ve mânâsını çok iyi bilmek gerek, buna da hayatta ancak hakiki veliler muvaffak olabiliyorlar.

16 Haziran 1978 - Ankara

Demin defteri karıştırırken, Hikmet Hanımdan aldığım peçete örneğine göre, benim de işlemeye başladığımı yazmışım. Altı peçeteyi tam bir senede bitirdim. Tabii yalnız Dairede, öğle tatlillerinde yapmak üzere, her öğle de işleyemiyordum. Ama yine çok uzun sürdü. Fakat gözlerime göre yine iyi, güzel oldu, inşallah güle güle kullanınız.

Bu yılki evlenme yıldönümümüzde, Sabri'ye bir kristal su bardağı aldım. Epeyi bir zaman kullandı, şimdi kullanmıyor. Yine kullansın ortaya çıkarayım da. Kristal su bardağı ile su içsin, su gibi aziz olsun.

Su, çok aziz bir nesne. Çünkü su, hem cennette varmış, hem de dünyada. Cennetten dünya yüzünde olan tek şey, su imiş. Cenneti çok merak ediyorum. Acaba nasıl, Allah bana görmeyi nasip edecek mi? İnşallah bana da, herkese de nasip eder. Âmin.

19 Haziran 1978 - Ankara

Dün, havayı düşündüm. Havanın var olduğunu hepimiz biliyoruz. Fakat elle tutmaya ve gözle görmeye imkân yok. Ama onsuz da hayat olmuyor. Hava olmadığı anda, insan ölüyor. Hava, adeta ruh gibi, görülmeyen ve tutulmayan bir şey. Hani tabiatta olan her şey, insanda da varmış ya. Tabiattaki havanın yerine, insanda da ruh varmış gibi geliyor bana. Ruh çıkınca nasıl insan ölüyorsa, hava olmayınca da öldüğüne göre, ruh ve hava arasında bir eşitlik, bir benzerlik gördüm. Bilmem ki acaba yanlış mı düşünüyorum?

Düşünmek çok güzel bir şey. İnsan düşününce pek çok hakikatleri bulabilir. Fakat iş, düşünceyi sağlam temeller üzerinde kurabilmekte. İnsan yanlış bir noktayı esas alır da, düşüncesini ona göre ilerletirse, tabii yanlış sonuca varacağı da muhakkak. Onun için, sağlam ve doğru düşünmeye çok dikkat etmek gerek. Yoksa yanlış bir düşünceyi hakikat imiş gibi kabul etmek, işten bile değil. Daima dikkatli ve uyanık olmak ve sağlam temel kurallara sahip olmak gerek ki, düşüncenin mânâsı ve faydaları meydana çıksın.

20 Haziran 1978 - Ankara

Bugün 1977-1978 adlî yılının, son duruşmasına girdim. Allah'a çok şükür, çok güzel geçti. Bakalım Allah, bir dahaki yıla yine duruşmaya girmeyi nasip edecek mi, yoksa o zaman emekli mi olacağım? Allah'tan hayırlısı, hakkımda ne hayırlı ise, o olsun. Âmin.

Bir ay sonra, Allah nasip ederse adlî tatile giriyoruz. İnşallah çok güzel bir tatil geçiririz. Bu tatilimi çok iyi değerlendirmeyi istiyorum. Bakalım Allah nasip edecek mi?

Hayat ne tuhaf, insanın düşündükleri her zaman olmuyor, ama olan da yine bizim için en iyi olan oluyor. Allah ne kadar büyük, herkese en iyi şeyi bahşediyor. İş, tevekkülle oturup bekleyebilmekte. Münir Beyin dediği gibi, şöyle olsun, böyle olsun diye, tepişmemekte. Ama herhalde, insanın elinden geleni yapması, ondan sonra işi Allah'a bırakarak, olacak tecelliyi gönül huzuru ile beklemesi de, yine bir tekâmülün sonucu elde edilen bir durum oluyor. Bu da insanın elinde bir şey olmadığını, Allah'ın izni olmadan tek bir yaprağın bile düşmeyeceğini bilmek ve buna inanmakla mümkün. İnsanlar bir bu hali yaşayabilseler. İşte o zaman, huzur içinde olurlar ve dünya da bir cennet haline gelir.

Günler akıp giderken

Hangi hayrı işledin

Hisler coşup dururken

Hangisini frenledin

İçimden boyuna yazmak geliyor, fakat ne yazacağımı da bir türlü toparlayamıyorum. En iyisi, işi Allah'a bırakmak, o kalemi-me ne yazdırırsa yazmak. Fakat bu da nasıl olacak, onu da bilmiyorum. Herhalde ben böyle düşünürken, Allah aklıma bir şeyler getirecek, ben de onları yazacağım. Fakat hayatta yazılacak o kadar çok şey var ki, insan hangisini yazacağını bir türlü bilemiyor. Meselâ, bugün içimde olan bu kabarıklık, bu coşkunluk, neden ileri geliyor. Duruşmanın bitmiş olmasının verdiği bir rahatlık mı, yoksa iyi geçmesinin, iyi hazırlanmış olmanın

verdiği bir sevinç mi? Ne olursa olsun, insan bir huzur duyuyor. Herhalde sınırların gerilmesi geçince, insanda bir gevşeme oluyor. Şu insan vücudu ne muazzam bir makine, insanın bu makineyi iyice öğrenmesi ve ona göre kullanması, başlı başına bir sanat.

"Kendini bilen, Rabbini bilir." demişler. Demek ki kendini bilmek, her insanın borcu. Ama bu borcu, nasıl eda edeceğiz. Kendimizi nasıl bileceğiz. İşte asıl büyük sanatkârlık bu. En büyük sanatkâr Allah olduğuna göre, Allah'ın sevgili kulları olan peygamberler ve veliler de, bu sanatı öğreten büyük, ulu öğretmenler. İş, o büyük öğretmenlerin gösterdiği yolda yürüyebilmekte. İşte o yolda yürüyebilenler, kendilerini tanıyıp, Allah'a kavuşan insanlar oluyor ve bu büyük sanatkârlar kâfilesine katılabiliyorlar. Allah'ım benim de bu yolda ilerlememi nasip et. Âmin.

23 Haziran 1978 - Ankara

Dün gece Hikmet Hanımlara gittik. Güzel güzel oturduk. Gece bizi arabaları ile eve bırakmak istediler ve o arada Çankaya'ya çıkardılar. Mehtap çok güzeldi, herhalde ayın 16'sı olacak. Fakat hava, adeta kış gibi soğuktu. Biraz Botanik Bahçesinde oturduk, ama epeyi üşüdük. Bahçe çok güzel olmuş; güller açmış ve yollara hep renkli ışıklar koymuşlar. Gece tepeden ışıklar çok güzel gözüküyor, herhalde gündüz de çok güzeldir. Bu sene daha hiç çıkmadık. Bir türlü gezmeye vakit olmuyor. Hikmet Hanımların bizi Çankaya'ya çıkarmaları, ilk gezimiz oldu. Bakalım bundan sonra nerelere gideceğiz.

4 Temmuz 1978 - Ankara

Bu adlî yılın son ayına geldik. İnşallah ayın 20'sinde adlî tatile giriyoruz. Allah, hayırlı ve güzel bir tatil geçirmemizi inşallah nasip eder. İnsan etrafına bakıyor da, bu insanların gidişine şaşıyor. Adeta bütün dünya, bir tımarhane haline geldi. Nereye baksan bir karışıklık, bir huzursuzluk almış gidiyor.

Geçen akşam Sabri "erinç" diye bir kelime söyledi. Ne demek o dedim. "Huzur" dedi. Ne tuhaf değil mi, artık bu insanlar, huzurun da mânâsını unutuyorlar. Huzur demek, bir insanın Allah'ın huzurunda olması, yani Allah'la beraber olması demek, işte ancak insan o zaman huzur ve sükûn içinde olabilir, artık kelimelerden mânâ da çıkaramayacağız dedim. Sabri, "bir bakıma öyle ama, erinç kelimesini düşünürsen, ondan da aynı mânâyı çıkarmak mümkün, o da ermekten geliyor. Ermek, veli olmak mânâsına, şimdiki insanlar evliya diyor, ama bu yanlış, evliya, velinin çoğulu. Veli olmak demek, insanın kendi nefsinin velisi olmak demektir. Hani mektepte çocukların velisi, büyükleri olur ya, insan da kendi nefsinin velisi olursa, Allah'a erer, ermiş olur." dedi.

Sabri her şeyi ne güzel izah ediyor. O böyle açıklama yapınca "Nefsini bilen, Rabbini bilir." sözünün mânâsını daha iyi anladım.

Demek ki insan, nefsini tanır, onu Allah yolunda, iyi işlerde kullanırsa, Allah da o kulunu sevgili kulları arasına dahil ediyor. Allah hepimize, nefsimizi tanımamızı, onu ıslah edip, doğru yolda kullanmamızı nasip etsin. Âmin.

6 Temmuz 1978 - Ankara

Ertürk Beyler, Murat 131 marka yeni bir araba aldılar. Allah hayırlı etsin, güle güle kullansınlar. Rengi beyaz, pek sevimli bir araba. Bizi, dün akşamüstü Gölbaşına götürdüler. Orada bir gazinoda oturup çay içtik. Manzara pek hoştu, hele güneş baktarken çok güzeldi. Karşı tepelerin renk değiştirmesini seyretmeye doyum olmuyor. Dağlar; sarı, eflatun, mor renklere bürünüyor. Bu renkleri yazınca, aklıma aleyimisema geldi. Oradaki renkler, aynen dağlara aksediyor. Gölde de bir motor dolaşıyordu, o da göle bir güzellik veriyor. Durgun suyun üstünden hızla geçen motorun arkasında bıraktığı dalgaları seyretmeye doyum olmuyor. Çok iyi oldu, adeta bir tatil yapmış gibi dinlendim. Yol da uzun, şehirlerarası seyahate gitmiş gibi oldu.

25 Eylül 1978 - Ankara

Koca bir adlî tatili bitirip, yine Daireye döndük. Daireye başlayalı da yirmi gün olmuş. Günler ne çabuk gelip geçiyor. İş, o geçen günlerin, huzur içinde, güzel bir şekilde geçip gitmesinde.

Allah'a çok şükür, bu yazımız da çok güzel geçti. Çifte Havuzlar'da aldığımız yeni evimizde, güzel, huzurlu bir Ramazan geçirdik. Allah hayırlı etsin, güle güle oturmayı nasip etsin. Maşallah evimiz pek güzel, içini de elimizden geldiği kadar güzel döşemeye çalıştık. Hele manzarasına doyum yok. Allah'ım sana hamd olsun, sana şükürler olsun, bize ne güzel günler geçiriyor, ne güzel nimetler veriyorsun. İnşallah, bize verdiğin bu nimetlere lâayık birer kul oluruz. Âmin.

26 Eylül 1978 - Ankara

İşlerim o kadar çok ki, nasıl yetiştireceğimi bilemiyorum. İnşallah Allah yardım eder de, hepsini güzel güzel, rahatça yaparım. İnsan kendini paniğe kaptırırsa hiçbir şey yapamıyor, büt-bütün bun alıyor. En iyisi, insanın kendini rahat tutması, Allah'a teslim olması. Allah isterse, en olmayacak işler bile, en kısa zamanda kolayca oluverir.

27 Eylül 1978 - Ankara

Yine öğle tatili oldu. Ben de yemeğimi yedim, şimdi defterime yazmaya başladım. Bir türlü şöyle rahat olamıyorum. İşlerin çokluğu beni bunaltıyor. Ama bu da, daha olmadığını gösteriyor. Bu hamlıktan bilmem ne zaman kurtulacağım. Ama meyvaların da olması için bir zaman lâzım. Herhalde insanların olgunlaşması da zamana bağlı. Aman Allah'ım, bu zaman çok uzamasın, beni kısa zamanda olgunlaştırsın.

Doğrusu, bu halime çok üzülüyorum. Bu, benim Allah'a inancımın henüz tam olmadığını gösteriyor. Çünkü inancım tam olsa, hiç bunaltı, sıkıntı olur mu? O zaman her şeye kadir olan Allah'ın, bu işleri de en kısa zamanda yaptırtacağına inanır, huzur içinde olurum. İşte herhalde inancım tam değil diye düşünüyorum. Yoksa bu da insanın yaratılışında olan bir şey mi? Ama muhakkak, insanı kâmillerde bu duygular yoktur. İnşallah ben de zamanla olgunlaşır, insanı kâmiller zümresine dahil olurum. Âmin.

Hayat yolu pek uzun

Aşacaksın dağın düzün

Etrafına ibretle bak

Gülün yanında dikenini düşün

29 Eylül 1978 - Ankara

Evvelsi gece, Ertürk Beylere gittik. Eksik olmasın, bizi arabasıyla götürdü ve getirdi. Gece geç vakte kadar oturduk. Sabri yine güzel güzel konuştu, biz dinledik. Bayram tatilinden istifade ederek, Marmaris, Bodrum, Alanya ve civarını dolaşmışlar, oraları pek beğenmişler. Hepsi dinlenmiş, rahat ve huzur içinde. Bilmem ki bu seyahatlerde ne var, herkes huzur içinde dönüyor. Herkes demem de doğru değil. Yine ancak huzur içinde olanlar, daha çok dinlenmiş ve hoşnut olarak dönüyorlar. Yoksa insanın içinde vıdı vıdı oldu mu, cennete bile gitse, orası ona cehennem gibi gelir.

Ben de o Akdeniz sahillerini çok görmek istiyorum. Bakalım Allah kısmet edecek mi? İnşallah biz de hayırlısı ile, güle güle oraları da gezeriz. Seyahati çok seviyorum. Beni dinlendiriyor, huzur veriyor. O güzel güzel değişik manzaraları gördükçe, Allah'ın büyüklüğünü daha iyi anlıyorum. Kupkuru dağlarda, taşlarda bile, dikkat edilirse ne kadar güzellikler var. İş, onları görebilmekte.

Dün gece de Nihat Beylere gittik. Yürüyerek gidip geldik. Yürümek ne kadar güzel bir şey. İnsan kafa yorgunluğunu da bu sayede atabiliyor. Gece de pek güzeldi. Bu sene Ankara'da sonbahar çok güzel geçiyor.

Ankara deyince, geçen günkü düşüncem aklıma geldi. Ne tuhaf bir isim, karayı anmak. Acaba karayı anmak güzel mi? Halk dilinde kara, daima üzüntü, sıkıntı anlamında kullanılır. Meselâ, kara günler gibi. Ama Münir Bey, siyahın tasavvufta çok kıymetli anlamlara geldiğini söylüyor. Yalnız dikkat edersek, kara demiyor da, siyah diyor. Bir şair de "*seni görmek ister her*

bahtı kara" diyor. İnşallah artık bu bahtı karalık gider de, güzel günler gelir. Ankara, bahtı karaların değil, bahtı güzellerin diyarı olur.

2 Ekim 1978 - Ankara

Cuma akşamı Cemile Hanımlara gittik. Kızına evlenme hediyesi olarak çatal kaşık götürdük. Cemile Hanım yine güzel güzel börekler, pastalar yapmıştı. Murat Beyler de vardı. Geç vakte kadar oturuldu.

Cumartesi akşamı Zuhâl'ler yemekte bizdeydiler. Onlara bonfile, ızgara köfte, patates kızartması, zeytinyağlı biber dolması ve tepsi böreği yaptım, üstüne de muhallebi. Tabii meyve, salata, çeşitli peynir, zeytin ve reçeller de koydum. Gece bire kadar oturduk. Zuhâl söyledi, Türkan'ın ve kendinin Kanunsözcülüğü için yazıları gelmiş, bugün başlayacaklarmış. Hayırlısı olsun, çok memnun oldum.

Dün gece de ressam Mazhar Aykut Beyle hanımı geldiler. Bize Mazhar Bey bir tablosunu hediye getirdi. Modern resimlerden. Ben modern resmi pek sevmem ama, bundaki renk armonisi hoşuma gitti. Yalnız bana, bizim salonun havasına pek gitmeyecek gibi geldi.

İstanbul'daki evimizi pek özledim. İnşallah en kısa zamanda hayırlısı ile gideriz.

3 Ekim 1978 - Ankara

Dün Zuhâl'i tebrike gittim, bugün de Türkân'ı tebrik ettim. Dün Türkân'ı yerinde bulamamıştım. İkisinin de çikolatasını ye-

dim. Allah hayırlı etsin, huzurlu bir çalışma nasip etsin. Ben de ayın 24'ündeki duruşma dosyalarımı hazırlıyorum. Allah bana da, herkese de kolaylık versin. Allah isterse ne olmaz ki. Maşallah bu kadar borç ödediğimiz halde, hiçbir bunaltı, sıkıntı duymuyoruz. Allah bereketini veriyor. Güzel güzel yiyip içiyoruz. İnşallah hayırlısı ile en kısa zamanda borçlarımızı ödemeyi de nasip eder. Çok şükür, şimdi İstanbul'daki evimizin her şeyi var. Bir tül perdeleri, bir de elektrik süpürgesi yok. Gırgır da olsa olur ya. Bakalım Allah ne kısmet edecek. Ama tül perdelerin olmaması da iyi oldu. Çünkü biz İstanbul'a yerleşene kadar hepsi kirlenecekti. Tüller de yıkanınca o güzelliği kalmıyor. Bakalım İstanbul'a yerleşecek miyiz, yerleşeceksek bu ne zaman nasip olacak? Allah'tan hayırlısı.

5 Ekim 1978 - Ankara

Ne yazacağımı bilemiyorum. Sabri de muhakkak her gün yazmamı istiyor. Duruşma dosyalarım zor. Herhalde onlar beni biraz üzüyor. İnşallah en kısa zamanda, en güzel düşünceleri hazırlarım. Yanlış bir düşünce vereceğim diye çok korkuyorum. İnşallah bütün düşüncelerim doğru ve güzel olur.

Ablam ile bana birer yelek örmek istiyorum ama, bir türlü de cesaret edemiyorum. Çünkü çok vakit alıyor. Ancak öğle tatillerinde ördüğüm için, kolay kolay bitmiyor. Ama bitince de insanın hoşuna gidiyor. Daha ne renk yapacağıma da karar veremedim. Sıdika'nınki gibi gri yapmak, herhalde daha iyi olacak. Ama gri ile giyeceğim kıyafetim pek yok. Yoksa bej veya sarı mı yapsam? Hele bir şu duruşma dosyalarını bitireyim, ondan sonra düşünürüm. Fakat duruşmadan sonra da dosyalarım pek

çok, emsâl olmadığı için çok vakit alıyor. Allah yardımcım olsun. Âmin.

Yazılarıma dikkat ettim, ben çok kelimesini, çok kullanıyorum. Acaba neden? Bu ne biçim bir ruh hali, her şeyin bolundan çoğundan hoşlandığım için mi böyle oluyor. Bu bana biraz da iyimserliğin ifadesi gibi geldi. Allah bizi de, herkesi de hiçbir zaman bolluktan ayırmasın. Âmin.

6 Ekim 1978 - Ankara

Bugün Cuma, Cuma günü çok hayırlı ve uğurlu bir günmüş. Ama benim bilgim, hep ilmen yakîn oluyor. Hiç aynel yakîn halini yaşamadım. Acaba yaşayabilecek miyim? Bir de hakkel yakîn hali var. İnşallah Allah nasip eder de, hepsini yaşarım.

Peygamber Efendimiz (S.A.V.) daima “Allah’ım bana eşyanın hakikatini göster” diye dua edermiş. Geçen akşam, ben Allah’ı göremeyecek miyim diye üzülürken, Peygamber Efendimizin bu sözü aklıma geldi. Birden ferahladım. Ama eşyanın hakikatini görmek, öyle kolay bir şey değil ki. Herhalde milyonda bir iki kişiye, ya nasip olur, ya olmaz. Bilmem ki ben de bu halimle, ne hakla böyle büyük şeyler düşünüyorum ve istiyorum. Allah kusurlarımı, hatalarımı affetsin. Büyüksün Allah’ım, her şeye kadersin. Allah’ım beni de, herkesi de affet Allah’ım.

Uzattım elimi Allah’a

O götürür beni hayra

9 Ekim 1978 - Ankara

Bugün Mürettep Dairedeki duruşmaya girdim. Allah'a çok şükür, güzel geçti. Fakat gözlerim iyi değil, onun için düşüncelerimi şöyle bir rahat rahat okuyamadım. Çünkü, şimdi göz-lükle bile çok iyi göremiyorum. Biraz salon da loş olunca, oku-mak daha zorlaşıyor. İnşallah Sabri beni bu hafta bir göz dok-toruna götürecektir. Bakalım doktor ne diyecek? Allah'tan hayır-lısı. Artık uzakları bile pek net göremiyorum. Bu göz durumu, bana ilk defa ihtiyarladığımı hatırlattı. Yoksa şimdiye kadar ken-dimi hep genç zannediyordum. Hiç ihtiyarladığım aklıma gelmi-yordu. Ama böyle düşünmek de doğru değil. Sanki her gözü bo-zulan ihtiyar mı? Ama bu da biraz züğürt tesellisi. Çünkü benim göz durumum yaşla alâkalı. Allah'tan hayırlısı. Allah'a çok şü-kür, bu kadar ömrümü geçirmişim. Tabii vücutta birtakım aksak-lıklar olacak. Acaba daha ne kadar ömrüm var? Allah bilir. İn-şallah bundan sonraki ömrümü çok iyi değerlendirir, hayat yo-lumu lâıyıkı ile yürür, sonunda ölmeden evvel Allah'a kavuşu-rum. Ama bu da lâfını etmekle olmuyor. İş, o yolun icaplarını lâıyıkı ile yapabilmekte, o hayatı tam mânâsı ile yaşayabilmekte. İnsan bildiği ile amel etmedikten sonra, o bilgi neye yarar.

Yalnız dünya ile uğraşmak

Yakışır mı hiç insana

Öbür dünya için de çalışmak

Sonunda kavuşturur Allah'a

10 Ekim 1978 - Ankara

Dünkü yazımı okudum. Yalnız bu dünya için değil, öbür dün-ya için de çalışmanın, insanı Allah'a götüreceğini yazmışım.

Onu okuyunca, şimdiki insanların, öbür dünya için çalışmanın mânâsını tam anlayamayacakları, yalnız namaz kılmak ve oruç tutmayı, öbür dünya için çalışma olarak kabul edecekleri aklıma geldi. Onlar da ne yapsınlar, kendilerine göre haklılar. Dinimiz hakkında bir bilgileri yok ki, onlara ne aileleri, ne okul, ne cemiyet bu hususta bir şey öğretmemiş. Ben de Sabri ile evlenene kadar hiçbir şey bilmiyordum. Birtakım kulaktan dolma şeyler. Ben onları bir bilgi olarak saymıyorum. Allah'a çok şükür, benim karşıma Sabri'yi çıkardı da, onun sayesinde dinimizi öğrendim ve o yolda yürümeye çalışıyorum. Namaz, oruç, zekat, hac, kelime-i şahadet; bunların hepsi farz ama, bu yapılanlar şekilde kalırsa neye yarar. O zaman bazılarının dediği gibi, namazın jimnastikten ne farkı kalır. İslâm'ı tam mânâsı ile yaşamak, hem çok kolay, hem çok zor. Bu iş, sabır ve sebat işi.

11 Ekim 1978 - Ankara

Birbirine yardım etmek, kalbinden, kafasından kötü düşünceler, hisler geçirmemek, her şeyi daima hayra yormak; bunlar ne güzel hasletler. İslâm dini, bize bunları telkin ediyor, böyle yaşamamızı emrediyor. Daima birbirinizi seviniz, yardım ediniz diyor. Komşusu açken, karnını doyuran, bizden değildir diyor. Bir hastayı ziyaretin, Allah'ı ziyaretle bir olduğu anlatılıyor. Yalan söylemenin, hile yapmanın ne kadar kötü bir şey olduğu belirtiliyor. Her işte, daima hesap gününü düşünmemiz, yapacağımız her işin, orada hesabını vereceğimiz bildiriliyor.

İnsan her hareketinde, her işinde, her sözünde, daima Allah'ı anar, bu işimden, bu hareketimden, bu sözümden Allah memnun olur mu diye düşünürse, hiç o kimseden fena bir hareket meydana gelir mi?

Allah'ım, bize ne güzel bir din vermişsin, inşallah dinimizi lâ-yıkı ile yaşamamı nasip eyle Allah'ım. Âmin.

16 Ekim 1978 - Ankara

Epeydir defterime yazı yazmamışım. İşlerden bir türlü vakit bulamadım. Allah'ım bana yardım et de, işlerimi güzel güzel yetiştireyim. İşlerin çokluğu, bir türlü azalmaması, üzerimde baskı yapıyor. Kalben, ruhen rahat, huzur içinde olamıyorum. Böyle sıkılınca da, işler rahat rahat çıkmıyor.

Cuma akşamı konsere gidemedik. Mehmet Beyin akrabasının nişan işi varmış, o bozulmuş, bizi çağırdılar. Biz oraya gitmek mecburiyetinde kaldık, fakat bir türlü anlaşma olmuyor. Kesin karara bağlanamadı, biraz mühlet verildi. Fakat insan böyle şeylere çok üzülüyor. Görünüşe bakarsan, iki taraf da hüsnüniyetli, ama nedense anlaşma olmuyor. Allah'tan hayırlısı, hayırlı ise olsun.

Geçen hafta ilk konsere gittik, İdil Biret vardı. Çok güzel çaldı, hayran oldum. Bakalım bu hafta ne var. Konserler çok güzel, beni dinlendiriyor. Adeta bütün haftanın yorgunluğunu atıyorum. Şimdi aklım işte, bir türlü rahat yazamıyorum. Saat de 1,5 oluyor. Artık yazmayı bırakıp, çalışmaya başlayayım.

17 Ekim 1978 - Ankara

Şu medeniyet denilen nesneyi hiç sevmiyorum. İnsanın huzuru kaçıyor. Çamaşır makinesi, ütü, fırın deyip alıyorsun, bir bakıyorsun, aniden bir arıza yapıyor. İşte, al sana hiç yoktan bir

üzüntü. Çamaşırı elinde yıkasan, bedenen yorulursun ama ruhen rahat, huzur içinde olursun. Artık hiç sıkıntıya, huzursuzluğa gelemiyorum. İnsanın ruhu adeta bir manolya gibi, huzursuzluk, sıkıntı, hemen onu solduruveriyor. İnsanın ruhuna, çok nazlı bir çiçek ihtimamı göstermesi lâzım. Sonra Allah göstermesin, birden kuruyuverirse ne olur. Daima madde ile mânânın dengeli bir şekilde beslenmesi gerek. Birinden birini ihmal etmeye gelmiyor. O zaman insan dengesini kaybediyor. Hayat yolunda muntazam yürüyen, şahsiyetli bir insan olamıyor.

18 Ekim 1978 - Ankara

İnsanların, diğer insanları ve hadiseleri, tam mânâsı ile görebilmeleri için, mânânen yükselmeleri şart. Nasıl bir insan, bir dağa tırmanınca etrafı daha iyi görürse, mânânen yükselen insan da öyle, etrafındaki olayları daha iyi görebiliyor, insanları daha iyi tanıyabiliyor.

Tabii bu yükselme, herkesin kabiliyetine göre, kısa veya uzun zamanda olabiliyor, ama yine insanın yaşça da bir kemâle ermesi lâzım. Hayatı boyunca gördüğü ve yaşadığı hadiseler onu olgunlaştırıyor ve mânânen ilerlemesine de yardım ediyor. Mânânen ilerlemek için, hayat boyunca görülen ve yaşanan hadiseler kâfi değil. Çünkü bunları doğru olarak değerlendirebilmek çok zor. İnsana muhakkak bir mürşit lâzım. Nasıl okulda öğretmenler varsa, hayat okulunun öğretmenleri de mürşitler, yani veliler oluyor. İnsan, bu büyük insanların gösterdiği yolda yürürse, ancak o zaman mânânen ilerleyebiliyor.

20 Ekim 1978 - Ankara

Sonbahar

Elimizden kayıyor güneşli günler
Ağaçlar yeşilini bıraktı artık
Kaybolmuş ortadan çiçekler güller
Gökyüzü bulutlarla kapanık

Donatıyor şimdi ağaçları
Kırmızı, turuncu, sarı elbiseler
Sanki hepsi ince bir tül
Uçuşuverecek üfleseler

İşte hafiften bir rüzgâr çıktı
Yapraklar dökülüyor birer birer
Bakarsın yarın en büyük sanatkâr
Yere yapraktan bir halı serer

Gözü gönlü dolduran bu renk senfonisi
Ağlatıyor şimdi insanları
Gözden akan bu yaşlar
Tesbih ediyor Allah'ı

Yılın olgunluk çağı Sonbahar
Etrafa saçıyor meyvelerini
Üzümler sanki biraz kehribar
Saymak mümkün değil tanelerini

Güzelim nar çiçeklerinin süslediği dallarda
 Şimdi içi yakut dolu narlar sarkıyor
 Bahçeler arasındaki köy yollarında
 Elmalar, armutlar küfelerden taşıyor

Döşendi hazla yine tepsiler
 Sarı ayva ve kırmızı narla
 Bunlarla bir arada duruyor
 Bir yanağı sarı, bir yanağı kırmızı elma

Varsın çoğalsın dışarda rüzgâr
 Bulutlar koşuğsun ardı ardına
 Sen bir şeye kulak verme
 Dal git elindeki kitabına

İşte böyledir içli Sonbahar
 İnsanı döndürür elindeki kitabına
 Hayır elindeki değil
 Gönlündeki kitabına

26 Ekim 1978 - Ankara

Pazartesi günü Sabri beni göz doktoru Arif Şerifoğlu'na götürdü. Gözlerim iyice zayıflamış. Eskiden yakın için 1,75 gözlük kullanıyordum. Şimdi yakın için 4 - 4,25 ve uzak için de 1 - 1,25 numara iki gözlük verdi. Görme kabiliyetini % 50 kaybetmiş dedi. Ama içimde öyle bir his var ki, inşallah gözlerim düzelecek, görme kabiliyeti artacak.

Sol gözüm biraz daha zayıfmış. Allah'tan hayırlısı, inşallah içime doğan his hakikat olur da, ben uzağı da, yakını da hiç

gözlük kullanmadan çok güzel görebilirim. Allah neye kadir değil ki.

Salı günü duruşmadan çıkınca, Sıdika bizi Çiftliğe götürdü. Dairenin yanındaki dönerciden birer döner aldık. Çiftlikten de birer ayran, orada parkta yedik. Allah'tan hava da açtı, güneş, hava ve manzara çok güzeldi. İyi bir dinlenme oldu. Giderken ben öne, Sıdika'nın yanına bindim, Bedia arkaya oturdu. Dönüşte de ben arkaya oturdum, Bedia öne oturdu. Maşallah Sıdika arabayı güzel kullanıyor. Allah hayırlı etsin. Zaman ne çabuk geçiyor, alalı iki sene olmuş. O gece de Türkan'larla Gürsel'ler bize geldiler. Gürsel bize çiçek yapmış getirdi. Sarı düğün çiçekleri. Ellerine sağlık, pek güzel olmuş.

Dün gece de Birsen'in ağabeyinin kızı Leyla'nın düğününe gittik. Maşallah pek güzel kız olmuş, Allah mes'ut etsin. Düğün Orduevinde idi ve oldukça kalabalıktı. Biz Birsen'ler ve Yıldız'larla bir masada oturduk. Maşallah Aslı da koca bir genç kız olmuş. Allah bahtından güldürsün.

27 Ekim 1978 - Ankara

İşlerim pek çok, nasıl yetiştireceğimi bilemiyorum. Hiç emsallik iş yok, bütün dosyalar tek tek. Tabii o zaman çok vakit alıyor. Daha şimdiye kadar 73 dosya çıkardım. Elimdeki dosyaların hepsi 140 tane idi. Daha pek çok okunacak dosya var. Bu Cumartesi, Pazar, Pazartesi tatilinden istifade ederek evde dosya okumak istiyorum. Bakalım Allah nasip edecek mi? İnşallah epeyi okuyabilirim. Allah nasip ederse, Kurban Bayramında da İstanbul'a gideceğiz. Onun için önümüzdeki ay da yine durum

sıkışık olacak. Evimizi çok özledim. İnşallah güzel bir tatil geçiririz. Bakalım Allah, İstanbul'da kimlerle görüşmeyi nasip edecek.

19 Aralık 1978 - Ankara

Defterime yazı yazmayalı, neredeyse iki ay olacak. İşlerin çokluğundan, bir türlü vakit bulup yazamıyorum. Kurban Bayramında İstanbul'a gittik, on gün kaldık. Çok güzel vakit geçirdik. Apartmandan üç aileye bayram tebriğine gittik, onlar da bize gelmişlerdi. Çok iyi kimseler. İnşallah iyi bir komşuluk ederiz.

Edip Beylere gittik, onlar da bize geldiler. Çok güzel bir su takımı getirmişler. Biz de onları yemeğe bırakmadık. Su takımımızı da kullandık. Pek hoşuma gitti. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin.

Bayramın birinci günü Nevvar'lara uğradık. Evde bulamadık. Bir daha da gitmek kısmet olmadı.

Cemil Meriç'lere ve Mehmet Kaplan'a gittik. Çok güzel vakit geçirdik. Maşallah Cemil Meriç'in kızında çok büyük değişiklik var. Namaza başlamış. Allah'tan hayırlısı, inşallah bu yolda ilerler.

Bakalım Allah bir daha ne zaman İstanbul'a gitmeyi nasip edecek.

Annemler de İstanbul'a evin anahtarını teslim almaya gittiler. Müteahhit haber yollamış. Allah'tan hayırlısı, inşallah güzellekle rahatça evi teslim alıp gelirler. Bakalım İstanbul'a yerleşecekler mi? Bir türlü karar veremiyorlar. Haklarında hayırlısı ne ise, öyle olsun.

Aysel'in annesi de düşmüş, kalçası kırılmış. Buraya Çankaya Hastahanesine getirdiler, ameliyat oldu. Şimdi Aysel'ler Antakya'ya gittiler. Onun için son durumu bilemiyorum. İnşallah o da iyileşip, Antakya'ya gitmiştir.

Kayınvalidem Bayramda İstanbul'da tekrar düştü. Biz de orada bırakamadık, buraya getirdik.

Allah bütün hastalara şifalar versin. Âmin.

Ben de Ekim ayında ablamla bana birer yelek örmeye başladım. Bakalım ne zaman bitecek.

2 Ocak 1979 - Ankara

İlk defa 1979 tarihini attım. Allah'tan hayırlısı, inşallah bu yıl bizim için de, herkes için de maddeten, mânen, feyizli, hayırlı bir yıl olur. Önümüz, güzel, aydınlık günlerle dolu olsun. Artık sıkıntı, milletin burnunun ucuna geldi. Her gün öldürme, yaralama ve hırsızlık vakaları. Koskoca bir milletin bu hâle gelmesine, insan çok üzülüyor. Bu yapılan hadiselerin hep dışarıda plânlandığı ve Türkiye'de sahneye konduğuna eminim ama, eğer biz çok kuvvetli olsaydık, yabancı ajanların burada at koşturmalarına imkân olmazdı. Bunun başlıca sebebi, bizlerin zayıf yetiştirilmemiz ve dinden uzaklaştırılmamız. Bu durumun da, biz Türkleri zayıf düşürmek için, kasıtlı olarak yaratıldığına eminim. Ama Türk milleti o kadar yüce ve kuvvetli bir millet ki, ben en kısa zamanda, bu durumdan kurtulacağına, yine eski muhteşem durumuna geleceğine inanıyorum.

3 Ocak 1979 - Ankara

Bu sabah tartıldım, 69,5 kilo olmuşum. Çok üzüldüm. İnşallah bugünden itibaren, az yemeye ve kilo vermeye karar verdim. İnşallah Allah yardım eder de, bu hususta muvaffak olurum. İştahlı bir insanın yemeği azaltması da çok zor. Ama insan azmederse, ona Allah da yardım eder. Bir bakarsın ki, zayıflamışsın bile. Zayıflık çok iyi bir şey. İnsan hem hafif ve hareketli oluyor, hem de giydiği yakışıyor. Şimdi insanlar, hep madde ile meşgul olduklarından, şişmanlık onları da rahatsız ediyor. Çünkü insan şişmanlayınca, estetik güzelliği kalmıyor.

Ben hem mânen, hem de maddeten güzel olmak istiyorum. Ama şimdiki insanların hiç maneviyatla alâkaları yok. Onun için, taş gibi kaskatı insanlar oluyorlar.

Geçenlerde bir gece, baleye gittik. İki ayrı oyun vardı. Biri bildiğimiz klâsik bale, insan ne güzel dinleniyor, estetik haz duyuyor. Ondan sonraki ise, bir modern bale idi. Aman bir daha Allah öyle bir şey görmeyi nasip etmesin. Hiçbir güzel hareket yok. Daima hazin, insanın içini kinle, nefretle dolduran hareketler ve mimikler; kendi sakat ideolojilerini, halka aşılacak istiyorlar. Allah milletimizi böyle hissiz, kaskatı, taş gibi insanların eline düşürmesin. Âmin.

5 Ocak 1979 - Ankara

Dün gece televizyon gösterisine gittik. Bu Cumartesi gecesi gösterilecek olan eğlence programı imiş. Yarıda bırakıp çıktık. Aman ne kadar lâubali bir çalışma. Başlamak için, yarım saate yakın beklettiler. Elektrik sönmüş de ondanmış. Halbuki hiç

elektrikle ilgisi yok. Müzeyyen Senar Hanım herhalde geç geldi, bir türlü hazırlanamadı da ondan olacak. Sonra, esas kısımları önceden banda almışlar, orada artist çıkıyor. Sadece ağzını oynatıyor. Bir de olmadı deyip tekrarlatıyorlar. Neyse, bir bakıma iyi oldu. Televizyonun iç yüzünü gördük. Gelenlerin arasında da hiç kaliteli kimseler yok, hep abur cubur insanlar. İnsan cemiyetin bu kadar basitleştigiine şaşıyor ve çok üzülüyor. Şöyle Avusturya'da, Danimarka'da, Almanya'da gördüğümüz topluluğu, Türkiye'de görmeye imkân yok. Sebebi de malûm. İnsanlar senelerce, hatta asırlarca, yavaş yavaş mazisinden, örf ve âdetlerinden, dininden koparılsa, işte sonunda böyle dejenere bir nesil ortaya çıkar. Tabii bu, bir nesille kalmayacak, iyice bozulacak ve Türk milleti ortadan kalkacak. Zaten düşmanlarımızın istedikleri de bu. Sebatları sayesinde, emellerinde muvaffak oldular.

Ama Allah büyüktür. Çıkmadık canda ümit vardır demişler. İnşallah en kısa zamanda, yeniden, pırıl pırıl bir Türk milleti yetişir.

8 Ocak 1979 - Ankara

Bu sabah, çantama gözlüklerimi acele ile yerleştirmeye çalışıyor, bir türlü yerleştiremiyordum. Sabri, "Râna, öyle acele ile karanlıkta sıkıştırmakla iş olmaz, çantayı al, aydınlığa götür, orada rahat rahat gözlüklerini yerleştir." dedi. Sonra da "Eşyanın tabiatını bilmek, ona göre hareket etmek, olgunluğun başlıca işaretidir. Olgun, kâmil insanlar, eşyanın tabiatını bilen, ona göre hareket eden insanlardır." diye ilâve etti.

Ne kadar doğru söylüyor. Ama eşyanın tabiatını bilmek de, herhalde pek kolay bir şey değil. Ama insan dikkat eder, aklını kullanırsa, pekâlâ eşyanın tabiatını öğrenir ve onu tasarrufu altına alabilir. Bir de insanın, yaradılışını göz önünde tutup, ona göre hareket etmesi lâzım. Meselâ, ben hiç acele işe gelemiyordum. Muhakkak acele, telâşlı iş yaptığım zaman, bir şeyler döküp kırıyorum. Geçen akşam, karda şemsiyemi açayım derken, bozdu. Pek çok üzüldüm. O şemsiyeyi Berlin'den almıştık, çok güzel bir şemsiye idi ve ben de onu pek çok seviyordum. İnşallah Sabri onu tamir ettirebilir.

Sabahleyin yollar çok buzlu idi. Sabri ile beraber Daireye geldik. Yolda yine Sabri güzel güzel anlattı. *"İnsanın sağlığı ve huzuru, madde ile mânâ, iç ile dış, ruh ile beden arasında denge kurmaya bağlı"* dedi. *"Bu dengeyi kurabilenler, büyük insanlar oluyor. Büyük sanatkârlar, devlet adamları ve veliler böyle kimselerden oluyor. Bu denge her şeyde lâzım. Düşünelere dikkat ettim, ya hiç buza dikkat etmeyen veya çok fazla itina eden kimseler düşüyor. Her şeyin ifratı fena, daima itidal sahibi olmak lâzım"* dedi.

9 Ocak 1979 - Ankara

Geçen Cumartesi gecesı, Banu'nun düğünü oldu. Bizi de çağırmış. Sabri ile beraber gittik. Nurşen'ler bizi arabaları ile götürdüler. Tuna Caddesinde, 17 numaralı bina imiş. Oraya gittik. Herhalde burası kulüp gibi, lokal gibi bir yer. Epeyi kalabalıktı. Banu'nun gelinliği de çok güzeldi. Kendisi de pek hoş olmuştu. Allah mes'ut etsin. Oradan bizi Birsen'ler evlerine götürdüler. Televizyondaki eğlence programında kendimizi sey-

rettik. Sabri de, ben de güzel çıkmışız. Hatta bir ara ben gözümü kırpmışım, o bile gözüküyor. O gece hava çok buzlu idi, kimseler arabasını dışarı çıkarmıyordu. Birsen'lerle zorla gittik. Neyse, dönüşte de zorla bir taksi bulabildik. Sağ salım evimize geldik.

Hâlâ etraf kar, yerler buz. Korka korka Daireye gelip gidiyoruz. Soğuk da yerinde. Bakalım bu hava daha ne kadar devam edecek. Allah'tan hayırlısı.

10 Ocak 1979 - Ankara

Bu sabah hava daha soğuk herhalde, -20'den fazla. Allah odunu kömürü olmayanlara, fakirlere acısın.

Havaların böyle soğuk ve yerlerin buz olması, bayağı hoşuma gidiyor. Çünkü ben, her zaman Sabri ile beraber gidemiyorum. O erken gidiyordu. Şimdi beni bırakmıyor. Kaymamam için kol kola girip geliyoruz. Bu vesile ile de yolda bol bol konuşuyoruz. Bu sabah Sabri, şahsiyetten bahsetti. *"Kendisine bir şey söylendiği zaman, onu körü körüne kabul etmeyip, aklının süzgecinden geçirip, düşünüp taşınıp ona göre kabul eden veya etmeyen insan, şahsiyet sahibi insandır."* dedi. Tabii ben tam onun söylediği gibi yazamadım, aklımda kalanı yazdım. Ama yazarken de bir şeye dikkat ettim. Körü körüne kabul etmeyen, inanmayan dedim. Bu tâbir bizim atasözlerimizden, şahsiyet sahibi olmayan bir kimsenin durumunu ne iyi tarif etmişler. Körü körüne, yani bir şey görmeden, düşünmeden, olduğu gibi söylenenleri, hadiseleri kabul etmek. Ne kadar güzel bir ifade. Hakikaten, insanların yüzde doksan dokuzu körü körüne, gör-

meden, bilmeden bir hayat yaşayıp gidiyorlar. Eğer ona da yaşamak denirse.

9 Mart 1979 - Ankara

İki aydır defterime hiçbir şey yazmamışım. Deftere yalnız öğle tatillerinde yazıyordum. Ama şimdi yün işinden, yazı yazmaya vakit kalmıyor. Ablamla bana birer yelek örüyorum. Bej rengi, işi de zor. Çok zamanımı alıyor. Allah'tan eve de götürüp, vakit bulabilirsem, bir iki sıra da evde örüyorum. Böylece ablamın ve benimkinin arkası bitti. Ablamın önleri de bitmek üzere, bakalım benimki ne zaman tamamlanacak.

Doğum günüm için, Sabri bana iki bluz almış, ikisi de çok güzel. Allah güle güle giymeyi nasip etsin. Annemler de bir ince altın zincir almışlar, ucunda da altından "R" harfi var. İnce zarif bir kolye.

Bu ayın 7'sinde de evliliğimizin 17 yılını tamamladık. Allah daha pek çok seneleri, beraber geçirmemizi nasip etsin. İkimiz de şöyle bir ihtiyar olalım. Sabri beni kendi eli ile yerime yerleştirsin, hemen arkamdan o da gelsin. Allah'ım, bizi bu dünyada da, öbür dünyada da, mezarda da birbirimizden ayırma. Âmin.

Bana böyle bir eş verdiğin için, sana hamd olsun. Allah'ım herkesi de mes'ut et, hiç dargınlık, kırgınlık olmasın.

Evliliğimizin yıldönümü şerefine, Sabri beni Kristal Restorana götürdü. Her zamanki gibi, çok güzel bir yemek yedik.

Gece de ben, fırında tavuklu içli pilâv yaptım, pek güzel olmuştu.

Sabri bana hediye olarak, emprime bir elbiselik aldı. İnşallah hayırlısı ile diktirir, ağız tadı ile giyerim.

Sabri'ye ben de frenk gömleği ve kravat almak istedim. Çarşığı dolaştık, fakat beğenemedi. Bakalım ne zaman alacak. İnşallah çok güzel, beğendiği gibi bulur da, güle güle kullanır.

Bugün de bana 800 liraya bir taba ayakkabı aldık. Pek güzel, inşallah güle güle, rahatça giyerim. Çok ihtiyacım vardı, iyi oldu.

Bu paranın 500 lirasını da annem vermişti. Babamın maaşını alınca, ondan verdi. Bu da bir bakıma, babamın hediyesi oldu. Nur içinde yatsın. Yarın öleli 10 sene bitiyor.

15 Mart 1979 - Ankara

Bir, bir buçuk ay kadar önce, sağ ayağım burkulmuştu. Sonradan çok ağrı yaptı, yürütmedi. Bizim Dairede, fizik doktoru ve fizik aletleri var. Doktor hanım, fizik tedavi verdi. Dün tedavi bitti. Fakat ayağım hâlâ iyileşmedi. Onun için bir filmi istedi. Bu sabah, Sabri beni hastahaneye götürdü. Film çekildi. Çok şükür kırık, çatlak gibi bir şey yokmuş. İyi istirahat edemediğim için bu kadar uzamış. İnşallah en kısa zamanda iyileşir.

Yalnız, senelerdir ellerim çok ağrıyordu. Gitmişken ellerimin de filmi çekirdim. Parafin tedavisi verdiler. Onu da Dairede yapacaklar. İnşallah iyi gelir, hiçbir şeyim kalmaz. Allah'a çok şükür, işlerimiz rast gitti. Sabri bir tanıdığına rastlamış. Röntgenci imiş, o sayede çabucak filmler çekildi, hepsi halloldu. Büyük Allah'ım her şeyi ne güzel ayarlıyor. İnşallah, Allah'ın izni ile en kısa zamanda iyileşirim.

23 Mart 1979 - Ankara

Bugün elimin parafin tedavisinin son günü, biraz iyiliğe dönüş var. Bakalım doktor hanım tedaviyi uzatacak mı? Yalnız bacağıma daha iyileşmedi, herhalde tam bir istirahat lâzım. Tabii çalışırken tam istirahata da imkân yok. Allah'tan hayırlısı, inşallah en kısa zamanda iyileşir.

Ablama ördüğüm yelek bitti, diktim, ütüledim. Çok güzel oldu. İnşallah ablam da beğenir. Bakalım benimki ne zaman bitecek. Şimdi önlere başladım. Daha en azından bir ay sürer.

20 Nisan 1979 - Ankara

Bugün annem, Hacettepe Hastahanesinde ameliyat oldu. Sabah saat 8.30'da aldılar, saat 11'de ameliyattan çıkmış. Hoca haber yolladı, bir saat anestezi odası mı, sterilize oda mı ne, orada bekletmişler, biraz ayılınca odasına getirdiler, saat 12 idi. Hamdolsun, ameliyatı çok iyi geçmiş. Ama daha tam olarak açılmadı, arada dalıp dalıp gidiyor. Doktor yanında bir kişiden fazla kimse kalmasın dediği için, ben de saat 2,5'da hastahanedan ayrıldım. Şimdi ablama telefon ettim, ablam annemin yanında kalıyor. Yine aynı durumda imiş. İnşallah en kısa zamanda iyileşir, hiçbir şeyi kalmaz.

Bir ay kadar evvel annem "göğsümde bir şişlik var" dedi, o zaman baktım, bir şey fark edememiştim. Onbeş gün evvel gittiğimde yine söyledi, o zaman elime kocaman bir şişlik geldi. Eve geldim, Sabri'ye söyleyince, aman hemen git söyle, bu iş ihmale gelmez, bir doktora gitsin, dedi; ben de gittim söyledim. Onlar da Sabahat'e söylemişler, o da bakmış, ben bu işten pek anla-

mam, bunu mütehassısına gösterelim demiş ve Hüsnü Gök-
sel'den randevu almış. Bir hafta evvel gittiler, doktor hemen
ameliyat demiş. Bir hafta içinde tahliller yapıldı, filmler çekildi.
Çok şükür, bugün de ameliyat oldu. Allah Sabri'den ve Saba-
hat'ten razı olsun, onların sayesinde bu iş çabucak halledildi.
Yoksa muayene ve ameliyat için, aylarca beklenmesi gereki-
yormuş. Hüsnü Bey, Sabahat'in hatırı için öne aldı. İnşallah bu
ameliyatla şifaya kavuşmuştur. Hepimiz, Sabri, ben ve kayın-
validem, bol bol dua ettik. Allah'a hamdolsun, ameliyat muvaf-
fakiyetle neticelendi. Allah'ım sen anneme de, bütün hastalara
da acil şifalar ver. Âmin.

4 Mayıs 1979 - Ankara

Bugün, annem ameliyat olalı onbeş gün oldu. Daha halen
hastahannede. Çok şükür kendisi iyi, bir ara ateşi çıkmıştı ama,
şimdi düştü. Yalnız çok halsiz. Tabii bu yaşta ameliyat, kolay
değil. Doktor, pansumanlar bitmeden çıkmasını doğru bulma-
mış. Hakikaten evden pansumana gidip gelmesi çok zor. Bu
durumda, herhalde birkaç gün daha hastahannede kalacak. Allah
anneme de, bütün hastalara da acil şifalar versin. Amin.

22 Haziran 1979 - Ankara

Annem onsekiz gün hastahannede kaldıktan sonra eve çıktı.
Evde de bir zaman halsizliği devam etti. Çok şükür şimdi pek iyi.
Bu ayın 18'inde, doktor kontrole çağırmıştı. Çok iyi bulmuş. İkinci
randevuyu Ekim ayının 22'sine vermiş. Çok şükür, şua ve
fizik tedavisine de lüzum görmedi. Allah kimseye böyle hastalık
vermesin. Âmin.

Annemlerin Çınarcık'taki yazlık evleri bitti. İki gün evvel eşyalar gönderildi. Dün de haber almışlar, eşyalar eve konmuş. Allah güle güle oturmaya nasip etsin. Âmin.

Ben de annelere ev hediyesi olarak, salona evore perde aldım, güle güle kullansınlar.

Biz daha İstanbul'daki evimize tül perde alamadık. Bakalım Allah ne zaman nasip edecek. Girişteki antreye küçük bir halı ve koridora da yol halısı almak istiyoruz. İnşallah bu yaz onları da alırız. Pencerelere ve balkon kapılarına panjur yaptırmak istiyorduk ama, herhalde şimdi çok pahalalmıştır. Bakalım yapabilecek miyiz? Allah'tan hayırlısı.

31 Aralık 1979 - Ankara

Bugün 1979 yılının son günü. Bir yıl daha geçti; ömürler geçip gidiyor. Zamanın nasıl geçtiğini, insan hiç anlamıyor. Bu defterime yazmayalı altı ay olmuş.

Yazın anneler, Çınarcık'taki yazlık evlerine gittiler. Ben de gittim, gördüm, pek güzel, güle güle otursunlar. Perdeyi de takmışlar, odanın duvarları pembe, pembeli divanlar da almışlar, böylece perde ile hepsi birbirini tamamlıyor, pek güzel olmuş. İnşallah pek çok yazı, ağız tadı ile güle güle yazlık evlerinde geçirirler.

Çınarcık'a bizi Yaşar götürdü. Onlarda da biraz oturduk. Çok iyi olmuş, çünkü bu, yengemle son görüşmemiz olacakmış. Yengemi kaybedeli, 52 günü geçti. Allah gani gani rahmet eylesin, nur içinde yatsın.

Bu sene, bir kaybımız daha oldu. Kasım ayının 19'unda Bahşende'yi kaybettik. Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın. Zavallı çok hasta idi. Bu kadar sene de, imanının kuvvetli olması nedeni ile yaşadı.

İki gün evvel, 40 mevlüdü okundu. O gün yengemin de 51'inci gecesi idi.

Hayat çok kısa ve çok zor. Allah hepimizin yardımcısı olsun ve son nefesimizi imanla vermeyi nasip etsin.

Bu sene Sabahat'in büyükannesi Saadet Hanım teyzeyi de kaybettik. Herhalde iki ay oldu, Allah gani gani rahmet eylesin. Âmin.

Bu yazı da yine İstanbul'daki evimizde geçirdik. Güzel bir tatil oldu. Rahat rahat oruçlarımızı tuttuk. Allah senesine ulaşmayı nasip etsin.

5 Ocak 1980 - Ankara

1980 yılı gireli beş gün olmuş. Günler ne çabuk gelip geçiyor. Allah hayırlı, uğurlu, bereketli, feyizli, neşeli bir yıl geçirmeyi nasip etsin. Âmin.

1979 yılı, çok üzüntülü geçti. Annemin ameliyatı ve birçok kaybımız oldu. Dün de Sabri'nin halasını kaybettiğimizi öğrendim. Aralık ayının 29'unda vefat etmiş. Allah gani gani rahmet eylesin, nur içinde yatsın. Kendisini pek severdim. Nur gibi, melek gibi bir insandı. Muhakkak Allah'ın sevgili kullarındandı, bir veli idi. Allah makamını cennette âlâ eylesin.

Geçen sene, yani 1979'da, bir de Veysi baldızını kaybetmiş. Nur'cuk çok iyi bir kızdı. Kendisini senelerdir görmemiştim. Kandilli Kız Lisesini bitirmişti. İlkokul öğretmenliği yapıyormuş. Nasıl ölmüş bilmiyorum. Allah ona da gani gani rahmet eylesin, nur içinde yatsın.

Allah rahmet eylesin, Lili Marlen şarkısını ondan öğrenmiştim. O da lisede öğrenmiş.

Herhalde 35 yaşları civarında olacaktı.

Allah bütün ölmüşlerimize gani gani rahmet eylesin, günahlarını, kusurlarını af eylesin. Âmin.

19 Ocak 1981 - Ankara

Ne çabuk bir sene daha akıp gitmiş. Ben defterime yazmalı bir seneyi geçmiş. Hayat o kadar hızlı akıyor ki, yazı yazmaya bile vakit bulamıyorum. Halbuki yazmak çok iyi bir şey. İnsan yazarken, adeta çok yakın bir dostu ile konuşmuş gibi ferahlıyor. İnsana kendinden daha iyi dost olur mu? En iyisi insanın kendi kendisi ile konuşmasında, dertleşmesinde. Ama insan kendi kendi ile halleşir, dertleşirken, kendini gayet iyi tanıması, hadiseleri ona göre değerlendirmesi lâzım. Bir insan, her işte kendini kabahatli görürse, aşağılık duygusuna kapılır. Her işte kendini haklı görürse, o zaman da büyüklük duygusuna kapılır. İş, her hadisede, her işte bitaraf düşünmek ve sonunda doğru ve haklı bir karar verebilmekte. O da, insanın kendisini doğru olarak tanıması ile mümkün.

İnsana kendisinden daha iyi dost olur mu, dedim. Tabii olur. Ama onlar ancak, Allah'ın sevgili kulları, velileridir. Çünkü onlar,

hiçbir zaman kendilerini, kendi menfaatlerini düşünmeyip, daima başkalarının mutluluğunu isteyen, onları doğru yola iletmeye çalışan tertemiz, pırıl pırıl insanı kâmillerdir.

Allah bu şahısların sayısını arttırsın ve bizi de onların dostluğundan uzak düşürmesin. Âmin.

20 Ocak 1981 - Ankara

Yazmayı çok seviyorum. Ama yazmaya başlarken de, içime bir heyecan, bir korku düşüyor. Yalnız, bu durum yeni oldu. Eskiden böyle değildim. Ama yazmayalı bir sene olmuş. Belki o zaman da biraz heyecanlanıyormuşumdur. Hayır, iyi hatırlıyorum, o zaman böyle heyecanlanmıyordum.

Acaba bu nasıl bir ruh hali? Niçin heyecanlanıyorum? Sanki yazı yazarken, Allah'la konuşuyormuşum gibi geliyor bana. Herhalde onun için heyecanlanıyorum. Bir hata yaparım, yanlış bir şey düşünür ve yazarım diye korkuyorum.

23 Ocak 1981 - Ankara

İnsan, her zaman aynı ruh hali içinde bulunamıyor. Bazen coşkun, neşeli, huzurlu, bazen de sıkıntılı oluyor. Herhalde burada yaşadığımız hayatın, cemiyetin de çok büyük tesirleri var. İnsan işini, vazifesini muntazaman yaparsa, içi huzur içinde oluyor.

Ama bir de bu işlerini, vazifelerini zamanında yapamazsa, sıkıntı ve huzursuzluk başlıyor. Yalnız, insanın işlerini zamanın-

da yapamaması biraz huzursuzluk verirse de, bence bu normal bir şey olup, bunu, bu huzursuzluğu uzatıp gitmesi hiç doğru bir hareket değil. Sanki o zaman, insan biraz Allah'tan uzaklaşmış gibi oluyor. Öyle ya, insan elinden geldiği kadar çalışır, fakat bir türlü işlerini yetiştiremezse, bunda da bir hikmet var deyip, biraz gönlünü ferah tutması gerekir. Çünkü Allah'ın izni olmadıkça, dünyada hiçbir şey olmaz. İş, Allah'a tam mânâsı ile teslim olabilmekte, o zaman her iş yoluna giriyor.

*Allah Allah diyenler
Huzur, sükûn buluyor
Gayrıyı düşünenler
Hayatta bunalıyor*

27 Ocak 1981 - Ankara

Bugün hava kapalı, herhalde yağmur yağacak. Bu sene maşallah havalar çok güzel gidiyor. Adeta sonbahar. İnsanın kış demeye dili varmıyor. Geçen seneki soğuklardan gözümüz korktu da, bu sene bize pek güzel geliyor.

Ablam Pazar günü İstanbul'a gitti. Evin vergi işini ve diğer işleri halletmek için. İnşallah, Allah işini rast getirir de, hepsini kolayca halledip döner.

Annem, Asiye Hanımla beraber kalıyor. Dün konuştum, iyilermiş.

Ben de çalışıp duruyorum. Allah sağlık versin de çalışayım. Sabri'nin dizi, maşallah yavaş yavaş düzeliyor. Bu yaz İstanbul'da otobüse binerken, sol dizine aniden bıçak gibi bir ağrı

saplanmış, hiç kıpırdayamamış, eve zor geldi, dizi şişmiş ve iki yerden morarmıştı. Bütün adli tatili yatarak geçirdi, fakat bir türlü iyileşemedi. Ankara'da dokuz profesöre gösterdi, hiçbiri bir şey anlamadı. Kimi menisküs dedi, kimi romatizma dedi, kimi de ürik asit yüksek, ondan dedi. Fizik tedavi de oldu. Ama daha bir türlü tam iyileşemedi. Allah'tan hayırlısı, inşallah en kısa zamanda hiçbir şeyi kalmaz. Şimdi, yalnız aspirin alıyor ve Algesal sürüyoruz.

12 Eylül 1980 tarihinde, askerler idareye el koydular. Şimdi onlar idare ediyorlar. Çok şükür, anarşik hareketlerin çoğunu durdurdular, pek çok kimseyi yakaladılar. Bazıları da mahkeme sonucu asıldı. Geceleri saat 12'den, sabah 5'e kadar sokağa çıkma yasağı var. Fakat çok şükür, diğer zamanlarda artık korkusuzca insan sokağa çıkabiliyor. Allah askerlerden razı olsun.

Bir de yeni fabrikalar ve iş sahaları açsalar da, şu işsizliği önleseler; ondan sonra bir daha kolay kolay anarşik faaliyetler olmaz.

Kenan Evren Paşanın dediğine göre, askerler işe el koymasa imiş, komünist ihtilâli yapılacakmış. Zaten durum da onu gösteriyordu. Neyse, Allah bizleri korudu. İnşallah bir daha öyle kötü günler yaşamayız.

28 Ocak 1981 - Ankara

Eşrefoğlu Rumî Hazretlerinin, "Müzekkin Nüfus" isimli kitabını, bu sene okudum (yani 1980'de). Ne kadar güzel yazılmış, pek hoşuma gitti. O kitabı okurken, kendimi kuş gibi hafif hissediyordum. Huzur ve sükûn, bütün varlığımı kaplıyordu. O kitabı

düşünmek bile, aynı hisleri uyandırıyor. İnsanı mânen yükselten, yücelten bir kitap. Allah râzı olsun, Allah şefaatine nail eylesin.

Abdülkadir Geylâni Hazretlerini pek çok seviyorum. Ne kadar büyük bir şahsiyet. İşte tam bir insanı kâmil, yeryüzünde Peygamber Efendimizin en büyük halifesi, gelmiş geçmiş velilerin en büyüğü.

“Futûhûl Gayp” isimli eserini okuya okuya doyamıyorum. Daima elimin altında bulunuyor; istediğim, sıkıldığım an, hemen ona sarılıyorum. Okudukça insanın içi ferahlıyor.

Şimdi de Abdülkadir Geylâni Hazretlerinin “İlâhi Armağan” isimli eserini okuyorum. O da bir şaheser.

Bu eserinin bir yerinde hazret, *“Bu dünya bir denizdir. İmanın da bir gemidir. Gemi sağlam olursa, burada boğulmaktan kurtulursun.”* diyor.

Lokman Hekimin de buna benzer bir sözü varmış, oğluna öğüt verirken:

“Oğulcuğum! Dünya denizdir; iman da onun içinde gemi... Gemiği yürüten, Allah’a kulluktur. Sahil, âhîret âleminin başlangıcıdır.” demiş.

Allah hepsinden razı olsun, yollarında yürümeyi, şefaatlere nail olmayı nasip etsin. Âmin.

İlâhi Armağan’da *“Büyük insanların hallerini bilmeyen, onlara saygı duyamaz. Onların iç âlemlerini ve Hak’la olan bazı hallerini sezemeyen, onlara hürmet edemez.”* deniliyor.

Bu durumda, büyük insanları bilmek ve tanımak çok güç. Çünkü, bu insanların iç âlemlerini ve Hak'la olan bazı hallerini bilebilmek, sezebilmek adeta imkânsız. Ya insanın kendisinin biraz o yolda olması lâzım, ya da bu büyük zatların kendilerinin durumlarını bize sezdirmeleri gerek.

Allah'ım, bana da bu büyük insanları tanımak, onların yolunda yürümek imkânı ver. Âmin.

3 Şubat 1981 - Ankara

Ablam geçen hafta İstanbul'a gitti. Evin ipoteğini çözdürmüş. Fakat şu insanlar ne tuhaf, her şey para üstüne dönüyor. Müteahhitler 22.000 liradan kapı açmışlar. Zorla 10.000 liraya razı olmuşlar, ondan sonra ipoteği çözmüşler. Düpedüz haraç alıyorlar. Ama ablam da ne yapsın zavallı, vermeyim diye düşünmüş ama, vermese ne olacak, ipotek açılmadıktan sonra, ne hikmeti var. Sonra açtırsa, o zaman daha da çok para isteyecekler. Allah bu insanları ıslâh etsin.

Ama artık iş çığırından çıkmış gibi. Herhalde kıyamet çok yakın. Hiç kimsenin Allah'ı düşündüğü yok. Şimdiki insanlar, paraya, mevkie, şöhrete tapıyorlar. Bir de ahlâksızlık son haddini buldu. Homoseksüellik aldı yürüdü. Mecmualar, gazeteler, radyolar, televizyonlar, hep bundan bahsediyor, bunu normal bir hal gibi gösteriyorlar. Gazinolar bunlarla dolu. Herhalde bu biraz da kasten yapılıyor. Türk milleti iyice yıkılsın, çöksün, bir daha kalkınmasın diye.

Bu gidişle kalkınmamıza, düzelmemize de imkân yok. Çünkü her önümüze sürüleni doğru kabul ediyor, hiç aklımızın süzgecinden geçirmiyoruz.

4 Şubat 1981 - Ankara

Bugün Aysel, Ablam ve Mahmut, Daireye bana geldiler. Çok memnun oldum. Görmeyeli bir sene olmuştu. Okullar tatil olduğu için, Antakya'dan dün gelmişler. Yalnız Gazi Bey gelmemiş. Maşallah ikisini de çok iyi gördüm. Mahmut kocaman olmuş. Burada kalsalardı ne iyi olurdu. Ama ne yapalım, haklarında neresi hayırlı ise orada kalsınlar.

12 Şubat 1981 - Ankara

Okulların tatilinden istifade ederek, Pınar da Kemal'i almış gelmiş. Geçen gün annemlere gittim, onlarla da görüştüm. Maşallah Pınar çok iyi. Kemal de kocaman olmuş. Neredeyse benim boyumu bir karış geçmiş, adeta delikanlı. Lise bire gidiyor-muş. Nurten de çok büyümüş, ama onu göremedim. Otobüs tuttuğu için getirememişler.

Hayat böyle, doğanlar büyüyor, büyükler ihtiyarlıyorlar. Hep bir devri dâim. Allah herkese hayırlı, sıhhatli, imanlı ömür ve ölüm versin. Yoksa bu dünyaya ait ne varsa, hepsi boş. Hepsi burada kalacak birer oyuncak, öbür âleme bu dünyadan bir şey götürmeye imkân yok. Götüreceklerimiz, dünya malı olmayan, iyilik, yardım, haset gibi iyi ve kötü fiiller ve hasletler. İş, bu götürceklerimizin iyi olmasında. Öbür dünyaya götüreceğimiz bohçamıza, hep iyi şeyler koymamız gerek. Allah bu dünyada da, öbür dünyada da beni kendinden ayırmasın. Âmin.

Burada bu defterim bitiyor. Bakalım yeni defterime neler yazacağım. Allah daima iyi ve güzel şeyler yazdırsın. Âmin.

16 Şubat 1981 - Ankara

Hayırlısı ile bugün üçüncü defterime başlıyorum. Bakalım Allah neler yazmamı nasip edecek. İnşallah hep hayırlı ve güzel şeyler yazarım.

Bugün aynı zamanda benim doğum günüm. Allah hayırlı, sıhhatli ve feyizli ömürler versin ve beni hiçbir zaman yolundan ve imandan ayırmasın. Âmin.

Yıllar ne çabuk geçip gidiyor. Bugün elli beş yılımı doldurdum. Bana, daha dün çocukmuşum gibi geliyor. İlkokula giderken, yirmi yaşında olmak, bana çok büyük bir insan olmak gibi gelirdi. Şimdi ise, yirmi yaşındakilere çocuk diyorum. İş, seneleri lâıyıkı ile değerlendirip değerlendirememekte. Elimden geldiği kadar değerlendirmeye çalışıyorum. İnşallah muvaffak olurum. Allah'ım, bana eşyanın hakikatini göster. Beni yolundan ayırma. Ölmeden evvel ölmeyi, sana kavuşmayı bana da nasip eyle. Âmin.

Sabri, doğum günüm ve evlenme yıldönümümüz için, bana çok güzel bir altın kolye hediye etti. Modelini kendisi çizmiş, kuyumcuya yaptırmış. Oval bir altının ortasında, baklava biçiminde, lacivert mineli ve telkari bir kısım var, etraftaki altın kısım üzerinde de yine işlemeler, motifler var. Aman Allah'ım, onları ne kadar güzel çizmiş. Bakmaya doyamıyorum. Kolyemi çok seviyorum. Allah Sabri'ye ne kadar çok ve güzel kâbiliyetler vermiş. Değme minyatürcü, böyle güzel motifler çizemez. Allah Sabri'yi her iki cihanda aziz etsin ve makamını çok çok yüceltsin ve bizim başımızdan da eksik etmesin. Âmin.

Annemler de doğum günü hediyesi olarak bana, çok güzel bir siyah süet çanta almışlar. Hani dikdörtgen ve uzun zincir

saplı çantalar var ya ondan. Pek hoşuma gitti. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin. İnşallah bir de süet ayakkabı alırsak, güzel bir takım olur.

Annem geçen gün düşmüş, sırtı çok ağrıyormuş. Yalnız ağrıyan kısım, öbür tarafa göre şiş. Acaba neden? Bir morluk da yok. Ama Lasonil sürüyorlarmış, belki o morarmasına mani olmuştur. İnşallah şişlik de zamanla geçer ve hiçbir şeyciği kalmaz. Allah anneme de, bütün hastalara da şifalar versin. Âmin.

24 Şubat 1981 - Ankara

Bu yazımı, Sabri'nin bana aldığı yeni kalemle yazıyorum. Çok güzel, altın gibi sarı bir kalem. Hem mavi, hem kırmızı yazıyor. Geçen gün Sabri'nin elinde böyle bir kalem görmüştüm, ne güzel kalem demiştim. Eksik olmasın bana da bir tane almış. Çok memnun oldum. Allah da onun her muradını versin.

Cuma günü, Saide Hanım bizi çağırdı. Abdülkadir Duru Beyefendi onlara gelecekti. Biz de gittik; geldiler, güzel güzel sohbet edildi. Çok büyük bir zat, Allah şefaatine nail eylesin.

Pazar akşamı da Sabri bize çağırdı. Eksik olmasınlar, şeref verdiler. Güzel güzel sohbet edildi. Ne güzel fikirleri var. O da, tıpkı Sabri gibi düşünüyor. Yanlarında misafir kaldığı aile de beraber geldi. Maşallah çok güzel bir genç kızları var. Liseyi bitirmiş, Duru Beyefendiye yardım ediyormuş. Allah bahtından güldürsün. Âmin.

27 Şubat 1981 - Ankara

Dün gece Sabri ne güzel anlattı. Din, hayatın prospektüsü dedi. Bize insan gibi yaşamayı, hayatta mes'ut olmayı ve muvaffak olmayı, yani bu insanları insan sıfatına lâyük kılmayı, onları insanı kâmil haline getirmeyi öğreten, kaideler topluluğu dedi.

Bu hayatı bir dağa benzetirsek, bence diğer dinler, insanı hayatında dağa doğru yavaş yavaş tırmandırıyor. Fakat İslâm olmadan, dağın tepesine vasıl olmak mümkün değil. Çünkü kâmil bir insanın nasıl olacağını, ne yapması lâzım geldiğini yalnız İslâmiyet öğretiyor. Allah'a çok şükür, İslâm ana babadan dünyaya gelmişiz. İnşallah bu yolda başarı ile ilerleriz. Zaten hayata gelmekten gaye bu değil mi?

3 Mart 1981 - Ankara

Bugün 6. Dairenin duruşmasına girdim. Allah'a çok şükür güzel geçti. Şimdi iki duruşmam kaldı. Biri bu ayın 23'ünde Mürettep Dairenin, biri de Nisanın 14'ünde 6. Dairenin. İnşallah onları da güzelce hazırlarım ve duruşmalarım da güzel geçer. Yalnız elimde çok dosya var. Bilmem ki nasıl yetiştireceğim. 2. Mürettep'ten de geçen ay dosya verildi. Daha onların da bir kısmı duruyor. Memur işi, hiç bilmediğim işler. Allah büyüktür, inşallah hepsini güzel güzel yetiştiririm.

İlâhi Armağan'ı okuyordum. Orada Abdülkadir Geylâni Hazretleri "İbadeti eksik eden, geçim sıkıntısı çeker. Evinden eziyetler çeker. Kazancı azalır, çocukları isyan eder. Hanımından nefret duygusu görür. Hangi tarafa yönelse, ayağı tökezler.

Bunların hepsi, az kulluk etmenin sonucudur.” buyuruyor. Bundan da açıkça anlaşılıyor ki, hayatta adam gibi yaşamak için, dinî kuralları harfiyen yerine getirmek lâzım. Çünkü bu kurallar, Allah tarafından, bizim bu dünyada da, öbür dünyada da mes’ut olmak, huzurlu olmak için neler yapmamız lâzım geldiğini gösteren kurallar. İş, bu kuralları yerine getirebilmekte. Bunu yerine getiren kimsenin arkası yere gelmez.

9 Mart 1981 - Ankara

Bu ayın 7’sinde, Cumartesi günü, evliliğimizin yıldönümü idi. 19 yılı tamamladık, 20’ye girdik. Allah daha nice nice yılları kutlamamızı nasip etsin. Bana böyle bir eş verdiği için, Allah’a nasıl şükredeceğimi bilemiyorum. Bu kadar mükemmel ve olgun bir insan, bu zamanda o kadar az ki. Tam bir insanı kâmil. Böyle bir insanı bana hayat arkadaşı olarak verdiği için Allah’a hamdolsun. İnşallah ben de Sabri’ye lâyük bir eş olurum. Allah bizi bu dünyada da, öbür dünyada da, mezarda da birbirimizden ayırmasın. Âmin.

Cumartesi günü, yani evlendiğimizin yıldönümünde, öğle yemeğini Kristal’de yiyerek kutladık. Gece Banu’nun halaları bizi yemeğe çağırdılar. Birsen’ler de vardı. Güzel hazırlanmışlar. Fırında köfte, sigara böreği, Rus salatası, havuç ve kırmızı lahana salatası, zeytinyağlı kereviz, çeşitli peynirler, zeytinyağlı lahana ve yaprak dolması. Onlar rakı içtiler. Sabri greyfurt suyu, ben ise ayran içtim. Sonra üstüne irmik tatlısı ve nescafe verdiler. Güzel bir gece geçirdik. Pazar günü de Sabri ile yürüyüşe çıkmıştık. Bizim köşedeki parkta biraz oturalım dedik. Oraya Sabahat Hanımla Hüseyin Bey geldiler. Sizi biraz gezdirelim diye-

rek, bizi alıp Gölbaşına götürdüler. Hava pek güzeldi. Güneş insanı yakıyordu. Gölün kenarında bir çay bahçesinde oturduk. Orada çay içtik, yanında da katmer yedik. Göl ve etraf, dağlar, tepeler, gökyüzü çok güzeldi. Göl durgundu, hiçbir kıpırtı yoktu. Adeta ayna gibi idi, üstünde ördek yavruları yüzüyordu. Bir tanesi suyun üstünden kanatları suya değerek uçu, o kadar güzel bir manzara oldu ki hiç unutamiyorum. Bu hayvanlar pek ördege de benzemiyorlar ama ben yine onlara ördek diyorum. Elma Dağı karla kaplı, gökyüzü masmavi, üstünde beyaz beyaz bulutlar, seyrine doyum olmuyor. Sonra oraya Sabahat Hanımın kızı, kocası, çocuğu ve akrabaları geldiler. Onlar da börek ve çay getirmişler, onlardan da içtik ve yedik. Akşam geç vakte kadar oturduk. Martta bu hava Allah'ın bir lütfu, adeta Nisan, Mayıs ayları. Allah'a çok şükür, bu yıl çok güzel bir kış geçirdik.

Akşam saat 6 sularında eve geldik. Emel arabası ile geldi, bizi biraz gezdirdi. Çankaya'ya çıkardı. Dönerken güneş batıyordu. Çok güzel, Allah'ım ne güzel bir dünya yaratmış.

Sabri'nin hediyesi kolye, çok güzel; ne güzel çizmiş ve yaptırmış, adeta bir sanat eseri. Ben de ona bir sümen takımı aldım. Çalışma odasında masanın üstüne koyduk. Pek güzel durdu. İnşallah güle güle kullanır. Güzel eserler meydana getirir.

Allah'ım bize yıldönümümüzü ne güzel geçirtti, şükürler olsun. Şimdi bu yazıyı yazarken Bedia geldi. O da tükenmez kalem almış, şimdi yazımın bu kısmını onun hediye kalemi ile yazıyorum. 20. yılımız çok güzel girdi, inşallah hep güzel hadiselerle dolu geçer. Sana şükürler olsun Allah'ım.

10 Mart 1981 - Ankara

Dün annem doktora kontrole gitmişti. Yeniden bir ufak ameliyata lüzum görmüş, kolunun altında ufak bir şişlik varmış. Allah'tan hayırlısı, inşallah rahatça ameliyatı atlatır, sıhhate ve huzura kavuşur. Allah'ım cümle âlemin hastaları ile beraber anneme de sen şifalar ver. Âmin.

İnşallah bir daha ameliyata lüzum olmaz. İçimde öyle bir his var ki, ameliyatı kolayca geçecek ve ondan sonra sağlıklı bir hayat sürecek. İnşallah bu hissim doğru çıkar. Allah'tan hayırlısı.

"Görelim mevlâ ne eyler

Ne eylerse güzel eyler" demiyor mu, İbrahim Hakkı Hazretleri.

İş, bu hali yaşayabilmekte. İnsan bir kere bu hali yaşamaya başladı mı, ondan sonra onun için hayat bir cennet. Allah hepimizi tam iman sahibi yapsın. Anneme ve ablama da her iki cihanda iman nasip eylesin. Âmin.

16 Mart 1981 - Ankara

Dünkü Pazar günü, Ayten Hanımla Hikmet Hanım, annemlere gittiler. Ben de gittim. Güzel güzel konuşuldu. Ayten Hanım tatlı tatlı dinden, ölümden bahsetti. Allah razı olsun. Annemler de çok memnun oldular. Allah onların da muradını versin, her iki cihanda aziz olsunlar.

İnşallah annem de ameliyatını kolayca atlatır. Ondan sonra, sıhhatli, huzurlu bir hayat sürerler. Âmin.

30 Mart 1981 - Ankara

Allah'a hamdolsun. Annem bu ayın 23'ünde ameliyat oldu. Dün de hastahaneden çıkardık. Maşallah kendisi çok iyi. Allah'a şükürler olsun, kolayca atlattı. Bütün eş dost, biz de bütün ailece hep dua ettik. Allah'a şükürler olsun, dualarımızı kabul etti.

Allah bir daha anneme böyle ameliyatlar göstermesin, hiç kimseye de göstermesin ve olanlara da bir an önce sağlık ve sıhhat versin. Âmin.

Biz kulluk yapmasını bilemiyoruz. Allah o kadar büyük ki, biz kulluğumuzu lâyıki ile yapsak, her işimiz kolayca hallediliveriyor. İnsan da bu nasıl oldu diye şaşır kalıyor.

Allah'ım, bütün insanlara ve bizlere de sağlık, sıhhat, neşe ve huzur ver. Âmin.

6 Nisan 1981 - Ankara

Annem maşallah çok iyi, sanki hiç ameliyat geçirmemiş gibi, eskisinden daha sağlıklı. İnşallah bundan sonra sağlıklı, huzurlu, neşeli bir ömür sürer.

Dün Kaya Beylere gittik. Abdülkadir Bey gelmiş. Epey kalabalıktı, akşam saat 8'e kadar oturuldu, sohbet edildi. Böyle sohbetler ne iyi oluyor. İnsanın içi açılıyor. Bazı misafirliklerden döndüğümüzde, ortada hiçbir şey yokken, sanki dayak yemiş gibi yorgun olurum. Dün orada, epey münakaşalı da geçtiği halde, öyle yorgun ve bitik olmadım. Herhalde manevî havanın müspet olması, beni yormadı. Eğer menfî bir hava olsaydı, mu-

hakkak hasta olurdum. Şu insan vücudu ne kadar hassas bir makine, en ufak bir şey bile tesir ediyor, normal yaşayışını değiştiriyor. Onun için, insan huzurlu yaşayabilmek için, arkadaşlarını ve ahbablarını hep müspet, yapıcı insanlardan seçmesi lâzım. Yıkıcı, menfî olan kimseler, insanda huzur ve dolaşısıyla sıhhat bırakmıyor. Hayatta her şey seçime bağlı demişler, çok doğru. Buna göre, bir insanın bedbaht veya mes'ut, huzurlu olması kendi elinde.

7 Nisan 1981 - Ankara

Abdülkadir Geylânî Hazretleri, "İlâhî Armağan"ında:

"Uzletin tasavvufî mânâsı; kalbe yalnız Allah sevgisi koymak, ona sızacak yersiz bir şey olursa, hemen kaçmaktır." bu-yuruyor.

Ben uzleti, maddî olarak insanlardan uzaklaşmak olarak biliyordum, bu tasavvufî mânâsını bilmiyordum. Öyle ya, Allah'ın makamı kalbimiz olduğuna göre, kalbimize dönersek, hakiki uzlette oluruz. Yalnız Allah'la baş başa oluruz. Ama kalbimiz, Abdülkadir Geylânî Hazretlerinin dediği gibi, yalnız Allah sevgisi ile dolu olursa...

8 Nisan 1981 - Ankara

Dün gece Kaya Beylere gittik. Abdülkadir Bey bizleri çağırmış. Fakat kendisinin acele bir işi çıkmış, İstanbul'a gitmiş. Biz de ev sahipleri ile oturduk. Kaya Bey öleli yedi sene olmuş. Maşallah, hanımı Perihan Hanım ve iki oğlu ile bir kızı çok güzel yetiştirmişler. Perihan Hanım tam mânâsıyla dine inanmış ve o

yolda yürüyen bir insan. Allah feyzini arttırsın ve yardımcısı olsun. Kızı Kerime, çok güzel, pırıl pırıl, içi ve dışı güzel bir kız, Allah bahtından güldürsün. Oğulları da öyle. Allah'a şükürler olsun, bizi böyle bir aileyle tanıştırdı. İnsan böyle kimselerle olunca, huzur ve sükûn buluyor. Manevî neşeye kavuşuyor.

9 Nisan 1981 - Ankara

Dün gece Zerrin Beyin hanımı ve çocukları geldiler. Oğlunu nişanlamış, onu da getirdiler. İyi, cici bir kız, Allah mes'ut etsin. Güneş de doktor. Kayınvalidem ile uzun uzun sıhhati hakkında konuştular.

Sonra da şiirler okundu. Hoş bir vakit geçirildi.

Ama bana böyle geçirilen zamanlar hoş değil, boş gibi geliyor. Hep Allah'tan, tasavvuftan bahsedilsin istiyorum. O zaman vakit değerlendirilmiş oluyor.

Fakat Sabri de konuşmayı bu mecrada, herhalde kasıtlı olarak yürütmüştür. Çünkü insanlar arasında mânâ alışverişi yapılabilmesi için, arada bir sevginin doğması lâzım. Böylece hoş vakit geçirterek, arada bir sevginin, saygının doğmasını istiyor olmalı.

Hayat, yaşamak çok ince, nazik bir dantel gibi, onu itina ile örmek lâzım. Onun için çok dikkatli ve uyanık olmamız gerek.

21 Nisan 1981 - Ankara

Dün, adlî tatilde nöbetçi kalacaklar için kur'a çekildi. İlk olarak kur'ayı ben çektim ve nöbetçi oldum. Allah'tan hayırlısı,

her işte bir hayır vardır derler. Muhakkak bunda da bir hayır vardır. Bakalım Allah ne gösterecek.

İşlerim pek çok, harıl harıl çalışıyorum. Allah sağlık, sıhhat, huzur versin de, güzel güzel çalışalım.

Annem de Allah'a çok şükür, çok iyi. Allah bir daha ona da, hiç kimseye de böyle hastalık göstermesin. Allah herkese sağlık, neş'e, huzur versin. Âmin.

23 Nisan 1981 - Ankara

Bugün Çocuk Bayramı. Artık Daireler tatil değil, çok iyi oldu. Neydi o, bayram, bayram. Sanki bayramın mânâsını anlarmışız, bilirmişiz gibi. Bayram çok büyük çalışmanın, didinmenin sonunda elde edilen başarının, alınan yolun kutlanması. Hakiki olarak Allah yolunda olan, her gün o yolda ilerleyen, bir günü diğer gününe eşit olmayan kişi için, her gün bayram. Dinî Bayramları bile dejenere etmişiz. O bayramların mânâsını bilen, o bayrama hak kazanan kaç kişi var. Bizde bayram, işten kaçmak, eğlenmek için bir vesile. Allah bana da, herkese de dinî bayramları lâayık ile, haklı olarak kutlamayı nasip etsin. Âmin.

28 Nisan 1981 - Ankara

Dün gece, ikinci defa olarak "Seyisbaşı Konağı"na gittik. Çok ama, pek çok güzel bir eser. İbrahim Çopuroğlu ailesini de götürmüştük. Onlar da pek çok beğendiler. Eşi Türkan Hanım, "dolu bir eser" dedi. Hakikaten her bakımdan dopdolu. Adeta bazı yerlerde şiirleşmiş. Tomris Oğuzalp de anne rolünde çok muvaffak oluyor. Hangisi olmuyor ki, bütün sanatkârlar fevkâlâ-

de güzel oynuyorlar. Çıkarken Tomris'e rastladık, tebrik ettik, öpüştük. O da çok memnun oldu. Allah kısmet etse de, bir kere daha gitsek. Bu sene, Allah'a çok şükür yeniden tiyatro zevkini almaya başladım. Çünkü, geçen senelerde oynanan piyesler, hep dejenere piyesler idi. İnsan onları seyredince rahatsız oluyordu. Halbuki bu sene "Ben Kimim", "Kurban" ve "Seyisbaşı Konağı" gibi birbirinden güzel ve şahane piyesler seyrettik. Hepsi de dünya çapında dev eserler. Bizde de ne büyük değerler ve kabiliyetler var ama, onları gün yüzüne çıkarmayı beceremiyor, daha doğrusu istemiyoruz. Adeta dış kuvvetler, bizim filizlenip büyümemizi tökezlemek için, ne mümkünse yapıyorlar. Ama Allah büyük, onlar ne kadar mani olmak isteseler de, işte Allah o büyük eserleri böylece gün yüzüne çıkartıp, herkese seyrettiriyor.

Allah'a çok şükür, bu senemiz ne kadar güzel geçiyor. Geçen Pazar, Ertürk Beyler bizi Çankaya'ya çıkardılar. Arabayı oraya park ettik. Güneşin batışına kadar, o güzel manzarayı seyrettik ve biraz yürüyüş yaptık. Ne güzel, her taraf yemyeşil ve çiçekler açmış. İnsan seyretmeye doyamıyor. En büyük sanatkâr Allah, yine o şaheserlerini sergilemiş. İş, o güzellikleri görebilecek ve duyabilecek kıvamda olabilmekte.

4 Mayıs 1981 - Ankara

Cumartesi günü annemlere gittim. Bu sefer biraz halsiz gördüm. Herhalde ilkbahar halsizliği olacak. İnşallah çabuk atlatır. Gece Yeni Sahne'de "Bir Eski Usul Komediya" isimli bir piyes seyrettik. Birsen'ler de vardı. Çok hoşumuza gitti. İki kişi oynuyor; Nurşen Girginkoç ile Nuri Altınok. İkisi de çok muvaffak oluyorlar. Eser kuvvetli, güzel bir eser. Dünkü Pazar günü de Bü-

yük Tiyatro'da Molyer'in "Tortuf" isimli eserini seyrettik. O da çok güzel bir eser. Artistler de güzel oynuyorlar. Bu sene iyi oldu, epey güzel piyesler seyrettik. Darısı seneye, inşallah o zaman da güzel eserler seyrederiz.

Şimdi çalışmaya başlayacağım. Çünkü işlerim pek çok. Yemekten sonra iki dakikada şunları yazıverdim. İnşallah işlerimi yetiştiririm.

12 Mayıs 1981 - Ankara

Şimdi duruşmadan çıktım. Dosya okuyayım dedim ama olmadı. Herhalde kafam şişmiş, biraz başka şeylerle meşgul oluyum dedim. Aklıma defterime yazı yazmak geldi. Yazı yazmak beni çok dinlendiriyor. Fakat her zaman muntazam olarak, her gün yazamıyorum. Arada da yazsam ziyarı yok.

Yukarıda kafam şişti dedim ve bu tabiri yazarken aklım kafama takıldı. Ne tuhaf, şimdi de "kafama takıldı" tabiri ortaya çıktı. Maddî olarak kafanın şişmesine imkân yok. Ancak Allah korusun, bir yere çarpmak suretiyle kafa şişer. Acaba zihnin çok çalışması sonucu, beyindeki hücrelerde de bir şişme oluyor mu? Kimbilir, belki de oluyordur. O zaman, maddî olarak da kafa şişiyor demektir. Halk dilinde, kafa ile akıl, aynı mânâda kullanılıyor. "Aklım takıldı", "kafam takıldı" aynı mânâları ifade ediyor. Şu akıl ne muazzam bir şey. Birtakım düşünceler silsilesi, insanın aklının derecesini gösteriyor. Düşüncelerin silsilesi ise, bilgi ve görgü birikimi neticesinde ortaya çıkıyor. Çok bilgisi ve görgüsü olan kimseler, akıllarını geliştirmek imkânına sahip oluyorlar. Yani hayat, maddî ve manevî bir çalışma üzerine kurulmuş. Bu çalışma bittiği zaman da hayat bitiyor.

22 Mayıs 1981 - Ankara

14 Mayıs 1981 tarihinden itibaren, ben Danıştay Savcısıyım. O günkü Resmî Gazetede yayınlanan "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" kararı ile Danıştay'daki meslek mensuplarının unvanları değiştirildi. Kanunsözcüleri "Danıştay Savcısı" oldu. Başyardımcı ve yardımcıları da "Danıştay Tetkik Hâkimi". Bizlerin sicil dosyaları da Adalet Bakanlığına devredildi. Danıştay, Yargıtay ve Uyuşmazlık Mahkemesi üyelerini de bu kurul seçecek ve bizlerin tayin, terfi gibi işlerimizi de bu kurul yapacak. Yani bu suretle, Danıştay'ın bağımsızlığı kısıtlanmış oluyor. Allah'tan hayırlısı.

1 Haziran 1981 - Ankara

27 Mayıs 1981 Çarşamba günü, saat 3'te, kayınvalidemi kaybettik. Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın.

Bir akşam evvel, tiyatroya gitmiştik. Biraz kalbinde sıkışıklık vardı, zor nefes aldığından bahsediyordu. Esasen bu sene, epey düşkün, hasta bir hali vardı. Öğleyin saat birde telefon ettim, nasılsın dedim, yine aynı durumda olduğunu söyledi. Saat iki buçukta Sabri'ye telefon etmiş, çok fenayım, birinizden biriniz hemen gelin demiş. Hemen eve geldik, baktık nefes almakta çok zorluk çekiyor. Hemen bir doktor çağırdık. Bizimle helâlleşti. Biz, anne dur bakalım, niye böyle söylüyorsun, daha çok yaşayacaksın dediğimizde, yok bu sefer gidiciyim, can göğsümün şurasında, şimdi çıkacak dedi. Doktor geldi, iğne istedi, araba ile hemen koşup getirildi, ama iğne yapılırken ruhunu teslim etti. Benim göğsüme dayalı vaziyette, Sabri ve ben, kolonya ile kollarını ve başını ovarken gitti. Doktor sun'î teneffüs yaptırdı, ama

fayda etmedi. Yüzünden öptüm. Sanki uyuyormuş gibi, bir nur parçası. O geceyi evde geçirdi. Zaten hep öyle isterdi. Bütün işleri nasıl rast gitti, her işi kolayca halledildi. Eksik olmasınlar, Cemal Paşalar, Cebeci Mezarlığından yer buldular. Şimdi orada yatıyor.

Allah Ayten Hanımdan razı olsun, bizi o gece yalnız bırakmadı. Onunla beraber annemi soyduk, yere yatırdık, yüzünü kibleye döndürdük, üstünü örttük. Gelen dostlardan arzu edenler de gelip yüzüne baktılar. Sanki uyuyormuş gibi, pek güzeldi. Ben hiç ölü görmemiştim. Annemin ölümü, bana ölümün korkulacak bir şey olmadığını gösterdi. Ama herkes böyle olmazmış. Demek annem, çok mübarek bir insanmış. Üç aylarda böyle kolayca ölmek ve Perşembeyi Cumaya bağlayan gece toprağa girmek, herkese nasip olmaz. Üçüncü günü de Miraç Kandili idi. Mayısın 11'inde Kâmile Hanımın gününe gitmiş, orada Kâmile Hanıma ben artık gidiciyim, bana ölünce pişi yap, Râna yapmasını bilmiyor demiş. Eksik olmasın, kandil günü geldi, pişi yaptı. Bütün komşulara Seval dağıttı ve gelenlere ikram ettik. Kâmile Hanım, ne kadar kolay oldu, ben hiç bu kadar rahat pişi yapmadım dedi.

Eksik olmasınlar, evimiz gelenlerle doldu taştı. Toprağa girdiği gece, hatim indirildi. O kadar kalabalıktı ki, salon tıka basa dolu olduğu gibi, odalar da dolu idi. Eksik olmasın, Ayten Hanım helvasını yaptı, ne kadar güzel olmuş. Allah kabul etsin. Hikmet Hanımlarla Ayten Hanım ve Birsen çok yoruldu. Yurdanur da öyle. Allah hepsinden razı olsun. Kübra da eksik olmasın çok yoruldu. Allah ondan da razı olsun. Hepsinin ne muradı varsa versin. Ya gelen yemekler, nereye koyacağımızı şaşırdık. Tencere tencere, tabak tabak çorbalar, etli pilâvlar, etli

dolmalar, zeytinyağlı fasulyeler, tavuklar, pilâvlar, tatlılar, börekler, çörekler, yoğurtlar. Allah kabul etsin. Neyse, hemen hemen hepsi insan kursağına gitti, inşallah kalanları da bitiririz.

Hele Kandil gecesi, Ayten Hanımla Hikmet Hanımın gelip yemeğe kalmaları, bizi nasıl sevindirdi.

Dün gece de Ziya Bey geldi. Allah razı olsun.

Halıları topladık, herkes eve ayakkabı ile girdi. Şimdi inşallah evi kolayca temizlerim de, yine eski durumumuza döneriz.

Anneciğim, nur içinde yat, makamın cennet olsun. İnşallah biz de gelince, orada yine buluşuruz.

(Cebeci Asrî Mezarlık 4. Kapı - 560 Ada, 19 Parsel)

11 Haziran 1981 - Ankara

Epeydir defterime yazı yazamadım. Allah eksik etmesin gelenlerin çokluğu ve işin bolluğundan, yazı yazmaya bir türlü vakit olmuyor. Daha dün akşama kadar hiç boş kalmadık.

Bugün anneciğim toprağa gireli 15 gün oldu. 7'nci günü yine eksik olmasınlar, Ayten Hanımla, Hikmet Hanımlar geldiler. Ayten Hanım, akşam ezanı vakti helvasını yaptı. Eksik olmasın Yüksel dağıttı. O gece de Ayten Hanımlarla hep beraber yemek yedik. Gece de Allah razı olsun, Ziya Bey baldızını ve kocasını almış, bize geldiler. Nevin'ler ve Didem'lerle, Sevim Hanım ve Yüksel de vardı. Gece geç vakte kadar, Ziya Bey çok güzel sohbet etti, bizler de dinledik. Allah razı olsun, ne güzel konuşuyor. İnsanın içi açılıyor. Çok büyük bir zat. Böyle büyük zatlarla bizi tanıştırdığı için, Allah'a şükürler olsun.

Her gün akşamüstü bir hafız geliyor. Annemin odasında Kur'an okuyor. İnşallah 40'ına kadar hatim tamamlanacak. Geçen akşam hafız Kur'an okurken, bir ara içim geçmiş. Yine Kur'an'ı dinlediğim aynı sandalyede oturuyorum. Elimde bir şerbet bardağı var. Annem divan tarafından uzanıp, elimdeki bardağı aldı. Birden uyandım. Demek anneciğimin Kur'an okutmamız hoşuna gitmiş. Allah kabul etsin. Sanki hiç ölmemiş, hep beraberiz gibi. Nur içinde yatsın.

22 Haziran 1981 - Ankara

Cuma günü, yeni ayın 19'unda, emekli dilekçemi verdim. Allah'tan hayırlısı, inşallah emeklilik günlerimi çok güzel değerlendiririm. Allah'tan, bana bir sahabî ahlâkı vermesini ve onlar gibi yaşamayı nasip etmesini niyaz ediyorum. Büyük Allah'ım, her şeye kâdir olan Allah'ım, inşallah bu dualarımı kabul eder de, ben de ölmeden evvel Allah'ıma kavuşurum.

Bakalım benim emekli işim ne zaman tekemmül edip, imzalanacak. İmzalandığı tarihten itibaren emekli olunuyormuş. Allah'tan hayırlısı. Şimdi elimdeki işlerden mümkün olduğu kadar okumaya çalışıyorum. İnşallah epeyce okuyabilirim.

2 Eylül 1981 - İstanbul

Bu yazıyı şimdi, İstanbul'da, pembe odada yazıyorum. Bundan sekiz-on gün kadar önce, yine bu odada idim, gözüme gökyüzünde bir karartı ilişti. Bir de baktım, yüzlerce leylek, döne döne gökyüzüne doğru yükseliyorlar. Adeta bir siklon gibi. Orta-

sı boş, kenarlarda leylekler, rüzgârın havalandırdığı yapraklar gibi gökyüzüne doğru yükseliyorlar. Biraz sonra ahenkli bir şekilde, sanki bir idare eden öncüleri var gibi, ağır ağır Bostancı tarafına doğru biraz uçtular ve orada yine siklon şeklinde dönmeye başlayarak, göğe doğru yükseldiler. Bu hareketleri defalarca tekrar ederek, Bostancı istikametinde uçup gittiler.

Bu hadise beni çok heyecanlandırdı; adeta nefesim kesilerek gözden kayboluncaya kadar onları izledim.

Aklıma, Mevlevîlerin sema yapması geldi. Acaba onlar da sema sırasında, varlıklarından soyunarak, gökyüzüne doğru yükseliyorlar mı? Bilmem ki, hiç sema ayini görmedim. Yalnız bir defa, Konya'daki Mevlânâ Müzesini geziyorduk, adeta hiç kimse yoktu, Sabri ile ben yalnız gibi idik, o esnada ortada ufak tefek bir adamcağız belirdi ve müzede daimi olarak çalan neye uyararak semaya başladı. İşte onu da, o zaman nefesim kesilerek seyrettim. Bana adeta adamcağızın ayakları yerden kesilecek, göğe doğru yükselip gidecek gibi geldi.

İşte şimdi, leyleklerin anlattığım hareketleri bende bu çağrışımı yaptı. Bana adeta leylekler de ibaret ediyorlar, İstanbul'a allahâısmarladık diyorlar gibi geldi. Kuşlar bile ne güzel ibadet ediyorlar, Allah'ın verdiği nimetlere, burada geçirdikleri günlere karşı şükran hislerini bu şekilde ifade ediyorlar.

Bugünkü insanlara en oldu? Allah onları bolluk içinde yüzdürdüğü, en güzel, en iyi şeyleri verdiği halde, Allah'a şükran borcunu ödemek için, başlarını secdeye koymak akıllarına gelmediği gibi, sadaka vererek, etraflarındaki yardıma muhtaç kimseleri gözeterek, şükran borçlarını ödemek de akıllarına gelmiyor.

3 Eylül 1981 - İstanbul

İşte yine pembe odadayım
 Gökyüzü ile deniz el ele vermişler
 Karşımda bir sergi düzenlemişler
 Bir tarafta Adalar
 Öbür tarafta Dalyan
 Ortada dalgalar birbiriyle oynayan
 Ya gökyüzündeki bulutların ihtişamı
 Bir ince his ile kuşatıyorlar akşamı
 Yine ışıklar yanıyor birer birer
 Bir tarafta Suadiye, öbür tarafta Fener
 Göğe yükselen mağrur
 Ya da sade binalar
 Doldurmuş her tarafı,
 Göztepe'deki döner dolabın
 Bir dost gülüşü gibi
 Işık içinde her yanı
 Benim güzel İstanbul'um
 Ve güzel evim
 Ben her zaman sizinleyim.

14 Eylül 1981 - Ankara

İnsanların yaptıkları hatalar karşısında üç çeşit tavır takındıklarını gördüm:

1) Bir kısım insanlar, hata yaptıklarını anlayınca, tamamen nefsanî bir tavır takınıyorlar; oh olsun, iyi ki yapmışım, bir daha

yapacağım, haddini bilsin gibi sözler söylüyorlar. Bu zekâ yaşı seviyesi 7-8 yaşında kalmış, zavallı insanların tavrıdır.

2) Bazı insanlar da, birincilere tamamen farklı, yüzde yüz farklı bir tavır takınıyorlar.

Bunlar üzüntülerinden kendilerini yer bitirirler, bir türlü kendilerini affedemezler, mütemadiyen tekrarladıkları söz, ben bu hareketi neden yaptım, ben bu hareketi yapacak insan mıydım gibi sözlerdir. İstirapları yıllarca hatta ömür boyu süren kimseler vardır.

3) Bu gruba girenler, önce medenî bir insan gibi, bahaneler uydurmaksızın, hatalarını kabul ederler. Evet derler, bu hareketim yanlış, yapmamam lâzımdı, ama oldu bir kere, bundan sonra gözümü dört açayım, Allah'ın izni ile, aynı hatayı bir daha tekrarlamayayım.

Allah cümlemize böyle davranmayı, son nefesimizi vermeden, hatalarımızı düzeltmeyi nasip eder inşallah. Âmin.

16 Eylül 1981 - Ankara

Babamı 16 Eylül 1972'de kaybettik. Bugün dokuz sene bitti. Allah gani gani rahmet eylesin, nur içinde yatsın. Allah'ım babamı af eyle, ona iman nasip eyle, azaptan kurtar, cennet hayatı nasip eyle. Âmin.

İşte bir yalancı dünyada, didinip duruyoruz. Dünya için çalışmanın ne kadar boş olduğunu bilseler, insanlar kendilerini dünya için bu kadar harap ederler mi? İş, Allah için çalışmak, Allah yolunda olmak. Ama bugün bunu, kaç kişi biliyor ve uyguluyor. Lâf olarak bilmek de bir fayda vermez. İş, o yolda ilerleye-

bilmekte. Allah'ım, beni senin yolundan ayırma ve senin yolunda ilerlememi nasip et. Âmin.

Bu adlî tatili, yine İstanbul'da, kendi evimizde geçirdik. Sevgili anneciğimin boşluğu bir türlü doldurulamıyor. Ahirete intikâl edeli, 3,5 ayı geçti. Şimdi şuradan çıkıverecek, konuşacakmış gibi geliyor. Öldüğüne bir türlü inanamıyorum. Benim bu hissim doğru tabii, inanan insanlar ölmez. Biz onları göremeyiz ama, onlar bizi görürler. Allah'ım, bizlere de son nefesimizi imanla vermeyi ve daha bu dünyada, ölmeden evvel sana kavuşmayı, daima diri kullarından olmayı nasip eyle. Âmin.

Bu sene İstanbul'da, Allah'a çok şükür, Allah'ın böyle sevgili kullarından pek çoğu ile tanışmamız nasip oldu. Allah Ayten Hanımdan razı olsun, hep onun vasıtası ile tanıdık. Bizi Beykoz'da Yuşa Hazretlerinin türbedarı Mustafa Ceylan Baba'ya götürdü. Allah'a çok şükür, elini öptük, duasını aldık. Kendisini pek, ama pek çok sevdik. Çok büyük bir zat, hâşâ, adeta peygamber gibi.

Bir de Yunus Hoca, Mustafa Efendi ve kendi hocası İsmet Efendinin kayınpederi ile tanıştırdı. Üçü de ayrı ayrı birer nur parçası. Ya Yunus Hoca, insan hiç unutamıyor. Gözlerinin içi gülüyor. Daima bir neşe hali yaşıyor. Bizim Ankara'daki Ayten Hanımımız gibi. Allah'ım, bu sevgili kullarının neşelerini arttır ve bizi de onlar gibi eyle. Âmin.

Yunus Hoca ne kadar güzel konuşuyor. Hep ayet ve hadisle söyleyeceklerini açıklıyor. Hele bir arada coşup da Allah Allah demesi var, o kadar güzel ki.

Sabri'nin dizi dolayısıyla, bir de Hüseyin Efendi ile tanıştırdı. O da Allah'ın velisi, bir sevgili kulu. Çok mütevazı ve konuşkan, kendisini pek sevdik. Sabri'nin dizine okudu. "Yılcık olmuş,

yalnız bu iki kısımdır, benim okumam iyi gelmezse, sizi Makbule Hanıma gönderirim” dedi. Makbule Hanımla da tanıştık. Maşallah o da pırıl pırıl bir müslüman hanım, muhakkak onun da derecesi çok yüksek.

Bir de Saniye Hanım bizi iftara çağırdı. Orada Saniye Hanımın efendisi Lütfü Şuşut Beyin halifesi Ragıp Var Beyi gördük. Maşallah o zat da çok ileri. Allah hepsinin feyizlerini arttırsın. Bizi de böyle sevgili kullarının arasından ayırmasın. Âmin.

Emeklilik hayatı pek güzel. Öbür defterime yazmıştım, Haziran 19’da emekli dilekçemi verdim, ayın 25’inde ayrıldım. 1 Temmuzda da maaşımı ve ikramiyemi aldım. Allah Sabri’den razı olsun, hepsini en kısa zamanda neticelendirdi, ama çok yoruldu. Allah da onun ne muradı varsı versin. Âmin.

6 Eylül günü, Ankara’ya döndük. Dönerken Bolu Dağında, Varan tesislerinde yemek yedik. Ben tas kebabı, pilâv ve sütlâç yedim, Sabri et yemedi. Herhalde et bayat mı idi, yoksa mikrop lu mu idi bilmem, Ankara’ya geldikten sonra, ben bir hastalandım, ateşim 39,5’a yükseldi. Mide ağrısı ve bağırsaklar beni perişan etti, günde altı-yedi defa ishal gidiyordu. Hemen hemen bir hafta sürdü. Şimdi çok şükür iyiyim. Yalnız beni bir hayli sarstı, iki kilo vermişim. Fakat o hastalığım sırasında öyle güzel rüyalar gördüm ki, bana hastalığımı filân unutturdu. Allah’ım böyle güzel rüyalarını, daima görmemi nasip eyle, senin yolunda ilerlemem için bana yardım et. Âmin.

19 Eylül 1981 - Ankara

Bugün resim çalışmalarına başladım. Sabri bana resim defteri ve resim kalemi almış. İlk el üzerinde çalışmamı söyledi,

elimin üç değişik pozda resmini çizdim. Bana göre pek fena olmadı. Bakalım Sabri beğenecek mi? Resim çalışması ne kadar zevkli bir şey, insan çalışırken kendini unutuyor. Dikkat bir noktada toplandığı, insan konsantre olduğu için, ruh da dinleniyor. Allah nasip etse de resimde ilerleyebilsem, güzel güzel tablolar yapsam. Allah'tan hayırlısı.

Günlerim, ev işi, ibadet, yazı yazmak ve resim yapmakla geçiyor. Zaman az bile geliyor. Günler daha uzasın, daha çok okuyayım, ibadet edeyim, çalışayım istiyorum. Şimdi Abdülkadir Geylâni Hazretlerinin menkıbelerini anlatan bir kitap okuyorum. Pek güzel, beni ruhen öyle dinlendiriyor ki, adeta kuş gibi hafif oluyorum. O koca Sultanın hayatı da, adeta baştan başa bir masal, Allah'ım ne kadar büyük bir zat. İnşallah Allah şefaatine nail eyler. Âmin. Onun yolunda ilerleyenler de hep büyük ve sağlam insanlar oluyorlar. Maşallah, İstanbul'daki Ayten Hanım da öyle, pırıl pırıl, içi Allah sevgisi ve aşk dolu. Allah daha çok ilerlemesini nasip etsin. Âmin. Kendisini de pek özledim. Hep gözümün önünde, tatlı tatlı bir anlatması var ki, pek güzel. Neyi güzel değil ki; kendi de, huyu da güzel, pek güzel de yemek yapıyor. Bizi iftara çağırmıştı. Yediğimiz yemeklerin tadı hâlâ damağımda. Hepsi pek güzel olmuştu. İnşallah yine en kısa zamanda görüşürüz.

22 Eylül 1981 - Ankara

Ankara'da şimdi, sabahları saat 9'dan 11'e, akşamları da 7'den 8'e kadar elektrikler sönüyor. Resim çalışmalarım ilk başladığım gün, Sabri elektrikler sönükken geldi. Ona, çizdiğim desenleri göstermek istedim, çok heyecanlı idim, beğenip beğenmeyeceğini merak ediyordum. Ben, kibrit yakıp göstermek

istedim. Sabri, ben seçebiliyorum dedi ise de, ben onun sözünü dinlemeyip yaktım. Fakat kibrit yanıp da sonuna gelince, koyacak yer bulamadım. Kibrit kutusunun üstüne koyayım dedimse de, yanar halde, kıpkırmızı olan kibrit ucu oradan kucağıma, oradan da benim silkelemem sonucu yere düştü. Neyse, hemen ayağımla basıp söndürdüm. Fakat Sabri sinirlendi. *“Ben sana yakma dedimse, mutlaka bir şey düşünerek söylemişimdir. Ben bunların olacağını tahmin ederek sana yakma dedim, çünkü yaktığın kibriti koyacak bir tabla almadan, kibrit kutusunu almış gelmişsin, yalnız o ânı düşünüyorsun, hiç ilerisini düşünemiyorsun. Şu bir hareketin sonunda, yangın da çıkabilirdi, onun için bir daha benim sözümü dinle”* dedi. Çok doğru söylüyor. Ben heyecanlandığım zaman, ilerisini düşünemiyorum. İnsan her şeyi bütün cepheleri ile düşünebilmeli, onun için de daima soğukkanlı, heyecansız olmak lâzım. Öyle ya, meselâ o anda orada, elbisenin lekesini sildiğim bir gazlı pamuk veya bez parçası bulunur, yanan kibrit onun üzerine düşünce, birden alev alabilirdi. İnsan paniğe kapılır, onu hemen söndüremezse, al sana bir yangın.

Bu bana bir ders olsun, bir daha hiçbir şeyi, etraflı bir şekilde düşünüp, bütün şartlarını yerine getirmeden, acele yapmayayım. Şu durum, benim daha bu anda, iyi bir satranç oyuncusu olamayacağımı gösteriyor. Öyle ya, satranç oyuncuları, 8-9 el sonrasını dahi hesaplayarak, ona göre oyun oynarlarmış. Hayatta muvaffak olabilmek için, hayat yolunda hiç olmazsa bir satranç oyuncusu gibi düşünerek yürümek lâzım.

Sonunda her şey düşünceye bağlanıyor. Düşünce çok mühim. İş, sağlam bir şekilde düşünebilmekte. İnsan düşünce-sini sağlam temeller üzerine oturtur ve düzgün bir şekilde dü-

şünmeye devam ederse, maddî ve manevî, hayatta muhakkak ilerliyor. Kur'an'da da buna işaret ediliyor. Daima düşünmemiz emrediliyor. Düşünen insana, Allah da yardım ediyor.

23 Eylül 1981 - Ankara

Sabri, öğleden sonra telefon etti. İş Bankası Başkent Şubesine emekli çeklerin gelmiş, git al dedi. Ben de gittim aldım. Ekim/1981 ve Ocak/1982 çeklerini verdiler. Allah güle güle harcamayı nasip etsin. Üç ayda 90.417 lira alıyorum. Allah bereketini versin, o zaman artar bile. İş, o iltifata nail olabilmekte.

Banka pek güzel, insan kapıya yaklaşınca, kapı kendiliğinden açılıyor. Öyle bir kapıdan girmek de pek hoş oluyor. Hava da pek güzeldi; giderken Paris Caddesinden gittim. Dönüşte Ruşen'lerin oradan geldim. Sabri de yanımda olsa idi, bu güzel havada beraber yürüseydik, ne iyi olurdu diye düşündüm. İnşallah Sabri emekli olunca, bol bol yürüyüş yaparız. Allah'tan hayırlısı. İnşallah onun da emekli olmasına az kaldı. Bugünkü şartlarda bir değişiklik olmazsa, önümüzdeki adlî tatilde 25 yıl doluyor. Bakalım Allah, emekli olunca nerede oturmayı nasip edecek. Hakkımızda neresi hayırlı ise, orada oturalım. Güzel Allah'ım, büyük Allah'ım sen bize yardım et, sen bizi koru.

24 Eylül 1981 - Ankara

Günler ne kadar kısa, kısa demeyim, bu ifadeden, sanki günler kısa, geceler uzunmuş gibi bir mânâ çıkıyor. Benim kastım, bana zamanın az gelişi, işlerimi istediğim gibi bir güne sığdıramamam. Meselâ, bugün şu şu işleri yapayım diyorum, fakat bir türlü tasarladığım işlerin hepsini yapamıyorum. Hepsini yetiş-

tireyim dersem, bir koşuşturmadır gidiyor. O zaman da, yaptığım işten bir zevk alamıyorum. Halbuki insan, yaptığı bir işi huzur içinde, ibadet yapıyormuş gibi yapmalı, ondan zevk almalı. İşte insan, o vakit, her zaman neşe içinde oluyor.

Ben de şimdi karar verdim, işleri yetiştirmek için koşuşturmayacağım. Ne kadar yetişirse, o kadar olsun. Mühim olan, ruh huzuru ve manevî bir neşe içinde bulunmak. Bu dünya işlerine fazla yüz vermek doğru değil. O zaman insan, bu dünyanın dışlileri arasına kendini kaptırıp, ha babam dünya işleri arasında dönüp duruyor. Halbuki biz insanlar bu dünyaya Allah'ı bulmak için gelmişiz. Bunun yolu da, mânen kendimizi eğitmek ve yüceltmek. Onun için de, bol bol okuyup, ibadet edip, tefekkür etmemiz lâzım. Ben, bu şekilde hareket edersem mutlu oluyorum. Allah'ım beni bu yoldan ayırma ve ölmeden evvel sana kavuşmayı bana da nasip eyle. Âmin.

26 Eylül 1981 - Ankara

Evvelsi akşam, Ruşen'ler, Güler'ler ve Türkân'lar geldiler. Ruşen'ler sözlü idiler ama, Güler'ler ansızın geldiler. Türkân'ların geleceği de şüpheli idi. Güzel bir gece geçirdik. Eksik olmasın, Türkân bana emeklilik hatırası olarak, beyaz saplı oniki bıçak getirdi. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin. Cengiz Bey de bir saksı içinde güllerden bir buket yaptırmış, o da çok güzel. İnsanın böyle arkadaşları tarafından hatırlanması ne güzel bir şey. İnsan çok mes'ut ve mutlu oluyor. İslâmiyet'te de her fırsatta birbirinize hediye veriniz deniliyor. Biz elimizden geldiği kadar, bu âdeti yaşatmaya çalışıyoruz ama, şimdiki insanlar buna ehemmiyet vermiyorlar. Halbuki saadet, mutluluk insanın elindekileri dostları ile paylaşması halinde meydana gelen bir

şey. İnsanlar bir bunun tadını alsalar, o zaman bu dünya bir cennet olur. Böyle, insanın etrafına hediyeler dağıtması, aynı zamanda bir sevginin de ifadesi. Hayatta dağıttıkça bitmeyen, bilâkis artan bir şey varmış, o da sevgi.

29 Eylül 1981 - Ankara

Pazar günü, Gülhane Hastahanesine gittik. Cemal Paşa (Cemal Tural) safrakesesinden ameliyat olmuş. Taş almışlar. Allah şifa versin. İnşallah en kısa zamanda iyileşir, hiçbir şeyi kalmaz.

Bu benim Gülhane Hastahanesine ilk gidişim. Hastahane çok güzel olmuş, adeta bir site. Hele havası pek güzel. Bahçede ufak bir gazino yapmışlar, biraz orada ofurduk. Çok hoşuma gitti, pikniğe gitmiş gibi oldum. Ufuk ve manzara çok güzeldi.

Ama her şey sağlık ve sıhhatle güzel, bir de orada yatanlara sormalı, acaba bu güzelliklerin hiçbirini görebiliyorlar mı?

Allah bütün hastalara acil şifalar versin. Âmin.

30 Eylül 1981 - Ankara

Resim yapmak ne kadar güzel. Resim yaparken, kendimi çizgilere öyle bir kaptırıyorum ki, hiçbir şey düşünmüyorum. O anda, adeta kendimi bile unutuyorum. Benim için var olan, yalnız önümdeki çizgiler ve elimi tam olarak kâğıda çizebilmek tek çabam; çizgiler arasındaki oranı bulabilmek için, defalarca çizip siliyorum. Ama neticede, biraz elime benzeyen bir desen ortaya çıkarsa, pek seviniyorum. Herhalde kafa bakımından en iyi dinlenme aracı, resim yapmak. İnsan resmi bitirince, adeta dünyaya yeniden gelmiş gibi, zinde ve huzur içinde oluyor.

Okumak, resim yapmak, yazı yazmak benim başlıca uğraşlarım. Bunları yapamadığım gün, kendimde bir eksiklik hissediyorum ve huzursuz oluyorum. Eğer o gün, resim yapmış, yazı yazmış ve kitap okumuşsam, benden daha mes'ut kimse yok.

Acaba bunların ruhumun inkişafında faydaları var mı? Okuduğum kitaplar, ruhumu dinlendiren ve ona yol gösteren kitaplar olduğu için, okumanın muhakkak faydası var. Resim yapmanın da dolayısıyla faydası olması lâzım. Çünkü, insanın okuduklarından faydalanabilmesi için, huzur içinde olması lâzım. Resim, insanı ruhen ve kafa bakamından dinlendirdiği ve huzur verdiği için, insan okuduklarını daha rahat anlıyor ve ondan istifade edebiliyor. Allah Sabri'den razı olsun, benim emeklilik hayatımı da öyle güzel ayarladı ki, inşallah bundan sonra mânâ yolunda hızla yol alırım. Allah'tan hayırlısı.

2 Ekim 1981 - Ankara

Ne yazacağımı bilemiyorum. Aklıma hiçbir şey gelmiyor. Sanki ben hiç yazmamışım, hiç okumamışım. Hiçbir şey bilmeyen, bomboş bir insan gibiyim. Bomboş bir insan gibiyim dedim. Keşke bomboş bir insan olsam. İnsan içindeki ıvırı zıvırı, kötü düşünceleri, hisleri boşaltıp, içini bomboş ve tertemiz yapmadıkça, oraya Allah sevgisi giremiyor. Benim de en büyük çabam, içimi, kalbimi tertemiz yapmak. Bunun için çalışıyorum, ama bilmem ki muvaffak olabilecek miyim. Bir bahçeye çiçek ekmek, bahçeyi tanzim etmek için, oradaki zararlı otları, taşı, toprağı iyice temizlemek lâzım. Bunları yaparken bile, insan ne kadar yorulur, gayret sarf eder. Kalbin temizlenmesinin yanında, bunlar bir hiç. O kadar dikkatli olmak, her şeyde kılı kırk yarmak lâzım. En ufak bir ihmal, yanlış bir hareket, o zamana kadar ya-

pılanları da alıp götürebiliyor. Allah'tan hayırlısı. İş, insanın tam olarak Allah'a inanabilmesinde. İnsan bir defa tam olarak Allah'a inandı mı, ondan sonra her iş kolay oluyor. Allah, bana bir adım gelene, ben on adım gelirim diyor. İş, o adımı tam bir inanç içinde atabilmekte. Allah'ım beni senin yolundan ayırma ve yolunda ilerlememi nasip et. Âmin.

5 Ekim 1981 - Ankara

"Marifet" in mânâsını, tam olarak bilemiyordum, fakat bir türlü Sabri'ye sormaya da cesaret edemiyordum. Kendi kendime çok sual sormamaya karar vermişim.

Şimdi Ahmet El Rüfaî Hazretlerinin "Onların Âlemi" adlı kitabını okuyordum. Orada 7. hadisi şerifte, Allah'ın, insanların çok sual sormalarına razı olmadığı bildiriliyor. Onu okuyunca, çok güzel, demek ki Allah yolunda bir karar vermişim dedim. Ben bu kararı vereli seneler oluyor. O zaman, bu hadisi bilmiyordum. Bir yazımda da anlattığım gibi, hadiselerin cereyan tarzı, bana bu kararı verdirmişti. Çünkü, bir şeyi merak eder, Sabri'ye sorsam, bir türlü cevabını söylemiyordu. Fakat ona sormaz, yalnız dikkatli olursam, merak ettiğim şeyin cevabını en kısa bir zamanda, Sabri kendiliğinden açıklıyor veya herhangi bir şekilde öğreniyordum.

İşte şimdi de öyle oldu. Yukarıda bahsettiğim kitabı okurken, anılan hadisin açıklamaları sırasında, Ahmet El Rüfaî Hazretleri "Allah'ın birtakım kulları vardır. Onları marifet için, yani kendini bilsinler diye seçmiştir." demiyor mu. Nasıl sevindim, tarif edemem. Şimdi Marifet'in Allah'ı bilmek olduğunu öğrenmiş oldum.

Allah'ım sen ne kadar büyüksün ve ne güzel yol göstericisin, beni yolundan ayırma Allah'ım. Âmin.

16 Ekim 1981 - Ankara

Dün gece misafirlikten döndüğümüzde, sular kesikti. Sabah-leyin kalktığımızda da yine akmiyordu. Sabri kapıcıya sormuş, hidrofor bozuldu demiş. Aman Allah'ım, susuzluk ne kadar zor. Adeta insanın eli ayağı bağlanıyor. Sabri, "Şimdi insanlar, gürül gürül akan su için Allah'a şükretmeyi unuttular. Allah da şükür hatırlatmak, suyun kıymetini bildirmek için, böyle ara sıra suları kesiyor" dedi, sonra da "Aman Râna, suları dikkatli kullanalım, bir damlasını bile ziyan etmeyelim, eğer musluğu sıkıştıramazsan, altına temiz bir kap koy, onda toplanan suyu sonra kullanırsın, insan böylece tasarrufa alışır. İleride bir sıkıntı ile karşılaşırsa, ona fazla tesir etmez" dedi ve "Bak hiç dikkat ettin mi, tasarruf kelimesinin iki mânâsı var, biri elindekini dikkatli harcamak, har vurup harman savurmamak; biri de bir şeyi hükmü altına almak, meselâ tasarruf sahibi velî gibi" dedi.

Demek ki insan, elindekini tutabilirse, onun üstüne gelenler de ilâve edilmek suretiyle maddî bakımdan varlıklı, zengin bir kimse olduğu gibi, bu bilgi ve mânâ âleminde de böyle oluyor. Bilgisini arttıran kişi, bilgin ve mânâsını zenginleştiren kişi, velî oluyor ve bunun temeli de tasarrufa dayanıyor.

17 Ekim 1981 - Ankara

Ahmet El Rüfaî Hazretlerinin "Onların Âlemi" adlı kitabında "Marifet" in tarifine rastladığımı yazmıştım.

Şimdi de Abdülkadir Geylânî Hazretlerinin "İlâhi Armağan" "Feth'ul Rabbani" isimli kitabını okurken şöyle bir paragrafa rastladım:

“Hak’ka karşı marifet sahibi olmaya gayret ediniz. Marifet, Hak’la gizlilik âlemine geçmek sayılır; ayrıca onun kaderi, kudreti ve ilim âlemine ermek demektir. Daha açık tabirle, onun fiil tecellisi ve hükmü altında yokluğa geçmek sayılır.” buyuruyorlar.

Demek ki ölmeden evvel ölen kimselerin durumu ve onların bilgisi, marifet oluyor.

Allah’ım, bu yolda yürümek ne kadar güzel, insan kuş gibi hafif ve huzur içinde oluyor. Beni de marifet sahibi kullarından eyle. Âmin.

19 Ekim 1981 - Ankara

Bugün “Maya” mecmuasında Mehmet Kaplan’ın “Karışıklık ve Düzen” başlığını taşıyan yazısını okudum.

“Düzensizlik olan her yerde ve her şeyde rahatsız edici bir taraf vardır ve düzensizlik hemen daima çirkindir.” dedikten sonra, düzensiz olan şeylerin düzene konulmasıyla, güzel musikî parçalarının, resimlerin ve mimarî eserlerin meydana geldiğini açıklayarak, atalarımızın da kuvvetli bir düzen duygusuna sahip olduklarını vurguluyor ve onların meydana getirdikleri mimarî eserlerini, onların iç ve dış tezyinatını, halı, kilim gibi güzel eşyalarını ve şiirlerini misâl olarak gösteriyor.

Ayrıca, topluma hâkim olmak için, ona düzen vermenin şart olduğunu, devlet demenin düzen demek olduğunu da belirtiyor.

Ne kadar güzel yazmış. Allah razı olsun. İnşallah bundan sonra, hep güzel yazılarını okuruz.

Osmanlılar, en büyük düzen tarzı olan Müslümanlığı kabul ettikleri ve onu tam olarak uyguladıkları için, dünyanın en büyük

İmparatorluğunu kurmuşlardı. Bunu çekemeyen dış kuvvetler, yavaş yavaş bu muhteşem düzeni bozdular. Bunun neticesi olarak meydana gelen düzensizlik de, koca İmparatorluğun yıkılmasına neden oldu.

Şimdi bütün Müslüman Türklerin gayesi, yeniden o muhteşem düzeni kurmak olmalı.

20 Ekim 1981 - Ankara

Düzen, intizam, Sabri'nin de en çok sevdiği şey. Bana her zaman "*Benim için intizam, temizlikten önce gelir.*" der.

Hakikaten düzen çok mühim. Bir ev ne kadar temiz olursa olsun, düzensiz oldu mu, o temizliği de göstermez. Fakat intizamlı bir ev, çok temiz olmasa da, sanki pırıl pırıl temizmiş gibi durur.

Sonra insan, doğuştan bir intizama tabi olarak yaratılmış, onun için, ancak düzenli bir ortam içinde bulunduğu zaman huzurlu olabiliyor.

Düzensiz dağınık bir yerde, rahat bir şekilde düşünmeye imkân yok. İnsan böyle bir ortamda, kafasını kolay kolay toplayamıyor. Bakınız şu "kafasını toplayamıyor" tabiri de, düşünmek için kafadaki fikirlerin dağınık bir halde olmamaları, bir uyum içinde olmaları gerektiğini ne güzel gösteriyor. Onun için ben, bir fikirden bir fikre atlamayı, düşünce olarak kabul etmiyorum. Düşüncede, bir intizam ve devamlı bir şekilde ilerleme hali bulunması gerekir.

İşte, bugün düşünen insanlarımızın çok az, adeta parmakla gösterilecek kadar az olması da, cemiyetin, ailenin, evin dü-

zensiz olmasından ileri geliyor. Pek az olduğunu belirttiğim düşünen insanlar da, ancak yuvasında düzeni ve sükûnu bulabilen ve cemiyetle fazla temas etmeyen, böylece doğuştan sahip olduğu düzen duygusunu muhafaza edebilen ve bir süreklilik içinde kendisini yetiştiren insanlar oluyorlar.

En büyük arzum, cemiyette böyle insanların çoğalması. Çünkü, bu gibi insanlar, sağlam düşünebildikleri, düzensizlikten kurtuldukları için, sağlam bir şahsiyet sahibi ve dolayısıyla etraflarına da etkili birer insan oluyorlar.

İşte cemiyet, ancak bu gibi insanların elinden tutması ile düzensizlikten kurtulup huzura kavuşacağı için, bu gibi insanların çoğalmasını istiyorum.

4 Kasım 1981 - Ankara

Defterime epeydir bir şey yazamadım. Bu onbeş gündür, bir koşuşturmadır gidiyor. Ekim'in 27'sinde Dairenden arkadaşlar, benim emekliliğimi kutlamak için geldiler. Güzel bir gümüş şekerlik almışlar, arkasına "Râna Tandoğan'a arkadaşlarından sevgilerle" diye yazdırmışlar ve 20.10.1981 tarihi atılmış. Pek hoşuma gitti. İnşallah güle güle kullanırız. İçine de çikolata koymuşlar.

Ben de onlara hazırlık yaptım. Zeytinyağlı yaprak dolması, börek, köfte, elmalı şeker böreği, pasta, peynir, domates, salatalık, meyve. Çayla beraber yenilip içildi. Afiyet olsun. Yalnız sigorta attı, ne kadar uğraştıkça da bir türlü yapamadık. Onun için köfteyi kızartmaya ve böreği de bir yanda havagazında pişirmeye başladım. Neyse, eksik olmasın Sıdika geldi, köfteyi kızarttı, ben de böreği pişirdim.

Bu ayın 11'inde kanunsözcülüğünden emekli olan arkadaşlar için (ben de dahil) bir yemek veriliyormuş. Allah'tan hayırlısı, kısmet olursa giderim.

Bu Cumartesi, İstanbul'dan Ayten Hanım geldi. Ne kadar sevindik. Fakat o akşam geldiği akrabaları ile dönüyormuş, kalın diye ısrar ettikse de kalamayacağını söyledi. Çünkü telefon bağlanması için, bir hafta müddetli yazı gelmiş, Asil haber verdi idi, onun için gitmem lâzım dedi. Yalnız, bizim okuma odasını çok sevdi, gelip burada muhakkak kalacağım dedi. Allah'tan hayırlısı.

Annemler, üç odayı kağıt yaptırdılar ve kapıları, pencereleri boyattılar. Mutfak da yağlı boya oldu. Allah yardım etti. Onlar bu işleri yaparken, hava çok güzeldi. Onların işi bitti, hava da bozdu. Şimdi iki gündür kaloriferler yanıyor. Hava çok soğuk. Ama Sabri, daha güzel günler olacak, bu geçici diyor.

5 Kasım 1981 - Ankara

Abdülkadir Geylâni Hazretleri, İlâhi Armağan adlı kitabında, Allah yolcuları için, *"Onlar, dünyada oldukları müddet; yemede, içmede, giymede, nikâh işlerinde ve bütün yaptıkları işte bir çekinme duygusu taşır. Bilhassa haram ve şüpheli şeyleri bir yana atar, helâl olanın da azını alırlar. Haramlar için azap varsa, helâl olan için de hesap olduğunu bilirler."* buyuruyorlar.

Demek ki insanın, helâl olan şeyleri yerken ve helâl olan işleri yaparken de çok dikkatli olması lâzım.

Acaba helâl olan bu gibi şeylerde hesap verme nasıl oluyor?

Meselâ, bir şeyi yemek helâl, fakat ondan da fazla yersen, bu bir hesap meselesi mi oluyor? Herhalde öyle olması lâzım;

çünkü o zaman da insan, israf etmiş oluyor ki, israf haram olduğundan, onun da hesabını vermek gerekir.

Herhalde büyüklerimiz bunun için de “az ye, az konuş, az uyu” demişler. Tabii az yemenin, az konuşmanın ve az uyunmanın manevî tekâmülümüz için çok büyük yardımcı oldukları aşikâr ise de, helâlin de hesabından çekinmek için böyle hareket edilmesi gerekir.

Allah'ım, beni de senin yolunda yürüyen kullarından eyle ve bu yolu güzel bir şekilde yürümem için bana yardım eyle. Âmin.

21 Kasım 1981 - Ankara

Bu ayın 11'inde, emekli olan arkadaşlar için verilen yemeğe gittim. Otuzbeş kişi vardı. Önce düğün çorbası, sonra haşlama et, pilâv ve şekerpare yendi; tabii yanında salata da vardı. Yemekler güzeldi, hoşuma gitti. Yemekten sonra Başkanunsözcüsü Ali Rıza Bey, güzel bir konuşma yaptı ve benden başlayarak, emekli olan arkadaşlara birer hediye verdi. Emekli arkadaşlar da birer kısa konuşma yaptılar. Ben de gösterdikleri teveccühe teşekkür ettim. Hediyelerimiz güzel bir kutu içinde, Senator marka iki kalem. Şimdi bu yazıyı Senator marka dolmakalemimle yazıyorum. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin. Arkadaşların bu hareketi, pek hoşuma gitti. Yemekten sonra arkadaşlar Daireye çağırdılar, oraya gittim. Çay içtik. Suna madlen çikolata getirmiş, onu yedik. Akşama doğru eve geldim.

İşten ayrılışıma çok memnunum. Vaktimi pek güzel değerlendiriyorum. Yine tam istediğim gibi olmuyorsa da, tabii Dairedeki ile mukayese kabul etmez. Sanki bana, ben hiç çalışmamışım, hep evde oturuyormuşum gibi geliyor. Herhalde benim

mizacıma uygun yaşama tarzı bu olduğu için, Daireyi hiç aramıyorum. Bazı arkadaşlar, sıkılıyor musun diye soruyorlar. Sıkılmak ne kelime, zaman bana az bile geliyor. Yalnız, istediğim kadar bol bol okuyup, yazamadığım, resim yapamadığım için sıkılıyorum.

Şimdi de, Kur'an'ın okumasını öğrenmeye çalışıyorum. İnşallah Allah yardım eder de, en kısa zamanda okuyabilirim.

Bazıları, Peygamber Efendimizin, Kur'an okumasını öğretmek gerektiği yolunda hadisi var diyorlar ama, bana göre, o hadiste *"Sizin en hayırlınız, Kur'an-ı Kerim'i öğrenen ve sonra da onu başkalarına öğretendir."* buyurulduğundan, bu hadisteki öğrenmekten kasıt, yalnız okumasını öğrenmek değil, onun mânâsını da öğrenmek ve ona göre amel etmek olmalı. Tabii yazıldığı harflerle okumak, en azından Kur'an-ı Kerim'e ve Allah'a karşı bir edep ve hürmet ifade eder.

Allah'ım, bana da Kur'an-ı Kerim'i yazıldığı harflerle okumayı ve mânâsını öğrenerek, ona göre amel etmeyi nasip eyle. Âmin.

1 Aralık 1981 - Ankara

Abdülkadir Geylâni Hazretleri Feth'ül Rabbani adlı eserlerinde *"Adem a.s., nebinin ilk konuşma dili Süryani idi. Kıyamet günü, halk aynı dille hesap verecek. Cennete girdikten sonra, Peygamberimizin dili olan Arapça üzerinden olacaktır."* buyuruyorlar.

Bazı kitaplarda, büyük zatların, velilerin, aralarında Süryanice konuştuklarını okumuştum da, acaba niye Süryanice konuşuyorlar diye merak etmiştim. Demek ki, Adem a.s.'ın ilk konuşma dili Süryanice olduğu için, onlar da o dille konuşuyorlar.

Dil, ne kadar karışık bir şey. Herkes insan ama, hepsinin konuşması başka başka. Hatta bazı diller var ki, o dili başka bir dili konuşan kimse, tam mânâsı ile aksanını vererek konuşmıyor. Adeta konuştukları dillere göre, insanların gırtlak teşekkürleri de farklı farklı oluyor.

Yalnız bir dil var, onda herkes aynı. O da gönül dili. Gönül diline sahip olanların hepsinin aksanı aynı ve birbirlerini çok iyi anlıyorlar. Çünkü onda, ses ve söz yok. İş, bu gönül diline sahip olabilmekte. Ondandan sonra hiç korkma. Artık bütün dilleri biliyorsun demektir.

5 Aralık 1981 - Ankara

Dün gece konserde, bir Rus bestekârı olan Şostakoviç'in 8. Senfonisini çaldılar. Eseri dinlerken, eseri demeyim, gürültüyü dinlerken, içimden *"zavallı yirminci asrın insanı, tamamen güzellikten ve huzurdan uzak, içi kin ve nefret dolu"* dedim. Hakikaten şöyle güzel bir parça, bir melodi dinlemenize imkân yok. Tamamen gürültü ve isyan dolu.

Bence, bu bir güzel sanat değil. Güzel sanatın gayesi; isminden de anlaşılacağı üzere, insanlara güzelliği duyurmak, güzelliği aşılama, onların ruhunu huzur ve sükûnla doldurmak. Bu müzik parçasını dinleyen insanda, biraz huzur ve neş'e varsa, bunu dinleyince, onlar da kaybolup gidiyor.

İşte bu asırda, her şeyde olduğu gibi, müzik de rayından, esas yolundan, gayesinden uzaklaştırıldığı için, bu asrın insanları huzursuz ve bunalım içinde.

Sabri, bu konser salonunda çalınacak bir eser değil, ancak bir psikoloji laboratuvarında, talebelere dinletilecek bir parça diyor.

İnsanlığın bu gidişi, beni korkutuyor. Hiç düşünmeden, bir uçuruma doğru koşarak gidiyorlar.

18 Aralık 1981 - Ankara

Dün Cemal Tural Paşa'yı kaybettik. Allah gani gani rahmet eylesin. Çok iyi bir insan, büyük bir asker ve mükemmel bir komşu idi. Nur içinde yatsın, makamı cennet olsun. Bugün Genel Kurmayın önünde yapılan resmî bir törenden sonra, uçak ile İstanbul'a götürüldü. Orada toprağa verilecek.

Allah Suna Hanıma da sabırlar versin. Acısı çok büyük. Elinden geldiği kadar, Paşayı memnun etmek için çırpındı durdu. İnşallah Allah ecrini versin.

Artık Türkiye, bir daha kolay kolay böyle bir asker ve insan yetiştiremez. Memleket için de büyük bir kayıp.

Bugünkü eğitim sistemi, adeta insanı insanlıktan çıkarmak için hazırlanmış. Bu sistem ile, şahsiyet sahibi, iyi, çalışkan bir insan yetiştirmeye imkân yok. Bir sürü şahsiyetsiz, derme çatma bilgi yığını dolu bir topluluk yetişiyor. Allah sonumuzu hayır getirsin. Yoksa bu gidiş hiç iyi bir gidiş değil.

24 Aralık 1981 - Ankara

Geçen gece Sabri, "Bana öyle geliyor ki, Allah bütün insanlara aynı miktarda akıl vermiş. Fakat bunu kullanmasını bilenler pek az. İşte aklını kullanabilen insanlara, biz akıllı diyoruz. Aklı kullanabilmek için de, kalbin temiz olması şart. Kalp temiz olmazsa, aklı kullanmaya imkân yok." dedi.

Demek her iş, kalp temizliğine gelip dayanıyor. Kalbi temizlemek de çok zor. Hani masallarda bir tekerleme vardır. "Az

gitmiş uz gitmiş, bir arkasına bakmış ki, bir arpa boyu yol gitmiş.” derler ya, işte kalbi temizlemek yolu da böyle, insan epey yol aldım derken, bir bakıyor ki, bir arpa boyu bile yol almamış.

Allah Sabri'den razı olsun. Beni yetiştirmek için çırpınıp duruyor, ama ben bir türlü yol alamıyorum.

Sabri'ye geçen gün, *“Tasavvuf nedir”* diye sordum. Bana bir kelime ile *“saflaşmak”* diye cevap verdi. Bu tarif çok hoşuma gitti. Okuduğum kitapların içinde, hiç böyle güzel ve mükemmel bir tarife rastlamadım.

Demek *“saflaşan”* insan, Allah'ı bulmuş oluyor. Ben de dualarımda Allah'a *“beni kalben, kafa ve düşünce bakımından, vicdanen ve bedenlen tertemiz yap”* diye yalvarıyorum. Şu duruma göre, ben de Allah'a kavuşmanın yolu olarak, temizlenmeyi kabul ettiğim için, Tasavvufu temizlenme, yani saflaşma olarak tarif ediyorum demektir.

Bu duruma çok sevindim. Demek Sabri'nin benim üzerimdeki çalışmaları boşa gitmemiş. Tasavvufun mânâsını anlamış ve onun yolunda yürümeye çalışıyorum demektir.

Bu yürüme karınca misâli de olsa, ziyanı yok. O yolda yürüyorum ya.

27 Aralık 1981 - Ankara

Kitap okumak çok hoşuma gidiyor. Tabii tasavvufî kitaplar. O kitapları okurken, bu dünyadan ayrılıyorum, adeta öbür âlemde yaşıyorum. İçimi bir huzur ve sükûn dolduruyor.

Ama bu hali, yalnız kitap okurken değil, her zaman yaşamam lâzım. O zaman da, kâinat kitabını okumam gerek. Fakat

bu kâinat kitabını, devamlı okuyamıyorum. İşin özüne inemiyorum, zahiri sebeplere takılıp kalıyorum. Halbuki işin özüne inmek, yani eşyanın hakikatini görmek lâzım.

İşin özüne inilmesi, olan hadiselerin ve görülen şeylerin değerlendirilebilmesi için ise, insanın elinde sağlam ölçüler bulunması, düşüncesini sağlam temellere dayandırması gerekiyor. Aksi takdirde, hadiselerden yanlış netice çıkarmak, işten bile değil. İşte, ellerinde sağlam kriterler olmayan insanlar, düzgün bir mantık silsilesi ile bir sonuca varsalar da, netice yanlış oluyor; fakat onlar temellerinin sağlam olmadığını bilmedikleri için, doğru bir mantık silsilesi sonucu elde ettikleri neticeyi doğru kabul ederek, onun üstünde ısrar ediyorlar. İşte Kur'an'daki "gözleri vardır görmezler, kulakları vardır işitmezler" diye tavsif edilen insanlar zümresine dahil insanlar, bunlar olsa gerek. Çünkü Kur'an ve hadisler esas alınmadan, kâinat kitabını okumaya imkân yok.

Kâinat kitabını okuyan insan, daima Allah'la beraber olduğu, her şeyde Allah'ı gördüğü için, daimî namaz halinde oluyor. İşte buna "namazı daimun" deniyor. İş, insanın her zaman namaz halinde olmasında. Beş vakit şeklen namaz kılan, fakat hakikatte namaz kılmamış insanlar da var. Çünkü insan şeklen namaz kılsa bile, kafası, düşüncesi Allah'la beraber olmadıktan sonra, o kılınan namaza namaz demek doğru mu bilmem.

1 Ocak 1982 - Ankara

Acı, tatlı olayları ile bir yıl daha geçti gitti. 27 Mayıs 1981'de sevgili kayınvalidemi kaybettik. Daha bir türlü öldüğüne inanmıyorum. Nur içinde yatsın, makamı cennet olsun.

Şu son onbeş gün içinde de Cemal Paşayı, Hamza Paşayı ve Nuri Soylu'yu kaybettik. Yazın da Saadettin Paşa vefat etti. Allah hepsine gani gani rahmet eylesin. Nur içinde yatsınlar.

İşte yalancı hayat, sırası gelen hakiki hayata, Allah'ına kavuşuyor. Allah'ım, bizlere de sana imanla kavuşmayı nasip eyle. Âmin.

Allah'ım 1982 yılının, bizim için, herkes için mutlu, hayırlı bir yıl olmasını senden niyaz ederiz.

13 Ocak 1982 - Ankara

İki gündür, Ankara'daki pis hava, yoğun bir hale geldi. Kalın bir sis, bütün şehri kapladı. Havadaki kükürtdioksit, normalinden beş misli fazlalaşmış. Onun için, iki gündür kaloriferler ve sobaların yakılması yasaklandı. Televizyon ve radyo, hep bu hususta yayın yaptı. Küçük çocukların ve yaşlıların, sokağa çıkmaması tavsiye edildi. Hakikaten, biz dün akşam misafirlige gitmiştik. Gelirken Kızılay'dan eve kadar yürüdük. Sis ve çok pis bir koku vardı. Herhalde kükürtdioksidin kokusu olacak, ağızımızın içi zehir gibi oldu. Eve gelince, hemen süt pişirdim, bol bol süt içtik ve meyve yedik. Çok şükür bir şey olmadan atlattık. Büyük Allah'ım, dün bol bol yağmur yağdırdı da, yağın rahmet havayı temizledi; bugün öğleden sonra kaloriferlerin yanmasına izin verildi. Fakat hususî arabalar için konan yasak, halen devam ediyor. Tek günlerde tek numaralı arabalar, çift günlerde çift numaralı arabalar sefere çıkabilecek.

İnsanlar ellerinde bir şey olduğunu, her şeyi yapabileceklerini zannederler. Haydi bakalım, ellerinde ise bu kirli havayı böyle çabucak temizleselerdi. Allah lütfetmeseydi, havayı temiz-

lemeseydi, muhakkak ölümlere de bu hava sebep olabilirdi. Nitekim Londra'da, böyle bir hava kirlenmesinden binlerce kişi ölmüş. Muhakkak içimizde daha pek çok temiz insanlar var da, Allah onların yüzü suyu hürmetine, bizleri bu tehlikeden kurtardı. İş, insanın kendisini temizleyip, Allah'a tam mânâsı ile teslim olup, ondan gelen her şeyi gönül hoşluğu ile kabul edebilmekte. O zaman en umulmayacak anda ve umulmayacak şekilde, hem de en güzel tarzda Allah her şeyi düzeltiveriyor. İnsan, Allah'ın büyüklüğüne şaşırıp kalıyor. İş, her zaman bu büyüklüğü görüp "hayret" halinde yaşayabilmekte. Çünkü kâinat, biz insanların aklının alamayacağı, hep hayret edeceği olaylarla dolu. İşte bu hayret edilecek olayların aslını görenler, yani eşyanın hakikatini görenler veli oluyor. Allah'ım, beni de veli kullarının arasına dahil eyle. Âmin.

17 Ocak 1982 - Ankara

Dün gece, Halûk Nur Baki Beyi evinde ziyaret ettik. Mehmet Beyin akrabası Dr. İbrahim Bey randevu almış, gece hep beraber gittik. Halûk Bey, çok bilgili ve derin bir insan. Allah feyzini arttırsın. Allah râzı olsun, güzel güzel konuştu. Oradan çıktığımda, adeta içim yıkanmış gibi idi. Allah böyle insanlarını çoğaltsın, bu memleket, ancak bu insanların yardımı ile içinde bulunduğu bu çıkmazdan kurtulabilir. İman ne kuvvetli bir şey, "İnanan dağları devirir" demeleri boşuna değil. İmanlı bir insan, pek çok insana tesir edip, onu huzur ve sükûna kavuşturabilir. Televizyonda yaptığı konuşmalar da, herkes tarafından büyük bir ilgi ve merakla, hatta sevgi ile dinleniyor. Demek bu millet, maneviyata susuz. Ondandır bir katre vereni, büyük bir minnetle dinliyor. Bize de çok enteresan şeyler anlattı.

Bazen çok büyük hastalıklar, sıkıntılar ve ıstıraplar, insanı Allah'a kavuşturmak için bir vesile oluyor, dedi ve şu olayı anlattı.

36 yaşında bir hastası varmış. Kanser bütün vücudunu sarmış. Kurtulmak ümidi kalmamış. Zavallı çok fazla ıstırap çekiyormuş. *"Doktor Bey, sen bana yardım etmiyorsun, sen dindar adamsın bana yardım et, bir şeyler yap, yoksa halim fena, belki intihara teşebbüs ederim, artık bu acıya tahammül edemiyorum"* demiş. Doktor da, *"yalnız sana dua edebilirim"* demiş. Çünkü hastanın inancı yokmuş. Hasta yatağından kalkamıyormuş ama, gene kendisine bir şey yapmaması için gereken tedbiri almışlar.

Bir gün hasta, *"ben abdest almak, tövbe etmek istiyorum, bana yardım et"* demiş ve doktorun yıkanmasına müsaade etmesi üzerine, yakınlarının yardımıyla zorla abdest almış ve bir zaman sonra *"Halûk Ağabey, ben rüyasını gördüm, öleceğim, rüyamda bazı sualler sordumsa da cevap vermediler, sen bunları doktoruna sor dediler. Ölüm ânı nasıl olur, bana anlat"* demiş. Doktor da *"ölümün hiç korkulacak bir şey olmadığını, Azrail'in ruhu bedenden kolayca, rahatlıkla ayırmaya memur bir melek olduğunu, son anda şahadet getirmesini, (yalnız hasta çok zor konuşuyormuş, onun için) yalnız Muhammet dese de olacağını"* söylemiş. *"Ben Azrail'in geldiğini nasıl anlarım?"* demiş. Doktor da *"Azrail geldiği zaman, rahata ve huzura kavuşursun ve üzerindeki bütün hastalıklar kalkar, eğer istersen beni de telefon et çağır"* demiş.

Birkaç gün sonra, evinden telefonla çağırılmışlar, kardeşi, *"Ablam çok ağır, seni istiyor"* demiş. Hemen koşup gitmiş, hastanın odası kalabalıkmış, hasta eliyle hepsinin çıkması için işa-

ret yapmış. Hepsi çıkmışlar, yalnız Halûk Bey odada kalmış, o zaman kemikleri kırık olup, hiç kıpırdayamayan ve çok zor konuşan hasta, sapasağlam kalkıp yatakta oturmuş. “Halûk Ağabey, dediklerin çıktı. Bak şimdi sapasağlamım, hiçbir şeyim kalmadı, ama ben artık yaşamak istemiyorum. Şimdi ben yatayım da, dışarıdakileri öyle çağır, beni böyle sapasağlam görmesinler, sonra ümitlenirler” demiş. Yatağına uzanmış ve dışarıdakiler içeri girerken, kelime-i şahadet getirerek ruhunu teslim etmiş.

İslâmiyet ne kadar büyük bir din, ona tam mânâsı ile teslim olan ve inanan insan, işte öbür âleme sanki yandaki odaya geçer gibi, kolayca geçip gidiveriyor. Hepimiz oraya gideceğimize göre, kendimizi o yolculuğa hazırlamalıyız. Hatta ölmeden evvel ölen ve o âleme gidip gelebilen insanlardan olmak için çalışmak, tek gayemiz olmalı. Allah, kullarından bunu bekliyor.

26 Ocak 1982 - Ankara

Bugün Sabri, Danıştay üyesi oldu. Allah'a şükürler olsun. Allah bu günü de gösterdi. Allah istedikten sonra, bütün dünya da bir araya gelse, o yine olur. İnşallah bu seçim bizim için de, memleket için de çok hayırlı olur. Muhakkak çok hayırlı olacağı yolunda, içimde bir inanç var. Çünkü bu olay, Allah'ın bir takdiri. Allah'ım, sen Sabri'ye yardım et, sen onu koru, sen onu muvaffak eyle. Bu dünyada da, öbür dünyada da aziz eyle. Âmin.

3 Şubat 1982 - Ankara

Sabri kendisinin 10. Daireye verilmesini istemiş. Çok şükür 10. Daireye verdiler. Allah'tan hayırlısı. Allah, huzur içinde ve başarılı çalışmalar nasip etsin. Âmin.

Eksik olmasın, dostlarımız tebrike geliyorlar. Geçen akşam Ayten Hanım, Hikmet Hanımlar, Didem'ler geldiler. Aniden Saide Hanımlar da geldiler. Güzel güzel oturuldu, sohbet edildi.

Sabri, *"şimdiki insanların huzursuzluğu, kendilerine lâıyk oldukları değeri verememelerinden ileri geliyor. Hani bir pazarcı pazara mal götürdüğünde, götürdüğü mala çok düşük bir fiyat koyarsa, herkes bu kadar ucuz olmasının bir sebebi olacak, herhalde bozuk bir mal diye almaz; çok yüksek fiyat koyarsa, onu almaya da herkesin gücü yetmez. Ancak normal bir fiyat koyarsa malını satabilir. İşte insan da öyle, kendine olduğundan düşük değer biçerse, aşağılık kompleksine kapılıyor, olduğundan fazla değer biçerse, büyüklük kompleksine kapılıyor. Ancak kendisine tam değerini verir, ne durumda olduğunu lâıykıyla takdir ederse, o zaman insan, huzur içinde oluyor ve hayat yolunda başarı ile ilerliyor"* dedi.

Muhakkak insanın kendisine tam değeri verebilmesi de zor. Bu değeri verebilmesi için de elinde birtakım kıstaslar olması lâzım. İnsan kendisi pek takdir edemese bile, tabir caizse, insan sarrafı diyebileceğim Veli'ler, insanların değerini tam mânâsı ile doğru olarak takdir edebiliyorlar. İnsan, bu gibi büyük zatları bulup, daima onların yanında bulunursa, huzur ve sükûna kavuşup, bu hayat ve mânâ yolunda rahatça yürüebilir.

4 Şubat 1982 - Ankara

Sabri'ye tebrik için pek çok mektup ve telgraf geldi. Tabii açılan telefonların hesabı yok.

Başbakan'dan, Devlet Bakanından, İmar ve İskân Bakanından, Ankara Üniversitesi Rektöründen de tebrikler geldi. Sabri

de onlara antelli kâğıda yazdığı mektuplarla teşekkür etti. Bütün diğer tebrikleri de cevaplandırdı.

Dün Anıtkabir'e gittiler. Bugün de Adliye Bakanına gidilecekmiş.

Allah hayır yazsın, hayır gösterson.

7 Şubat 1982 - Ankara

Sabri, benim doğum günüm ve evlenme yıldönümümüz hediyesi olarak, bana bir altın kolye yaptırmış. Modelini kendi çizmiş, kuyumcu ona göre yapmış; bir sanat eseri, şaheser. O güzel biçimi ve motifleri nasıl çizmiş, bilmem. Bu da bir Allah vergisi. Maşallah Sabri'nin hayatta yapamayacağı bir şey yok. Allah ona pek çok kabiliyetler vermiş. Kendisi, Allah'ın seçilmiş bir kulu olduğu için, yaptığı her şey de seçilmiş, şaheser oluyor. Çok ama pek çok hoşuma gitti. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin. Benim için oturup çizmesi, benim çok hoşuma gidiyor, beni gönendiriyor. Eksik olmasın, geçen sene de yine altın bir kolye yaptırmıştı. Onun modelini de kendi çizmişti. İkisi de birbirinden güzel. Bunların manevî değerleri, benim için paha biçilmez. Allah da Sabri'nin kendi indindeki değerini arttırsın. Âmin.

14 Şubat 1982 - Ankara

Bulutları seyretmek çok hoşuma gidiyor. Masmavi gökyüzünde, beyaz beyaz bulutlar. Onları seyretmekle içim açılıyor, kalbime huzur doluyor. Hafif bir rüzgâr olursa, bulutları alıp önüne katması, onları bir tarafa sürüklerken, bir yanda da bulutların şeklinin değişmesi ne kadar güzel. Bir bakıyorsun, güzel bir koy veya muhteşem bir dağ veya güzel insan başları, bir anda in-

sanın gözleri önünde beliriyor ve çabucak kayboluyor. Hayatın akışı da aynen böyle; hadiseler birbirini takip ediyor. Çabucak geçip gidiyor. İnsan, bu akıp giden hayat manzaralarından bir hisse kapabilirse, ne mutlu. Hadiselerin üstünde durup kalmak, hiç doğru değil. Vay o niye böyle oldu, şöyle olmalıydı demek, hiç doğru değil. O zaman insan, ruh hastası olur. İş, hadiselere gülüp geçmek ve onlardan bir hisse çıkarabilmekte. Her hadisenin bir hikmeti vardır. Sebepsiz dünyada hiçbir şey olmaz. Allah insanın karşısına bir hadise çıkardığında, insanın vazifesi, düşünerek, bu hadiseyi niçin Allah'ın karşısına çıkardığını bulmak olmalı. O zaman hayat mânâlanıyor. İşte insan, o zaman hayat kitabını okumaya başlıyor.

19 Şubat 1982 - Ankara

Bu sene doğum günümde, yine Kristal'e yemeğe gittik. Yediğim şişin tadını hâlâ unutamıyorum. Ben ömrümde bu kadar lezzetli ve yumuşak bir et yediğimi pek hatırlamıyorum. İnsanın ağzında dağılıveriyor. Tadı hâlâ damağımda. Allah yine yemeği nasip etsin.

Sabri'nin hediyesi kolyeyi pek çok seviyorum. Ne kadar güzel çizmiş ve kuyumcu da çok güzel yapmış. Sabri'nin benim için böyle güzel modeller çizmesi ve yaptırması beni gururlandırıyor. İnşallah Sabri'nin bu sevgisine lâyık bir insan olurum.

Doğum günüm için, annem bana bir çaylık almış. Hani termos gibi, yalnız çaydanlık şeklinde, kalabalık misafir geldiği zaman, ona çay koyup getirmek, çok kolay ve güzel oluyor. Ablam da bir beyaz hırka almış. Allah her ikisini de güle güle kullanmayı nasip etsin. İkisi de çok güzel.

Güzel şeyler kullanmak ve güzel şeyler yemek ne güzel. Allah herkese bu güzelliklerin tadını çıkarmayı nasip etsin.

Güzel yiyecekler dedim de, aklıma geldi. Sabri dün hamsi almış. Hepsi de iri iri ve pek taze idi. Bugün onları yaptım. Bir kısmını una bulayıp tavada kızarttım, bir kısmını da yine una bulayarak, yağlanmış tepsiye dizdim ve fırına sürdüm. İkisi de çok güzel olmuştu. Yemeye doyamadım. Hatta fırında olan daha hafif ve daha güzel.

Allah'ım, bize verdiğin bu nimetler için sana şükürler olsun.

26 Şubat 1982 - Ankara

Dün annem, doktora kontrole gitti. Maşallah doktor çok iyi bulmuş. Ekimin 4'üne yine kontrole çağırılmış. Allah'tan hayırlısı. Allah anneme de, bütün hastalara da şifalar versin.

Hastalık da iyiliğin zekatı. Hasta olmadan, insanlar sağlıklarının değerini anlayamıyorlar. Ama Allah kimseye de ağır hastalık vermesin. Yatana da, bakana da çok zor. Ama Allah'ım kimseye kaldırabileceğinden fazla yük vermezmiş. Her şeyin modası olduğu gibi, hastalıkların da modası oluyor. Bir bakıyorsun verem moda olmuş, derken İspanyol nezlesi, tifo gibi bir sürü salgın hastalıklar, dalga dalga cemiyetleri kırıp geçiyor.

Acaba hastalıkların böyle zaman zaman çoğalmasının ve sonra mahiyetlerinin değişmesinin ilâhi hikmeti ne? Gönül gözü açık olanlar bunun hikmetini bilirler ama, söylemezler ki.

Herhalde, bazen insanlar o kadar azıyor ki, Allah salgın hastalıkları ceza olarak veriyor.

Bazen de, insanların mânen tekamül etmeleri için, Allah onları hasta edermiş. Çünkü insanlar, en çok hastalık anlarında Allah'ı anıyorlar. Halbuki her zaman Allah'ı anmamız, bir saniyemizi bile Allah'tan ayrı geçirmememiz lâzım.

Büyük Allah'ım, kendisini daimî anmamız, bu suretle kurtulmamız için, önümüze pek çok vesileler çıkarıyor. İş, bu ikazları anlayıp, hayatımızı ona göre düzenlemede. Ama bu ikazları anlayanlar da o kadar az ki.

Sabri'nin bir sözü var, galiba bir ecnebi atasözüyümüş, *"Hiç kimse, görmek istemeyen kadar kör değildir."* diyor.

Allah'ım, beni de gönül gözü açık kullarından eyle. Âmin.

3 Mart 1982 - Ankara

"Kur'an" kelimesine dikkat ettim. "Kur" ve "an" heceleri birbirinden ayrılıyor. Bana sanki Allah "ânınızı kurun" diyor gibi geldi. Ânını kurmak, ânını yaşamak ve bu hali devam ettirmek mânâsına alınmak gerek. Çünkü, Allah'ı bulmanın yollarından biri de ânını yaşamak. İnsan ânını tam olarak yaşar, onu güzelce değerlendirir ve devam ettirirse, sonunda Allah'a vasıl oluyor.

Güzel Allah'ım, mukaddes kitabının isminde bile, bize kendisine varmanın yolunu gösteriyor.

Allah'ım sana hamdolsun, sana şükürler olsun, ölmeden evvel ölmeyi, sana kavuşmayı, bana da nasip eyle. Âmin.

7 Mart 1982 - Ankara

Bugün, evliliğimizin 20. yılı doldu. Günler ne çabuk geçip gidiyor. Bana sanki daha dün evlenmişiz gibi geliyor. Allah'ım,

bana böyle bir eş verdiğin için sana hamdolsun, sana şükürler olsun. Allah'ım, daha nice nice yıllar, 40. ve 60. yıllarımızı da beraber kutlamamızı nasip eyle, bizi birbirimizden ayırma Allah'ım. Dünyada da, öbür dünyada da, mezarda da hep Sabri ile beraber olayım Allah'ım.

Allah'ım, bütün aileleri de bizim gibi mes'ut et, onlara da huzur ver Allah'ım.

12 Mart 1982 - Ankara

Sabri'ciğim, benim doğum günüm ve evlenme yıldönümümüz için, bana altın kolye yaptırmıştı. Eksik olmasın, 7 Mart akşamı baktım, elinde pakette geldi. Evlilik yıldönümümüz için bana ayrıca, sütlü kahverengi "V" yakalı bir kazak ve emprime yünlü elbiselik kumaş almış. İkisi de pek hoşuma gitti. Sabri'nin ne güzel zevki var. Böyle güzel şeyleri nereden bulur bilmem. Allah güle güle giymeyi nasip etsin. Kazağı iki defa giydim bile, pek yakışıyor. İnşallah elbise de en kısa zamanda dikilir de, onu da güle güle giyerim.

Ben de Sabri'ye 20. yıldönümümüz için, gri bir elbiselik kumaş ve kayısı rengi seramik gül aldım. O da güle güle kullansın.

Hediye alıp vermek ne güzel bir şey. İnsan o zaman, bir çocuk gibi seviniyor. Hediye, bir sevginin nişanesi olduğuna göre, insanların en muhtaç olduğu şey olan sevgi, böylece hediyeye gösterilmiş olduğu için, insanı mutlu ediyor.

Allah kimseyi sevgisiz bırakmasın.

17 Mart 1982 - Ankara

Dün, Tercüman'ın 1001 Temel Eser serisinden, "Fatih Sultan Mehmet'e Nasihatler" isimli kitabı bitirdim.

Bu kitap Sultan II. Murat'ın oğlu Fatih Sultan Mehmet'le yaptığı bir konuşmayı kapsıyor.

Kitabın önsözünde, bu kitabın, Sultan II. Murat zamanında, Osmanlılara sefir olarak gönderilen bir Venediklinin kitapları arasında torunu tarafından bulunduğu, bu torunun da (Marino de Cavallo) Kanunî Sultan Süleyman zamanında sefir olarak Türkiye'ye geldiği ve dedesinin kitapları arasında bulunan ve Frenkçe yazılmış bu kitabı, Saray Mütercimi Murat Beye Türkçe'ye tercüme ettirerek, Kanunî Sultan Süleyman'a verdiği belirtiliyor.

Fatih, babası Sultan Murat'a, yaşı sekseni aştığı halde, son derece zinde, şen, akıllı ve sezgisi yerinde olup, bedeninde bükülme, kamburlaşma gibi durumlar olmadığını belirterek, bu durumu nasıl muhafaza ettiğini sormuş; Sultan Murat özet olarak şöyle cevap veriyor:

- Bir defa insanın normal akıllı olması gerektiğini,
- İyi ve kötü olarak başına gelen her şeyin Allah'tan geldiğini bilip, "Allah'tan gelene karşı gelinmez" tesellisi ile hayatını sürdürmeye devam ederse, kalbinde huzursuzluk ve ıstırap diye bir şeyin kalmayacağını,
- Bu gibi akıllı insanların, yaşlandıkları zaman, bu çağı daha övgüye değer bulduklarını, o çağa ulaştıkları için, yüce Allah'a sonsuz şükürler ettiklerini, çünkü bu çağda insanın birçok kötü arzu ve isteklerini uyandıran nefisî arzularının köreldiğini, bunun

yanında ahiretini hatırlamaya ve o yolda çalışmaya koyulduklarını,

– Normal akıl verilmemiş olan kimselerin ise, ne çocukluk, ne gençlik, ne olgunluk ve ne de ihtiyarlık çağlarında, herhangi bir şeyden teselli bulamadıklarını, ıstırap içinde olup, daima hayatlarından şikâyet ettiklerini, kabahati zamana, feleğe ve ihtiyarlığa yükleyerek kendilerini aldattıklarını, bunların durumunun, kendisi gemi içinde oturan ve deniz kenarındaki yalıların geçip gittiğini zanneden adama benzediğini, halbuki gidenin kendileri olduklarını fark edemediklerini,

– Onun için, her ayrı durumun içyüzünü düşünmek, kendi hakiki varlığına yaklaşmak gerektiğini, çünkü her varlığın bir sınırı, bir dairesi, önceden tespit edilmiş belirli bir hududu olduğunu, hiçbir varlığın bu sınırı aşmaya gücünün yeterli olmadığını,

– Akıllı insanların, her cins varlığın, olayın aslını ve teferuatını birbirinden kolaylıkla ayırdedip, bunlara doğru ve aslına uygun bir şekilde bakabilmesi gerektiğini,

– Kendisinin her durumun çok farklı şartlarına da gereği gibi uymaya çalıştığını,

– Bir yemişin nasıl olduğunun, güzelce yenirse anlaşılacağını, insanların da güngörmüş ve birçok tecrübeler geçirmiş olanlarının tercihe şâyan olduğunu,

– Şikâyette bulunan ihtiyarların, çoğunlukla, boğazlarına, zevk ve isteklerine düşkün kimseler olduklarını,

– İnsanoğlunun, bebeklik, çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık gibi, hemen her çağında, iyilik ve kötülükten, yorgunluk ve bitkinlikten uzak kalınmadığını,

– Çocukluk çağının beşikten 9 yaşına kadar devam ettiğini, suçsuz, günahsız, zarar ve ziyansız bir dönem olup, çabucak avunulduğunu,

– Gençlik çağının, 9 yaşından 15 yaşına kadar sürdüğünü; bu çağdakilerin, son derece cömert olduklarını, ne duyarlarsa hemen inandıklarını, bu sebeple dünyada dönüp duran dolaplardan haberleri olmadığını, yalan ve dolandan pek anlamadıklarını, hiç mi hiç tecrübeleri olmadığını, bu yüzden hiçbir şeyin eksik ve yanlışını göremediklerini, ansızın, düşünmeden zararlı veya yararlı olduğuna karar vermeden, bir işe giriştiklerini, sonunu düşünmediklerini, başlarını bile ortaya koyacak anormal davranışlarda bulduklarını, nasihat kabul etmediklerini, göz-lüklü bir kimsenin gözlüksüz olarak bakması gibi dikkatsiz olduklarını,

– Nasihat dinleyip, bir işte büyüklerin düşünce ve anlayışlarına danışılması gerektiğini,

– Erginlik çağının, 15 yaşından 30 yaşına kadar olan hayatı içine aldığı; bunların ise bir işe, sonunda iyi şöhret ve isim kalması amacıyla giriştiklerini, bilgi ve tecrübe sahibi olmak için dikkat gösterip, acele ettiklerini,

– Bağırıp çağırmaktan, yiyip içmekten zevk aldıklarını ve eğlenceden hoşlandıklarını,

– Bunlara hayır ve yarardan başka bütün kötü şeylerin güzel görüldüğünü,

– Dikbaşı ve sabırsız olduklarını, her şeyi kendilerinin bildiklerini sandıklarını,

– Olgunluk çağının 30 yaşından 45 yaşına kadar sürdüğünü,

– Mutluluklarının biraz daha fazla olduğunu, huzur ve sükûna kavuşmak üzere bulduklarını, anlayış ve kavrayışlarının arttığını, istek ve arzularının biraz da olsa durgunlaştığını, ihtiyarlığa yüz tuttıklarını,

– Genellikle ağırbaşlı ve faziletli bir insan kimliğinde görünüp, olgun davranışları olup, çoğunlukla halden anladıklarını, her işi muntazam yapmaya çalıştıklarını,

– İstirap ve ağır yükleri taşımaya dayanıklı olduklarını, fakat rütbelerin en yücesi olan “sabır”ı ele geçiremediklerini,

– İnsanları hayvanlardan ayıran akıl ve konuşmaları olduğunu,

– Yaşlılık döneminin, bütün hayatın, en güzel, en üstün, en olgun bir çağı olduğunu,

– Hayatı boyunca yapmış olduğu bütün iyiliklerin neticesi olarak, rahata kavuşulduğunu,

– Gençliklerinde doğru ve iyi yolda gidenlerin, bunun karşılığı olarak yaşlılıklarında hürmet ve ikram gördüklerini,

– Aksine, gençliğinde kötülük yapanların ise, yaşlılıkta bunun karşılığını görmekte gecikmediklerini,

– Mütevazı ve iyiliksever kimselere yardımı dokunduğunu,

– Mevsimlerden sonbaharda yemiş olmaz veya yaz bu kadar sıcak olmasın diye şikâyet edenlerin, suç kendilerinde olduğunu, bunun akılla alâkası olmadığını, çünkü her şeyin belirli ve önceden tespit edilmiş bir dönemi olduğu, o nesnenin ancak bu tespit edilmiş sınır içinde yürüyüp gittiğini,

– Yüce Allah'ın her şeye kendi istediği biçimde ayrı ayrı varlık şartları verdiğini, onların öyle olmaya mecbur olduklarını,

– İnsanoğluna bağışlanmış olan hayat nimetinin de ihtiyarlıkta düğümlendiğini,

– Nitekim topraktan çıkarılan altın ve gümüş, eritildikten ve posası alındıktan sonra, geriye hakiki gümüş ve altının kaldığını,

– Bir ressamın ise, bir insan resmi çizerken bütün kabiliyetini baş ve yüz kısmında göstermesi gerektiğini,

– Herhangi bir şeyin, devamlı olarak kaba kuvvet, kılıç, kahramanlık ve ezici güç zoruyla meydana gelmesiyle; akıl, tedbir, sabır, ileri görüşlülük, imtihan ve yorucu tecrübeler sonunda didediğimiz şekilde meydana gelmesi arasında büyük fark olduğunu,

– Fatih'in kılıç kullanmanın da yararlı olduğunu söylemesi üzerine; elbette kullanılır, fakat akılla kılıcın kullanılacağı yerleri ayırt etmek gerektiğini, kılıcı akıl ve fikre dayanarak kullanmak gerektiğini,

– Akıl gücünün kılıçtan daima üstün olduğunu,

– İhtiyarlıktan korkup sakınmanın altında başlıca dört sebep olduğunu;

a) Ölüme yaklaşma,

b) Güç ve kuvvetin azalması,

c) Birçok şeyle uyuşulamayıp, sık sık hastalanılması,

d) Zevk ve sefadan, her türlü eğlencelerden uzak kalınmış olması,

– Allah'ın, insanları dünyaya daimî yaşamak için göndermediğini, insanların muhakkak ölümü tadacağını,

– Ölümün yalnız ihtiyarlara mahsus olmadığını, çocuklar ve gençlerdeki ölüm adedinin yaşlılardan fazla olduğunu ve gençlerin ihtiyarlardan daha çok ölüme yakın olduklarını,

– Allah insana bu dünyada ne kadar nefes, ne kadar yiyecek nasip etti ise, hiç kimsenin ondan bir milim fazlasını kullanamayacağını,

– Her varlığın iyi olanının, eski olanı olduğu,

– İnsanların ölünce, ot gibi kaybolup gitmeyeceklerini,

– Kıyamet kopunca, bütün ölmüş cesetlerin tekrar dirileceğini ve orada dünyadaki hayatının hesabını vereceğini, ona göre cennete gidebileceğini, onun için iyi bir şekilde yaşayan insanın ihtiyarlamasının ne zararı olacağını,

– Kim ne derse desin, hayatlarını doğruluk üzere geçirenlerin, bu dünyadan ayrıldıkları zaman, ahiret âleminin hayale sığmayan sonsuz varlıklarına kavuşacaklarına inandığını,

– Bu bir aldanmaksa bile, ondan sonsuz zevkler duyduğunu,

– Yüce Allah'a karşı yaptığı ibadetlerini en samimi duyguları ile canı gönülden yaptığını, onun, kendisinin her çeşit faydalı ihtiyaçlarını zamanında karşılayacağına kat'i olarak inandığını ve bildiğini,

– Bu dünyada çekilen çile ve ıstırapların karşılıklarının, Allah tarafından başka bir dünyada verileceğine inandığını ve ona yalvardığını, halinden son derece memnun olup, eceli gelse yepyeni bir âleme geçeceği için daha çok sevineceğini,

- Öbür dünyanın bu dünyadan yüzbinlerce yönden üstün ve mükemmel olduğunu bildiğini,
- Her başlangıcın bir sonu olduğunu, başlamaktan asıl amacın, sonuç olduğunu,
- Önemli olanın, her işin neticesi olduğunu, bunun için ihtiyarlığı yaşamanın daha iyi olduğunu,
- İhtiyarların durumunun bir geminin dümencisine benzediğini, o dümeni iyi kullanmazsa geminin tehlikeye gireceğini,
- İhtiyarların uykusunun bile, gençlerin uyanırken meydana getirdikleri düşüncelerden daha üstün ve önemli olduğunu,
- Hastalığın, insanın hayatını iyi kullanamaması sonucu olduğunu, çünkü onların ihtiyarlığa gelinceye kadar perhiz diye bir şey tanımadıklarını, aşırı şekilde çok yiyip içenlerin, kendilerini zehirlediklerini, az yediğini ve yediklerini hazmetmek için, bulunduğu yerde durmayıp gezdiği için, bu yaşa kadar zinde kaldığını,
- Her şeyin tabiatına yani kanunlarına uymanın en büyük akıllılık olduğunu,
- İnsanlara hayat vermek Allah'ın bir hediyesi, uzun ömrün ise, iki katlı çifte bir hediye olduğunu,
- İhtiyarların da kendilerine göre zevkleri olduğunu, dostları ile hoş sohbet ettiklerini, gençliğinde bahçeye diktiği ağaçların meyvesinden yemeyi sevdiğini, bu güzel yiyeşlerde Allah'ın sanatkâr ve yaratıcı sıfatını görüp, bundan da ayrı bir zevk aldığını,

– Gençlerin aldığı lezzetler nefsi ilgilendirir ve acısını çekerler, ihtiyarların aldığı lezzet ise, tamamen ruhu ilgilendirir.

– Padişahlar, elinde terazi tutmuş bir kimseye benzerler. Sen padişah olunca, teraziyi doğru tutmanı isterim. O zaman yüce Allah da senin iyiliğini arzular.

Her şey Allah'ın malûmudur. Her şey sadece O'nun tarafından bilinebilir, diye sözlerini bitiriyor.

Kitabın aslı ile Türkçeleştirme arasında farklar var. Tamamı tamamına çevrilmemiş, hatta bazı yerlerde mânâ bile değişiyor.

Sonra tarihler herhalde doğru değil. Çünkü Fatih daha padişah olmadan, babası Sultan Murat 80 yaşını geçmiş değildi.

Bir de bu kitap, bizzat Sultan Murat tarafından yazılmış değil. Herhalde, o zaman sefir olan Venedikli zat, baba ile oğul arasında böyle bir konuşma geçtiğini duymuş, onu kendine göre kaleme almış. Kitabın aslının Frenkçe olması da bunu kanıtlıyor.

Bu öğütler, bizzat Sultan Murat tarafından yazılmış olsa idi, muhakkak çok daha doyurucu ve derin olurdu. Fakat buna rağmen, yine içinde güzel fikirler ve sözler var.

20 Mart 1982 - Ankara

Şimdiki insanlar ne tuhaf, ben onları deniz kenarında kumla ve çakılla oynayan çocuklara benzetiyorum. Esas, denize karışmak, denizle bir olmak olduğu halde, şimdiki insanların bundan hiç haberleri yok.

İnsanın kafasını; ben neyim, nereden geldim, nereye gidiyorum, suallerinin doldurması ve onlara cevap vermeye çalışması gerek.

Bu sayede de mânen yükselerek, dünyaya gelmenin gayesi olan şeyi yerine getirmesi, yani daha bu dünyada Allah'ı bulması, denize kavuşması gerek.

Ama şimdiki insanlar, bu manevî yolculuğun yapılabilmesi için şart olan dini ve tasavvufu bir kenara bırakıp, ıvır sıvır romanlar, denemeler gibi kitapları okuyarak, vakitlerini boş yere harcıyorlar ve işin kötüsü bu gibi kitaplarla dolu bir kütüphanesi olan, kendisini, bilgin, hakim bir insan gibi görüyor.

Esas ilim, Allah ilmi. Allah da bu ilmimi Peygamberleri vasıtasıyla kullarına duyurmuş. Bizim vazifemiz, Peygamberlerin ve onların yolunda yürüyen velilerin yolunda yürümek.

Allah en son Peygamber olarak Hazreti Muhammed'i (S.A.V.) göndermiş ve onun vasıtasıyla Kur'an'ı yeryüzüne indirmiş.

Elimizde Kur'an ve Peygamber Efendimizin hadisleri ve onun yolunda yürüyenlerin yazdıkları kitaplar ve yaşayışlarını anlatan kitaplar varken, bunlardan başkası ile oyalanmak, doğru olur mu?

Çünkü insanın ne olduğunu, nereden geldiğini ve nereye gittiğini anlatan, yalnız belirttiğim kitaplar.

Bu kitapları okumayan ve onların belirttiği şekilde yaşamayan bir insanın, huzura, sükûna, hatta sıhhate kavuşmasına imkân yok.

Ama şimdiki insanların, yukarıda belirttiğim tarzda yaşamalarında da kendilerinin kabahati yok. İki asırdır, bizi mazimizden yavaş yavaş uzaklaştırmışlar. İnsanı insan yapan din ve tasavvuf, kastî olarak unutturulmuş. Böylece, ortada yalnız yiyen, içen, konuşan, fakat insan vasfından uzak bir mahlûk kalmış.

Öyle ki, şimdiki insanlarımız, kurduğumuz koskoca imparatorlukları bir kalemde silerek, bizim bir mazimiz, geçmiş bir kültürümüz var mı, diyebiliyor.

Tabii var, en büyük medeniyeti bizler kurmuşuz. Piri Reis'ler, Mimar Sinan'lar, Mevlânâ'lar, Yunus Emre'ler tarihten silinebilir mi?

Türklerin yaşama tarzına, insanlıklarına hayranlıklarını, bundan asırlarca evvel Türkiye'ye gelen ecnebler, anlata anlata bitiremiyorlar.

Şimdi Türkiye'nin içinde bulunduğu bu kötü durum da o yozlaşmanın neticesi.

Gayemiz, büyüklerimizin yürüdüğü yolda yeniden yürüyerek, mânen ve maddeten yükselmek olmalı.

23 Mart 1982 - Ankara

"Ölmeden evvel ölmek" hep kafamı meşgul eden husus. Hep kendi kendime, ölmeden evvel ölmek nasıl olur, diye sorup dururum. Dualarımda da Allah'a "*ölmeden evvel sana kavuşmayı bana da nasip eyle Allah'ım*" diye dua ediyorum. Dün gece düşünürken, aklıma birden, ölmeden evvel ölmek için, benlikten uzaklaşmamız lâzım geldiği fikri geldi. Öyle ya, benlikten uzaklaşır, yani ortadan "ben"i kaldırırsak ortada yalnız Allah kalır. Biz

de bu sayede Allah'a kavuşmuş, yani ölmeden evvel ölmüş oluruz.

Demek iş, ortadan sıyrılıvermekte, Yaratan ile yaratılanı baş başa bırakabilmekte. Ama bu da çok zor. Nefis o kadar kuvvetli ki, her şeyde *"ben böyle yaparım"*, *"ben böyle söylerim"*, *"ben"*, *"ben"* diye ortaya çıkıyor.

Şimdi benim *"Ben"* demeye ödüm kopuyor. Öyle ya, ortada ben diye bir şey yok ki. Hep *"O"* var.

12 Nisan 1982 - Ankara

Birkaç aydır, kendi kendime Kur'an okumasını öğrenmeye çalışıyordum. Sabri bana okumayı öğreten kitaplar aldı, ben de onlardan çalıştım. Allah'a şükürler olsun, okumaya da başladım. Fakat, tam mânâsı ile doğru okuyamadığım için, Kur'an okumaya çekiniyordum. Bugün içime bir his geldi, ben de hatim indirmeye başladım. İnşallah hayırlısı ile hatimi tamamlarım. Allah yardımcım olsun. Yanlış okumaktan korktuğum için, karşısında ayrıca Türkçe okunuşu da olan "Tibyan Tefsiri"nden hatim indirmeye başladım. Bakalım ne kadar zamanda bitirebileceğim? İnşallah bayrama kadar tamamlarım.

Geçen hafta İstanbul'a gittik. Allah'a çok şükür, çok güzel bir hafta geçirdik ve güzelce dinlendik. Allah Ayten Hanım'dan razı olsun, bizi hiç bırakmadı. İnsanın en yakını, ancak bu şekilde hareket eder. Bizi iki defa yemeğe çağırdı, yine o güzel yemeklerinden yemeyi Allah nasip etti. Ziya Beyi ve Mustafa Ceylan Babayı gördük. Allah hepsinden razı olsun ve dualarını üstümüzden eksik etmesin.

Eksik olmasın Zafer Hanımın annesi de bizi iki defa aradı. Zafer Hanım Eskişehir'e gittiği için, onunla bir defa görüşebildik. Onları da çok seviyorum, iyi insanlar. İnşallah Allah'ım onlara da kendi yolunda (Allah yolunda) ilerlemelerini nasip eder.

15 Nisan 1982 - Ankara

Bugün saat biri geçerken resim yapmaya başladım. Resim ne kadar insanı meşgul ediyor. Bitirip kalktığımda, herhalde saat 3 olmuştur, dedim. Bir de saate baktım ki 4. Şaşırdım kaldım. Zaman ne çabuk geçip gitmiş. Resim iyi olursa pek üzülüyorum ama, pek iyi olmazsa, o zaman üzülüyorum. Bana zamanımı boşuna harcıyorum gibi geliyor.

Zaman, zaman diyoruz. Zaman diye bir şey yok. Zaman geçip gitmiyor. Geçip giden, bizim ömrümüz. İşte onun için, ömrümü boşuna harcayacağım diye ödüm kopuyor. Öyle ya, ömür dediğin ne ki, kısacık bir şey. Halbuki bu kısacık ömre, çok büyük işleri sağdirmamız lâzım. En büyük işimiz, başlıca vazifemiz, Allah'ı bulmak. Bu da çok zor bir iş. Allah yardımcımız olsun da, ölmeden evvel ölmek durumuna mazhar olalım. Hiç olmazsa, öbür âleme götürülecek biraz azığımız bulunsun. İnsan bu dünya işlerine bir dalarsa, kolay kolay öbür âlem için hazırlanmaya vakit bulamıyor. Bu dünya işleri ile öbür dünya işlerini tevhit etmemiz, her ikisinin de hakkını vererek çalışmamız lâzım.

21 Nisan 1982 - Ankara

Resim yapmak, bir şeyi resmetmek, yani onu kâğıda veya tuvale geçirmek olduğuna göre; bence en büyük ressam, ta-

biatta olanı tam mânâsı ile kâğıda veya tuvale geçirebilen, yani onu canlı gibi yapabilen ressamdır.

Çünkü tabiatta gördüğümüz her şey, yüce Allah tarafından, kusursuz ve en güzel bir şekilde yaratılmış olup, bu olanların daha iyisini veya güzelini yapmaya insanlar muktedir değildirler.

İşte onun için, yaptığı resmi modeline, yani Allah'ın yaratıklarına en çok benzeten ressam, en güzel resmi yapmış olduğundan en büyük ressamdır.

Ama böyle bir resim yamak zor ve şimdiki insanlar tembel olduğu için, ortaya modern resim diye bir şey attılar. Kimsenin ne olduğunu anlayamayacağı, karışık şekiller ve acayip renkler kullanarak kendilerinin resim yaptığını sanıyorlar.

Ama insanın en çok üzüldüğü de, kabiliyetli pek çok insanın, kendini bu akıma kaptırıp, hakiki ressamlık yolundan ayrılarak, kendi ziyan etmesi oluyor.

İnsan mizacına uygun işlerle meşgul olursa, mes'ut olur. Bir bakıyorsunuz, tertipli, çalışkan bir insan, moda diye modern resim yapmaya kalkıyor, onun için de hayatta mes'ut olamıyor.

Çünkü yaptığı resimde bir düzen, bir renk armonisi olmadığından, o resme baktığı zaman kendi iç düzeni de bozuluyor.

Herhalde, şimdiki insanların bu kadar bunalımlı, huzursuz olmalarında, bu modern resmin de payı pek büyük olmalı. Belki de kasten, insanları mutsuz etmek için modern resim akımı ortaya çıkarıldı.

Bize düşen vazife, bu modaya kapılmayıp, güzel sanat sıfatına lâyık, klâsik resim üzerinde çalışmak olmalı.

Güzel, kendisine bakıldığında, insanda huzur ve neş'e uyandıran, insanın içini ışıtan şeydir. İnsanda bu hisleri uyandırmayan bir şeye, güzel demeye imkân var mı?

İşte bir resme bakıldığında, insanda yukarıda belirtilen hisler uyanıyorsa, o resim güzel bir resimdir. Aksi ise, çirkin.

Güzelliklere baka baka, insan ruhen yükselir. İçi huzur ve hûşû ile dolar.

Dünyaya mânen tekâmül etmek için geldiğimize ve ruhun gıdası da güzellik olduğuna göre, ancak güzel resim yaparak insanları mânen yükselten ressamalar, insanlığa hizmet etmiş olurlar.

Diğerlerinin yaptıkları ise, boşuna vakit kaybetmektir.

Hayır, yalnız boşuna vakit kaybetmek değil; bu gibi resimleri seyreden insanlar, güzellikten, huzur ve neş'eden uzaklaştıkları, ruhları karardığı için, böyle resim yapan ressamalar, insanlığa ihanet etmektedirler.

Güzellikleri göremeyen bir insanda sevginin bulunmasına da imkân yoktur.

Sevgisizlik ise, insanı mânen kurutan ve öldüren bir şeydir.

İşte onun için insanlar, insanlarda güzellik hissini ve sevgiyi uyandıran, resim, yazı, heykel ve müzik gibi sanatları meydana getirmişler ve adına da "güzel sanatlar" demişler.

İnsanlarda güzellik hissi uyandırmayan bir yapıta, sanat eseri demeye imkân yok. Zaten şimdiki insanlar da bunu bildikleri için, artık sanat eseri tabirini kaldırıp, yerine "yapıt" tabirini getirdiler.

Öyle ya, modern bir müzik parçası veya modern bir resim, bir sanat eseri değil, ancak bir yapıttır.

24 Nisan 1982 - Ankara

Yarın Recep'in biri, ne çabuk yine üç aylar geldi. Sanki daha yeni geçmiş gibi. Allah bu üç ayların feyzinden, bizi de yararlandırsın. İçimde bir heyecan var; mânen çok yükselmek, ölmeden evvel ölmek istiyorum. Onun için de çok çalışmam lâzım. Ne yapsam bana az geliyor. Bu tempo ile ilerleyemeyeceğim diye korkuyorum. Ömrümün ne kadar kaldığını Allah bilir. İnşallah ölmeden evvel manevî tekâmülümü tamamlarım.

Allah'a çok şükür, şimdi Kur'an'ı okuyabiliyorum. Bu bana çok mutluluk veriyor. Hiçbir iş yapmamak, boyuna Kur'an okumak istiyorum. Yalnız yanlış okumaktan korktuğum için, önce esas Kur'an'dan okuyorum, sonra Tıbyan Tefsiri'nde, Türkçe okunuşu var, oradan da doğru okuyup okumadığımı kontrol ediyorum. Gittikçe daha rahat okuyorum. Sonra da Türkçe mânâsını ve tefsirini okuyorum. Şimdi çok ağır gidiyor, bakalım ne kadar zamanda bitirebileceğim. Herhalde gün geçtikçe daha çabuk okur ve kısa zamanda bitiririm. Şimdi canım, hiç başka bir şey okumak istemiyor. Aklım fikrim hep Kur'an ve tefsirini okumakta.

Resim çalışmalarım da ilerliyor. Şimdi Sabri, portre üzerinde çalışmamı söyledi. Bundan sonra, renkli resme geçecekmişim.

Fakat portre yapmak, yüze mânâ verebilmek çok zor. Bakalım başarabilecek miyim. Yalnız her işin başı dikkat ve sıkı çalışmak. İnsan çok dikkat eder ve muntazaman çalışırsa, herhalde başarabilir. İnşallah ben de başarırım da, renkli resme

geçerim. Çok heyecanlıyım. Renkli resim yapmak, beni çok mutlu edecek. İnşallah resimde muvaffak olurum. Ama olmasam da, ne önemi var. Benim için önemli olan, resim yaparak, ruhen ve kafa bakımından dinlenmek. Güzel olmuş veya olmamış, benim için o kadar mühim değil. Ama güzel olursa, şu iyiliği var. İnsan o zaman daha iyi dinlenmiş ve huzura kavuşmuş oluyor.

27 Nisan 1982 - Ankara

Dün gece, Abdülkadir Beye gittik. Maşallah sıhhati iyi, fakat bana biraz ihtiyarlamış gibi geldi. İhtiyarlamış demeyim de, saçları ve kaşları beyazlamış. Allah yardımcısı olsun, onun işi de çok zor, oradan oraya koşuşturup, memleketine faydalı olmaya çalışıyor. Adeta uyuşmuş olan bu insanları, uyandırmaya çalışıyor. Niye şimdiki insanlarımız böyle, hiç düşünmek istemiyorlar. Önlerine ne getirilirse olduğu gibi kabul ediyorlar. Tabii menfaatlerine uygun şeyleri. Her şeye hazır konmak istiyorlar. Rahatlarının bozulmasına hiç razı değiller. Bu uyuşukluk neden? Adeta afyon yutturulmuş gibi. Bir kere silkinip, üstünden bu uyuşukluğu atsa, o zaman Türk milleti, bakın görün nasıl ilerler. Allah'tan hayırlısı.

15 Mayıs 1982 - Ankara

İnsanlık âlemi nereye gidiyor? Televizyondaki bu dizi filmler beni korkutuyor. "Dallas"larla, "Flamingo Yolları" ile verilmek istenen ne?

Gözümüzün önüne hep kötülük, ahlâksızlık, dalavere, sevgisizlik ve mutsuzluk sergileniyor. Ve bu öyle güzel bir şekilde

süslene püslene gösteriliyor ki, tıpkı kristal bir bardakla sunulan zehir gibi.

Düşünmesini unutmuş olan şimdiki insanlar da, dıştaki süslere takılıp kalıyor. Esas verilmek istenenin ne olduğunu düşünemiyorlar. Ve düşünemedikleri için, verilenin zararlı olduğunu fark edip, ondan kendilerini kurtarmaya da çalışmıyorlar.

Ama meyvelerin içinde saklı olan vitamin gibi, bu filmlerin içinde saklı olan zehirler ve kötülükler de, zavallı insancıkların bünyesine geçiyor. Bu kötülükleri ve çirkinlikleri fark etmeksizin onları tabii ve güzel şeyler olarak kabul ediyorlar.

Bu sayede; aile mevhumu, sevgi, saygı, yardımlaşma gibi güzel hasletler ve değerler insanların içinde çıkarılmış oluyor.

İnsanı insan yapan bu güzel duygular, düşünceler, insanın içinden çıkarıldı mı, geriye bir canavar kalıyor. Ve işte ona da istedikleri kötülüğü, çok tabii bir şeymiş gibi rahatça yaptırabiliyorlar.

İçinde Allah sevgisi ve Allah korkusu olmayan bir insana istenilen her türlü kötülük rahatça yaptırılabilir.

Allah sevgisi ve Allah korkusu, bir süzgeç gibidir. Önüne sunulan şeyleri, bu süzgeçten geçiren insanın, fenalık yapmasına imkân yok. Çünkü bütün kötülükler ve fenalıklar, bu süzgeçten geçerek, vücut ve kafa kabına giremez. Bu sayede, içi ve dışı temiz olan insan ortaya çıkar.

İşte şimdi, böyle içi dışı temiz insanların olmasını istemedikleri için, çok sinsi bir şekilde, yavaş yavaş, insanların içinden Allah sevgisi ve Allah korkusu çıkarıldı. Artık kötü filmler, romanlar ve gazetelerle vermek istedikleri kötü düşünce ve hisleri, rahatça insanlara aşılayabiliyorlar.

En kısa bir zamanda uyuşukluktun sıyrılıp, Allah'a dört elle sarılmadıkça, bu felâketten kurtulmaya imkân yok.

Allah'tan hayırlısı.

14 Temmuz 1982 - Ankara

Dost Kapısı

Dost kapısı çok yücedir
Yolu sarptır, çetincedir
Bu yolları aşmadıkça
O kapıya varamazsın.

Kini, gamı atmak gerek
Kibir, gurur olmaz gerek
Sen bunları yapmadıkça
O kapıya varamazsın.

İçin dışın pak eyleyen
Gözün yaşın sel eyleyen
İki cihanı terk eyleyen
Dost kapısın açar gerek.

15 Temmuz 1982 - Ankara

Allah Yolu

Allah Allah diyenin
İşleri âsân olur
Kalbinden gam, kasâvet
Uçar gider hoş olur.

Allah Allah diyenin
 İçi nur ile dolar
 Bu nur ile açılır
 Allah'a giden yollar.

16 Temmuz 1982 - Ankara

Ne Güzelsin Allah'ım

Toprağınla taşınla
 Ağacınla kuşunla
 Açan tomurcuğunla
 Ne güzelsin Allah'ım

Ağlayan çocuğunla
 Cıvıldaayan kuşunla
 Konuşan insanınla
 Ne güzelsin Allah'ım

Sabah esen yelinle
 Kışın yağınla
 Damlayan yağmurunla
 Ne güzelsin Allah'ım

Denizinle göğünle
 Günüldeki evinle
 Büyük merhametinle
 Ne güzelsin Allah'ım

27 Temmuz 1982 - Ankara

Bilmem ki

Göğe açılan ellerim,
Sana ulaşır mı?
Bilmem ki...

Gönlümdeki dualarım,
Sana ulaşır mı?
Bilmem ki...

Ölmeden evvel ruhum,
Sana kavuşur mu?
Bilmem ki...

5 Eylül 1982 - Ankara

İnsan

Sen, ben, o
Hepimiz insanız
Ama
O, gerçek insan.

7 Eylül 1982 - Ankara

Abdülaziz Rebbağ Hazretlerinin "El İbriz" adlı kitabında; ibadetlerin hedefinin, tevhit olduğu belirtiliyor. Sadece Allah birdir demekle, tevhit olmuyor. İş, bu sözün mânâsını lâyıki ile anlayıp ona göre amel edebilmekte.

Yani hayatta ne varsa ve ne oluyorsa, hepsinin Allah'a ait olduğunu bilmek. İnsan her olayda, her şeyde Allah'ı görebiliyorsa, o zaman tevhidi yaşıyor demektir.

Kendinde veya başkalarında bir kuvvet görmesi, tevhitten uzaklaşması, Allah'a şirk koşması demek oluyor.

Münir Beyin dediği gibi, insanın kendisini her yaptığı işten çekip çıkarması gerek. O zaman yapılan her işi, Allah'ın yaptırdığı şuuruna varılıyor ve o zaman tevhit yaşanmış oluyor.

Ama biz, o kadar kendimizle doluyuz ki, daima şöyle yaptım, böyle yaptım deyip duruyoruz. Allah istemese, hiçbir şey yapamayız. Bizim bir parmağımızı bile kıpırdatmaya kudretimiz yok.

Onun için, manevî büyükler "ben" kelimesini bile ağızlarına almaya korkuyorlar.

Yalnız Allah var, biz yokuz.

6 Ekim 1982 - Ankara

Bu yıl, adlî tatilde Sabri nöbetçi olduğu için, izninin bir kısmını Eylül ayında aldı.

Buradan İzmir'e, oradan da Dikili'ye gittik. Dikili çok güzel, şirin, muntazam, pırıl pırıl bir kasaba, ikimizin de çok hoşuna gitti. Orada insan huzur duyuyor. Güzel, muntazam villalar yapılmış, sahilde gazinolar var. Havası da çok güzel, rüzgâr adeta insanı okşuyor. Bir de pideci ve kebabçısı var ki, öyle ince ve güzel pide yapan pek az bulunur. Antur diye turistik bir motel var, orada kaldık. Motel de fena değildi, oranın en güzel moteli. Denizi de çok güzel.

Bir gün de oradan, Danıştay Sitesi'ne gittik. Arkadaşlar siteyi o kadar iyi anlatmışlar ki, sanki evvelden görmüşüm, benim için yeni bir yer değilmiş gibi geldi. Evler, bahçeler ve binaların konumu aynen anlattıkları gibi, hepsi güle güle otursunlar.

Lütfiye Abla ve Şükriye Abla, ikisi de çok iyiler. Eksik olmasın, Şükriye Abla bizim için, mantı, su böreği yapmış, patlıcan ve biber kızartmış, ellerine sağlık, hepsi de pek güzel olmuştu. Tatları hâlâ damağımızda.

Sıdika'yı, Nesteren Hanımı, Sevim Hanımı ve Sevim Settar'ı gördük. Hepsi de çok iyiler. Sıdika'nın Avrupa seyahati de çok güzel geçmiş, pek memnun.

Dikili'de üç gece kaldıktan sonra, oradan Bodrum'a geçtik.

Bodrum'u hiç beğenmedik. Kupkuru dağlar ve beyaz evler. Fakat, ilk defa orada, beyaz rengi sevmedim. Hep eski Rum evlerini taklit etmişler. Uzaktan bakınca, şehir adeta bir mezarlığa benziyor. Şehrin bu havası, içindeki insanlara da sinmiş, hepsi mânen ölmüş insanlar. Dikili'deki uhrevî hava nerede; burada adeta insanın boğazını bir şey sıkıyor. Bir gece kalıp, hemen Bodrum'dan kaçtık.

Oradan Marmaris'e gittik. Marmaris çok ama çok güzel bir şehir. İkimiz de hayran olduk. Marmaris, serpiştirilmiş pek çok adalar dolayısıyla tabii bir liman haline gelmiş, dağlar ve adalar yemyeşil, tıpkı Ünye'deki gibi, dağların birbiri ardına dört kademede sıralanışı var ki, insan seyretmeye doyamıyor. Allah övmüş de yaratmış, Sabri adeta kıymetli bir yüzüğün taşı gibi diyor. Hatta Sabri, Marmaris'i Boğaz'dan da güzel buldu. Ama bence Boğaz daha güzel.

Bütün sahil açılmış, güzel güzel banklar konulmuş, herkes o sahil şeridinde piyasa yapıyor ve sahil bütün yatlarla dolu. Çoğu ecnebilerin yatları, yolun arka kısmında çok güzel gazinolar yapılmış. İnsan kendini sanki Nis'te veya Monte Karlo'da sanıyor.

Güneşin doğuşu ve batışı birer harika, seyretmeye doyamıyorduk. Hafif sarılık, gittikçe koyulaşarak kıpkırmızı bir renk oluyor, adeta gökyüzü ve deniz tutuşuyor. İnsanın bu kadar güzellik karşısında haykıracağı geliyor. Her tarafının güzelliğini ayrı ayrı içimize sindirdik.

İnşallah hayırlısı ile Allah bir daha gezmeyi nasip eder.

Denizi de çok güzel, insan doyamıyor. İki defa motor gezisi yaptık. Mağara ve Dalyan diye bir yer var, oraya gittik. Orası da çok enteresan bir yer. Bir boğazdan geçtikten sonra, sazlıklar başlıyor. Sazlıkların boyları o kadar yüksek ki, insan önünü tam olarak göremiyor. Sazların arasında, adeta bilmecelelerde olduğu gibi yollar var, o yolların hangisine sapılarak sahile ulaşılabileceğini, ancak oralı motorcular biliyor. Bir yabancıнын yolu çıkarmasına imkân yok. Fakat görünüş o kadar güzel ki, insan seyretmeye doyamıyor. Öğle yemeğini o boğaz denilen yerdeki gazinoda yedik. Balık pek hoşuma gitti. Oranın kumu ve denizi çok güzel ve sığ. Kumu çok ince, adeta un gibi ve pırlıl pırlıl. Gitmek iki saat, dönmek de iki saat sürüyor. Hava da pek güzeldi. Bizim için güzel ve unutulmaz bir gezi oldu.

Marmaris'te de bir hafta kaldıktan sonra, İstanbul'a döndük. Bayramı da İstanbul'da geçirerek, Pazar gecesi Varan otobüsü ile Ankara'ya geldik.

Allah'a şükürler olsun, çok güzel bir gezi yaparak Ankara'ya sağ salim döndük. Allah geride kalan iznimizi de güle güle kullanmayı nasip etsin. Âmin.

2 Ocak 1983 - Ankara

Peygamber Efendimiz (S.A.V.) “*Ya hayır söyle, ya sus*” buyurmuşlar. İnsan düşününce, bu hadisi şerifi yaşamanın, kendisine neler neler kazandıracığını hayranlıkla görüyor.

Bir kere insanın söyleyeceği sözün “hayır” olup olmadığını tespit etmesi için, sözü söylemeden evvel düşünmesi gerek.

Demek ki insan ilk olarak, bu hadisi şerifi hayatında uygularken, düşünmesini öğreniyor. Düşünmek, insanı insan yapan en büyük haslet. Kur’an-ı Kerim’de, düşünenler için ibretler olduğu, defalarca belirtiliyor.

İkinci olarak, sözü söylemeden evvel düşündüğü için, temkinli hareket etmiş oluyor.

Bu sayede, ağızından lüzumsuz ve mânâsız bir söz çıkmadığı için, sonunda üzüntü ve vicdan azabı gibi bir durum da olmuyor.

Üçüncü olarak, dolayısıyla az konuşmuş oluyor. Büyüklerimizimizin daima “*az ye, az konuş, az uyu*” şeklinde bize yaptıkları uyarının bir kısmı da, bu sayede yerine getiriliyor.

Az konuşmanın faydaları da malûm. Yukarıda da belirttiğim gibi, üzücü hadiselerin önüne, bu suretle geçilmiş oluyor. İnsan, daimî bir huzur ve sükûn içinde bulunuyor.

Manevî tekamülümüz için ise, huzur ve sükûn şart. Çünkü insan, bu sayede doğru düşünebiliyor ve bu düşünceler zinciri, onu Allah’a ulaştırıyor.

Ayrıca, atalarımızın “*lâf lâfı açar*” şeklindeki sözleri uyarınca; “*hayır*” söylendiği için, konuşma da hayırlı, dolayısıyla faydalı bir

şekilde devam edip gidiyor. Boş lâf edilerek, zaman boşuna harcanmamış, aksine değerlendirilmiş oluyor.

Bunlardan çıkan neticeye göre; insanın bir tek bu hadisi şerifi tam olarak yaşaması, onun manevî tekamülünü tamamlaması için kâfi.

Allah'ım, bizi müslüman ve Hazreti Muhammed (S.A.Vs.) Efendimizin ümmeti yarattığın için, sana şükürler olsun.

4 Ocak 1983 - Ankara

"Dere kenarında bile abdest alıyor olsanız, yine de suyu tasarrufla kullanınız."

Bu hadisi şerif ile, Peygamber Efendimiz (S.A.V.) bize israftan kaçınmamızı, tasarruflu hareket etmemizi emir buyuruyorlar.

Bu hususu, hayatımızın her ânında ve her şeyinde uygulamamız lâzım. Bunun için de, her an dikkatli olmamız gerek. Para harcamada, eşyayı kullanmada, su ve elektrik sarfiyatında ve bilhassa zamanı kullanmada tasarrufa riayet şart.

Bir kere zaman o kadar değerli bir şey ki, onu lâyıki ile değerlendiremeyip, boş boşuna geçirdiniz mi, bir daha geri getirmeye imkân yok.

Onun için *"En büyük müflis, zamanını boşuna harcayandır."* demişler. Çünkü iflâs eden bir tüccar, yeniden para kazanabilir, fakat geçen zamanı geri getirip, yeniden o zamanı değerlendirmek mümkün değil.

İşte onun için, zamanımızı kullanırken, çok dikkatli hareket etmemiz gerek. Bir dakikamızı boş geçirmeyip, onu değerlendirmemiz, bizim başlıca vazifemiz olmalı.

Plânlı hareket eden, hem işlerini zamanında yapmış, hem de zamanını israf etmemiş, değerlendirmiş olur.

Biraz dinleneyim, sonra işimi yaparım derse, bir türlü zamanında o işi yapamaz. Evet, insan yorulur. Arada dinlenmeye de ihtiyacı olur. Fakat bu dinlenme, boşu boşuna oturmak ve yatmakla olmaz. Ben yorulduğum zaman, muhakkak dinlenirim, ama bu dinlenme sırasında elime bir kitap alır, onu okurum, bu suretle o zamanımı da israf etmemiş, değerlendirmiş olurum.

Hem bu suretle insan zamanı da tasarrufu altına almış olur.

Para harcama da çok mühim. Parasını israf etmeyen ölçülü harcayan kimse, daima huzur ve sükûn içinde olur.

İnsan, aldığı paraya göre bütçesini yapmalı ve ne olursa olsun, onun dışına çıkmamalı. Çünkü bir defa bütçe bozuldu mu, onu düzeltmek çok zor. İcabında kuru ekmek yiyerek, bütçenin bozulmamasına itina göstermeli. Çünkü, Allah'ın bize takdir ettiği paranın dışına çıkarak, borç yaparak para harcamak, hâşâ sanki bana, Allah'a karşı, sen benim ihtiyacımı takdirden acizsin demek gibi bir şey geliyor. Belki biraz sıkıntı çekmemiz, bizim manevî tekâmülümüz için lüzumlu olabilir. Allah her şeyin en iyisini ve güzelini bilir ve yapar. Bizim vazifemiz, elimize geçeni tasarruflu olarak kullanmak, onu israf etmemek. Bir kere insan ihlâsla böyle hareket etti mi, Allah onun elindeki paraya öyle bir bereket veriyor ki, eline azıcık bir para geçen insan, bir milyarder gibi rahatça yaşayabiliyor. İş, insanın tam olarak Allah'a güvenmesinde ve ona teslim olmasında.

Suyunu ve elektriğini israf etmeyen, gerektiği kadar suyu açan, işi bitince hemen kapayan, elektriği de bu şekilde kullanan insan, hem kendisini fazla para ödemekten korumuş, hem

de memleketine hizmet etmiş oluyor. Bu suretle, sular ve elektrik, tasarruflu kullanıldığı müddetçe, barajlardaki suların ve elektrik enerjisinin bitmesi mümkün değil.

Eşyayı güzel kullanmak da bir nevi tasarruf; çünkü eşya kolay kolay eskimeyeceği için sık sık eşya almak, para harcamak mecburiyeti de olmayacak, bu suretle israf önlenecek.

Ne bileyim; ekmeğimizi, tuzumuzu, pirincimizi, yemeğimizi, sabunumuzu tüketirken bile, israftan kaçınmalıyız.

İşte insan, bu hadisi şerifi uygulama sayesinde, dikkatli ve ayrıca zamanda, maddede ve eşyada tasarruf sahibi bir insan oluyor; inşallah, bu hâl onun manevî âlemde de tasarruf sahibi olmasına vesile olur. Âmin.

12 Ocak 1983 - Ankara

“*Lâ ilâhe illâllah*” ne kadar sihirli bir cümle. İçime bir sıkıntı geldiğinde, bunaldığım zaman, tevhit çekmeye başlar başlamaz, içimi bir ferahlık ve huzur kaplıyor, hiçbir sıkıntım ve üzüntüm kalmıyor. Adeta içim yıkanıyor.

Demek ki, manevî temizliğimiz için tevhit çekmek şart.

Ben her zaman çekmeyi unutuyorum. Bir bakıyorum, içim kararmış, hemen tevhide başlıyorum. Sanki içimde, yağmurlu, karanlık bir havadan sonra güneş açmış gibi, birden bire bir aydınlık, bir ferahlık hissediyorum.

Lüzumsuz ve kötü düşünceler de “*Lâ ilâhe illâllah*” demeye başlar başlamaz, kaybolup gidiyorlar.

İnsan bir ânı bile boş geçirmeyip, hep “*Lâ ilâhe illâllah*” dese, kimbilir önünde ne geniş ufuklar açılacak, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, neleri görüp işitecek.

Allah’ım bana da, herkese de böyle bir manevî temizlik nasip eyle. Âmin.

18 Ocak 1983 - Ankara

“*Lâ ilâhe illâllah*”

Allah’tan başka ilâh yoktur. Tapılacak olan yalnız Allah’tır.

“*Lâ ilâhe illâllah*”ın künhüne varmak yaman iş. İnsan, ilmen mânâsını anlıyor ama, bu kâfi değil ki. İnsan, aynen de görebilmeli. İşte o zaman insan “*Lâ ilâhe illâllah*” demiş olur. Hani bir defa “*Lâ ilâhe illâllah*” demek kâfi deniyor ya, işte bu yukarıda belirttiğim gibi, tevhidi söyler söylemez, her şeyi ayan beyan görürse, o zaman insan Allah’a ermiş oluyor.

İş, insanın her bakımdan, mânen, maddeten temiz olabilmesinde. Kalbinde haset, fesat, kötülük, hırs bulunmayan kimse, arınmış, saf bir duruma gelmiş oluyor ki, işte Allah, insana o zaman “*Lâ ilâhe illâllah*” der demez, bütün perdeleri kaldırıp ayan beyan görünüyor.

Herhalde insanın tevekkülle kendini temizlemeye çalışması şart. İş, bizim o adımı atabilmemizde. Allah “*bana bir adım gelene, ben on adım gelirim.*” diyor.

Biz samimi olarak kendimizi temizlemeye çalışalım. İnşallah bir gün bakarız, biz de ölmeden evvel Allah’a kavuşmuşuz.

16 Şubat 1983 - Ankara

Bu yılki doğum günümde de Sabri, yine bana bir altın kolye hediye etti. Modelini yine kendisi çizmiş. O kadar güzel ki, adeta şiir. Öbürleri de çok güzeldi ama, bu hepsinin şahı olmuş. Allah Sabri'den razı olsun. Allah onu bu dünyada da, öbür dünyada da aziz etsin ve benim başımdan eksik etmesin. İnşallah bu dünyada da, öbür dünyada da, mezarda da hep beraber oluruz. Sabri beni kendi eli ile yerime yerleştiresin, sonra arkamdan o da gelsin.

Allah'ım, Sabri'ye de, bana da hayırlı, sıhhatli, feyizli ömürler ver. Âmin.

26 Şubat 1983 - Ankara

Sabri her zaman, sofraya fazla yemek getirmememi söyler, ne kadar götürürsen o kadar yenir derdi. Bense, insanın istediği kadarını yiyip, diğerini bırakabileceğini düşünürdüm. Dün, niçin hepsinin yeneceğini izah etti. Vücut, sofrada ne görürse, kendini ona göre ayarlamış. Onun için, sofrada çok yemek varken, az yiyerek insan doyamazmış. Fakat sofraya az yemek konursa, vücut o kadar yemekle doyacağını ayarladığı için, az yemekle de doymuş.

Şu insan vücudu ne hassas bir makine, onu tamamiyle anlamak çok güç. Onun için, kendini bilen Rabbini bilir demişler. Demek ki veliler, vücut makinesini tam olarak anlayan insanlar oluyorlar. Herhalde hastaları iyileştirme hassaları, biraz da bu bilgilerinden ileri geliyor. Kendisini anlamaya çalışan insana, Allah da yardım ediyor, kendisini tanıtıyor. Onun gören gözü, işiten kulağı, söyleyen dili oluyor. Allah'ım, beni de kendimi ve seni bilen kullarından eyle. Âmin.

16 Mart 1983 - Ankara

Ablam çok şükür "sarılık" hastalığını atlattı. Kurban Bayramında yakalanmıştı, şöyle böyle 5,5 ay oluyor. Allah bütün hastalara şifalar versin. Nisanın 4'ünde de, annemin kontrolü var. O da bu kışı mâşallah çok iyi geçirdi. Ablam hastalanınca, ona kuvvet geldi. İnşallah o da hayırlı haberler alır. Okan da felç geçirdi. Çok şükür, zar zor da olsa, şimdi yürüyebiliyor. Yalnız sol kol ve elde pek hareket yoktu. İnşallah o da açılmıştır. Hastalık zor. İş, hasta olmamakta. En iyi düşünce tarzı ve uygulaması Tibetlilerininki; onlar Dalaylama hasta olduğu zaman doktoruna işten el çektirirlermiş. Doktorun vazifesi, insanı hasta yapmamak derlermiş. Ne kadar doğru, iş hasta olmamakta.

Geçen hafta İstanbul'a gittik. Orada da herkes hasta. Bizim sokakta oturan Fatma Hanım Teyze vefat etmiş, onun da kırk mevlüdüne gittim. Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın, çok akıllı ve tedbirli bir insandı. Cemil Meriç'in Hanımı da vefat etmiş, Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın, o da çok mükemmel bir insandı.

Allah herkese sıhhatli ömürler ve imanlı ölümler nasip etsin. Âmin.

5 Nisan 1983 - Ankara

Dün annem doktora kontrole gitti. Allah'a çok şükür, doktor çok iyi bulmuş. 29 Eylülde tekrar kontrole çağırılmış. Allah bizim hastalarımıza da, bütün hastalara da şifalar versin, en kısa zamanda hiçbir hastalıkları kalmamasın. Annemin de mâşallah hiçbir şeyi kalmadı ama, yine doktor tedbir olarak kontrolü bırakmıyor. Tabii tedbirli olmak çok iyi bir şey. İnsan Allah'a teslim olur,

huzur içinde bulunursa, kolay kolay hasta olmuyor veya yakalandığı hastalığı çabuk atlatıyor.

11 Nisan 1983 - Ankara

“İnsanı kâmil” demek; kalben, aklen yücelmiş, tevhide ulaşmış, Allah’ı bilmiş, bulmuş insan demektir.

İnsanın kalben yücelmesi için; manevî ilimleri bilmesi, onları hakkıyla yaşaması lâzımdır. Bunu yerine getiren insan, manevî âlemin kanunlarına sahip olur. Bu suretle, o âlemde tasarruf sahibi bir insan mertebesine erer.

İnsanın aklen yücelmesi için ise; bu dünyaya ait ilimleri bilmesi, onların kanunlarını iyice öğrenmesi gerekir.

Kalben, mânen yücelmiş bir insanın dıştan görebileceğimiz vasıfları ise; onun, dinî vazifelerini yerine getiren, vakur, içi sevgi dolu, tedbirli, dengeli, hassas, içi dışı bir, doğru sözlü, herkesin yardımına koşan, kin, haset, kıskançlık gibi duygulara sahip olmayan, kaza ve kadere inanan, Allah’tan gelen her şeyi hoşnutlukla karşılayan, fakat bundan evvel elinden gelen her türlü tedbiri alan ve cömert bir insan olmasıdır.

İşte günümüzde yaşayan kâmil bir insanın, bu saydığımız vasıflara sahip olması, ayrıca, günümüzdeki ilmin en son merhalesi olan atom ilminden, tıbbı, ekonomiye, güzel sanatlara, astronomiye ve aklınıza gelecek her türlü ilim ve bilim dalına vâkif olması gerekir.

Kısacası kâmil insan; maddî, manevî, sorduğunuz her soruya doğru cevap verebilen, sizi doğru yola iletip, sonunda ölmeden evvel Allah’a kavuşturabilen insandır.

15 Nisan 1983 - Ankara

Sabri “kâmil insan”ı; “kendi kendisi ile, Allah’la ve cemiyetle kavgası bitmiş insan” olarak tarif etti. Ne kadar kısa ve özlü bir tarif, üstünde ciltlerle kitap yazılacak kadar veciz. Öyle ya, böyle bir insan, her bakımdan huzur içinde, rahat, neşesi yerinde bir insandır. Acaba insan, bu hale geldikten sonra mı mânen yücelecek, yoksa mânen yüceldiği için mi bu hale geldi? Herhalde, maneviyat yolunda biraz yol alınmadan bu hale gelmeye imkân yok. Fakat benim anladığım mânâda, bir insanın insanı kâmil olabilmesi için, tâbir caizse, mânevîyat yolunda fakülteyi bitirmiş, doktorasını vermiş olması gerek.

İşte insan, o zaman kendi kendisi ile, Allah’la ve cemiyetle barış içinde olabiliyor. Demek ki insan, mânen yücelerek kâmil insan haline gelebiliyor.

Allah’ım, benim de mânevîyat yolunda ilerlemiş, kâmil insan olmamı nasip eyle. Âmin.

23 Haziran 1983 - Ankara

İçimde yazmak arzusu var. Fakat ne yazacağımı bilemiyorum. Sanki içim dolu; onları anlatmak, onları boşaltmak istiyorum. Tasavvufî güzel kitaplar okuyunca, içimin kabardığını hissediyorum. Adeta mânevî huzur, ferahlık, bedenimde maddî bir genişlik yapmış gibi oluyor. Ne tuhaf, mânâ ile madde ne kadar birbirine bağlı. Bunu adeta gözümle görebiliyorum. “İçî güzel olanın dışı da güzel olur” derler ya, çok doğru; içi, yani mânâsı güzel olan bir insan, dışı, yani fizikî yapısı bakımından da güzel oluyor.

*Gül yüzlü sevgilimin
Gül ile dolu içi*

6 Eylül 1983 - Ankara

Bugün adlî tatil bitti; yeni bir adlî yıl başladı. Allah hayırlı güzel bir yıl geçirmeyi nasip etsin.

Allah'a çok şükür, bu yıl tatilimiz pek güzel geçti. Buradan doğru İstanbul'a gittik. Sevdiğimiz dostlarımız, bizi dört gözle bekliyorlarmış. Sık sık görüşüp hasret giderdik.

Sevgili Hatice Teyzemizin bir hareketi, beni çok duygulandırdı. Kendi yüzüklerinden birini bana verdi. Ben seni çok seviyorum, sen de benim bir kızımsın, bunu tak ve beni hatırla dedi. Üstünde renkli taşı olan bir altın yüzük. Pek de güzel. Ben de hiç parmağımdan çıkarmıyorum. Mâşallah teyzemiz pek akıllı fikirli ve mânen yükselmeye çalışan bir insan, bu yolda epey ilerlemiş. Sabri'nin konuşmalarını pek seviyor. Hiç bizden ayrılmak istemiyor. Ben de elim değdikçe, ona tasavvufî kitaplar okuyorum, çok memnun oluyor. Allah bu yolda ilerlemeyi ona da nasip etsin. Kızı Zafer Hanım da mâşallah pek temiz ve güler yüzlü. İnşallah Allah ona da bu yolda ilerlemeyi nasip eder.

İstanbul'daki evimiz de mâşallah pek güzel, adeta bir biblio gibi, içi ayrı güzel, dışı ayrı güzel. Her tarafın manzarası başka ve hepsi de birbirinden güzel. İnsan ne taraftan bakacağını şaşıyor. Bir tarafta deniz ve Adalar ve bir tarafta Çamlıca tepeleri, bir taraftan da Bakırköy, Yeşilköy tarafları görülüyor. Göz alabildiğine açıklık ve ferahlık, ufku çok geniş, ya c etrafımızdaki yemyeşil çam ağaçları ile kaplı bahçeler. Dedim ya, insan nereye bakacağını şaşıyor. Bunların şükrünü nasıl eda edeceğimi bilemiyorum.

İşte bu güzel evimizde, güzel dostlarımızla, çok güzel vakit geçirirken, bu arada bir de Sabri ile Büyük Ada gezisi yaptık.

Adayı da çok beğendik. Yine eski halini almış, orada kaldığımız günleri andık, Dil'e kadar yürüdük. Güzel bir gün geçirdik. Şimdi Bostancı'dan vapur var. Gidiş dönüş de kolay oluyor.

Tatilimizin en güzel on gününü de Gönen'de geçirdik. Ünye'den sonra en çok beğendiğimiz ve dinlendiğimiz yer oldu.

Harem'den otobüse bindik, altı saatlik şiiir bir yolculuktan sonra Gönen'e vardık. Otobüste herkes bize yerlerin kıştan ayrıltıldığını ve yer bulmamıza imkân olmadığını söylediler. Biz de Allah büyük, inşallah bir yer buluruz dedik. Hakikaten büyük Allah'ım bize en güzel otel olan Yıldız Otelin Kral Dairesini nasip etti.

Odanın her tarafı şahane lambri ile kaplı, tavanlar ise kâğıt kaplı, pembe kadifeden koltuklar ve kanepeler (divân), ipek perdeler ve ipek yatak örtüsü. Şâhane bir yatak odası takımı, üzeri kabartmalı, tuvaleti, pufu ve şifoniyeri ile her şeyi fevkalâde güzel, yerler hep halı kaplı. Banyosu da çok güzel, suyu kendiniz istediğiniz gibi ayarlıyorsunuz. Soğuk suyu da kaplıca suyu, büyük bir havuza döküp soğutuyor ve o suyu soğuk su olarak veriyorlar. Yani ılıştırmak için başka bir su kullanılmıyor.

Otelin öbür odaları da güzelmiş ama, tabii bizimki gibi olmaz, çünkü orası Kral Dairesi olarak hususî bir şekilde yapılmış.

Yani sizin anlayacağınız, Allah bize Kral Dairesinde krallar gibi yaşamayı nasip etti.

Hakikaten krallar gibi yaşadık. Sabri orada, hemencecik herkesle ahbap oluverdi. Kaymakam Beylerle ailece çok samimi olduk. Mâşallah pek güzel bir aile, iki kızları var. Hanımı da öğretmenmiş. Hanımın ismi Sevgi, Kaymakam Beyin ismi Ömer. Kendi hususî arabaları da var. Bizi arabaları ile gezdirdiler. Ora-

da bir dağ kaplıcası varmış, oraya bizi pikniğe götürdüler. Yol ve kaplıcanın bulunduğu yer çok güzel, yemyeşil, insan adeta bu güzellik karşısında sarhoş oluyor. Sevgi Hanım da çok güzel köfte, patlıcan ve biber kızartmış, karpuz ve kavun da almışlar, orada nefis bir yemek yedik. O kadar güzel olmuştu ki, tadı hâlâ damağımızda. Yani bize hem manzara, hem yemek ziyafeti çektiler. Eksik olmasınlar, bir akşam da incir ve elma bahçesine götürdüler. Orada ellerimizle ağaçtan meyveleri koparıp yedik, hepsi de pek güzeldi. İnciri böyle ağacından yemek ne kadar güzel. Ayrıca geceleri de otele geldiler, uzun uzun sohbet edildi.

Otelde de pek çok kimselerle ahbap olduk. Hele bir Sivas Vali Muavininin hanımı Perihan Hanım vardı, bizi çok sevdi. Muhakkak mektuplaşalım dedi. Bir de Samsunlu bir hanım, o da Ankara'ya bize geleceğini söyledi.

Gönen'in halkı da çok iyi. Sabri, çarşıda da pek çok esnafla arkadaş oldu. Bir yağ tüccarı, bizi aldı bağına götürdü, orada elimizle incir, üzüm, domates, biber koparıp yedik.

Bir de, o mektep müdürleri ve öğretmenler, Sabri'nin peşini bir türlü bırakmadılar. Odamızdan ne zaman lobiye insek, muhakkak bekleyenleri buluyorduk.

Bütün insanlar Sabri'nin sohbetine susamış, herkes biraz nasip almak için koşuyor. İnsanın gözleri yaşıyor. Allah'ım sen bu insanları feraha, huzura kavuştur, senin yolunda ilerlemelerini nasip eyle.

Bir öğretmen de bizi evine götürdü, onun hanımı da öğretmenmiş, bir de birkaç aylık çocukları var. Allah mes'ut etsin. Bizi karpuz bahçelerine de götürecekti ama, biz artık dönüyoruz dedik.

Otelin terasından, Gönen olduğu gibi görünüyor. Yemyeşil, insanın içi açılıyor. Oradan, kuğulu parkın ağaçları da çok kesif bir koru gibi görülüyor. Bu parkın içinde, bir büyük havuz ve havuzun içinde bir kuğu ile üç ördek var. O kuğunun güzelliği, sözle anlatılacak gibi değil. Ekseriya öğlene doğru parka gidip, o havuzun kenarına oturuyor ve çaylarımızı içerken kuğuyu doya doya seyrediyorduk. Kuğunun nazlı nazlı suyun üzerinde süzülmesi şiir gibi, onu seyrederken insanın nefesi kesiliyor. Vak-tinin çoğunu da teleklerini temizlemekle geçiriyor. Allah'ım o boynu nerelere kadar uzanıyor. Adeta mahir bir el gibi, gagası ve boynu ile temizliğini yapıyor. Arada bir de kanatlarını açıp, havuzun bir tarafından öbür tarafına uçuyor. Havuzun boyu da epey uzun, çok güzel, şekilli bir havuz. İçini de mavi boyamışlar, çok güzel duruyor. Çocuklar, kuğuya ve ördeklere ayçekirdeği atıyorlar, onlar da afiyetle yiyorlar. Oradaki iki ördeğin gagaları ve ayakları kırmızı, hiç bu renkte gagası ve ayağı olan ördek görmemiştim. Ama pek hoşuma gitmedi. Belki de biz turuncu gagalı ördeklere alışmış olduğumuzdan hoşuma gitmemiştir. Alışkanlık çok mühim bir şey ama, ne kadar alışılmış olsa dahi, değişik olan şey güzel olursa, insan pekâlâ onu da sevebiliyor. Demek ki, ördekte kırmızı gaga pek güzel değil. Ama üçüncü ördek turuncu gagalı ve ayaklıydı, onu sevdim. Bu ördeğin bir âdeti vardı. Adeta mevlevîler gibi, havuzun içinde dönüp duruyordu. Fakat o dönüşü de çok güzeldi.

Bir de, karabatak gibi bir kuş vardı, havuzun ortasındaki bir tümsekte, uyur gibi duruyordu. Birden bire, deli gibi havuzun içinde oradan oraya uçmaya başladı. Ertesi gün, onu havuzda göremedik. Garsona sorduk, ölmüş. Onu bir çaydan yakalayıp getirmişler, fakat verdikleri şeyleri yememiş. Herhalde açlıktan

ölmüş. Ona çok üzüldüm. Hiç kimseyi yerinden, yurdundan etmemeli.

İşte böyle kuğuyu ve ördekleri doya doya seyrettikten sonra da, ver elini Karadeniz Kebapçısı diyorduk. Bu kadar nefis döner kebab ve ızgara köfteyi hiçbir yerde yemedim. Döner hasretimizi de bol bol giderdik. Otelin yemekleri de çok güzel ve öyle çok pahalı da değil. Gönen'in mısırı da çok güzel, çok lezzetli. İşte böyle, biz adeta Gönen'e aşık olduk. İnşallah Allah nasip ederse, yine gitmeyi düşünüyoruz.

Dönüşümüz de Bandırma üzerinden, vapurla oldu. Kaymakam Beyle ilk tanıştığımız gün, Bandırma'da çok hürmet ettiğimiz ve sevdiğimiz Ali Beyi ziyarete gideceğimizi söylemiştik. O da o gün Bandırma'ya, Bayrak teslim merasimine gidecekmiş. Bizi de Ali Beyin dükkânına bıraktı ve dönüşte aldı, Gönen'e getirdi. O arada Ali Beyle uzun uzun sohbet edildi. Kendisi bir sultan, çok büyük bir zat, edep timsali. Allah şefaatine nail eylesin. Sabri'yi de çok seviyor. Eksik olmasınlar, bir gece otele, bizi ziyarete gelmişler. Fakat o gün, Kaymakam Beylerin bizi dağ kaplıcasına götürdükleri güne rastladığı için, bizi bulamamışlar, yanlarında Bandırma'nın 1. Noteri de varmış, o zat da mânen çok ileri, neyse sonra tekrar tanışmayı Allah nasip etti. Biz bulunamayışımıza çok üzüldük, onun için Bandırma üzerinden dönmeye karar verdik.

Eksik olmasınlar, Kaymakam Beyler bizi kendi arabaları ile Bandırma'ya getirdiler. Sevgi Hanımı bu arada doktora gösterdiler. Kendisi rahatsız. Doktor bir nisayi ameliyat geçirmesi gerektiğini söylemiş, hemen yatıralım demiş, ama o bayramdan sonraya kalsın demiş. Allah yardımcısı olsun. İnşallah ameliyatı kolayca atlatır, sıhhatine kavuşur.

Bandırmada da bir iki gün kalmak istedik ama, kalınacak gibi bir otel yok. Onun üzerine saat dörtte kalkan vapura, eksik olmasınlar, Ali Bey, noter Bey ve eczacı Bey, bizi adeta bir kuş gibi, uçarak yetiştirdiler ve numaralı bilet kalmadığı için, Ali Bey süvariye çıktı, eksik olmasın, onun sayesinde biz de kaptan köşkünde seyahat ettik.

İşte böyle, adeta üç melek bizi uğurladı.

Yolculuğumuz da çok güzel geçti. Çocukluk günlerimi hatırladım. Süvari ile de konuştuk. Onun da Ali Beye çok hürmeti var.

Sabri ile Allah'a nasıl şükredeceğimizi bilemedik.

Vapurdan iner inmez de, bir taksi, sanki hemen bizi bekliyormuş, ona bindik. Bu şoför de mânen ileri, melek gibi bir adamdı. Bizi, hem de çok ucuz bir fiyata, evimizin kapısına kadar getirdi.

İşte böyle rüya gibi, hülya gibi bir Gönen seyahati yaptık. Allah'a sonsuz şükürler olsun. Beni de verdiği bu nimetlere lâayık kılsın. Sabri tabii lâayık.

Allah'a çok şükür, birkaç gün daha İstanbul'da kaldıktan sonra, sağ salim Ankara'daki evimize vâsil olduk.

Allah'ım bize de, herkese de hayırlı ve güzel günler geçirmeyi nasip eyle. Âmin.

24 Eylül 1983 - Ankara

Şimdi hava kapalı, gökyüzü gri ve yağmur yağıyor. Ben kapalı havayı pek sevmem. Ama uzun zamandır yağmur yağmadığı için, bu hava da hoşuma gitti. Acaba niçin kapalı hava insa-

na hüzün veriyor? Adeta insanın dünyası daralıyor. Herhalde gökyüzü bulutlarla kaplı olduğu, görüş alanı daraldığı için, insan adeta ufacık bir odaya kapanıp kalmış gibi oluyor.

Büyüklerin “dünya hayatı bir hapisane” demelerinin mânâsını, böyle havalarda daha iyi anlıyorum. Maddî âlem sınırlı olduğu için, bu sınırları aşamamak, insanın ruhuna sıkıntı veriyor. Ruh, sınırsız âleme mensup. Biz insanlar, bu dünya hayatı ile onun etrafına öyle bir duvar örmüşüz ki, bir türlü dışarı çıkmasına, sonsuzluğa, sınırsızlığa kavuşmasına imkân vermiyoruz.

20 Kasım 1983 - Ankara

Geçen gün, Sabri ile sohbet ederken, konu mes’ut olmaya geldi. Sabri “Hiç kimse hiç kimseyi mes’ut edemez. Saadet, insanın içindedir. İçindeki saadetin bilincine varıp, onu gün ışığına çıkarmaya uğraşmayan bir insana, sen ne kadar iyi muamele etmeye, onun yüzünü güldürmeye çalışırsan çalış, onu bir türlü mes’ut edemezsin. Çünkü her şeyi ters tarafından, karamsar yönden ele alır.” dedi.

Hakikaten öyle, iyimser, yumuşak başlı insanlar, en ufacık bir şeyden bile mes’ut olmasını biliyorlar.

Ama insanın bu ufacık saadetlerle yetinip kalması doğru değil. Çünkü asıl saadet, Allah’a kavuşmakla olduğundan, iş, bu büyük saadete nail olabilmekte.

Yalnız onun için de, insanın bu şuur içinde olması ve aklını kullanarak, kendisini bu büyük saadete eriştirecek kimseyi bulması ve onun dediklerini harfiyen yerine getirmesi gerekir.

Demek ki, insanın bu büyük saadete ermesi de, yine kendisine bağlı. İnsanın içinde mes'ut olma arzusu varsa, aklını kullanarak pekâlâ mes'ut olabilir.

İş, o yolda yürümek azminin bulunması. İnsanın içinde bu azim olduktan sonra, Allah muhakkak onun karşısına, bu yolda yürümesine vesile olacak bir rehber çıkarır.

Dikkat ettim, ufacık şeylerle yetinmesini bilen insan mes'ut oluyor. Ama gözü yükseklerde olan insan, hiçbir zaman mes'ut olamıyor. Gözü yükseklerde olan insan, kanaat sahibi olmadığı için, arzu ettiği bir şeyi elde etse dahi, o onu tatmin etmeyip, daha fazlasını istiyor. Bu yüzden de bir türlü saadete eremiyor.

Demek ki, iyimser, kanaat sahibi olan insanlar mes'ut olabiliyorlar. Bu hasletler ise, insanın içinde olup, dışarıdan kazanılamayacağına göre, başka bir kimsenin bir insanı mes'ut etmesi imkânsız.

8 Mart 1983 - Ankara

Dün 7 Marttı. Yani bizim evlendiğimiz gün. Aradan 22 yıl geçti. Sanki bana 22 gün gibi geliyor; daha yeni evlenmişiz gibi. Allah'ım, bana eş olarak Sabri'yi verdiğin için, sana hamdolsun. O kadar eşsiz, o kadar mükemmel bir insan ki, tam insanı kâmil. Allah'ım bana yardım et de, ben de Sabri'ye lâayık bir eş olayım. Bizi bu dünyada da, öbür dünya da, mezarda da birbirimizden ayırma. Âmin.

Her yıl olduğu gibi, dün de Washington Restorana gittik. Yemekler çok güzeldi. Zevkle yedik.

Ben oraya giderken, Sabri'nin evlilik yıldönümümüz için bana aldığı Mısırlı'nın takımını giydim. Çok güzel, bana da çok yakıştı. Sabri ne kadar ince zevkli, ne güzel şeyler alıyor. Doğum günüm için aldığı blüz da bir harika. O da Mısırlı'nın. Bu yıl hep Mısırlı'dan hediyeler geliyor. Annemler de doğum günüm için bir Mısırlı blüz aldılar. Allah hepsini güle güle, iyi günlerde giymeyi nasip etsin.

Defterime dört aydır yazı yazmamışım. Zamanın mı bereketi yok, yoksa benim mi elim ağır veya işleri mi iyi plânlayamıyorum nedir, bu işlerden bir türlü vakit bulup da yazı yazamıyorum, bol bol okuyamıyorum. Yalnız bu arada, bir yağlı boya resim yaptım. Kime ait olduğunu bilmediğim bir reproduksiyona bakarak yaptım. Bu benim hayatta ilk yağlı boya kullanışım. Sabri resmi beğendi, görenler de beğeniyor. Ama yine resim Sabri'nin sayesinde güzel oldu. Çünkü iyi olmayan yerleri, tekrar tekrar yaptırdı. Yağlı boyanın da o iyiliği var. İnsan resim üzerinde rahatça tashihat yapabiliyor.

Şimdi de Utrillo'nun bir tablosunu yapmamı söyledi. Tuvale kara kalemle tabloyu çizdim. Fakat boyamaya başlayamadım, bir türlü vakit bulamıyorum. İnşallah bundan sonra yapabilirim. Çünkü Sabri, ben sana günlük program yapayım, ona göre hareket edersen, resim de yaparsın, yazı da yazarsın, okursun da diyor. İnşallah artık ben de programlı ve verimli bir şekilde günlerimi geçiririm.

Çok üzülüyorum, günler yıldırım gibi geçiyor, ömrüm azalıyor. Bense bir türlü ilerleyemiyorum. Bilmiyorum bunun sonu ne olacak, yoksa benim kabiliyetim mi yok. Ama Allah'ım, ben senin yolunda ilerlemeyi, ölmeden evvel sana kavuşmayı istiyorum, ne olur bana yardım et.

Defterime yazı yazmadığım sürede, dişlerimin hepsi çekildi, takma diş yapıldı. Sabri'nin liseden arkadaşı olan Numan Kuzanlı yaptı. Duruşu çok güzel, fakat bir türlü alışamadım. Çok acı çektim, neyse ikinci defa yapıldıktan sonra rahatladım. Çok şükür şimdi her şeyi yiyebiliyorum. Ama bu yapma dişler, hiçbir zaman insanın kendi dişlerinin yerini tutmuyor, onlar başka, tabii onlar Allah yapısı.

3 Nisan 1984 - Ankara

Bugün “dinleme” üzerinde durmak istiyorum. Dinlemek, hakikaten başlı başına bir sanat.

Hayatta her şey dinlemekle başlıyor. Yeni doğan bir çocuğun, birden konuşmasına imkân var mı? O, dinleye dinleye konuşmasını öğreniyor.

Kur'an-ı Kerim'in ilk ayeti “Oku” diye başlıyor. Peygamber Efendimiz (S.A.V.), o âna kadar, hep etraflarını dinlemekle meşguldüler. Sık sık Hıra Mağarasına çekilir, kendilerini ve etrafta olup bitenleri dinlerlerdi. Bu dinleme safhası bittikten sonra, ilk ayet “Oku” diye vahyolundu. Yani bundan sonra Peygamber Efendimiz (S.A.V.), konuşmaya, İslâmiyet'i yaymaya başladılar.

Bilirsiniz, Mesnevî de “Dinle” diye başlıyor.

*“Dinle neyden kim hikâyet etmede
Ayrılıklardan şikâyet etmede”*

Onun için, bizim ilk olarak dinlemesini öğrenmemiz lâzım. Kâinatta yalnız insan değil, hayvan, dağ, taş, ağaç, çiçek her şey konuşuyor. İşte biz insanların, dinleye dinleye onların da dilini öğrenmemiz gerekir.

Cansız bir şeyin dili mi olur diyeceksiniz. Tabii, onların da dili var, onlar da hâl dili ile konuşuyorlar; meselâ, bir salıncak kurmuş sallanıyorsunuz, fakat ip incelmış, biraz sonra kopacak, ama ip birden kopmuyor, kopmadan evvel değişik sesler çıkarıyor. Yıkmak üzere olan bir evin de sesler, çitirtılar çıkarması gibi. İş, bu sesleri, çitirtıları dinleyip, onlardan bir mânâ çıkarabilmekte.

Onun için de daima uyanık olmamız, kulaklarımızı dört açmamız ve algıladığımız her sesi değerlendirmemiz lâzım.

O zaman hayat çok renkleniyor ve insan yavaş yavaş kâinat kitabını okumaya başlıyor.

Aynı zamanda söylenen sözlere de çok dikkat etmemiz gerekir. Çünkü bizim inancımıza göre; halkın dilinden konuşan Hak'tır.

O zaman belki de o sözle, Allah bize hitap ediyordur. Onun için konuşan kim olursa olsun, söylenen söze çok dikkat etmemiz gerekir. Ben mümkün olduğu kadar dikkat etmeye çalışıyorum.

Meselâ, onbeş yıl evvel bir gün Sakarya Caddesinden geçiyordum. Bir dükkândan, bir tezgâhtar çıktı ve benim yanımdan geçerken "*Allah adın zikredelim evvelâ*" dedi; o bunu herhalde kendi kendine mırıldanıyordu ama, bana, bu benim için Allah'ın bir ikazı gibi geldi. Bu suretle, bana zikre devam etmem bildiriliyordu.

Ertesi gün de yine biri yanımdan geçerken "*arkana bak*" dedi. Ben bu hitabı da kendime farz ettim, fakat ne kastedildiğini bir türlü anlayamadım. Sabri'ye sordum; o da "*aldığın yola bak*" demektir dedi.

Demek ki, dinlediğimiz sözleri doğru olarak değerlendirmemiz de çok mühim. Yoksa yanlış bir yorumla, yanlış bir yola da sapılabilir.

Muhakkak hepinizin de başına gelmiştir. Bazen ya saat takmayı unutmuşsunuzdur veya saatiniz durmuştur. O anda saati de bilmeniz gerekir. Ne yapayım, kimden öğreneyim diye çırpınırken, bir de bakarsınız, yanınızdan geçen iki kişiden biri, yanındaki arkadaşına yüksek sekle saatin kaç olduğunu söyler.

İşte, Allah o şahsın dili ile size saatin kaç olduğunu söyleyiverir. Demek ki büyük Allah'ımız her zaman bizimle beraber ve bizim bir müşkülümüzü hemen hallediveriyor. İş, bizim her an uyanık olup, en ufak bir işareti bile değerlendirmemizde. İşte, böyle olan insanlara halk dilinde "gönlü açık" insan diyorlar.

Yukarıda, dinlediğimiz her sözü, doğru olarak değerlendirmemiz gerekir dedim. Yani her söyleneni, hemencecik doğru kabul edip, ona göre hareket etmemiz de doğru olmaz. İlk o sözleri aklın süzgecinden geçirmeli ve bilhassa İslâmî prensiplere uyup uymadığına bakmalıyız.

Eğer dinlediklerimiz İslâmî prensiplere uygunsam, o sözlere uygun hareket etmemizde hiçbir sakınca olmadığı gibi, böyle hareket etmemiz, bizi mânen tekâmül ettirir ve sonunda ölmenden evvel Allah'a kavuşturur.

Demek ki, hayat yolunda tekâmül etmemiz için, dinlemesini iyi bilmemiz şart. "Konuşanın diline bereket, dinleyenin bakışından gelir" dendiğine göre; karşımızda bir hazine olarak duran şahısları konuşturarak, onlardan istifade edebilmemiz için, söylenenleri can kulağı ile dinlememiz, gözlerimizi böyle şahıslardan ayırmamamız gerekir.

İnsan, kendi kendisini de dinlemelidir. Bence dinlemenin en önemli kısmı budur. Çünkü insanın kendini dinlemesi demek, adeta içindeki "ben"le konuşması demektir. Nasıl insanlar birbirleri ile konuşarak karşılıklarını tanırlarsa, insan içindeki "ben"le konuşarak, yani kendini dinleyerek içindeki "ben"i tanımış, bu sayede "kendini bilmiş", yani Allah'ı bulmuş olur.

Allah hepimize kendimizi tanımamızı nasip etsin. Âmin.

23 Şubat 1985 - Ankara

Günler ve yıllar, ne çabuk gelip geçiyor. İşte bir yaş daha yaşlandım. Allah bana da, herkese de hayırlı, imanlı, sıhhatli ömürler nasip etsin.

Bu doğum günüm için Sabri, çok güzel bir çanta ve dört ayakkabı aldı. Annemler de bir çizme ve blüz aldılar. Allah hepsini güle güle kullanmayı nasip etsin. Ha Sabri bir de yeni dikilmekte olan yeşil tayyörümün içine bir blüzlük aldırdı. İnşallah onlar da güzelce dikilir de, ben de güle güle giyerim.

Eksik olmasın Sabri bir de, bu birinci gün için diye çikolata, ikinci gün için diye kestane şekeri getirdi. Böylece her gün bir şey getiriyor ve biz de gülüşüyoruz. Yalnız dün, pastırma (nefis) ve helva getirdi. Hava muhalefetinden, toptan aldım diyor.

Bu sene kış da yaman geçiyor. Kar ve soğuk çok fazla, dün gece -23 imiş. Biz o havada yine konsere gittik. 30-40 yıldır böyle kış görülmemiş. Yine saçaklardan ve borulardan buzlar sarkıyor. Arabaların altından bile buzlar sarkıyor. Allah yakıtı olmayanlara acısın.

Ben kat kat giyiniyorum. Evin içinde bile anca ısınabiliyorum. Allah dışarıda işi olanların yardımcısı olsun.

Bakalım bu soğuklar ve kar, daha ne kadar sürecek. Ama bunun da muhakkak bir sonu var. Çünkü önümüz bahar ve yaz. En fazla bir ay sonra havalar düzeler.

Allah'ım, ilkbahar, yaz, sonbahar, kış yapmakla, bize soğuk ve sıcaklığın devamlı olmadığını, yani her şeyin geçici olduğunu ne güzel gösteriyor.

İşte, hastalık ve üzüntü gibi şeylere kendimizi kaptırmamız, neşemizi kaybetmemiz hiç doğru değil. Çünkü hiçbir şey devamlı değil, onlar da geçici.

Fakat iyi şeyler için de pek fazla sevinmemiz doğru değil, çünkü bunlar da geçebilir.

Onun için, Yunus'un dediği gibi, *"bir çeşmeden akan su, acı tatlı olmaya"* diyerek, her hadiseyi normal karşılayıp, yalnız Allah sevgisi ile içi dolu olarak, bu hayatı yaşayıp gitmek gerek.

7 Mart 1985 - Ankara

Bugün evliliğimizin 23 yılını doldurduk, 24'üncü yıla girdik. Allah, daha nice nice yılları kutlamamızı nasip etsin.

Allah bizim de, bütün ailelerin de ağızlarının tadını bozmasın.

Allah'ım senin yolunda, benim de Sabri ile beraber yürümemi nasip et. Bizi birbirimizden ayırma; bu dünyada da, öbür dünyada da, mezarda da hep beraber olalım.

Sevmek ve sevilmek ne güzel bir şey Allah'ım. Bütün insanların kalbini de sevgi ile doldur. Bizim gibi, herkesi de mes'ut et.

Sabri'm evliliğimizin yıldönümü hediyesi olarak, bana çok güzel, ince, zarif bir altın bilezik yaptırmış ve çok zarif bir de açık gri renkte blüz almış. İkisini de çok sevdim. Allah güle güle kullanmayı nasip etsin.

Öğle yemeğimizi de yine her zaman olduğu gibi, Kristal'de yedik. Yemekler çok güzeldi. Fakat fiyatlar da güzel; iki kişi 6.500 lira verdik. Bu pahalılığın sonu, bilmem nereye varacak. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

1 Ekim 1985 - Ankara

İki gündür aklım uykuya takıldı. Birden bire uykudan uyanıyoruz. Bu neden, nasıl oluyor? Ve birden bire uykuya dalıyoruz.

Meselâ bu sabah, aniden uykumdan uyandım ve sanki uyuyan ben değilmişim, hep uyanıkmişim gibi, kendimi çok dinç ve zihnimi apaçık buldum. Biraz evvel de, kitap okurken birden bire dalmışım, biraz sonra yine kendi kendime uyandım.

Bu uyuma işi, uyanma işi nasıl oluyor, diye düşünürken, aklıma, ruhumuz uyumadığına göre, uyuyan vücudumuz, yani ruhumuzun elbisesi oluyor. Uyurken, ruhumuz bedenimizden ayrıldığına göre, ruhu taşımak, yani devamlı olarak bedende tutabilmek çok güç ve yorucu bir şey olmalı ki, beden ruhu taşıma gücünü kaybedince, ruh bedenden ayrılıyor, biz de uykuya dalıyoruz, diye bir düşünce geldi. Bilmem doğru mu ki?

18 Ocak 1986 - Ankara

Resim sevgisi, bende çocukluğumdan beri devam eder. Güzel resim yapan bir kimse de değildim ama, içimde çok güzel re-

sim yapacağıma dair bir his vardı. Hatta liseyi bitirdiğim zaman, Güzel Sanatlar Akademisine gitmek istedim; ailem beni İstanbul'a yollamadılar. Bendeki bu resim sevgisi, belki de tabiatı çok sevmemden ileri geliyordu. Çocukluğum, denizlerde ve sahillerde güzel manzaraları seyretmekle geçti. Denizi, bulutları, sahilleri, dağları seyretmeye doyamazdım.

Aradan yıllar, yıllar geçti. Ben emekli olduktan sonra, Sabri resim yapmamı söyledi. Ben yapmam dedim ama, o ısrar etti. Onun zoru ile resme başladım.

Benim hocam Sabri. Bana ilkin desen çalıştırdı. Onda biraz ilerleyince, portreye geçirdi. Şimdi de yağlı boya yaptırıyor.

Resim yapmak, beni çok mutlu ediyor. Sabri de yaptığım resimleri beğeniyor. Gören tanıdıklar da beğeniyorlar.

Portrelerde, o şahsın karakterini belli ettiğimi, Sabri söylüyor. Hakikaten yaptığım portreler, gittikçe daha çok sahibine benziyor ve onun hususiyetlerini aksettiriyor.

Bence, yapılan bir portrenin, sahibine tıpa tıp benzemesi lâzım; eğer ben, filân kişinin portresini yaptım diyeceksem. Şayet muayyen bir kimsenin portresini değil de, sadece bir portre yaparsam, tabii o zaman, yalnız estetik kurallarına uygun bir resim yapmam kâfi.

Yağlı boya resim yapmak da çok zevkli. İnsan bir defa resme başlayınca, zamanın nasıl geçtiğini anlamıyor. Yarım saat filân çalıştım zannediyorum, bir de bakıyorum, iki üç saat geçmiş.

İlkin, hangi ressama ait olduğunu bilmediğim bir manzara resmi kopya ettim. Sonra Utrio'nun bir resmini, en son olarak da Rambrand'ın, düşünen ihtiyar adam resmini kopya ettim.

Resim yapmak çok dikkat istiyor. Ben her şeyi aslına uygun olarak yapmak istiyorum. Kendim gerçekçi bir insan olduğum için, resimde de gerçeği arıyorum. Uydurmasyon, modern resimler beni tatmin etmiyor.

Bence gerçeği en iyi şekilde aksettiren resim, güzel resim.

Uydurmasyon resim yapmak, ressamı bunalıma soktuğu gibi, seyredenleri de bunalıma sokuyor. Çünkü, gerçekten uzaklaşmış, Allah'ın nizamının dışına çıkmış oluyor. Bu nizamın dışına çıkan insan, Allah'ın huzurundan da uzaklaşmış oluyor ve bunun tabii neticesi olarak bunalıma giriyor.

Bence, insanlığa yapılacak büyük hizmetlerden biri de, onları modern resim hastalığından kurtarmak.

17 Şubat 1986 - Ankara

Dün altmış yaşımı doldurdum. Allah'tan hayırlısı. Bugüne kadar hayatım çok güzel geçti. Allah'a çok şükür. İnşallah bundan sonraki hayatım da çok güzel geçer. Tabii benim için güzel geçmesi demek, iki günüm birbirine eşit olmaksızın, daima Allah yolunda ilerlemek demek. Allah'ım, benim çok ilerlememi, en kısa zamanda, ölmeden evvel sana kavuşmayı, bana nasip eyle.

Allah razı olsun, Sabri benim ilerlemem için, bana yol gösteriyor ama, herhalde bende kâbiliyet yok; yirmi küsur sene geçti, hâlâ benlikten, dünyadan kurtulamadım.

Seneler geçtikçe, insanın bedeni yıpranıyor, çöküyor ama, ruhunda hiçbir değişiklik olmuyor. Aynaya bakmazsam, ben kendimi hâlâ genç ve zinde hissediyorum.

Ruhla beden, bana göre, ters istikametlerde faaliyet gösteriyorlar.

Yıllar geçtikçe, beden yıpranır, ihtiyaçlarken; ruh (eğer insan kendini temizlemeye çalışırsa) daha çok inkişaf ediyor, insanı ölmezliğe kavuşturuyor.

Demek ki insanın esas vazifesi; ruhunun üzerine bu dünyadan gelmiş olan kirleri temizlemek, onu pırıl pırıl, tertemiz hale getirmek olmalı. Halbuki şimdiki insanların çoğunun aklına, bir ruhları olduğu bile gelmiyor. Yalnız bedenleri ile uğraşıyorlar.

Allah'ım benim günlerimi, senelerimi en iyi şekilde değerlendirmemi nasip eyle.

Sabri'm bu doğum günü hediyesi olarak, bana çok güzel bir Mısırlı takım aldı. Etek ve blüz. O kadar güzel bir şey ki, insan seyretmeye doyamıyor. Bana da çok güzel gitti. Esas rengi beyaz. Fakat üstünde kırmızı ve bejden yollar yapılmış, renkler o kadar güzel birbirine uymuş ki, insanı sarhoş ediyor.

Etek plise yapılmış ve blüzün ön kısmına da, aynı o renkli pliseden koymuşlar.

Çok ama, pek çok hoşuma gitti. Fakat fiyatı çok yüksek olduğu için biraz üzüldüm. Normal zamanda 90.000 lira imiş. Ucuzluk dolayısıyla 70.000 liraya aldık.

İnsanın inanacağı gelmiyor. Üç dört sene evvel, bu fiyata kürk manto alınıyordu.

Allah inşallah güle güle kullanmayı nasip eder.

Allah'ım bana verdiğin bu manevî ve maddî nimetlere nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

Annem de üç sıra inci kolye ve ablam da bir Alman gümüşü tepsi almışlardı. Ama dün gittiğimde, bir de içi beyaz kürklü, siyah bir terlik almışlar, onu verdiler. Hepsi çok güzel. Allah hepsini güle güle kullanmayı nasip etsin. Âmin.

30 Mart 1986 - Ankara

Bu yıl, evlilik yıldönümümüzü İstanbul'da kutladık. 24 yıl bitti, 25. yıla girdik. İnşallah, hayırlısı ile Allah 50. yılımızı da görmemizi nasip eder.

Çok çok mes'udum. Allah'ım bu sıralar bana, manevî ve maddî, o kadar büyük, o kadar güzel ihsanlarda bulunuyorsun ki, sana nasıl şükredeceğimi bilemiyorum.

Allah'ım bana hayat arkadaşı olarak verdiğin Sabri kulun, o kadar mükemmel bir insan ki, sana nasıl şükredeyim Allah'ım. Allah'ım bu arkadaşlığımız yalnız bu dünyada kalmasın; mezar- da da, öbür dünyada da devam etsin. Âmin.

Evlilik yıldönümü hediyesi olarak bana o kadar güzel şeyler almış ki, gördüğümde adeta dilim tutuldu.

Modelini kendi çizmiş ve antik kolyeler yapan "Urart"da yaptırmış. Renkli altından, şaheser bir kolye, küpeleri de var. Allah hayırlısı ile güzel güzel kullanmayı nasip etsin. Her gören bayılıyor. Yapanlar da çok beğenmişler. Beyefendi, siz işinizi bırakın, beraber çalışalım diyorlarmış. Hatta bir İtalyan firması, benim kolyemin modelini alıp, piyasaya sürmek için, Sabri'den müsaade almış.

Sabri kaçta yaptırdığını söylemedi, yalnız ben ısrar edince çok pahalı olduğunu söyledi. Herhalde, bize göre astronomik bir

rakam. Allah'ım, inşallah bu güzel hediyelere lâayık bir insan olurum.

Ayrıca, çok güzel bir kahverengi hırka ve siyah ayakkabı ile çanta almış.

Ben bunların hepsini görünce şaşırđım kaldım. Hepsi de birbirinden güzel. Ayakkabının modelini de kendisi çizmiş ve o çok rahat ayakkabı yapan dükkâna evvelden ısmarlamış, hırkayı da daha evvelden ısmarlamış.

Bu seneki yemeğimizi de "2'ler"de yedik. Döner, pilâv, salata, tatlı, yoğurt, pepsi. Hepsi de çok güzeldi, zevkle yedik. Pilâv, mis gibi tereyağla yapılmış; çocukluğumuzu hatırladık. Yemekten sonra Sabri, ben biraz Kadıköy'e ineceğim dedi ve akşam eli dolu olarak döndü. Yukarıda belirttiğim, ısmarladığı ayakkabı ve hırkayı almış, bu arada bir de çanta almış ve çantanın içine de Ankara'dan getirdiği kolyeyi koymuş. Ben çanta, ayakkabı ve hırkayı çok beğendim. Bir de çantanın içine bak dedi. İşte kolyeyi o zaman gördüm.

Allah'ım beni verdiğın bu nimetlere lâayık kıl. Âmin.

16 Şubat 1990 - Ankara

Bu sene doğum günü hediyesi olarak, Sabri bana çok güzel bir mercan kolye almış. Allah razı olsun, beni ne kadar memnun etti tarif edemem. Para sıkıntısı çektiğimiz şu günlerde, benim çin bu hediye alması, büyük fedâkârlık. Allah da onu sevindirsin.

Ayrıca, bütün takılarımın çalınmasından sonra, bu hediye pek makbule geçti.

Allah'tan hayırlısı, inşallah bir gün o takılarım da bulunur.

17 Şubat 1990 - Ankara

Bir tohumun toprağa atılması için, önce o toprağın kazılması, sonra çapalanması, yani atılacak tohumu tutacak hale getirilmesi gerekir.

İslâmiyet bir umacı gibi gösterildi, maneviyat toprağı adeta kerpiçleşti.

İşte Sabri, bu sertleşen kalpleri yumuşatmak ve onlara yeniden İslâmiyet tohumunu ekebilmek için, televizyondaki konuşmalarını yaptı.

Bu durumda olan insanlara, doğrudan doğruya ayetten ve hadisten bahsederseniz, hemen sizden korkuyla uzaklaşırlar ve kalplerini sımsıkı kaparlar. İş, onlara sevgi ile yaklaşabilmekte. Ancak, onların sevgisini kazandıktan sonra açıktan açığa İslâmiyet'ten bahsedilebilir.

Sabri'nin anlattıkları da tam İslâmiyet'in özü; o bizlere ayetlerin ve hadislerin, günlük hayatta uygulanışını anlatıyor. İş, sertleşmiş olan gönülleri yumuşatmakta ve insanları huzura kavuşturmakta.

Bu hale gelen kalbe tohumu atmakta hiçbir mahzur yok. Ama bu hale gelmeden atarsanız tohum tutmaz.

Allah'a çok şükür, bize gelen mektupların hemen hepsinde, Sabri'nin bu gayesinin anlaşıldığı görülüyor. Sabri'ye nasıl cânı gönülden teşekkür edip, devam etmesini istiyorlar. Evimize, ruhumuza huzur doldu diyorlar. Telefonla teşekkür edip, telefonda ağlayanlar da var. Bu bizi ne kadar duygulandırıyor, tarif edemem.

9 Nisan 1990 - Ankara

Bayram, bayram, bayram.

Güzelim bayram; acaba kaç kişi, senin bize verdiğin mesajı anlayabiliyor ve bayram neşesini yaşamaya hak kazanabiliyor.

Neşe, sevinilecek, güzel bir iş yaptıktan sonra, insanlarda meydana gelen bir ruh halî.

Şimdiki insanların çoğu sevinilecek güzel bir iş yapmadıkları için, BAYRAM'larda yüzü gülen, neşeli insanlar görmeniz pek mümkün değil.

Bu dinî bayramlarda da, diğer resmî bayramlarda da böyle.

Resmî bayramlar, yapılan güzel bir hareketin kutlanması amacı ile konmuş. Fakat o hareketi yapanlar, şimdi hayatta olmadıkları için, bayram bir formaliteden ibaret kalıyor. Yani adeta BAYRAM ruhsuzlaşıyor.

Dinî Bayramın bayram olabilmesi için ise, birçok şartların meydana gelmesi lâzım.

Bir müslüman, ancak Allah yolunda ilerlemeye, kulluk vazifesini lâıyıkı ile yapmaya gönülden karar verir ve bu maksatla orucuna başlarsa, işte o zaman güzel, doğru bir yaşama girmiş olur. Orucunu lâıyıkı ile tutan, yalan söylemeyen, gıybet etmeyen, kimsenin kalbini kırmayan bir insanda, manevî neşe hali meydana gelir. İşte o insan, Ramazan Bayramında bayram yapmak hakkını kazanır.

Ramazan Bayramından sonraki yetmiş gün içinde ise, nefsi ile mücadele ederek, onu yener, yani Allah yolunda kurban

ederse, o takdirde de mânâ yolundaki yedi makamı aşmış ve daha bu dünyada iken Allah'a kavuşmuş olur.

Dünyada bundan büyük neşe, bundan büyük mutluluk düşünülebilir mi?

İşte Kurban Bayramı da, ancak bu temizliğe gelmiş büyük insanların bayramıdır.

Bu bayramda kesilen kurban da, nefsin Allah yolunda kurban edildiğini sembolize eder.

Şimdi sorarım sizlere; bu temizliğe gelmeyen, o güzel fiilleri işlemeyen insanlar, neyin bayramını yapıyorlar.

Dileğim, herkesin bayram neşesini yaşayacak temizliğe gelebilmesidir.

3 Ocak 1993 - Ankara

Kafasını temizleyemeyen, kalbini temizleyemez.